

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา
ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา

นางสาวเรวณี ชัยเชาวรัตน์

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROCESS FOR ENHANCING PRE-SERVICE TEACHERS' ABILITY IN DESIGNING INSTRUCTION
BASED ON PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY APPROACH:
A CASE STUDY RESEARCH

Miss Rewanee Chaichaowarat

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2015
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ
	เรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตาม
	แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา
โดย	นางสาวเรวณี ชัยเขาวรัตน์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ชาริณี ตริวีร์บุญ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ชาริณี ตริวีร์บุญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แคมมณี)

เรวณี ชัยเขาวรัตน์ : กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา (PROCESS FOR ENHANCING PRE-SERVICE TEACHERS' ABILITY IN DESIGNING INSTRUCTION BASED ON PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY APPROACH:A CASE STUDY RESEARCH) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.ชาริณี ตรีวิทย์บุญ, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รศ. ดร.อัมพร ม้าคอง, 346 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ การดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาก่อนลงสนาม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และพัฒนากระบวนการฉบับร่าง ระยะที่ 2 ศึกษาภาคสนาม โดยดำเนินงานตามกระบวนการฉบับร่างในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา 11 คน ภายในโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฉบับร่าง ซึ่งมีระยะเวลาประมาณ 1 ปีการศึกษา และระยะที่ 3 สรุปผลการศึกษาภาคสนาม และปรับปรุงแก้ไขกระบวนการตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการที่นำเสนอนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนบนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ผ่านการรวมตัวเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ โดยการดำเนินการมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วย 2 ระยะ มี 5 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะระบุปัญหา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ (1) สร้างกลุ่มชุมชน และ (2) ค้นพบปัญหา และระยะที่ 2 ระยะวงจรแก้ปัญหา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ (1) ริเริ่มพัฒนาตน (2) ฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน และ (3) ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และขั้นตอนที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

2. การเข้าร่วมกระบวนการทำให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาทุกคนสามารถแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ทุกปัญหา ภายในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อนิติ
.....

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม
.....

5584255427 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORDS: PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) / PRE-SERVICE TEACHER / ABILITY IN DESIGNING INSTRUCTION

REWANEE CHAICHAOWARAT: PROCESS FOR ENHANCING PRE-SERVICE TEACHERS' ABILITY IN DESIGNING INSTRUCTION BASED ON PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY APPROACH:A CASE STUDY RESEARCH. ADVISOR: CHARINEE TRIWARANYU, Ph.D., CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. AUMPORN MAKANONG, Ph.D., 346 pp.

This study relied on qualitative methodology. The purposes were to propose the process for enhancing pre-service teachers' ability in designing instruction based on Professional Learning Community (PLC) approach and to study the pre-service teachers' ability in designing instruction when they were participating in the process. The research was divided into 3 phases: Phase I was the previous field study, in which the process was developed conceptual framework for research and the draft of the process for enhancing pre-service teachers' ability in designing instruction. Phase II was the field study, in which the process for one academic year, and collected data from 11 case studies of pre-service teachers in 4 profession schools for developing the draft of the process, and Phase III was the field study's conclusion, in which improve the completed process upon the recommendation of experts. The research results were as follows:

1. The process was proposed is a process which enhances the ability in designing instruction of pre-service teachers based on the solution of the instructional design problems for each case through a collaboration of PLC members; pre-service teachers, mentors and supervisors. The process consisted of 3 major steps: the 1st step is the preparation and supporting the structure of process, the 2nd step is the enhancing pre-service teachers' ability in designing instruction through cycle of problems solving; which include 5 steps; divided into two stages: the first is identifying a pre-service teachers' instructional design problems, which was conducted in Step I: Community Building and Step II: Problem Identification, and the second is a cycle of problems solving, which was conducted in Step III: Planning for self-improving in Designing, Step IV: Practicing in designing instruction, and Step V: Applying Instruction, and the 3rd step of the process is the setting of Self-Actuation for performing consistently over the long term.

2. Pre-service teachers who participated in the process has the ability in designing instruction differs from their former ability, all of their problems in designing instruction have been resolved within the 3rd cycle of problems solving.

Department: Curriculum and Instruction
Field of Study: Curriculum and Instruction
Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จบริบูรณ์ได้ด้วยเหตุปัจจัยจากบุคคลหลายฝ่ายที่มุ่งหวังจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาและความกรุณาไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชาโรณี ตริวัณณู อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่ให้คำปรึกษาทั้งวิชาชีวะและวิชาชีวิตด้วยความเมตตากรุณาและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา รวมทั้งคอยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้วิจัยมีโอกาสพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กระบวนการทำงาน และยังเป็นต้นแบบของการทำงานด้วยความมุ่งมั่นและการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง หากไม่มีเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเริ่มต้นและการสนับสนุนให้ผู้วิจัยกล้าที่จะเริ่มจากท่าน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้อย่างบริบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการวิจัย รวมทั้งดูแล สนับสนุนให้ผู้วิจัยพัฒนากระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เสมือนเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนางานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อเสนอแนะและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ภายนอก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี ปุชนิยาจารย์ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่มีโอกาสได้เรียนรู้จากท่าน ท่านไม่เพียงสละเวลาอันมีค่าเพื่อชี้แนะเกี่ยวกับการวิจัยด้านการสอน และการพัฒนาวิชาชีพครู หากแต่ท่านยังมอบหลักคิดรวมทั้งแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้วิจัย คณาจารย์ทุกท่านมิได้เป็นเพียงกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เท่านั้น ทุกท่านเปรียบเสมือนเหตุปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้วิจัย และช่วยให้ผู้วิจัยเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และขอขอบคุณนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เข้าร่วมเป็นกรณีศึกษา รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษา ที่สละเวลาเข้าร่วมกระบวนการวิจัย กราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่สนับสนุนทุนสนับสนุนการศึกษา

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจสติปัญญา ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือจากเพื่อนพี่น้องสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน รวมถึงเพื่อนพี่น้องที่คอยถามไถ่และห่วงใยเสมอ และขอกราบขอบพระคุณพ่อแม่ รวมทั้งขอบคุณน้องชาย ที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจในการทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกปัญหาและอุปสรรค ที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และเติบโตขึ้นทั้งในทางวิชาชีพและวิชาชีวิต รวมทั้งขอขอบคุณทุกสรรพสิ่งที่ไม่ได้เอ่ยถึง ณ ที่นี้ หากแต่เป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดกำลังใจและกำลังใจแก่ผู้วิจัย คุณค่าและความดีงามอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมมอบแต่บุพการีและบูชาผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย	11
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน	14
1) ความหมายของการออกแบบการเรียนการสอน.....	15
2) ความสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน	18
3) องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอน	19
4) หลักการออกแบบการเรียนการสอน	22
5) กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน	24
6) ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน.....	27

7) แนวทางการประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน	32
ตอนที่ 2 แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	37
1) คำนิยามและคำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	37
2) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	40
3) องค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	40
4) แนวทางในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	44
5) ประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	48
ตอนที่ 3 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู	50
1) ความหมายของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู	51
2) จุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู	52
3) บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู.....	55
4) ระยะในการพัฒนาของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู	61
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอน.....	62
2) งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	74
3) งานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม	90
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษา.....	90
ขั้นที่ 2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	91
ขั้นที่ 3 การพัฒนาตนเองของผู้วิจัย	95
ขั้นที่ 4 การออกแบบการวิจัย	95

ชั้นที่ 5 การคัดเลือกกรณีศึกษา	96
ชั้นที่ 6 การวางแผนการศึกษาภาคสนามและพัฒนาเครื่องมือ	97
ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม	99
ชั้นที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
ชั้นที่ 2 การลดทอนข้อมูล.....	107
ชั้นที่ 3 การตรวจสอบข้อมูล.....	107
ชั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
ระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาภาคสนาม.....	109
ชั้นที่ 1 จัดการสนทนากลุ่ม.....	109
ชั้นที่ 2 การนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา.....	109
ชั้นที่ 3 การนำเสนอข้อมูล.....	109
บทที่ 4 ผลการวิจัย: กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	111
ตอนที่ 1 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการ ดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม.....	113
1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนการศึกษาภาคสนามและการสังเคราะห์เอกสาร.....	113
1.2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการ ดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม	119
ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการ ดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม.....	123
2.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาและข้อมูลสภาพ ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการระหว่างการศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู	123

1)	บริบทและลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา.....	124
2)	สภาพการดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู.....	144
2.2	ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบ การเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม.....	154
ตอนที่ 3	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการ ดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 สรุปผลการศึกษาภาคสนาม	158
3.1	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ.....	158
3.2	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับสมบูรณ์)	162
บทที่ 5	ผลการวิจัย: ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู.....	200
ตอนที่ 1	ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา	201
1.1	ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในภาพรวมของ ทุกกรณีศึกษา.....	201
1.2	ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของแต่ละ กรณีศึกษา.....	221
ก.	กรณีศึกษาที่ 1	222
ข.	กรณีศึกษาที่ 2	227
ค.	กรณีศึกษาที่ 3	232

ง.	กรณีศึกษาที่ 4	235
จ.	กรณีศึกษาที่ 5	239
ฉ.	กรณีศึกษาที่ 6	242
ช.	กรณีศึกษาที่ 7	246
ซ.	กรณีศึกษาที่ 8	249
ฅ.	กรณีศึกษาที่ 9	253
ญ.	กรณีศึกษาที่ 10	257
ฎ.	กรณีศึกษาที่ 11	261
	ตอนที่ 2 ผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง	265
	บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	271
	สรุปผลการวิจัย	273
	1. กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	273
	2. ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครู	276
	อภิปรายผลการวิจัย	281
	1. การอภิปรายผลด้านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียน การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	281
	2. การอภิปรายผลด้านการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู	288
	ข้อเสนอแนะ	294
	1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	294
	2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	294
	รายการอ้างอิง	296

ภาคผนวก.....	307
ภาคผนวก ก. รายงานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการ.....	308
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างสาระบางส่วนในคู่มือการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ เรียนการสอน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครู.....	309
ภาคผนวก ค. เป้าหมายการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายในสถานศึกษา.....	322
ภาคผนวก ง. ตัวอย่าง แผนการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายในสถานศึกษา.....	323
ภาคผนวก จ. ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์.....	326
ภาคผนวก ฉ. แนวคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	335
ภาคผนวก ช. ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้โปรแกรม Atlas.Ti.....	337
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	346

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล	98
ตารางที่ 2	ประเด็นสำคัญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการระหว่างการศึกษาภาคสนาม...	155
ตารางที่ 3	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ	160
ตารางที่ 4	สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา.....	208
ตารางที่ 5	ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพรู.....	216
ตารางที่ 6	สรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่กรณีศึกษาใช้แก้ปัญหาในวงจรแก้ปัญหาแต่ละรอบ.....	218
ตารางที่ 7	ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1 ก่อนเข้าร่วม กระบวนการ.....	223
ตารางที่ 8	การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ที่ 1.....	226
ตารางที่ 9	ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2 ก่อนเข้าร่วม กระบวนการ.....	228
ตารางที่ 10	การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ กรณีศึกษาที่ 2.....	230
ตารางที่ 11	ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 ก่อนเข้าร่วม กระบวนการ.....	232
ตารางที่ 12	การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ กรณีศึกษาที่ 3.....	234
ตารางที่ 13	ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4 ก่อนเข้าร่วม กระบวนการ.....	236
ตารางที่ 14	การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ กรณีศึกษาที่ 4.....	238

ตารางที่ 28 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่
11 264

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนการสอน	20
ภาพที่ 2 องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน.....	21
ภาพที่ 3 มิติของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	42
ภาพที่ 4 วงจรการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	46
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	89
ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	93
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม.....	100
ภาพที่ 8 การวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	116
ภาพที่ 9 การสังเคราะห์หลักการของกระบวนการ.....	118
ภาพที่ 10 ขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการฯ ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1.....	122
ภาพที่ 11 ลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง.....	128
ภาพที่ 12 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก.....	129
ภาพที่ 13 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข.....	133
ภาพที่ 14 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค.....	136
ภาพที่ 15 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ง.....	139
ภาพที่ 16 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	198

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และการที่จะบรรลุผลสำเร็จตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จำเป็นต้องมีครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การที่ครูจะมีความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวได้นั้น ครูจะต้องมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญหลายประการ ดังที่ UNESCO (2002 cited in Ramaligela, 2012) ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนาครูควรมีการพัฒนาพื้นฐานทางการศึกษาแก่ครูผู้สอน โดยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนและบริบทการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาทักษะการปฏิบัติและสมรรถนะของครู รวมทั้ง The College Academic Council (2004) ได้เสนอสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ครูต้องมีความเข้าใจว่าผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ครูต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลาย สามารถประเมินจุดเด่นจุดด้อยของยุทธศาสตร์การสอน และการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินผลที่มีความตรงและความเที่ยง รวมทั้งสามารถทำงานอย่างอิสระและทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้

นอกจากนี้ IBSTPI หรือ International Board of Standards for Training Performance and Instruction (2012) ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของครูในปี ค.ศ. 2012 ไว้ 5 ด้าน โดยเป็นการระบุสมรรถนะสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนและการออกแบบการเรียนการสอน 2 ด้าน ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านการวิเคราะห์และการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ (1) การประเมินความต้องการของผู้เรียน และเลือกใช้ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (2) การระบุและอธิบายลักษณะของผู้เรียนและบริบทแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ (3) การเลือกและใช้เทคนิคการวิเคราะห์เพื่อระบุสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ (4) การวิเคราะห์คุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนและ

การบูรณาการสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และ 2) สมรรถนะด้านการออกแบบและการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด คือ (1) ใช้การออกแบบการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการที่เหมาะสมในการมอบหมายงานแก่ผู้เรียน (2) จัดโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการออกแบบการออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนาชิ้นงาน และการวัดผล (3) การออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน (4) วางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบไม่เป็นทางการ (5) เลือกใช้หรือปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสม (6) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และ (7) ออกแบบแนวทางประเมินผลการเรียนรู้

สำหรับประเทศไทย ศุภสภาได้กำหนดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนไว้ในเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้ มาตรฐานที่ 4 ว่าครูจะต้องพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ของการเรียนรู้ โดยกำหนดสมรรถนะไว้ 4 ประการ คือ

- 1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค และตลอดภาค
- 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 3) สามารถเลือกใช้ พัฒนา และ สร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้

ของผู้เรียนจากการประเมินผล

ข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่า กระบวนการออกแบบการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสอนของครู ดังที่ Arends (1997) อธิบายว่า สิ่งที่สำคัญต่อวิชาชีพครูและบุคคลที่จะมาประกอบวิชาชีพครู คือ ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนและการวางแผนการสอน เนื่องจากการวางแผนการสอนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการสอน และ Cruickshank, Jenkis, and Metcalf (2011) อธิบายว่า การวางแผนการสอนจะทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และประเมินผลโดยวิธีใด เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสอน ซึ่งการที่ครูได้วางแผนการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการย่อมทำให้การสอนครอบคลุมเนื้อหา รวมทั้งทำให้ครูสอนอย่างมีแนวทางและเป้าหมาย เกิดคุณค่าแก่ผู้เรียน

การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษาครู รวมทั้งครูที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างจำกัด จะมีความยากลำบากในการออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังเช่น การศึกษาของ McCutcheon & Milner (cited in Arends, 2012) และการศึกษาของ Martinez (1998) ที่พบว่า กระบวนการวางแผนการเรียนการสอนของครูและกระบวนการตัดสินใจเลือกแนวทางการสอนเป็นสิ่งที่ยากลำบากสำหรับผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ และเป็น

เรื่องยากที่ครูที่ไม่มีประสบการณ์รวมทั้งนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจะเรียนรู้จากครูที่มีประสบการณ์มากกว่า โดยนักศึกษาครูที่ไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์การฝึกสอนน้อยจะบูรณาการความรู้ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยและการปฏิบัติจริงได้ค่อนข้างยาก เช่น การวางแผนการสอน การออกแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่โรงเรียน ซึ่ง McCutcheon และ Milner เห็นว่ากระบวนการวางแผนการเรียนการสอนและกระบวนการตัดสินใจควรจะเป็นทักษะสำคัญที่ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนหรือผู้ที่เริ่มเป็นครูควรได้รับการช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนจากครูที่มีประสบการณ์มากกว่า

สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร ปัญญาภิบาล และ สิริพร จันทวรรณ (2548) ที่พบว่า การขาดประสบการณ์ในการสอน รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเกิดปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนและไม่สามารถลำดับขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาให้กับนักเรียน รวมทั้งไม่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความละเอียดและสอดคล้องกัน จึงทำให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งจากการศึกษาของ Levin, Daniel, Hammer, David & Coffey, Janet (2009 อ้างถึงใน พศิน แดงจวง, 2554) พบว่าเมื่อเข้าไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูระยะแรก นักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนหรือมีประสบการณ์ทางการสอนน้อยจะไม่สามารถหาวิธีการหรือกระตุ้นให้นักเรียนคิดและเกิดการเรียนรู้

นอกจากนั้นจากการศึกษาของ Ramaligela (2012) ที่พยายามทำความเข้าใจวิธีการวางแผนการสอนและการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา ยังพบว่า นักศึกษาไม่สามารถเตรียมแผนการสอนที่จะช่วยให้ตนเองจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ จากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไม่เข้าใจความหมาย ความสำคัญและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ปรากฏในแผนการสอนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด รวมทั้งเกิดความล้มเหลวในการออกแบบการเรียนการสอนและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ S. Brown and Melear (2007) ที่พบว่านักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูส่วนใหญ่มีความสับสนในกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อมูลและรายงานวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 100 คน ระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ว่าตนเองมีความสับสนในการเลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ และคิดว่าตนเองมีข้อจำกัดในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ 3.79 ตามลำดับ นอกจากนี้ในปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5

จำนวน 136 คน ก่อนออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา และเก็บข้อมูลจากกอาจารย์คณะครุศาสตร์จำนวน 12 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และระบุงค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษาและอาจารย์เห็นว่ามีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา พบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การระบุงค์ประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน 2) ระบุงค์ประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 3) เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 4) ระบุงค์กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 5) การศึกษาสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และ 6) ระบุงค์แนวทางการประเมินความสามารถของผู้เรียนตรงตามจุดประสงค์ จากองค์ประกอบดังกล่าว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ว่าเป็นข้อจำกัด คือ การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

แม้ว่าระหว่างที่นักศึกษาอยู่ระหว่างการศึกษิตตามหลักสูตรที่กำหนดในคณะครุศาสตร์จะต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งรายวิชาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่นักศึกษาครูจะออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา แต่การศึกษิตภาคสนามหรือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูก็ยังเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น งานวิจัยทางด้านครุศึกษาหรือการจัดการศึกษิตสำหรับนักศึกษาครูได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติกรในภาคสนามหรือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งความร่วมมือระหว่างสถาบันครุศึกษาและสถานศึกษิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดย Shulman (1998 cited in Koehler & Mishra, 2008) เสนอว่า การเตรียมครูของสถาบันการฝึกหัดครูจำเป็นต้องมุ่งเตรียมครูในฐานะผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งในด้านศาสตร์การสอน (Pedagogical Knowledge) และความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) รวมทั้งการผสมผสานความรู้ด้านเนื้อหา กับความรู้ด้านการสอน (Pedagogical Content Knowledge) และมหาวิทยาลัยที่เป็นสถาบันครุศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้จริง (Ramaligela, 2012) การส่งเสริมให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนและสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาครู ซึ่งการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและจำเป็นมากในการจัดครุศึกษาเพื่อให้นักศึกษาครูได้พัฒนาความสามารถ (Marais & Meier, 2004)

Niess (2008) อธิบายว่าการเตรียมนักศึกษาครูผ่านการฝึกปฏิบัติกรภาคสนาม หรือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถสังเคราะห์วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการ

เรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด และช่วยให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์ตรงในการวางแผน การ ออกแบบสภาพการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับ การออกแบบการเรียนการสอน และการจัดลำดับของบทเรียน และหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่ง Zeichner (2010) ได้อธิบายไว้ว่าหลักสูตรครูศึกษานอกจากจะประกอบด้วยความรู้ทางวิชาการหรือ ภาควิชา และทักษะประสบการณ์ทางวิชาชีพหรือภาคปฏิบัติซึ่งเป็นกลุ่มความรู้และประสบการณ์ที่ ได้รับจากสถาบันครูศึกษาแล้ว ยังต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับภาระงานสอน และความ รับผิดชอบอื่นๆ ในฐานะครูในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการสอนใน บริบทเฉพาะของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ดังนั้นการปฏิบัติการสอนจึงต้องเน้นให้นักศึกษาครูสามารถ เชื่อมโยงความรู้ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมทั้งเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้จาก การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้วย โดยการเชื่อมโยงความรู้นี้จะมีส่วนช่วยให้นักศึกษาครูเข้าใจ วิชาชีพครูมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการต่างๆ ในการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ครู รวมทั้งพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู พบว่า การฝึกหัดครูของหลายประเทศแสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของระบบสนับสนุนโดยเพื่อนร่วมงาน ระหว่างอยู่ในกระบวนการฝึกสอน เนื่องจากระบบ การให้คำปรึกษาจากพี่เลี้ยงและเพื่อนมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครูหรือครูที่ขาด ประสบการณ์ และพบว่า ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษา ของนักศึกษาครู (Carter, 2012)

Wang, Odell, and Schwille (2008) พบว่า การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพหรือการฝึกสอนและ ระบบการให้คำปรึกษามีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูฝึกสอนหรือครูที่ขาดประสบการณ์ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Britton, Paine, Pimm and Raizen (2003 cited in Luft et al., 2011) ที่พบว่าในโปรแกรมการฝึกหัดครูของหลายประเทศแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบ สนับสนุนโดยเพื่อนร่วมงาน ระหว่างอยู่ในกระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ โดยอธิบายว่า กระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพนั้นไม่เน้นที่พี่เลี้ยงเพียงคนเดียว แต่เน้นที่ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของครู โดย Kristmansson, Lafargue, and Culligan (2012) พบว่า การแบ่งปัน ประสบการณ์ระหว่างการประชุมของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยให้เกิดการสะท้อน คิดที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติและการสืบสอบของนักศึกษาครู ทั้งนี้ Koh and Divaharan (2011) อธิบายว่า การสะท้อนคิดทำให้เห็นแนวคิดและที่มาของการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้และการปฏิบัติ โดย การสะท้อนคิดอาจช่วยให้นักศึกษาที่ออกแบบการเรียนการสอนเกิดความชัดเจนในความคิด และการ เชื่อมโยงของแต่ละขั้นตอนไปโดยปริยาย และเห็นว่ากระบวนการสะท้อนคิดเป็นขั้นตอนที่สำคัญใน การออกแบบการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Causton-Theoharis, Theoharis, and Trezek (2008) ที่เสนอแนะว่า หลังจากเขียนแผนการสอนเสร็จและครูดำเนินการสอนเสร็จแล้วนั้น

ครูควรสะท้อนคิดให้เห็นถึงแนวทางการออกแบบการเรียนการสอนและการเตรียมการสอนของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูควรจะคิดและเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้รวมทั้งระบุเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการคิด ออกแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ เพราะการออกแบบการเรียน การสอนนั้นเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้

Niess (2008) อธิบายว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาครู และกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนได้ ก็คือ การให้นักศึกษาครูที่อยู่ในสาขาวิชาเดียวกันได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านประสบการณ์ตรงในกลุ่มนักเรียนที่แตกต่างกันไป โดยจะต้องให้นักศึกษาครูระบุประเด็นหัวข้อที่จะวางแผนการสอน และออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถแสดงแนวคิดในการออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทจริง โดยคำนึงถึงความหลากหลายของวิธีการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

จากปัญหาและข้อค้นพบข้างต้น พบว่า การส่งเสริมให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดร่วมกับเพื่อนนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์จะช่วยให้ นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้และสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับบริบทยิ่งขึ้น ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจึงควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงความรู้ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูควรร่วมกันชี้แนะและ กำกับดูแลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับการชี้แนะไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน และยังก่อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และ นักศึกษา รวมทั้งการสนทนาที่ก่อให้เกิดการสะท้อนคิดและการสืบสอบของนักศึกษาครู ซึ่งจะเป็น กระบวนการที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอนและประสบการณ์ ในการจัดการเรียนรู้ที่จำกัด ได้มีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน จากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนา ที่ว่าด้วยกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้ จากการปฏิบัติงานของสมาชิก ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลการ ปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ และการดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู จะ ประกอบด้วยสมาชิกได้แก่ ส่วนที่เป็นครูผู้สอนและสมาชิกส่วนที่เป็นนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ

โดยสมาชิกเหล่านี้จะต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน มีการสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษาและผู้บริหาร จะมีการพูดคุยสนทนาเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งอาศัยการร่วมมือรวมพลังของครูทั้งหมดในโรงเรียนและร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และได้รับการสนับสนุนทั้งในเชิงโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของบุคลากร รวมทั้งงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน คือ มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นมากกว่าให้ความสำคัญกับการสอน

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ให้ความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความจริงใจของสมาชิก และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน และมุ่งเน้นไปที่การสะท้อนผลการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผ่านกระบวนการที่แสดงถึงการแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนของครู โดยมีสมมติฐานคือ สิ่งที่ครูทำร่วมกันนอกห้องเรียนในการวางแผน การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการเตรียมการสอนมีความสำคัญเท่าๆ กับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และกระบวนการต่างๆ เหล่านี้สามารถปรับโครงสร้างของโรงเรียน พัฒนาการวิชาชีพครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ (Seashore, Anderson, & Riedel, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาอีกหลายท่านที่สรุปเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้ว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน (Cranston, 2009; Louis, Kruse & Byrk, 1995; Newman & Wehlage, 1995; Hord, 1997, 2004; Oliver & Hipp, 2006; Rosenholtz, 1989; Sackney, Mitchell & Walker, 2005; Schmoker, 2006 cited in Hipp & Weber, 2008)

การศึกษาของ Meyer (2002) พบว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้จะทำให้ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มโดยสมัครใจของครูเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยชุมชนการเรียนรู้ของครูจะกระตุ้นให้เกิดการสนทนาสะท้อนการปฏิบัติให้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้รับรู้และมุ่งเน้นการร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hipp & Weber, 2008; Shirley M. Hord, 2008; ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553)

อาจกล่าวได้ว่า การนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งมุ่งเน้นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูเพื่อร่วมมือรวมพลัง เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มาใช้ในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ช่วยให้ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ซึ่งการรวมตัวและร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนระหว่าง

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ น่าจะช่วยให้ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้รับข้อมูลย้อนกลับ จากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในทิศทางที่สอดคล้องกัน และนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่อยู่ใน สาขาวิชาเดียวกันได้ร่วมกันเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางใน การออกแบบการเรียนการสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอน มากกว่า อาจช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ภาคนทฤษฎีและการปฏิบัติในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมา ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ว่า แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินการเสริมสร้าง ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้หรือไม่ อย่างไร และการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรมีลักษณะ หลักการและขั้นตอนอย่างไร เพื่อจะช่วยให้ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดยสามารถ แก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่ละคน หรือทำให้สภาพปัญหาในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาลดลงจากเดิม รวมทั้งอาจช่วยให้สภาพปัญหาในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่มีอยู่หมดไป จนทำให้นักศึกษาสามารถออกแบบการเรียน การสอนได้ดีขึ้น สามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท และ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งสามารถระบุผลที่เกิดขึ้นจากการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่ได้ออกแบบไว้ได้

คำถามการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีคำถามการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

1. กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูควรมีลักษณะ หลักการ และขั้นตอน อย่างไร
2. สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนเข้า ร่วมกระบวนการเป็นอย่างไร และเมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แล้วจะส่งผลให้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 11 คน ประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 5 คน และนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 6 คน ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาล จำนวน 2 แห่ง ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 แห่งนี้ และเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะ หลักการ ขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาศึกษาภาคสนามตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึงปลายเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน นอกจากนี้ก่อนการศึกษาภาคสนามผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากนักศึกษาคณะครุศาสตร์จำนวน 2 ครั้ง คือ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2556 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูใน

สถานศึกษาของนักศึกษา และความต้องการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ก่อนออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในสถานศึกษา และ ช่วงเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2557 เพื่อนำมาวิเคราะห์และระบอบองค์ประกอบของ ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่มีปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการ พัฒนา และหลังจากการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการติดตามและสรุปผลการดำเนินการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตาม แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อเนื่องอีกประมาณ 6 เดือน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพ ครูแก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของ ตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ และการจัดโครงสร้างของเนื้อหา การระบุสาระสำคัญของเนื้อหา รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน หลักการสอน วิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน การวัดและประเมินผล ประกอบด้วยความสามารถดังนี้

- (1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้
- (3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
- (4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ประเมินได้จากแผนการจัดการ เรียนรู้ การสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู การสังเกต การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง แนวคิดการพัฒนาการปฏิบัติงาน ที่ว่าด้วย กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของสมาชิกผ่านการร่วมมือร่วมพลัง ด้วยความไว้วางใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมุ่งเน้น

และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก และการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคือการปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะประกอบด้วยสมาชิก 2 กลุ่มที่ทำงานสนับสนุนกัน กลุ่มแรก คือ สมาชิกที่เป็นผู้ปฏิบัติ และกลุ่มที่สอง คือ สมาชิกที่เป็นผู้สนับสนุน

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา

ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนซึ่งประกอบด้วย 1) สมาชิกผู้ปฏิบัติ คือ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และ 2) สมาชิกผู้สนับสนุน ได้แก่ ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนบนพื้นฐานของของการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ผ่านการร่วมกันระบุเป้าหมายด้านการเรียนรู้ของนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อพัฒนานักเรียน โดยการทำงานมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยชี้แจงทำความเข้าใจถึงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สมาชิกสามารถร่วมกันดำเนินการในขั้นที่ 2 ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ (1) การสร้างกลุ่มชุมชน (2) การค้นพบปัญหา (3) การริเริ่มพัฒนาตน (4) การฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน และ (5) การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ซึ่งขั้นที่ (1) และ (2) เป็นระยะระบุปัญหา ก่อนดำเนินการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และขั้นที่ (3) – (5) เป็นวงจรแก้ปัญหา ซึ่งนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ที่รวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกันแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา โดยในทุกขั้นตอนจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลปฏิบัติ และจำนวนวงจรแก้ปัญหาก็ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ต้องได้รับการแก้ไข

ขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกกรณีศึกษาจำนวน 11 คน จากนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่รับผิดชอบสอนในรายวิชา

วิชาภาษาไทย และสังคมศึกษา ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานเทศบาล เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพในสถานศึกษาที่มีสังกัดแตกต่างกัน ดังนั้นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ จึงประกอบด้วย

1) กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจำนวน 11 คน และ

2) กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะหลักการ ขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา 4 ชุมชน ซึ่งสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 ชุมชน ประกอบด้วยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู 11 คน ที่ร่วมเป็นกรณีศึกษาดังรายละเอียดในข้อ 1) รวมทั้งครูพี่เลี้ยง 13 คน และอาจารย์นิเทศก์ 5 คน ที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพที่เป็นกรณีศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 วิธี คือ 1) การศึกษาเอกสาร (documentary study) 2) การสังเกต (observation) 3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) และ 4) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีความสำคัญเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นระยะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Atlas.ti ช่วยในการจัดระบบข้อมูล

4. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนา (description) และพรรณนาวิเคราะห์ (analytic description)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้กระบวนเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูและสอดคล้องกับการทำงานของครูที่เลี้ยงในสถานศึกษา รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งสามารถใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้
2. ได้ข้อมูลสภาพกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีลักษณะหลากหลาย เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการพัฒนาระบบฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาการดำเนินงานของครูและผู้สนใจภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานตามกระบวนเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจใช้กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานหรือกำหนดแนวทางในการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาครูตามแนวคิดนี้ต่อไป
4. ได้เผยแพร่ข้อความรู้เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เป็นที่รู้จักของครูและนักการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญของเนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยแบ่งการนำเสนอเนื้อหาสาระออกเป็น 4 ตอน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของเนื้อหาสาระในแต่ละตอนต่อไป ทั้งนี้เนื้อหาสาระทั้ง 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ตอนที่ 3 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ส่วนได้แก่ 1) ความหมายของการออกแบบการเรียนการสอน 2) ความสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน 3) องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอน 4) หลักการออกแบบการเรียนการสอน 5) กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน 6) ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน และ 7) แนวทางการประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน

รายละเอียดเนื้อหาแต่ละส่วนมีดังนี้

1) ความหมายของการออกแบบการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอนเป็นภารกิจสำคัญของผู้สอน เนื่องจากทำให้ทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่อจุดประสงค์การเรียนรู้ใด จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนอะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด การออกแบบการเรียนการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการย่อมช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอน สอนได้ครอบคลุมเนื้อหา สอนได้อย่างมีแนวทาง และมีเป้าหมาย และเป็นการสอนที่ให้คุณค่าแก่ผู้เรียน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) มีการใช้คำที่สื่อความหมายในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) การพัฒนาระบบการเรียนการสอน (Instructional Development) การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) การออกแบบระบบการเรียนรู้ (Learning System Design) และนอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพอีกประการหนึ่งคือ การวางแผน (Planning) ดังที่ (Smith & Ragan, 2005) ได้อธิบายไว้ว่า การออกแบบการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเชิงระบบและกระบวนการสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลง การแปลความหมายของการเรียนรู้และการสอนไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล

Dillon and Zhu (1997) อธิบายว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นแนวทางของการจัดการและลำดับข้อมูลเป็นขั้นๆ โดยการส่งข้อมูลจากครูไปยังผู้เรียน การออกแบบการเรียนการสอนทุกอย่างจึงเกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีการสอน และโมเดลการออกแบบ ตลอดจนยุทธวิธีต่างๆ ประกอบกัน สอดคล้องกับ Richey, Klein, and Tracey (2011) ที่ได้สรุปความหมายจากที่ Dick, Carey, and Carey (2009) และ Morrison, Ross, and Kemp (2004) ได้อธิบายไว้ว่า การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional design) แต่เดิมก็คือ การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System design: ISD) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนาการนำไปใช้ และการประเมินผล

อย่างไรก็ตาม Reigeluth (1983 cited in Richey et al., 2011) อธิบายเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนว่า เปรียบเสมือนการเจียรไนการเรียนการสอน คือการออกแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้และทักษะในการเรียนแต่ละวิชา โดยมองว่าการออกแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ความรู้ในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผล การเรียนรู้ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และด้านเจตคติอย่างสมบูรณ์ ส่วน Gustafson & Branch (2007 cited in Richey et al., 2011) อธิบายว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ

นำมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาและโปรแกรมการฝึกอบรมที่วางโครงสร้างไว้อย่างมั่นคงแล้ว สอดคล้องกับ Piskurich (2006 cited in Richey et al., 2011) ที่อธิบายว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นการวางเค้าโครงที่เป็นกระบวนการพื้นฐานที่ง่ายที่สุดเพื่อช่วยให้สามารถออกแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพ

Richey, Klein, and Tracey (2011) สรุปว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงในการพัฒนา การประเมินผล และการจัดสถานการณ์ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการแสดงความสามารถของผู้เรียน โดยความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอน จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน

วารินทร์ รัชมีพรหม (2542) สรุปความหมายจากที่ Dick, Carey, and Carey (2009) และ Morrison, Ross, and Kemp (2011) กล่าวไว้ว่า การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional design) หมายถึง การกำหนดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าโดยการจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วย องค์ประกอบต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนและกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ และเมื่อนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปปฏิบัติจะสามารถทำได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และเกิดผลตามที่ต้องการทุกประการ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น ในการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์

Sims and Koszalka (2008) ให้ความหมายของ Instructional Design ไว้ใน Competencies for the New-Age Instructional Designer ไว้ว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกันของยุทธศาสตร์การสอน กิจกรรมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ชนาธิป พรกุล (2551) กล่าวโดยสรุปว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นการวางเค้าโครงของการสอนของครู ที่ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นขั้นตอนในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้

ความหมายของการออกแบบการเรียนการสอนมีการอธิบายไว้ค่อนข้างใกล้เคียงกับการวางแผน อย่างไรก็ตาม Freiberg and Driscoll (1996) ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างการออกแบบการเรียนการสอน และการวางแผน ไว้ดังนี้

“การวางแผนและการออกแบบการเรียนการสอนเปรียบเสมือนเหรียญที่มี 2 ด้าน โดยการวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นก่อนการสอน โดยในขณะวางแผนนั้นผู้สอนจะพยายามเลือกเนื้อหาสาระ รวมทั้งบริบทต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ส่วนการออกแบบ (Design) เป็นกระบวนการในการนำแผนการที่วางไว้ออกมาเป็นพิมพ์เขียว เมื่อออกแบบการเรียนการสอนผู้สอนจะบันทึกองค์ประกอบที่สำคัญที่เกิดจากการวางแผน และพัฒนาพิมพ์เขียวเพื่อให้สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการวางแผนที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ”

ส่วนความหมายของการวางแผน (Planning) นั้น Freiberg and Driscoll (1996) ได้อธิบาย ไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

การวางแผน คือ การมองเห็นภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการสร้างการเตรียมการ การจัดการ และการออกแบบสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน

การวางแผน คือ การแนะนำแนวทางที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยให้สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนดำเนินไปอย่างลื่นไหลตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

การวางแผน คือ การจัดการเวลาและสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยอาจเป็นได้ทั้งการวางแผนระยะสั้นหรือระยะยาว

การวางแผน คือ การตัดสินใจเลือกวิธีการและเนื้อหาสาระที่ต้องสอน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 2) เนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนด และ 3) สภาพและบริบทการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า การออกแบบการเรียนการสอน โดยจากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนการสอน คือ กระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการวางแผน วิเคราะห์สถานการณ์หรือเงื่อนไขในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการวางแผนเค้าโครงการสอนของผู้สอน ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลเหมาะสมกับบริบทมากที่สุด จนนำไปสู่การจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และเหมาะสม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญ เนื่องจากการสอนจะประสบผลสำเร็จ ด้วยดีหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการออกแบบการเรียนการสอนเป็นสำคัญ โดยนักวิชาการได้อธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของการออกแบบการเรียนการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

Seels and Glasgow (1998) ได้กล่าวถึงผลดีที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การออกแบบการเรียนการสอนทำให้ได้กระบวนการที่จะช่วยให้ตัดสินใจว่า ควรจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ และขอบเขตของการสอนควรเป็นอย่างไร การออกแบบระบบการเรียนการสอนช่วยให้มองเห็นจุดประสงค์ได้อย่างชัดเจน และช่วยให้การสอนดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้สามารถรับรองได้แน่นอนว่าจะทำให้เกิดการสอนที่มีคุณภาพ การออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นการนำระบบการแก้ปัญหามาใช้ ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผล ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาเพื่อหาหนทางแก้ปัญหาต่อไป
2. การออกแบบการเรียนการสอนทำให้การสอนมีมาตรฐาน ในห้องเรียนทั่วไปมีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน เช่น ความสามารถของครู บรรยายภาศภายในห้องเรียน อัตราส่วนระหว่างครูต่อผู้เรียน จำนวนที่เพียงพอของสื่อการเรียนการสอน และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ในทางกลับกันการออกแบบระบบการเรียนการสอนนั้น สื่อการเรียนการสอนและกระบวนการต่างๆ ถูกจัดขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนการเรียนการสอน ดังนั้น การออกแบบระบบการเรียนการสอนจึงควรลดหรือขจัดตัวแปรที่ส่งผลถึงการเรียนรู้ และรองรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยจัดเตรียมการสอนสำรองไว้สำหรับผู้เรียนที่ต้องการการสอนเป็นพิเศษ
3. การออกแบบระบบการเรียนการสอนที่ดีจะช่วยลดค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้เรียน เช่น หากอัตราส่วนของครูต่อผู้เรียนเป็น 1 ต่อ 20 แล้ว ต้องใช้ครูถึง 5 คนในการสอนผู้เรียน 100 คน แต่หากมีการวางแผนการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้ว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงอัตราส่วนระหว่างครูต่อผู้เรียนอีกต่อไป และยังสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นกลับมาใช้ใหม่ได้

ชนาธิป พรกุล (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนไว้หลายประการ ได้แก่

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้ได้รับทั้งความรู้และกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ แสวงหาความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีโอกาสค้นพบวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และเลือกใช้กิจกรรมที่ถนัด เพื่อแสดงความรู้หรือผลงานของตนเอง
3. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
4. ครูมีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่แก่ผู้เรียน ตนเอง และวิชาชีพครู
5. ครูมีความสุขที่เห็นผู้เรียนมีความสุข

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าถ้าครูไม่ออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละวัยด้วยตนเองล่วงหน้าก่อนจัดการเรียนรู้ อาจจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายการจัดการศึกษา หรือหากครูนำแบบการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้อื่นจัดทำไว้มาใช้ อาจจะทำให้เกิดปัญหาทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ครูควรออกแบบการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการสอนของตนให้ดี (วัชรีย์ ร่วมคิด, 2551) สอดคล้องกับความเห็นของ Smith and Ragan (2005) ที่กล่าวว่า การออกแบบการเรียนการสอน ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและน่าสนใจ และสิ่งเหล่านี้คือสิ่งชี้วัดคุณภาพของการสอน แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสอนเนื้อหา มากกว่าการออกแบบที่เน้นผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (เฉลิม พักอ่อน, 2552)

3) องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอน

ในการออกแบบการเรียนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานของการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้การออกแบบการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพดังที่ตั้งไว้ โดยนักวิชาการได้กำหนดองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอนไว้แตกต่างกันไป ดังนี้

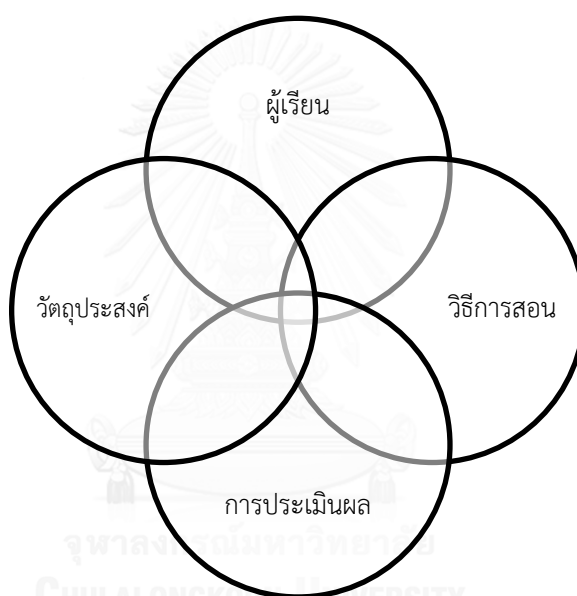
Brown W. (1985) ได้กำหนดองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอน 4 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมาย 2) วัตถุประสงค์และเนื้อหา 3) สภาพการณ์ และ 4) ผลลัพธ์

Dick et al. (2009) ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน (Identify Instructional Goals) 2) การพัฒนาการสอน (Conduct Instructional Analysis) 3) การประเมินการเรียนการสอน (Identify Entry Behaviors Characteristics)

Morrison, Ross, and Kemp (2011) ได้เสนอหลักพื้นฐานในการออกแบบการเรียนการสอนโดยการตอบคำถาม 4 ข้อ คือ

- 1) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้จะใช้สอนใคร หมายถึง ลักษณะของผู้เรียน
- 2) สิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนหรือให้ผู้เรียนสามารถทำได้คืออะไร หมายถึง จุดประสงค์
- 3) วิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือทักษะได้ดีที่สุดคืออะไร หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอน
- 4) จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้แล้ว หมายถึง แนวทางการวัดและประเมินผล

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนการสอน

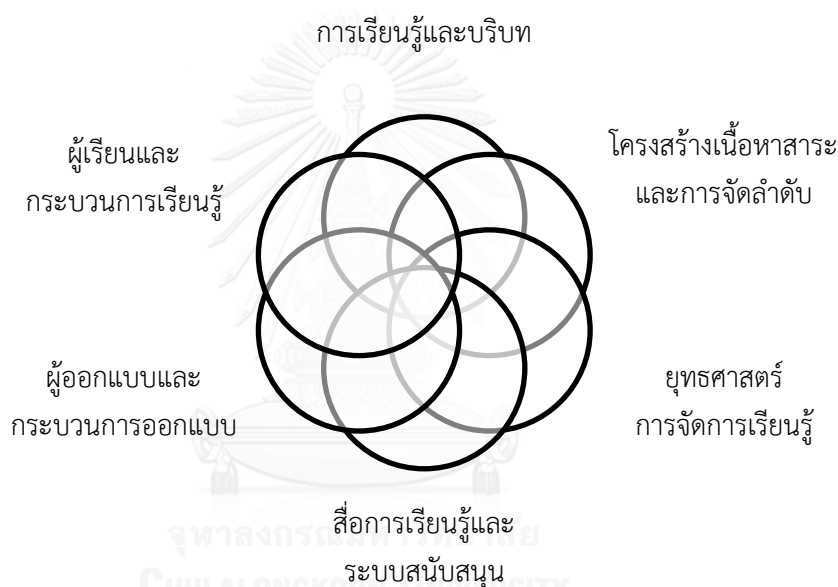
(Morrison et al., 2011)

ทั้งนี้ Morrison, Ross, Kalman & Kemp อธิบายว่า องค์ประกอบทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันและครอบคลุมแผนการออกแบบการเรียนการสอนทั้งหมด รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนใดๆ จึงเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้ามาใช้และพัฒนาเป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน

ส่วน Richey et al. (2011) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน และผู้ออกแบบควรคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้มากกว่าการคำนึงถึงกระบวนการ โดยองค์ประกอบดังกล่าว มี 6 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้
2. องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และบริบทที่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ
3. องค์ประกอบด้านโครงสร้างเนื้อหาสาระ และการจัดลำดับสาระการเรียนรู้
4. องค์ประกอบด้านยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ทั้งที่มีการจัดการเรียนการสอนและไม่มีจัดการเรียนการสอน
5. องค์ประกอบด้านสื่อการเรียนรู้และระบบสนับสนุน
6. องค์ประกอบด้านผู้ออกแบบและกระบวนการออกแบบ

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 6 ประการ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน

Richey et al. (2011)

การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนการสอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการออกแบบการเรียนการสอนจะประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านผู้เรียน 2) จุดประสงค์ 3) วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งในการออกแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องมีหลักในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อแนะนำแนวทางสำหรับครูผู้สอนหรือผู้ออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Designer) ให้ประสบผลสำเร็จและนำความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) หลักการออกแบบการเรียนการสอน

Morrison et al. (2011) ได้ระบุหลักการสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน และนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ทั้งในระหว่างการวางแผนและการนำกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนไปใช้ให้ประสบความสำเร็จไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ต้องให้ความสนใจทั้งขั้นตอนที่เป็นระบบ ทั้งการระบุสภาพปัญหา กระบวนการในการพัฒนา การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องตามเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงภายในแต่ละแผนที่ต้องสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ
2. กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน มักจะเริ่มต้นที่การระบุปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยต้องพิจารณาว่าปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่จะออกแบบและพัฒนาหรือไม่ และจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนรู้ ความรู้และทักษะที่จำเป็นอะไรบ้าง
3. แผนการออกแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในเบื้องต้นจะเป็นประโยชน์สำหรับนักออกแบบการเรียนการสอนหรือครูผู้สอนและทีมวางแผน เนื่องจากแผนที่ถูกออกแบบไว้นั้นในบางครั้งยังไม่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้โดยตรง ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้ที่จะนำแผนดังกล่าวไปใช้จะต้องปรับและเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการใช้จริง
4. ในขณะวางแผนการออกแบบการเรียนการสอน ควรพยายามใช้ทุกวิถีทางเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทดสอบแผนก่อนที่จะนำไปใช้จริงว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด
5. ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ออกแบบไว้นั้นขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับในระหว่างการออกแบบการเรียนการสอน โดยข้อมูลที่ได้รับนั้นจะมาจากการระบุปัญหา ความต้องการหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รวมทั้งการวิเคราะห์เป้าหมาย เพื่อให้สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสม เลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม
6. กระบวนการออกแบบการเรียนการสอนนั้นมุ่งเน้นที่ผู้เรียนและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมากกว่าการมุ่งเน้นที่เนื้อหาสาระที่จะให้กับผู้เรียน
7. ไม่มีทางไหนดีที่สุดในการออกแบบการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับตนเองในฐานะผู้สอนและให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันไป รวมทั้งเหมาะสมกับช่วงเวลาหรือบริบทที่จะใช้แผนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Gagne, Briggs, and Wager (2005) ที่กล่าวว่า ไม่มีรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบใดที่ดีที่สุด เพราะนักออกแบบแต่ละคนต่างใช้ความรู้ความเข้าใจของตนและสิ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มาเป็นหลัก

ในการพัฒนารูปแบบ โดยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน การออกแบบเป็นกระบวนการที่ต้องทำซ้ำๆ เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป การออกแบบและพัฒนาจึงต้องใช้การวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบ เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยอาศัยการสะท้อนผลจากการบรรลุจุดประสงค์ของผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ

หลักการดังกล่าว สอดคล้องกับหลักในการออกแบบการเรียนการสอน ของ Freiberg and Driscoll (1996) ที่ได้ระบุหลักที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. ควรคำนึงถึงบริบทในการสอน
2. ควรคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่จะต้องสอน
3. ควรคำนึงถึงตัวผู้เรียน และ
4. ควรคำนึงถึงตัวผู้สอน

นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2556) ยังได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการวางแผนหรือการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างเป็นขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ควรให้ครบทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และเจตคติ/คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. กำหนดเนื้อหา/สาระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละข้อ สาระที่ระบุอาจเป็นข้อเท็จจริง มโนทัศน์ ค่านิยม/คำจำกัดความ หลักการ กฎ และทฤษฎี
3. กำหนดยุทธศาสตร์การสอนว่า ต้องการใช้หรือเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการเรียนรู้หรือแนวคิดใดๆ ที่พิจารณาแล้วมีความเหมาะสมกับเนื้อหา ความสามารถของผู้เรียน แต่ละคน รวมทั้งบริบทของแหล่งที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนการสอนอาจเน้นครูเป็นศูนย์กลางบ้าง สื่อการสอนเป็นศูนย์กลางบ้างและพยายามจัดให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนนั้นให้คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นจึงเลือกใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน เทคนิคการสอน หรือใช้แบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและบริบท นอกจากนี้ครูยังต้องเตรียมแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปสืบค้นเพื่อตอบปัญหาที่สงสัยด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างความรู้ใหม่
4. กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นการวัดผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

กล่าวโดยสรุป คือ การออกแบบการเรียนการสอนที่ดีควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

5) กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน

Briggs (1997) ได้เสนอขั้นตอนของการออกแบบการเรียนการสอนไว้ 8 ขั้นตอน คือ

1. ระบุเป้าหมายการเรียนรู้
2. จัดหลักสูตรหรือรายวิชา
3. เขียนจุดประสงค์
4. เตรียมการประเมินผลความสามารถของผู้เรียน
5. วิเคราะห์จุดประสงค์
6. ออกแบบยุทธศาสตร์การสอน
7. ออกแบบการเรียนการสอนหรือโมดูล
8. วัดผลและสรุป

Smith and Ragan (2005) เสนอว่า กิจกรรมที่สำคัญในการออกแบบการเรียนการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์การสอน การกำหนดยุทธศาสตร์การสอน และการประเมินผล ภารกิจของนักออกแบบการเรียนการสอนจะอยู่ในขอบข่ายของคำถามหลัก 3 ประการ คือ

1. เราจะไปที่ไหน : เป้าหมายของการสอนคืออะไร
2. เราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร : อะไรคือยุทธศาสตร์และสื่อกลางของการสอน
3. เราจะทราบได้อย่างไรว่าบรรลุจุดหมายที่ต้องการแล้ว : ควรใช้แบบทดสอบใด

จะวัดผลและปรับปรุงการสอนอย่างไร

ส่วน Morrison et al. (2011) ได้สรุปกระบวนการสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ระบุปัญหาในการเรียนการสอนและระบุเป้าหมายสำหรับการออกแบบโปรแกรมการเรียนการสอน
2. ตรวจสอบคุณลักษณะของผู้เรียนที่ควรให้ความสนใจในระหว่างการวางแผน
3. ระบุสาระการเรียนรู้และวิเคราะห์องค์ประกอบของงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน
5. จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับ

6. การออกแบบยุทธศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

7. วางแผนการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้
8. พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์
9. เลือกทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการดังกล่าวมีความเป็นอิสระจากกัน คือไม่จำเป็นต้องเริ่มจาก 1 ถึง 9 รวมทั้งไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด โดยขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนและการพัฒนารูปแบบการสอนจะเป็นวงจรซ้ำแล้วซ้ำอีก และต้องอาศัยการวางแผนการออกแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าการเรียนการสอนที่ได้ออกแบบไว้นั้นมีประสิทธิภาพ

นอกจากกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนข้างต้นนี้ ชนาธิป พรกุล (2551) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอน ไว้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. ศึกษาผู้เรียนในเรื่องวิธีการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ศึกษารูปแบบการเรียนการสอน วิธี การสอน และเทคนิค การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและทำให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง
4. เลือกรูปแบบการเรียนการสอน หรือวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอน ใน 1 หน่วยการเรียนรู้มักใช้รูปแบบการเรียนการสอน 1 รูปแบบร่วมกับหลายวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ
5. กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้
6. เลือกวิธีและเครื่องมือวัดผล และตั้งเกณฑ์การประเมินผล

การออกแบบการเรียนการสอนควรทำในแผนระดับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม ในแผนระดับรายชั่วโมงหรือครั้ง สำหรับครูที่มีความชำนาญอาจออกแบบการเรียนการสอนไปพร้อมกับเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับรายชั่วโมงหรือรายครั้ง แต่การออกแบบการเรียนการสอนลักษณะนี้อาจทำให้ครูใช้วิธีสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย เพราะไม่ได้มองภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้

นอกจากนี้ ทิศนา แคมมณี (2554) ยังได้เสนอระบบการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการวางแผนการสอน ระบบนี้ถือเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของระบบการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่ การ

คิดออกแบบและการเขียนแผนการสอน โดยขั้นตอนการคิดออกแบบมีกิจกรรมย่อยๆ หลายประการ คล้ายกับการออกแบบหลักสูตรทั่วไป คือ การพิจารณาหลักสูตร ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน ไปกำหนดเนื้อหา มโนทัศน์และวัตถุประสงค์ ประกอบกับเงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่างๆ ในบริบทที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์การสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนและนำไปจัดทำหรือเขียนแผนการสอน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาสาระ มโนทัศน์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และบันทึกหลังสอน

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการวางแผนของ Freiberg and Driscoll (1996) ที่อธิบายว่าการวางแผนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นวงจร 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะเวลาการวางแผน (Preplanning) เป็นกระบวนการทางความคิดที่ผู้สอนคำนึงถึงทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ และตัดสินใจเลือกหนึ่งหรือหลายๆ แนวทางที่จะใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาการวางแผนจะช่วยให้ผู้สอนเห็นภาพของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ที่จะต้องใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นระยะที่ผู้สอนจะได้ตรวจสอบความคิดของตนเอง

2. ระยะเวลาวางแผน (Active planning) เป็นระยะที่ผู้สอนตัดสินใจเลือกแนวทางการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุด ผู้สอนจะเห็นยุทธศาสตร์การสอนและรายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด

3. ระยะดำเนินการใช้แผน (Ongoing planning) เป็นระยะที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการที่วางไว้

4. ระยะเวลาหลังการวางแผน (Postplanning) เป็นระยะที่เกิดขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นระยะที่ผู้สอนวิเคราะห์บทเรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งบันทึกการสอนทั้งส่วนที่ประสบความสำเร็จและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นซึ่งจะมีผลต่อการวางแผนการสอนในอนาคตต่อไป

ถึงแม้ว่าขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบ รวมทั้งกระบวนการวางแผนอาจมีรายละเอียดขั้นตอนย่อยที่แตกต่างกันไป แต่มีขั้นตอนหลักคล้ายคลึงกัน คือ การวางแผนให้ได้มาซึ่งแบบการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ได้แก่ การพิจารณาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบด้าน วัตถุประสงค์ เนื้อหา ยุทธศาสตร์หรือวิธีสอนและการประเมินผล จากนั้นจึงนำไปสู่การจัดทำแผนการสอนเพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอน และประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามแผน

6) ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอนพบว่า การออกแบบการเรียนการสอนนั้นเป็นเป็นสมรรถนะสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย Gall and Vojtek (1994) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพครูว่าต้องพัฒนาสมรรถภาพครูใน 8 ด้าน คือ 1) ความรู้ ความเข้าใจ 2) เจตคติ 3) ทักษะและยุทธศาสตร์ ในการจัดการเรียนรู้ 4) ความสามารถในการสะท้อนผลการปฏิบัติ งานและการตัดสินใจ 5) ความสามารถในการแสดงบทบาทความเชี่ยวชาญพิเศษ 6) ความสามารถในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 7) ความสามารถในการพัฒนาและดำเนินการใช้หลักสูตร และความสามารถในการปรับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการจัดระบบในองค์กร

นอกจากนั้น The College Academic Council (2004) ได้เสนอสมรรถภาพการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ 4 ประการ คือ

1. ครูต้องมีความเข้าใจว่าผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.1 ครูสามารถระบุได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นแบบใด และการสอนแบบใดจึงจะได้ผลกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2 ครูสามารถประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้ในการออกแบบการเรียนการสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 ครูสามารถสร้าง/จัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1.4 ครูสามารถกำหนดแหล่งการเรียนรู้และใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสอนของตน

1.5 ครูสามารถระบุผลกระทบของการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ครูสามารถใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลาย

2.1 ครูสามารถประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้มาใช้ในการวางแผนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.2 ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้ยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 ครูสามารถประเมินจุดเด่นจุดด้อยของยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้

- 2.4 ครูสามารถเลือกและใช้ยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
- 2.5 ครูสามารถประเมินประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่ใช้ได้
3. ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินที่มีความตรงและความเที่ยง
- 3.1 ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินที่มีความตรงและความเที่ยง
- 3.2 ครูสามารถประเมินจุดเด่นและจุดด้อยของเครื่องมือและเทคนิคในการประเมินผลที่มีอย่างหลากหลาย
- 3.3 ครูสามารถเลือกและใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินที่เหมาะสม
- 3.4 ครูสามารถกำหนดเกณฑ์การประเมินผล
- 3.5 ครูต้องแน่ใจว่า ผู้เรียนได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้เรียน
4. ครูสามารถทำงานอย่างอิสระและทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาและประยุกต์ความรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้
- 4.1 ครูสามารถกำหนดแหล่งการเรียนรู้ จัดวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
- 4.2 ครูสามารถประเมินจุดเด่น จุดด้อยของวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 4.3 ครูสามารถสร้างสรรค์วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้

ทั้งนี้ International Board of Standards for Training, Performance and Instruction หรือ IBSTPI (2012) ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของครูในปี ค.ศ. 2012 ไว้ 5 ด้าน โดยระบุสมรรถนะสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนและการออกแบบการเรียนการสอนไว้ถึง 2 ด้าน ดังนี้

- 1) สมรรถนะด้านการวิเคราะห์และการวางแผน ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ
- (1) การประเมินความต้องการของผู้เรียน และเลือกใช้ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- (2) การระบุและอธิบายลักษณะของผู้เรียนและบริบทแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้

(3) การเลือกและใช้เทคนิคการวิเคราะห์เพื่อระบุสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ
 (4) การวิเคราะห์คุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนและการบูรณาการสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และ

2) สมรรถนะด้านการออกแบบและการพัฒนา ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด คือ

- (1) ใช้การออกแบบการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการที่เหมาะสมในการมอบหมายงานแก่ผู้เรียน
- (2) จัดโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการออกแบบการออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนาชิ้นงาน และการวัดผล
- (3) การออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน
- (4) วางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบไม่เป็นทางการ
- (5) เลือกใช้หรือปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสม
- (6) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และ
- (7) ออกแบบแนวทางประเมินผลการเรียนรู้

สำหรับประเทศไทย การออกแบบการเรียนการสอนและการพัฒนาแผนการสอนเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2548) ได้ศึกษาความต้องการของครูในการพัฒนาสมรรถนะเพื่อนำไปกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2549-2551 พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเรียงตามลำดับ ดังนี้

- 1) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
- 2) สามารถจัดทำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 4) สามารถเลือกใช้สื่อ พัฒนาสื่อ และสร้างสื่อหรืออุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 5) สามารถใช้ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
- 6) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
- 7) สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
- 8) สามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 9) สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ

10) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนา

หลักสูตร

นอกจากนั้นยังพบว่า ครูแสดงความต้องการพัฒนาสมรรถนะเรียงตามลำดับดังนี้

- 1) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู
- 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 3) การใช้สื่อ การผลิตสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้
- 4) การออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 5) ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นสำหรับครู
- 6) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของหลักสูตร
- 7) การทำวิจัยในชั้นเรียน
- 8) การฝึกปฏิบัติการวิจัย
- 9) การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา และ
- 10) การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินผลและการปรับปรุง

นวัตกรรม

ทั้งนี้ ครูสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้ ในมาตรฐานที่ 4 ว่าครูจะต้องพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยกำหนดสมรรถนะไว้ 4 ประการ คือ 1) สามารถนำประมวลรายวิชาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค และตลอดภาค 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3) สามารถเลือกใช้ พัฒนา และ สร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบการสอน มีการกล่าวถึงการออกแบบการสอนในหลายลักษณะได้แก่ Ability คือ ความสามารถ หรือ Capability คือ ความสามารถที่ไปถึงได้ รวมทั้ง Competency คือ สมรรถนะ อย่างไรก็ตาม Capability คือ ความสามารถที่ไปถึงได้ ทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถหรือคุณลักษณะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อให้เรียนรู้ได้ดี แต่ สมรรถนะ (Competency) พจนานุกรมการศึกษาของกูด (Good, 1973) อธิบายว่า “สมรรถนะ คือ ทักษะ (skill) มโนทัศน์ (concept) และทัศนคติ (attitude) ที่จะต้องมีในการทำงานทุกชนิด และความสามารถในการนำวิธีการและความรู้พื้นฐานไปใช้กับสถานการณ์จริง” ส่วน Ability หรือ ความสามารถ นั้นราชบัณฑิตยสถาน (2555) ได้บัญญัติความหมายไว้ในพจนานุกรม

ศัพท์ศึกษาศาสตร์ ว่า Ability หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลด้านความรู้และทักษะในการทำกิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จได้ในระดับหนึ่ง คุณลักษณะนี้มีทั้งที่มีมาแต่กำเนิดและที่เกิดจากการเรียนรู้ในภายหลัง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนย่อย ได้แก่

1) ความรู้ (knowledge) มีความรอบรู้ ในข้อเท็จจริงที่จำเป็น สำหรับทำงานหนึ่งๆ ความรู้นี้มีลักษณะกว้างขวางกว่าทักษะ เพราะความรู้ บ่งบอกถึงขอบเขต สติปัญญาภายในงานหรือภารกิจ ที่บุคคลหนึ่งกระทำอยู่ การจะประสบความสำเร็จ ในการผ่าตัดสมองได้ คนเป็นแพทย์ จำต้องมีความรู้มากกว่าด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวข้องกับสรีระศาสตร์ พิธีการในห้องผ่าตัด วิธีชีวิตคนไข้ และขั้นตอน การทำหลักฐานด้านประกันชีวิตด้วย เป็นต้น

2) ทักษะ (skill) หมายถึง ความคล่องแคล่ว รู้จักขั้นตอน และวิธีการ สำหรับปฏิบัติภารกิจใดภารกิจหนึ่ง ให้ลุล่วงได้เป็นอย่างดี ทักษะนี้มีตั้งแต่ ความแข็งแรงทางร่างกาย ไปจนถึงความปราดเปรียว คล่องแคล่ว กับการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง สรุปลก็คือ การเก่งเฉพาะ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น การทำศัลยกรรมสมอง ต้องการทักษะ สามารถเคลื่อนไหว เพียงเล็กน้อย โดยใช้เครื่องมือ ประณีตละเอียดอ่อน ประกอบกับ การรู้ลักษณะ และการทำงานของสมอง ในรายละเอียด ลึกลงไป

3) ความสามารถเฉพาะตัว หรือพรสวรรค์ (talent) เป็นคุณสมบัติสำหรับทำงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น ความสำเร็จของการผ่าตัดสมอง แสดงให้เห็นถึงความสามารถเฉพาะตัว ด้านการใช้มือ แพทย์มีความสามารถด้านนี้มาแต่กำเนิด จากนั้นก็ฝึกฝนตนเอง จนคล่องแคล่วเชี่ยวชาญ คำว่าพรสวรรค์นี้ มีความหมายเหมือนกับความสามารถตามธรรมชาตินั่นเอง

ดังนั้นหากจะอธิบาย การออกแบบการสอน (Instructional design) ซึ่ง Morrison et al. (2011) กล่าวไว้ว่า หมายถึง “การกำหนดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าโดยการจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนและกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ และเมื่อนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปปฏิบัติจะสามารถทำได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และเกิดผลตามที่ต้องการทุกประการ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก ราบรื่น ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์” ความหมายดังกล่าว ใกล้เคียงกับที่ Sims and

Koszalka (2008) ได้ให้ความหมายของ Instructional Design ไว้ใน Competencies for the New-Age Instructional Designer ว่า การออกแบบการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกันของยุทธศาสตร์การสอน กิจกรรมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น การออกแบบการเรียนการสอน จะประกอบด้วยส่วนของความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสอน และทักษะในการสอน รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถเฉพาะในการวางแผนออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้จัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่วางไว้ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน หรือ Instructional Design Ability” และสรุปความหมายของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับโครงสร้างเนื้อหาสาระในวิชาเอก การวิเคราะห์เนื้อหา การระบุสาระสำคัญของเนื้อหา หลักการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผล และนำความรู้ไปใช้แก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

7) แนวทางการประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครู พบว่า การประเมินเพื่อสรุปผล หรือ summative assessment ส่วนใหญ่มักจะเป็นการทดสอบเกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาทั้งในระดับชาติและระดับรัฐจะได้รับการรับรองกระบวนการผลิตครู แต่เนื่องด้วยนโยบายและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้มีการคาดหวังให้หลักสูตรครุศึกษาแสดงหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาครูที่สำเร็จการศึกษาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน ในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูรวมทั้งสถาบันครุศึกษาบางแห่งได้ใช้กับการประเมินสมรรถนะ หรือ performance-based assessments ในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาครู โดยใช้เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการอนุมัติใบประกอบวิชาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า หลักสูตรครุศึกษาในประเทศต่างๆ มีการพัฒนาระบบการประเมินและการใช้วิธีการประเมินนักศึกษาครูอย่างอิสระ โดยวิธีการที่ใช้ในการประเมินไม่ได้มีเพียงวิธีที่เน้นการประเมินสมรรถนะ แต่ประเมินทั้งด้านความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการฝึกปฏิบัติ (Castle & Shaklee, 2006; Wise, Ehrenberg, & Leibbrand, 2008; Coggsball, Max, & Bassett, 2008 cited in Wei & Pecheone, 2010)

จุดแข็งของระบบการประเมินนักศึกษาครูของสถาบันครุศึกษาคือ การใช้รูปแบบการประเมินที่สนับสนุนความสามารถของนักศึกษาครู ในขณะที่การประเมินเพื่ออนุมัติใบประกอบวิชาชีพครูในปัจจุบันเป็นเพียงการประเมินผลปลายทางในภาพรวมและไม่แสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดที่ควรให้คำแนะนำเพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาในการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครู รวมทั้งข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่รับรองเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ให้ความสำคัญกับกับหลักฐานที่เน้นตามประสิทธิผลของหลักสูตร แม้ว่าเกณฑ์มาตรฐานได้ถูกปรับให้สูงขึ้น และการประเมินในเบื้องต้นจะเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่พิจารณาถึงการนำไปใช้และสะท้อนถึงค่านิยมของหลักสูตร แต่อาจไม่มีคุณสมบัติทางจิตวิทยาที่จะวัดได้อย่างมีความตรงและความเที่ยงเพียงพอต่อการตัดสินใจอนุมัติใบประกอบวิชาชีพครู ประเด็นดังกล่าวทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินเพื่อสรุปผลสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ดังนี้

1. ผลงานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถประเมินความรู้และทักษะเกี่ยวกับการสอนของนักศึกษาได้โดยมีความตรงและความเที่ยงหรือไม่
2. สถานการณ์หรือเงื่อนไขแบบใดที่การประเมินสมรรถนะจะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาทางวิชาชีพของนักศึกษาครู
3. การประเมินสมรรถนะสามารถใช้ได้ทั้งการประเมินแบบสรุปผลเพื่ออนุมัติใบประกอบวิชาชีพ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทางวิชาชีพหรือไม่

คำถามเหล่านี้ทำให้เกิดการวิเคราะห์จุดแข็งและข้อผิดพลาดของวิธีการที่เคยใช้ในการประเมินนักศึกษาครู จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาครู โดยให้ความสำคัญกับรายละเอียดในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาครู จาก Performance Assessment for California Teachers (PACT) ซึ่งได้เสนอชุดเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาตามมาตรฐานที่มีความตรงและความน่าเชื่อถือมากขึ้น รวมทั้งสามารถใช้เพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาครูได้อีกด้วย

Wei and Pecheone (2010) อธิบายว่า ในช่วง 2 ทศวรรษ ที่ผ่านมา เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงของ National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE) ที่ปรับเปลี่ยนการประเมินจากการมุ่งเน้นที่กระบวนการไปสู่การประเมินการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบของนักศึกษาครู รวมทั้งหลักสูตรครุศึกษา ทำให้การประเมินสมรรถนะทางการสอน หรือ Teaching Performance Assessments (TPAs) ได้ถูกนำไปใช้ในการประเมินทั้งในบริบทของสถาบันครุศึกษา รวมทั้งการอนุมัติใบประกอบวิชาชีพครูในวงกว้างเพื่อประเมินความรู้และทักษะวิชาชีพของนักศึกษาครูและการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู สอดคล้องกับ ข้อเสนอของ Darling-Hammond, Wise, and Klein (1999) ที่ยืนยันว่า การประเมินผลการสอนตามสภาพจริงจะต้องแสดงความซับซ้อนของ

การปฏิบัติการสอนที่สามารถปรับปรุงความถูกต้องของการประเมินเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และก่อให้เกิดประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีคุณค่าสำหรับครูในกระบวนการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมิน โดย Darling-Hammond and Snyder (2000) ได้ระบุลักษณะสำคัญของการประเมินการสอนตามสภาพจริงไว้ 4 ประการ คือ

- 1) การประเมินผลตัวอย่างของความรู้ ทักษะและการแสดงออกของครูที่เกิดขึ้นจริง ในการเรียนการสอนและบริบทการเรียนรู้จริง
- 2) การประเมินผลบูรณาการหลายแง่มุมของความรู้และทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติการสอน
- 3) หลักฐานและข้อมูลที่ใช้ในการประเมินต้องมาจากการเก็บรวบรวมในช่วงเวลาและในบริบทที่หลากหลาย และ
- 4) การประเมินหลักฐานและข้อมูลที่ได้ เป็นการประเมินโดยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานที่สำคัญในการประเมินสมรรถนะการสอน

วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ Darling-Hammond & Snyder ได้เสนอ คือ การใช้กรณีตัวอย่าง การจัดแสดงนิทรรศการ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และการสืบสอบโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Darling-Hammond (2001) สรุปว่า การประเมินสมรรถนะที่พัฒนาโดย Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium (INTASC) และ the National Board for Professional Teaching Standards (NBPTS) ได้กลายมาเป็นทางเลือกในการประเมินสมรรถนะที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง ซึ่งการประเมินเหล่านี้ขึ้นอยู่กับมุมมองที่ค่อนข้างซับซ้อน รวมทั้งการมองเห็นภาพรวมของสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการเรียนการสอน และแสดงให้เห็นถึงเครื่องมือวัดผลตามสภาพจริง ในบริบทการทำงานจริง รวมทั้งเป็นการวัดผลระยะยาวและเป็นรายบุคคล

ทั้งนี้ นักวิจัยยืนยันว่า การประเมินสมรรถนะตามสภาพจริงนอกจากจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของครูแล้ว ยังช่วยให้โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพครูอีกด้วย อย่างไรก็ตามการประเมินสมรรถนะดังกล่าวอาจไม่ได้ผลแบบเดียวกันทั้งหมด เนื่องจากความหลากหลายของข้อมูล เช่น กรณีศึกษาที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์การทำงานของนักเรียนที่แตกต่างกัน ความแตกต่างในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งแฟ้มสะสมผลงานและมุมมองในการประเมิน ดังนั้นสิ่งสำคัญในการประเมินจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสนับสนุนให้ครูเกิดการเรียนรู้ และเกิดการสะท้อนผลการปฏิบัติ

American Association for State Colleges and Universities ได้ทำการสำรวจหลักสูตรการฝึกหัดครูที่ประสบความสำเร็จในปี ค.ศ.2006 และพบว่าวิธีการที่สถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่ใช้โดยหลักแล้วมี 4 วิธี ได้แก่

- 1) ระบบการสังเกต ซึ่งรวมถึงเกณฑ์การให้คะแนนแบบเกณฑ์มิติคุณภาพ (Rubrics) และมาตรฐานของหลักสูตร
- 2) การสำรวจความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักศึกษา ทั้งในขณะที่อยู่ในหลักสูตรและหลังจากจบหลักสูตร
- 3) ตัวอย่างการทำงานและแฟ้มสะสมผลงานของนักศึกษาครู และ
- 4) การทดสอบมาตรฐาน เช่น Praxis I และ Praxis II

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่สถาบันฝึกหัดครูได้รับงบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาครู รวมทั้งการรวบรวมเอกสารข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว แต่กลับพบว่าการประเมินส่วนใหญ่ขาดหลักฐานที่มีความตรงและความน่าเชื่อถือ โดย Wei and Pecheone (2010) เสนอแนวทางที่จะใช้ในการประเมินสมรรถนะของนักศึกษาครูไว้ 4 แนวทาง คือ

- 1) ระบบการสังเกต รวมทั้งเครื่องมือในการประเมิน
- 2) ผลงานที่แสดงถึงการใช้สมรรถนะตามที่นักศึกษาครูต้องการ
- 3) กรณีศึกษาของผู้เรียน
- 4) การประเมินแฟ้มสะสมผลงานและตัวอย่างงานของครู

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนข้างต้น พบว่า การประเมินจะใช้วิธีการประเมินและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามสภาพจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีการประเมินที่สามารถนำมาใช้ประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ ได้แก่

1. การสังเกต

วอร์นีย์ แกมเกต (2551) อธิบายว่า การสังเกตเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้ถูกสังเกตอย่างละเอียด ไม่ว่าผู้สังเกตนั้นจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจตอบคำถามหรือไม่สามารถตอบคำถามได้ เป็นวิธีการที่ทำให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิ มีความเชื่อถือได้ และมีความครบถ้วน ผู้วิจัยได้สัมผัสกับเหตุการณ์ทราบสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ และใช้ได้กับสถานการณ์และบุคคลทุกประเภท อย่างไรก็ตามหากผู้สังเกตขาดความชำนาญหรือมีอคติในการสังเกต หรือมีเหตุการณ์อื่นแทรกซ้อน หรือในกรณีที่ผู้สังเกตรู้ว่าถูกสังเกต อาจทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปไม่เป็นธรรมชาติ ข้อมูลที่ได้อาจบิดเบือนไม่ตรงกับความเป็นจริงและขาดความน่าเชื่อถือ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การสังเกตเพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่และการแสดงออกของสมาชิก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้ได้ข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างเข้าร่วมกระบวนการที่สะท้อนความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการ

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นปฏิสัมพันธ์หรือสถานการณ์ของการสนทนา ซักถาม โต้ตอบแบบเผชิญหน้าอย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ นักวิจัยหรือผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยใช้ประเด็นคำถามที่ได้ออกแบบไว้เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับตอบปัญหาวิจัย โดยวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการสัมภาษณ์คือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือวัตถุตัวแปรต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือประกอบหรือเสริมจากวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ รวมทั้งเป็นการศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงที่มาหรือเหตุผลต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น (วรรณิ แกมเกตุ, 2551)

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างเข้าร่วมกระบวนการ รวมทั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงออกถึงความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู

3. การตรวจผลงาน

การตรวจผลงานเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน โดยประเมินผลจากบันทึกการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่นักศึกษาพัฒนาในระหว่างฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในการวิจัยครั้งนี้ผลงานหลักที่ใช้เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน คือ ผลการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งการตรวจและประเมินผลงานออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ 1) ประเมินผลหลังจากการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2) ประเมินผลหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่ออกแบบไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงออกถึงความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งใช้การตรวจผลงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา

ตอนที่ 2 แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นพื้นฐานในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายลักษณะและแนวทางในการพัฒนา รวมทั้งลักษณะของกระบวนการฯ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) คำนิยามและคำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) องค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) แนวทางในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) ประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรายละเอียดแต่ละส่วนมีดังนี้

1) คำนิยามและคำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการศึกษาเอกสารพบว่า คำว่า *ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)* นั้น ยังไม่มีการให้คำนิยามที่เป็นสากล (Universal Definition) แม้ว่า Richard Du Four ผู้ได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดาของ PLC” เริ่มทำงานวิจัยพัฒนาและส่งเสริมเรื่องชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาตั้งแต่ ค.ศ.1998 คือ พ.ศ. 2541 และตอนนี้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้แพร่ขยายไปทั่วสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาของประเทศ เช่น สิงคโปร์ (วิจารณ์ พานิช, 2555) นักการศึกษาได้พยายามศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และให้ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทที่แตกต่างกันออกไปใน 2 ลักษณะ คือ 1) มุ่งเน้นศึกษากลุ่มย่อยในโรงเรียน (subgroup within school) และ 2) มุ่งเน้นการศึกษาทั้งโรงเรียนหรือในภาพรวมของโรงเรียน (schoolwide community) (Bulkley & Hicks, 2005) ซึ่งในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับแนวคิด WSFG หรือ Whole-Faculty Study Groups ของ Murphy and Lick (2005) ที่ดำเนินการศึกษาและพัฒนากระบวนการที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียนทั้งหมด โดยกล่าวว่า “WSFGs เปรียบเสมือนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ย่อยๆ”

DuFour (2007) ผู้ถือเป็นบิดาของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กล่าวถึงลักษณะสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า PLC ไม่ใช่โปรแกรมหรือหลักสูตร แต่เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกระดับ ครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นมากกว่าให้ความสำคัญกับการสอน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือร่วมพลัง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน โดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้อย่างหลากหลาย อาทิ

McLaughlin and Talbert (2006) ให้คำนิยามว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการร่วมมือรวมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ และการตรวจสอบหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในชั้นเรียน

Amol Padwad and Dixit (2008) อธิบายเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่าหมายถึง ชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มารวมกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การเจริญเติบโตหรือเกิดพัฒนาการของบุคคลและเกิดความเป็นมืออาชีพขึ้น

Stoll and Louis (2007) ให้ข้อสังเกตว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือ "กลุ่มของครูที่มาร่วมกันทำงานและวางเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมีการสะท้อนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตทางวิชาชีพ"

DuFour, Dufour, and Eaker (2008) ให้คำจำกัดความของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community ไว้ว่า เป็นเสมือนพันธะสัญญาของครูในการทำงานร่วมกันโดยอาศัยการร่วมมือรวมพลังเพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับผู้เรียน โดยอธิบายว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพถูกสร้างขึ้นบนสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดการได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอก็คือ ครูจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานของตนเองจนติดเป็นนิสัย

ตามแนวคิดศาสตร์ทางด้านการจัดการความรู้ (Knowledge managements หรือ KM) นั้น อธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ “ชุมชนการปฏิบัติ (Community of Practice: CoP)” โดยอธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (CoP) ของครู ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน้างาน หรือ bottom up อาจกล่าวได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก็คือ ชุมชนการปฏิบัติของครูนั่นเอง (วิจารณ์ พานิช, 2555) ส่วนราชบัณฑิตยสถานนั้นให้คำจำกัดความชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าหมายถึง การรวมกลุ่มกันของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะของชุมชนเชิงวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะเฉพาะ ดังนี้ (1) การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ (share vision) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ของผู้ร่วมวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้องไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการ จัดการศึกษา ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (2) การมีวัฒนธรรมรวมพลัง (collaborative culture) เป็นการร่วมมือของผู้บริหาร ผู้สอน ชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพ การจัดการ

เรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย (3) การปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (focus on outcome) เป็นการให้ ความสำคัญแก่ผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcomes) ของผู้เรียน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การชี้แนะ และพี่เลี้ยง (4) การสนับสนุนและการแบ่งปันภาวะผู้นำ (supportive and share leadership) เป็นการ สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ โดยผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนเป็นไปได้ด้วยดี รวมทั้งเปิดโอกาส ให้ผู้สอนเป็นผู้นำและตัดสินใจทางวิชาการ 5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคล (shared personal practice) เป็นการ ที่ผู้สอนแต่ละคนนำ ความรู้และประสบการณ์จากการจัดการเรียนรู้ของตนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน เพื่อสร้างความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพและคุณภาพผู้เรียน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2558)

แม้ว่าในปัจจุบันอาจมีการตีความคำนิยามและคำจำกัดความเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ในบริบทที่แตกต่างกัน แต่กลับพบว่าคำนิยามของ PLC โดยนักการศึกษาหลายท่านมีสิ่งที่สอดคล้องกัน ได้แก่ *การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม* โดย DuFour and DuFour ได้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากโรงเรียนแบบเดิมไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้ในบทความเรื่อง บทบาทของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อความก้าวหน้าของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยสามารถสรุปรายละเอียดของวัฒนธรรมการทำงานที่จะก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ดังนี้ ลักษณะวัฒนธรรมแบบที่จะก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ นักวิชาชีพต้องเจาะประเด็นที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมมากกว่าเป็นรายบุคคล รวมทั้งครูต้องสร้างวัฒนธรรมการร่วมมือทำงาน และระบบที่ส่งเสริมประสิทธิผลและความเท่าเทียม ซึ่งวัฒนธรรมในลักษณะนี้จะต่างจากวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมที่ให้ความสำคัญอิสระในการทำงานของครูมากกว่า มุ่งเน้นด้านการพัฒนาหลักสูตร หรือมีการประเมินด้วยเกณฑ์เดียวกัน หรือให้ความช่วยเหลือนักเรียนโดยเท่าเทียมกัน (DuFour & DuFour อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2554)

เพื่อให้เข้าใจชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างแท้จริง วิจารย์ พานิช (2555) ได้ อธิบายว่า กิจกรรมที่ไม่จัดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ กิจกรรมที่มีลักษณะเป็นโครงการที่แคบ ต้นและระยะเวลาสั้น เป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารกำหนดให้ทำ หรือเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในลักษณะซื้อบริการที่ปรึกษา รวมทั้งการประชุมประจำเดือนหรือประจำภาคของโรงเรียน

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ต้องเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน (complex) มีหลากหลายองค์ประกอบ และต้องอาศัยการนิยามจากหลากหลายแง่มุม โดยแง่มุมที่สำคัญของ PLC เน้นที่การเรียนรู้ มีวัฒนธรรมร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของทุกคน ทุกฝ่าย ร่วมกันตั้งคำถามเพื่อหา

วิธีการที่ดีที่สุด และตั้งคำถามเกี่ยวกับต่อสภาพปัจจุบันหรือสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการลงมือทำ มุ่งพัฒนาต่อเนื่อง และเน้นที่ผล หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะประกอบไปด้วย กลุ่มของนักการศึกษา กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งหมายถึงนักเรียนและอาจหมายรวมถึงกลุ่มผู้ปกครอง โดยสมาชิกเหล่านี้จะมีหน้าที่ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน และตรวจสอบผลการปฏิบัติทั้งในส่วนบุคคลไปจนกระทั่งผลที่เกิดขึ้นโดยรวมเพื่อปรับปรุงความเป็นวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสม่าเสมอ (Annenberg Institute for School Reform, 2013) ส่วน Shirley M. Hord, Roussin, and Sommers (2009) ได้อธิบายเกี่ยวกับสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่า สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถจัดเป็นโครงสร้างหลัก 2 ส่วน คือ สมาชิกส่วนที่เป็นครูผู้สอน หรือ Grade - level team ซึ่งเป็นกลุ่มของครูผู้สอนในแต่ละระดับ ส่วนใหญ่ใช้ในการรวมกลุ่มของสมาชิกครูผู้สอนระดับประถมศึกษา หรือ Subject - matter team ซึ่งเป็นกลุ่มของครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้ในการรวมกลุ่มของสมาชิกครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา และสมาชิกส่วนที่เป็นนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหมายรวมถึงผู้บริหาร นักการศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ว่าจะในด้านหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

แม้ว่าจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะพบว่าไม่มีการระบุจำนวนน้อยที่สุดหรือมากที่สุดของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกอาจไม่เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหากการรวมกลุ่มดังกล่าวขาดองค์ประกอบหลักของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3) องค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ในการกล่าวว่าโรงเรียนใดเกิดหรือมี PLC นั้นนอกจากจะต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลดังที่กล่าวไปแล้วนั้น ยังต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลักซึ่งสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นร่วมกันปฏิบัติ โดยมีการกล่าวถึงองค์ประกอบของ PLC ไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามสามารถสรุปองค์ประกอบหลักที่สำคัญของ PLC ได้ 5 ประการ คือ (Annenberg Institute for School Reform, 2013; DuFour, 2007; Shirley M. Hord et al., 2009; McMahon, Forde, & Martin, 2011)

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and vision)

สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญ เนื่องจากการมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้หรือ Learning Community ในโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกใน PLC จึงต้องมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective responsibility for students learning)

ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูผู้สอนมีต่อนักเรียนในระดับสูง และอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการวางเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเป็นการวางเป้าหมายร่วมกันของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน

3. การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective professional inquiry)

การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษาและผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น ซึ่งการสะท้อนผลและการชี้แนะการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน หรือช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

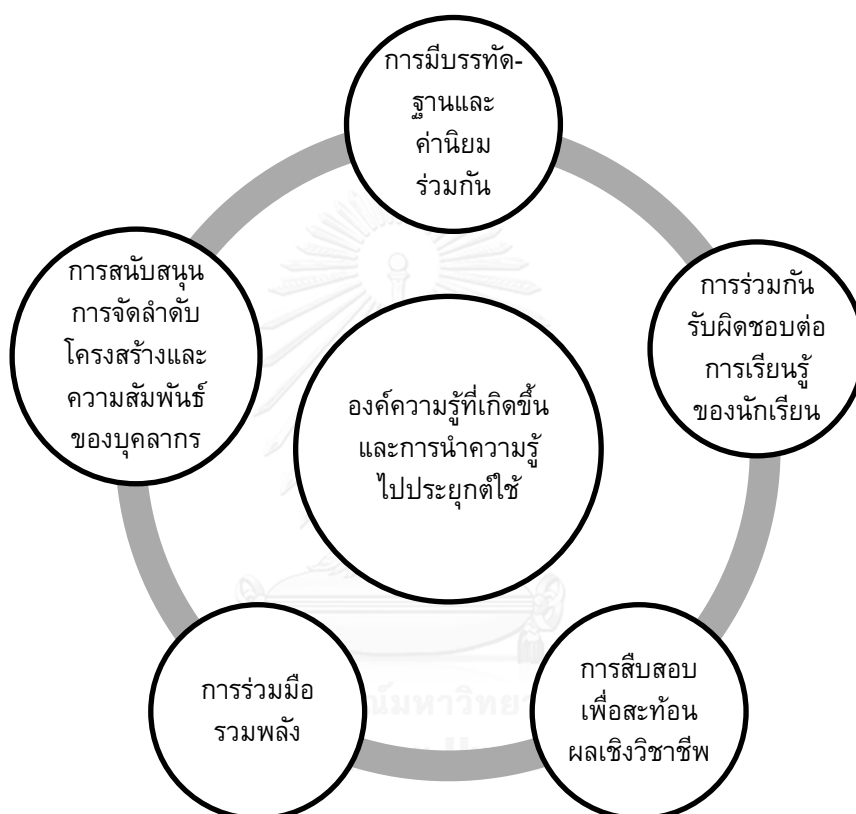
4. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลังโดยการร่วมมือรวมพลังนี้จะต้องเป็นการร่วมมือรวมพลังของครูในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน และสิ่งสำคัญของการร่วมมือรวมพลังในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกร่วมกันและกันของสมาชิกในชุมชนระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่างๆ

5. การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive conditions structural arrangements and collegial relationships)

การเตรียมพร้อม ในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิชาทวิภาคีและสะท้อนการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสอนของเพื่อนร่วมงานและของชุมชนการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจะ ช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์

องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นไม่มีลักษณะเป็นลำดับขั้น หรือ Hierarchy แต่เป็นลักษณะที่ใช้แบ่งแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่าง PLC กับชุมชนหรือการรวมกลุ่มในโรงเรียน โดยทั่วไป นอกจากนี้ Shirley M. Hord et al. (2009) ได้อธิบายว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยังสามารถพิจารณาได้ในอีกลักษณะ คือจะประกอบด้วย 1) ส่วนที่เป็นผลลัพธ์ คือ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มและการนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ และ 2) กระบวนการที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ประการ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 มิติของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ที่มา: Luis Martinez cited in Shirley M. Hord et al. (2009)

นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น (DuFour et al., 2008) ยังได้ระบุองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ดำเนินการตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ประสบความสำเร็จไว้ 6 ประการ คือ

1. **การมีเป้าหมายร่วมของสมาชิก** สิ่งที่มีความสำคัญมากของการดำเนินการตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือ การมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เมื่อสถานศึกษาใดดำเนินการตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้สอนหรือสมาชิกในสถานศึกษานั้น ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเชิงโครงสร้างหรือผู้ที่มีภาระรับผิดชอบโดยหลักจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยการทำให้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีเป้าหมายร่วมกันนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันสร้างเป้าหมายและได้รับการชี้แนะเกี่ยวกับเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนและทำให้ทราบว่าเป้าหมายหลักของสถานศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสมาชิกจะต้องร่วมกันกำหนดโครงสร้างและแนวทางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นในการมีเป้าหมายร่วมกันของสมาชิก ซึ่งหมายรวมถึงจุดมุ่งหมาย การกำหนดทิศทางที่ชัดเจน จึงไม่ใช่แค่การระบุว่าผู้สอนควรทำอย่างไรเพื่อพัฒนาสถานศึกษา แต่การมีเป้าหมายร่วมของสมาชิกจะต้องรวมถึงการทำให้สมาชิกเห็นว่าการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และจรรยาบรรณของตนเองนั้นมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานโดยรวม และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. การมีวัฒนธรรมร่วมมือรวมพลังที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ หากการมีเป้าหมายร่วมของสมาชิกจะทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกก็เป็นเสมือนพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างที่ทำให้สมาชิกสามารถร่วมกันดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อไปได้ เพราะการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอาศัยการร่วมมือกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยของสมาชิกเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวคือการเรียนรู้ของนักเรียนที่สมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ ดังนั้นระบบการดำเนินงานแบบร่วมมือรวมพลัง คือ การร่วมกันดำเนินงานแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ร่วมกันวิเคราะห์กระบวนการทำงานรวมทั้งผลที่เกิดจากการทำงานของสมาชิกแต่ละคนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งของสถานศึกษา

3. การมีส่วนร่วมในการสืบสอบสภาพการณ์จริงเพื่อให้ได้ต้นแบบการปฏิบัติ สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องมีส่วนร่วมในการสืบสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ที่ดีที่สุด การสืบสอบสภาพการณ์จริงอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความกระจ่างในการปฏิบัติ และสืบสอบการประเมินผลที่ตรงกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้สอนที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ที่ช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนสามารถดำเนินการได้อย่างที่ควรจะเป็น

4. การมุ่งเน้นการปฏิบัติ: การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นผู้ที่ต้องมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ คือต้องเปลี่ยนจากความต้องการทำ เป็นการทำให้เห็นแนวทางที่เป็นไปได้ และการลงมือทำ โดยจะต้องเข้าใจว่าการเรียนรู้ที่มีพลังมากที่สุดเกิดขึ้นเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้รับประสบการณ์ตรงและเห็นคุณค่า ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองมากที่สุด ในทางปฏิบัติที่ผู้สอนต่างร่วมมือกันดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการสืบสอบสภาพการณ์จริงเพื่อให้ได้ต้นแบบการปฏิบัติจะทำให้ผู้สอนต่างได้รับประโยชน์ต่อการปฏิบัติของตนเอง เพราะทำให้เกิดความรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น

5. การร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สภาพการณ์ในปัจจุบันทำให้มีการแสวงหาวิธีที่ดีกว่าในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่มีวัฒนธรรมการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดย DuFour et al. (2008) ได้เสนอวงจรที่เป็นระบบที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ

- จัดระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- พัฒนากลยุทธ์หรือแนวคิดบนพื้นฐานจุดแข็งในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงจุดอ่อนร่วมด้วย

- ทดลองใช้กลยุทธ์หรือแนวคิดที่พัฒนาขึ้น
- วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทราบส่วนที่มีประสิทธิภาพและส่วนที่ไม่มีประสิทธิภาพ

- ประยุกต์ใช้ข้อค้นพบใหม่ในวงจรการปฏิบัติงานต่อไปเพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

โดยเป้าหมายไม่ได้อยู่ที่การเรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ๆ หากแต่เป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดไป ซึ่งทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นนวัตกรรมและการดำเนินการทดลองซึ่งจะไม่ถูกมองว่าเป็นภาระหรืองานที่ต้องทำให้สำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นประจำ ซึ่งการออกแบบจะไม่ใช้ความรับผิดชอบหรือผลงานของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นความรับผิดชอบและผลงานของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคนร่วมกัน

6. การมุ่งเน้นผลลัพธ์ ประการสุดท้ายคือ สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคนจะต้องตระหนักว่าการดำเนินงานในบริบทของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเน้นที่การเรียนรู้ การร่วมมือรวมพลัง การมีส่วนร่วมในการสืบสอบ การมุ่งเน้นการปฏิบัติ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โดยควรเริ่มต้นจากวิชาที่มีการประเมินที่เห็นผลชัดเจน เพราะเหตุผลสำคัญของการรวมตัวกันตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือการมุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) แนวทางในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ถึงแม้จะไม่มีข้อกำหนดลำดับขั้นตอนในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจน ทว่าจากการศึกษากระบวนการทำงานของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า มีแนวทางที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC ดังนี้ (Shirley M. Hord et al., 2009)

1. ครูผู้สอนและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

2. ครูผู้สอนและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันการสะท้อนผลการปฏิบัติการสอน การจัดการเรียนรู้และสิ่งที่มีผลกระทบกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ครูผู้สอนและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางที่ควรจัดให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยพิจารณาจากข้อมูลที่มีอยู่

การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งนั้น จะพบว่านักเรียนมีความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันไป ครูผู้สอนจึงไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจงหรือใช้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมือนกันทุกครั้งได้ ดังนั้นในการเตรียมการสอนหรือวางแผนการสอนแต่ละครั้ง ครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้

- ระบุขอบเขตความรู้ที่สำคัญที่นักเรียนควรได้เรียนรู้และพิจารณาเลือกสิ่งที่สำคัญที่สุด
- กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและสัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน ระบุนี้เป็นระยะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการเลือกใช้และพัฒนาเทคนิค วิธีการสอน แนวทางรวมทั้งรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
- ยอมรับเทคนิค วิธีการสอน แนวทางรวมทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งที่คุณครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้จากการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้
- ตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมและนำไปปรับใช้ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและของคุณครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกใน PLC อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาแนวทางจัดการเรียนรู้ของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- วางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อทดลองใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น
- พิจารณาใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งโดยอาจให้ผู้สอนท่านอื่นนำแผนดังกล่าวไปใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
- ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ จนได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทมากที่สุด

แนวทางดังกล่าวบางประเด็นมีการทับซ้อนกัน และเป็นวงจรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถสรุปเป็นวงจรการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 วงจรการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ดัดแปลงจาก: Luis Martinez cited in Shirley M. Hord et al. (2009)

นอกจากแนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังที่เสนอไปแล้วนั้น Murphy and Lick (2005) ยังได้เสนอแนวทางสำคัญที่ควรใช้เพื่อให้ครูเกิดการรวมกลุ่มและเกิดการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังซึ่งจะทำให้ในโรงเรียนเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น โดยแนวทางดังกล่าวได้แก่

ทีมวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Team) การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคคลหรือหน่วยงาน เป็นกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริง โดยคำนึงถึงบริบททางการศึกษา

กลุ่มคณะกรรมการ (Committees) เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกในโรงเรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยสมัครใจ ส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะงานด้านการบริหารที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้า โดยมีงานที่ได้รับมอบหมายเป็นจุดเน้นในการสืบสอบหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนำไปทดลองใช้

กลุ่มวิพากษ์ (Critical Friends Group) เป็นการรวมกลุ่มของครูผู้สอนที่มีความสนใจตรงกันรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาของกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกไม่เกิน 12 คน เพื่อพบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งฝึกวางแผนและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ อย่างน้อยเดือนละครั้งตามข้อตกลงที่วางไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การเรียนรู้ของนักเรียน

คณะกรรมการหลักสูตร (Curriculum Committee) อาจเป็นคณะกรรมการในโรงเรียนหรือในเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งนอกจากคณะครู ผู้บริหารรวมทั้งตัวแทนจากเขตพื้นที่การศึกษาแล้วอาจประกอบด้วยผู้ปกครองเพื่อประชุมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ควรจัดให้แก่ผู้เรียน โดยการประชุมควรจัดขึ้นทุกเดือนเพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทชุมชนมากที่สุด

การประชุมกลุ่ม (Department, Team, and Grade-Level Meetings)

มุ่งเน้นการประชุมของสมาชิกในหลายๆ ระดับอาจเป็นกลุ่มครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกัน หรือมีความสนใจในประเด็นเดียวกัน มารวมกลุ่มกันเพื่อ เพื่อมุ่งพัฒนาตามเป้าหมายที่โรงเรียนหรือเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการพูดคุยเป็นหลัก

การศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) เป็นแนวความคิดการพัฒนาคู่มือที่มีการรวมกลุ่มของครู อาจไม่จำเป็นต้องทำในโรงเรียน หรือ school-based อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มนี้จะเป็นการศึกษาต่อบทเรียนซึ่งหมายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการสังเกตสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในบริบทการทำงานจริงและการวิจัยในชั้นเรียน เป็นวงจรการปฏิบัติ ดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดแนวทางการวิจัย วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้และสังเกตการจัดการเรียนรู้ ประเมินการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยบทเรียนสามารถศึกษาได้ผ่านทางวิดีโอ หรือไฟล์ดิจิทัลจากทางเว็บไซต์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มให้คำปรึกษา (Peer Coaching Team) เป็นการรวมกลุ่มของครูผู้สอน 2-3 คน เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้และทำการสังเกตการสอนของเพื่อนครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นจึงให้ข้อสังเกต คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ชุมชนการเรียนรู้ย่อย (Small Learning Community) เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกส่วนหนึ่งในโรงเรียนที่มีภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน เช่น สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ประจําระดับชั้นเดียวกัน เป็นต้น เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อแนะนำเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

กลุ่มเรียนรู้ (Study Groups / Independent or Stand-Alone) เป็นกลุ่มที่เรียนรู้การปฏิบัติจากกลุ่มการเรียนรู้ย่อยๆ กลุ่มอื่น หรือสมาชิกคนอื่นในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในกรณีนี้อาจเป็นการเรียนรู้ของสมาชิกครูผู้สอนที่อยู่โรงเรียนต่างกันได้ โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การเรียนรู้ในประเด็นที่ตนสนใจ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนั้นเพิ่มมากขึ้น

Hipp & Weber (2008: 46-50) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของครูผู้สอนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน การเรียนรู้ของนักเรียน และได้สรุป

เกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ของครูผู้สอนในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยกล่าวว่า การรวมตัวเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น สมาชิกในชุมชนจะต้องมีคุณลักษณะร่วมกัน ดังนี้ **มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเมตตากรุณา มีความคาดหวังสำหรับตัวเองในระดับสูง และที่สำคัญคือมีความไวเนื้อเชื่อใจกัน**

เนื่องจากเป้าหมายหลักของ PLC คือ การเรียนรู้ของสมาชิกที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ดังนั้นในการร่วมมือรวมพลัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเพื่อให้เกิด PLC นั้น Shirley M Hord, Roussin, and Sommers (2010) ระบุว่าจะต้องอาศัยความคาดหวัง หรือ HOPE ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

H: Honesty and Humanity คือ มีความซื่อสัตย์และมีมนุษยธรรม หมายความว่า ครูผู้สอนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนจะต้องซื่อสัตย์กับข้อมูลที่มีอยู่จริงทั้งในแง่ของผลการเรียนของผู้เรียน ความรู้และทักษะที่ตนมีอยู่ รวมทั้งสิ่งที่ตนจะขอความช่วยเหลือและเรียนรู้จากผู้อื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากกว่าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

O: Option and Openness คือ การมีทางเลือกและมีความจริงใจ เปิดเผย หมายความว่าในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งมีวิธีการหรือแนวทางหลากหลายวิธี ครูผู้สอนต้องเลือกวิธีการหรือแนวทางที่ดีที่สุด และเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกได้รับทราบร่วมกัน

P: Patience and Persistence คือ มีความอดทน ความเพียรพยายาม หมายความว่าครูผู้สอนต้องอดทนและเพียรพยายามเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด แม้ว่าความอดทนอาจไม่ใช่บรรทัดฐานของสังคมในปัจจุบัน แต่ความอดทนและเพียรพยายามในการค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

E: Efficacy and Enthusiasm คือ ความมีประสิทธิภาพ และความกระตือรือร้น หมายความว่าครูผู้สอนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องเชื่อมั่นว่าประสิทธิภาพของครูผู้สอนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และต้องกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

5) ประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Seashore et al. (2003) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ PLC ไว้ว่า PLC ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการกระทำที่แสดงถึงการแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนของครู แต่มุ่งให้ความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความจริงใจของสมาชิก และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน และมุ่งเน้นไปที่การสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยมีสมมติฐานคือ สิ่งที่ครูทำร่วมกันนอกห้องเรียนในการวางแผน การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการเตรียมการสอนมีความสำคัญเท่าๆ กับการจัดการเรียนรู้ใน

ห้องเรียน และกระบวนการต่างๆ เหล่านี้สามารถปรับโครงสร้างของโรงเรียน พัฒนาการวิชาชีพครูและ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับนักการศึกษาอีกหลายท่านที่สรุปเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของ PLC ไว้ว่า ถึงแม้การสร้าง PLCs ในโรงเรียนจะเป็นเรื่องยากแต่ทว่ากลับเป็นสิ่งที่ช่วยปรับปรุง การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน (Cranston, 2009; Louis, Kruse & Byrk, 1995; Newman & Wehlage, 1995; Hord, 1997, 2004; Olivier & Hipp, 2006; Rosenholtz, 1989; Sackney, Mitchell & Walker, 2005; Schmoker, 2006 cited in Hipp & Weber, 2008)

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ นั้น ครูใหม่จะได้ประโยชน์จากการเป็น สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มโดยสมัครใจของครูเพื่อ วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนการสอน (Meyer, 2002) โดยโปรแกรม การพัฒนาครูประจำการมากมายมีการจับคู่ครูใหม่และครูที่เลี้ยง ในทางทฤษฎีครูใหม่จะมีคนที่ สามารถขอความช่วยเหลือได้ แต่น่าเสียดายที่การมีโปรแกรมให้คำปรึกษาดังกล่าวไม่ได้รับประกัน ความถี่หรือคุณภาพของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูที่เลี้ยงและครูใหม่ ในการร่วมกันวางแผนการสอน ครูใหม่จะได้เรียนรู้จากการได้ยินและเห็นในสิ่งที่ครูที่เลี้ยงปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม ขณะที่ครูใหม่ พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูที่เลี้ยงก็สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรใหม่หรือแนวทางการสอน จากครูใหม่ได้ โดยการสังเกตการสอนและการแนะนำที่ตามมาจะสนับสนุนการเรียนรู้ของครูและมีผล ต่อการเปลี่ยนแปลง ในการเรียนการสอน (Showers, Bennett & Joyce, 1987 cited in Meyer, 2002)

Meyer (2002) อธิบายว่า ครูใหม่มักมีคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ เช่น “จะทำ อย่างไรหากมีนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่สุภาพ จะละเลยหรือจะเรียกนักเรียนคนนั้นมาตักเตือน” ใน สถานการณ์เช่นนี้ครูใหม่จะต้องมีโอกาสในการร่วมแสดงความคิดเห็นกับครูคนอื่นๆ เกี่ยวกับนักเรียนที่สอน และบริบทภายในห้องเรียน ดังเช่นที่ Shulman (1988 cited in Meyer, 2002) อธิบายว่า "การเรียนรู้ จากประสบการณ์จะทำให้ครูสามารถมองย้อนกลับไปในการสอนของตนและผลที่เกิดขึ้น โรงเรียนทั่วไปมัก ไม่ได้ก่อให้เกิดการสะท้อนคิด แต่เน้นการสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นอย่างรวดเร็วโดยลำพังและในที่สุดก็ลืมนั่นไป"

แม้ว่าโดยส่วนใหญ่ครูมักจะทำงานแยกกัน แต่ไม่มีเหตุผลว่าครูจำเป็นจะต้องเรียนรู้ คนเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับวิกฤติและความยากลำบากของการเรียนการสอน วิสัยทัศน์ หนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ต่อการเรียนรู้ของครูคือ ชุมชนการเรียนรู้ วัฒนธรรมของชุมชนการเรียนรู้คือ การมีส่วนร่วม การมีบรรทัดฐาน ค่านิยมร่วมกัน และการร่วมกันปฏิบัติ (Little and McLaughlin, 1993: 137 cited in Meyer, 2002) โดยการสืบสอบการปฏิบัติและการสะท้อนคิดเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการถามคำถามเกี่ยวกับการสอนของตนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นได้ The National Board for Professional Teaching Standards (1994 cited in Meyer,

2002) เสนอว่าครูจะต้องคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนและการเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างเป็นระบบ และพัฒนาสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้

การเข้าถึงชุมชนการเรียนรู้ทำให้ครูใหม่มีโอกาสที่จะ "ให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ ทางด้านวิชาการและมิตรภาพที่มั่นคงแก่ครูอื่นๆ" (Noddings, 1992 :179 cited in Meyer, 2002) นอกจากนี้ชุมชนการเรียนรู้อาจช่วยให้ครูใหม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ หากกล่าวถึงประโยชน์ที่ครูใหม่จะได้รับเมื่อเข้าไปอยู่ในชุมชนการเรียนรู้ ง่ายๆ ก็คือ ครูใหม่จำนวนมากรู้สึกโดดเดี่ยวและมีความต้องการจะหาสถานที่ที่ปลอดภัยในการตรวจสอบ ประสบการณ์ การเรียนการสอนที่เคยมีมาของตนเอง แม้ว่าครูใหม่จะทำงานร่วมกันและเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพที่ออกแบบมาให้ครูใหม่ที่ด้อยประสบการณ์โดยเฉพาะ ก็มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีโอกาสที่จะสะท้อนให้เห็นว่าครูที่พวกเขาต้องการจะเป็นหรือสิ่งที่พวกเขาเป็นนั้นเป็นเช่นไร ชุมชนการเรียนรู้ของครูจะกระตุ้นให้เกิดการสนทนา สะท้อน การปฏิบัติที่ไม่เป็นส่วนตัว และมุ่งเน้นการร่วมมือกันเพื่อ เรียนรู้ของนักเรียน (Kruse & Louis, 1995 cited in Meyer, 2002)

Meyer (2002) อธิบายว่า ครูใหม่จะทำงานในโรงเรียนท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย และจะได้พบอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเพียงเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อให้คำแนะนำและปรึกษาเกี่ยวกับการสอน แต่การกระทำดังกล่าวก็ไม่ได้สนับสนุนหรือมีอำนาจในการกำหนดหลักสูตร หลักสูตรสำหรับการพัฒนาวิชาชีพในอนาคตจะมากจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติการเรียนการสอนของครูใหม่ร่วมกัน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสังเคราะห์หลักการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพัฒนาเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สมบูรณ์ต่อไป

ตอนที่ 3 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นอกจากผู้วิจัยจะใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแล้ว เนื่องจากกระบวนการฯ ดังกล่าวเป็นกระบวนการสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายลักษณะและแนวทางในการดำเนินการฝึก

ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามกระบวนการฯ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความหมายของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู 2) จุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู 3) บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู และ 4) ระยะในการพัฒนาของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยรายละเอียดแต่ละส่วนมีดังนี้

1) ความหมายของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นประสบการณ์ตรงที่ทางสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูจัดให้นักศึกษาครูได้มีโอกาสนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริง และฝึกทักษะต่างๆ ในการเป็นครู ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเองในอันที่จะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูในอนาคต โดยแต่เดิมใช้คำว่า “ประสบการณ์วิชาชีพครู” ซึ่งเป็นคำที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบัญญัติขึ้นใช้ในการศึกษา 2518 แทนการใช้คำว่า “การฝึกสอน” หรือบางสถาบันใช้ชื่อว่า “การฝึกวิชาชีพครู” โดย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความหมายของคำว่าประสบการณ์วิชาชีพ หรือ Professional Experience ว่า เป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่ช่วยให้ผู้เรียน ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลในระดับ หรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน รวมถึงได้รับโอกาสให้ทำการสังเกตการเรียนการสอน ร่วมมือทำงานฝึกทำการสอนและกิจกรรมต่างๆ อันที่จะส่งเสริมให้ผู้ที่จะเป็นครูเกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการที่จำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอน (อัจฉรา ประไพตระกูล, 2520)

กรมการฝึกหัดครู (2535) กล่าวว่า ประสบการณ์วิชาชีพครูมีความหมายไม่จำกัดเฉพาะการฝึกสอนที่เคยทำแต่ครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่จะเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่ผู้เรียน การจัดประสบการณ์วิชาชีพอาจจัดเป็นกิจกรรมหลายรูปแบบและหลายทาง เพื่อให้เรียนรู้ได้กว้างขวางและมีความเข้าใจงานของครู

จากความหมายของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู สรุปได้ว่าการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความหมายครอบคลุมถึงประสบการณ์ทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับผู้ที่มิอาชีพครู โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่นักศึกษาครูจะได้ฝึกทักษะและศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิธีแก้ไขปัญหาในบริบทจริง โดยมีอาจารย์นิเทศก์จากสถาบันและอาจารย์นิเทศก์โรงเรียนหรือครูพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ได้นำความรู้ไปปฏิบัติจริง อีกทั้งยังเป็นการเตรียมตัวเพื่อเป็นครูต่อไปในอนาคต

2) จุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

T. J. Brown (1998) กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีจุดประสงค์ดังนี้

1. สามารถใช้ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาทั้งหมด
2. ประเมินผลว่าเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนหรือไม่
3. ได้พัฒนาความสามารถ เรียนรู้ ฝึกทักษะที่มีความจำเป็นของการประกอบอาชีพครู

จากจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่นักการศึกษากล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นต้องการให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู สามารถนำทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้ในสภาพจริง สามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น พัฒนาบุคลิกภาพและมีทัศนคติที่ดีและศรัทธาในวิชาชีพครู

การศึกษาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์ แบ่งการจัดประสบการณ์ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม

การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อหาประสบการณ์ในสถานการณ์จริง โดยการไปดูไปฟัง ไปซักถาม ไปสังเกต และไปช่วยปฏิบัติงานบางประการ ในหน่วยงานฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 70 ชั่วโมง คือ รายวิชา 1003803 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1

2. การทดลองสอน / การทดลองปฏิบัติงาน

การทดลองสอน / การทดลองปฏิบัติงาน เป็นวิธีการหาประสบการณ์ในสถานการณ์จริง โดยการนำเทคนิค วิธีการ จากการเรียนภาคทฤษฎี เกี่ยวกับการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามสาขาที่เรียนไปทดลองสอนหรือทดลองปฏิบัติงานที่หน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู อย่างน้อย 3 ครั้ง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 1024802 (การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 3) ตามหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2549 และ 2550

3. การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูปแบบ (ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา)

การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูปแบบ เป็นการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาแล้วทั้งหมด และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกใน 2 ขั้นตอนแรก มาใช้ฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูทุกอย่างเสมือนเป็นครูประจำการคนหนึ่งหรือฝึกงานเฉพาะด้านตามสายเทคนิค การศึกษาในสถานการณ์จริงที่หน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลา 1 ปี

สำหรับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2549 และ 2550 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูป เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 1005801 (การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1) และรายวิชา 1005802 (การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) ซึ่งแต่ละรายวิชานักศึกษาต้องมีเวลาปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 450 ชั่วโมง

สถานศึกษาที่นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 5 ปี ออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูป (ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา) ต้องเป็นสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา และเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินของสำนักมาตรฐานการศึกษา ซึ่งคณะครุศาสตร์ต้องปรับกระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แต่ละชั้นให้มีความเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม แนวคิดการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในหลักสูตรการผลิตครูของแต่ละสถาบันการศึกษานั้นมีจุดมุ่งหมาย รูปแบบ แนวทาง และวิธีการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแตกต่างกัน จากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2557) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2557) และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2556) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับกระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของแต่ละสถาบันการศึกษา ดังนี้

1. การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของแต่ละสถาบันการศึกษามีรูปแบบสอดคล้องกัน คือ ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในที่สุดท้ายของการเป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา และจุดมุ่งหมายของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความสอดคล้องกันที่มุ่งให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสถานการณ์จริงทั้งงานสอนและงานอื่นๆ เช่น งานวิชาการ งานธุรการ งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน งานพัฒนาสังคมและชุมชน และมีการสัมมนาระหว่างฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู และหลังการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเพื่อแนะนำแนวทางและแก้ไขปัญหาให้กับนิสิต/นักศึกษา

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้น สถาบันการผลิตครูให้ความสำคัญกับคุณลักษณะต่างๆ ดังนี้ ด้านการสอน ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู คุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ความศรัทธาและเจตคติต่อวิชาชีพครูและบุคลิกภาพความเป็นครู นอกจากนี้บางสถาบันมีการเพิ่มเติมในส่วนของความสามารถในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ความเป็นผู้นำทางการศึกษา และความสามารถในการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

3. ระบบการประเมินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นเป็นระบบที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา นิสิต/นักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีระบบการประเมินที่แตกต่างกัน ตามบริบทและความเหมาะสมของสถาบันในด้านองค์ประกอบที่ ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน วิธีการประเมิน แบบประเมิน ลักษณะและจำนวน ผู้ประเมิน และเกณฑ์การประเมิน

4. สิ่งทีประเมิน ทุกสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับความสามารถในด้านการสอน และความสามารถด้านอื่นแตกต่างกันไป ในส่วนของความสามารถด้านการสอนนั้น รายการประเมินย่อยของแต่ละสถาบันก็มีความแตกต่างกัน
5. ผู้ประเมิน ทุกสถาบันการศึกษากำหนดแหล่งผู้ประเมินสอดคล้องกันผู้ประเมินหลักคืออาจารย์นิเทศก์สถาบัน และอาจารย์นิเทศก์โรงเรียน ทำหน้าที่ประเมินความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปรวม
6. สิ่งทีประเมินและผู้ประเมิน การประเมินความก้าวหน้าในส่วนใหญ่นำมาประเมินให้อาจารย์นิเทศก์สถาบันและอาจารย์นิเทศก์โรงเรียนประเมินการสอนและความสามารถอื่น ๆ
7. น้ำหนักความสำคัญของสิ่งทีประเมินนั้นแต่ละสถาบันมีรายการประเมินแตกต่างกัน ส่งผลให้น้ำหนักความสำคัญแตกต่างกัน ในภาพรวม สรุปได้ว่าน้ำหนักความสำคัญส่วนใหญ่คือความสามารถทางการสอน รองลงมาคือความสามารถด้านการปฏิบัติตน
8. น้ำหนักความสำคัญของผู้ประเมิน เนื่องจากการกำหนดผู้ประเมินของแต่ละสถาบันแตกต่างกัน ส่งผลให้น้ำหนักความสำคัญของผู้ประเมินแตกต่างกัน ในภาพรวมสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่กำหนดให้อาจารย์นิเทศก์สถาบันมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือครูที่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์โรงเรียน และผู้ประเมินอื่นตามลำดับ
9. เครื่องมือในการประเมิน การประเมินความก้าวหน้าและการประเมิน ผลสรุปรวมพบว่า ทุกสถาบันการศึกษาใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมในความสามารถด้านต่างๆ โดยมีเครื่องมือการประเมินเป็นเครื่องมือประกอบการสังเกต การประเมินความสามารถด้านการสอนนั้น ส่วนใหญ่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4-5 ระดับ การประเมินความสามารถด้านอื่นนั้นส่วนมากเป็นมาตราส่วนประมาณค่าเช่นเดียวกัน
10. การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นทุกสถาบันยึดหลักการเดียวกัน คือ การบูรณาการนิเทศก์ การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยวิธีการสังเกตการปฏิบัติการสอนและกิจกรรมอื่นควบคู่กับการใช้แบบประเมินที่กำหนดขึ้น ส่วนใหญ่กำหนดจำนวนครั้งของการประเมินโดยอาจารย์นิเทศก์สถาบัน 2-4 ครั้ง อาจารย์นิเทศก์โรงเรียน 3-4 ครั้ง โดยให้ความสำคัญกับการประเมินความก้าวหน้า ซึ่งการนิเทศก์และการประเมินความก้าวหน้ากำหนดเป็นช่วงๆ อย่างต่อเนื่อง
11. การวิเคราะห์ข้อมูล ทุกสถาบันการศึกษาไม่นำข้อมูลในการประเมินความก้าวหน้ามาวิเคราะห์ข้อมูล แต่ใช้ข้อมูลการนิเทศก์ที่เป็นครั้งคราว การวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้เฉพาะข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลสรุปรวม โดยใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเส้น คือหาผลสรุปรวมโดยหาผลรวมของการประเมินตามกำหนดน้ำหนักความสำคัญของสิ่งทีประเมินและน้ำหนักความสำคัญของผู้ประเมิน
12. เกณฑ์การตัดสิน การประเมินความก้าวหน้านั้นทำการตัดสิน โดยอาศัยข้อมูลจากการสังเกต เกณฑ์การตัดสินใจจึงขึ้นกับดุลยพินิจของผู้ประเมินเป็นครั้ง ๆ ไป รวมไปถึงการ

ประเมินผลสรุปของผู้ประเมินแต่ละคน สำหรับการประเมินผลสรุปสุดท้ายซึ่งผลรวมการประเมินของทุกฝ่าย เช่น กำหนดระดับช่วงคะแนน เพื่อเปรียบเทียบเป็นเกรด

13. การให้สารสนเทศย้อนกลับ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานนั้นทุกสถาบันกำหนดให้ผู้ประเมินให้สารสนเทศย้อนกลับ 3 แนวทาง คือ แบบประเมิน บันทึกข้อความการนิเทศ และให้ผลย้อนกลับโดยวาจา ทั้งนี้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ประเมิน

3) บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาครูมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คือ อาจารย์นิเทศก์จากสถาบันและอาจารย์นิเทศก์โรงเรียนหรือครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่นักศึกษาครูแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 อาจารย์นิเทศก์

3.1.1 ความหมายของอาจารย์นิเทศก์

อารี โสทธิพันธ์ (2540) ได้ให้ความหมายของคำว่า อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ของสถาบันครุศาสตร์ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนประเมินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มเวลาของนักศึกษาตลอดโครงการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

สุจินดา ม่วงมี (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ที่ส่งนิสิตออกฝึกสอนและได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศนิสิตฝึกสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2556) ได้อธิบายว่า อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง ผู้ที่ได้มอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศนักศึกษาในความรับผิดชอบนั้น นับเป็นบุคคลที่มีบทบาทใกล้ชิดกับนักศึกษาในการให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อเสนอแนะ ตลอดจนช่วยเหลือต่างๆ แก่นักศึกษาได้มาก ยิ่งในหลักการที่ให้อาจารย์ผู้สอนภาคทฤษฎีเป็นผู้ติดตามผลและนิเทศนักศึกษาในการฝึกภาคปฏิบัติแล้ว อาจารย์นิเทศก์จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ในการฝึกของนักศึกษา แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์เป็นสำคัญ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์เป็นแนวกว้าง ๆ สำหรับถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากความหมายของอาจารย์นิเทศก์ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ที่ทำหน้าที่นิเทศปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกปฏิบัติการ

วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยการดูแล แนะนำ และให้คำปรึกษา รวมทั้งประเมินผลการฝึกปฏิบัติการ วิชาชีพครู

3.1.2 บทบาทของอาจารย์นิเทศก์

Enz et al. (cited in McIntyre & Byrd, 1996) สร้างแบบจำลองบทบาท และความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ เพื่อศึกษาการรับรู้ของนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูที่ เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐออริโซนา (Arizona State University) ในปี ค.ศ. 1992 โดยกำหนดขอบเขตบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ ไว้ 3 ด้าน 14 หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านพี่เลี้ยง (Mentor Role Domain)

- ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้และสังเกตการสอนของนิสิตฝึกปฏิบัติการ วิชาชีพครู รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ
- ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในการปฏิบัติการ สอน
- ประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ครู
- จัดให้มีการสัมมนาอย่างเป็นที่ระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึก ปฏิบัติการวิชาชีพครู
- บันทึกวิดีโอเทปการสอนของนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (เพื่อศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนการสอน)

2) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านผู้ตีความ หรือให้การอธิบาย (Interpreter Role Domain)

- อำนวยความสะดวกในการพบปะพูดคุยกันเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับ ระหว่างนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ
- มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน แผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูพี่เลี้ยง และนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
- เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย
- มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อขัดแย้ง ในด้านบุคลิกภาพ ระหว่างครูพี่เลี้ยงและนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
- สังเกตครูพี่เลี้ยงเพื่อพิจารณา หรือศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และ การจัดการเรียนการสอน

3) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(Professional Resource Role Domain)

- ทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย
- ปรึกษาหารือเป็นส่วนตัวกับครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
- ช่วยให้คำแนะนำครูพี่เลี้ยงในการจัดเตรียมข้อบรรยายสรุปการประเมิน ผลนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ตามระเบียบของมหาวิทยาลัย
- ให้การส่งเสริมและสนับสนุนครูพี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2556) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจงานฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อปฏิบัติงานนิเทศให้สอดคล้องสัมพันธ์กับงานในบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศก์อื่น ๆ
2. ร่วมประชุมวางแผนกับคณะกรรมการดำเนินงานจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เข้าร่วมในการประชุมนิเทศ สัมมนาระหว่างการฝึกและภายหลังการฝึก
4. ร่วมประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา
5. ร่วมประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน *แหล่งกรณีมหาวิทยาลัย*
6. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา โดยได้กำหนดแนวปฏิบัติของอาจารย์นิเทศก์ในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูปแบบหรือการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ไว้ดังนี้
 1. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศ
 2. ตรวจสอบและให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการสอน แผนปฏิบัติการสอน แผนปฏิบัติการฝึกงาน
 3. สังเกตการสอน ให้คำแนะนำและบันทึกข้อเสนอแนะต่างๆ ในสมุดประจำตัวของนักศึกษาหรือแบบสังเกตการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
 4. นิเทศและประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนด
 5. ปรึกษาหารือกับผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

3.2 ครูพี่เลี้ยง

3.2.1 ความหมายของครูพี่เลี้ยง

Black, Suarez, and Medina (2004) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นแบบอย่าง เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้ชี้แนะให้แก่ผู้ที่มีทักษะหรือความรู้น้อยกว่า มีจุดหมายเพื่อให้พัฒนาทางด้านวิชาชีพและด้านบุคคล

อารี โสทธิพันธ์ (2540) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูประจำชั้นและหรือครูประจำวิชาในโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มเวลา และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของนักศึกษาตลอดจนทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นครูในด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่ดำเนินการพัฒนาผู้ที่เข้ามาทำงานใหม่ หรือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เรียกว่า mentee (ผู้รับการฝึกจากพี่เลี้ยง) โดยพัฒนาทั้งทางด้านวิชาชีพและเรื่องส่วนบุคคล

สุจินดา ม่วงมี (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูประจำการของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน มอบให้ทำหน้าที่แนะนำ ดูแล ช่วยเหลือ และประเมินการสอนของนิสิตฝึกสอนเป็นรายบุคคลและได้รับการแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่ส่งนิสิตออกฝึกสอนให้เป็นครูพี่เลี้ยงของนิสิตฝึกสอน

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ ที่สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือ ครู ให้พัฒนาศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2556) ได้อธิบายว่า อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง บุคลากรประจำการที่ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ดูแล ช่วยเหลือนักศึกษา ตลอดจนมีอำนาจในการปกครอง อบรมและประเมินผลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

จากความหมายของครูพี่เลี้ยงที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพมากกว่า ที่ได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือ ดูแล และแนะนำนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในการปฏิบัติการสอน

3.2.2 บทบาทของครูพี่เลี้ยง

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่พัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีม การนำ Mentoring แบบกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาบุคคลในองค์กร จะมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดย Mentoring หรือ Learning Leader จะมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. Guide Mentor จะเป็นผู้แนะแนวแก่กลุ่ม Mentee ในการระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่จะสร้างปัญหา และอุปสรรคต่อการทำงานที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้ แต่จะไม่ใช่ผู้ตัดสินใจเลือกทางให้ แต่จะช่วยให้กลุ่ม Mentee มองเห็นภาพของสถานศึกษาในอนาคต เพื่อให้กลุ่ม Mentee กลับไปทบทวนการปฏิบัติที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่าเขาได้ใช้ทักษะ วิธีการ และพฤติกรรมที่ดีหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ Mentor จะตั้งคำถามที่กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee หาคำตอบที่จะทำให้กลุ่มสามารถมองเห็นกลยุทธ์ และเทคนิคใหม่ที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานการณต่างๆได้ ดังนั้นการเรียนรู้ของ Mentee ทุกคนซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองเท่านั้น แต่จะเรียนรู้จาก Mentor และจากประสบการณ์ของ Mentee คนอื่นๆ ในกลุ่ม

2. Ally Mentor เป็นพันธมิตรที่คอยให้ข้อมูลแก่ Mentee แต่ละคน ในกลุ่ม Mentee เกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งของ Mentee แต่ละคน โดยวิธีการให้ Mentee เล่าถึงปัญหาของตน Mentor จะฟังอย่างตั้งใจ เห็นอกเห็นใจ และให้ข้อมูลความเห็นทั้งด้านดีและด้านไม่ดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นมิตร

3. Catalyst Mentor เป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee มองภาพวิสัยทัศน์และอนาคตของสถานศึกษาว่าจะไปทิศทางใดในอนาคตสถานศึกษาถึงจะดี พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ควรจะเป็นเช่นไร และจะมีการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างไร

4. Savvy Insider Mentor เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทำให้มีแนวทางในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และสามารถให้แนวทางแก่กลุ่ม Mentee ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ และจะเป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยง Mentee กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่จะสามารถช่วยให้ Mentee เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานได้

5. Advocate ในขณะที่กลุ่ม Mentee เกิดการเรียนรู้ขึ้น สมาชิกจะเริ่มมองเห็นว่า ตนเองสามารถผลักดันความเจริญก้าวหน้าและแผนพัฒนาความก้าวหน้าด้วยตนเอง Mentor จะทำหน้าที่ช่วยให้ Mentee ได้มีโอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ (Visibility) เช่น เมื่อ Mentee เสนอโครงการปฏิบัติงานที่เห็นว่าดี ก็พยายามผลักดันให้โครงการนั้นได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ เพื่อ Mentee จะได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ

จะเห็นได้ว่า อาจารย์พี่เลี้ยงหรือครูพี่เลี้ยงนั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู กล่าวคือ เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมากกว่าบุคคลอื่น เปรียบเสมือนต้นแบบหรือแบบพิมพ์ความเป็นครูของนักศึกษา นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่

เป็นผู้รักษามาตรฐานทางวิชาการแทนผู้บริหารโรงเรียนในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสอน และยังต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัยในการนิเทศการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงจึงเสมือนเป็นอาจารย์คนหนึ่งของมหาวิทยาลัย โดยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2556) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยงในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ดังนี้

1. ควบคุมดูแลนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ
2. ดำเนินการให้นักศึกษาปฏิบัติงานฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูตามขั้นตอนต่างๆ ที่คณะครุศาสตร์กำหนด
3. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแก่นักศึกษาตามควรแก่กรณี
4. ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน เมื่อนักศึกษาเกิดปัญหา
5. ประเมินผลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา) ของนักศึกษา
6. มอบเอกสารการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาให้คณะครุศาสตร์

โดยได้กำหนดแนวปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มรูปแบบ หรือการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. พบนักศึกษาและนัดหมายการปฏิบัติงาน มอบหมายสาระที่จะให้นักศึกษาสอน/ แบบฟอร์มการวิเคราะห์หลักสูตร การเขียนแผนการสอน และเอกสารประกอบการเขียนแผนการสอน
2. ตรวจสอบแผนการสอน ปรับปรุงแก้ไข และส่งคืนให้นักศึกษา
3. ให้คำแนะนำและสนับสนุนวัสดุในการทำสื่อเท่าที่โรงเรียนจะสนับสนุนได้
4. สังเกตการสอน ประเมินผลการสอน แล้วบันทึกลงในแบบประเมิน
5. ให้คำแนะนำ ชี้แจงในข้อควรแก้ไขพร้อมเสนอแนะแนวทางแก้ไข
6. ติดตามผลการนิเทศและประเมินคุณลักษณะและการปฏิบัติตนในแบบประเมิน
7. ตรวจสอบผลงานและประเมินผล
8. สรุปผลการประเมินให้ผู้บริหารโรงเรียน

4) ระยะเวลาในการพัฒนาของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

การพัฒนาของนักศึกษาในระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีช่วงระยะเวลาในการเรียนรู้และพัฒนาแตกต่างกันไป ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาในการพัฒนาของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู พบว่า Sweitzer and King (2009) ได้เสนอระยะในการเกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ไว้ 5 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก เรียกว่า “*Anticipation Stage*” เป็นระยะที่นักศึกษาจะเกิดความคาดหวังจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้การฝึกประสบการณ์ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดการสะท้อนคิดและวิเคราะห์ประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้ารับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

ระยะที่สอง เรียกว่า “*Disillusionment Stage*” เป็นระยะที่นักศึกษาเผชิญความเป็นจริงจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูซึ่งอาจแตกต่างจากที่คาดหวังไว้ ทำให้นักศึกษาต้องสร้างความคาดหวังจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูขึ้นมาใหม่ บนพื้นฐานความเป็นจริงเพื่อเฝ้ามองหาโอกาสที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

ระยะที่สาม เรียกว่า “*Confrontation Stage*” เป็นระยะที่นักศึกษาจะเกิดการตอบสนองต่อความผิดหวังที่เกิดขึ้นในระยะที่สอง และนักศึกษาพยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของตนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ระยะที่สี่ เรียกว่า “*Competence Stage*” เป็นระยะที่งานที่นักศึกษารับผิดชอบบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ แม้นักศึกษาอาจจะมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากในช่วงระยะแรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูก็ตาม แต่นักศึกษาจะมองการทำให้สิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จเป็นความท้าทาย

ระยะสุดท้าย เรียกว่า “*Culmination Stage*” เป็นระยะที่นักศึกษารู้สึกว่าตนได้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในระยะที่ผ่านมา โดยสามารถอธิบายสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ และสิ่งที่ทำให้ตนเรียนรู้หรือบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูได้

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งสิ้น 35 เรื่อง โดยเป็นงานวิจัยของไทยจำนวน 12 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศจำนวน 23 เรื่อง พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 35 เรื่อง สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นได้ 3 ประเด็น คือ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการ

เรียนการสอน 2) งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) งานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอน จำนวน 16 เรื่อง พบว่าสามารถแบ่งได้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอนของครูประจำการ จำนวน 6 เรื่อง และสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู จำนวน 10 เรื่อง โดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอนของครูประจำการ

วัชรีย์ เหล่มตระกูล (2549) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ และได้ศึกษาผลของโปรแกรมซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการวิเคราะห์การสอน ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนและความสามารถในการใช้วิธีสอนของครู รวมถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสติปัญญาสามศรในบริบทการพัฒนาครู โดยมีกลุ่มประชากร คือ ครูประจำการในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดลำปาง จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำการมีระดับพัฒนาการของความสามารถทั้ง 3 ด้านข้างต้น สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม โดยครูมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมในระดับมาก นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนนี้ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ความสนใจใฝ่รู้และความสมัครใจของครูประจำการ ความเชี่ยวชาญและมนุษยสัมพันธ์ของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการและการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสื่อในการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ทักษะคิดทางลบที่มีต่อการพัฒนาครูอันเนื่องมาจากประสบการณ์เดิมจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมและเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งก่อนๆ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอและภาระงานครูที่มีมาก

ชารินทร์ ตรีวีรบุญ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนที่เหมาะสมกับบริบทการทำงานของครูไทย และเพื่อศึกษาผลการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน ซึ่งการวิจัยเป็นแบบการวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติจริง (Practical action research) กลุ่มประชากรคือ ครูประถมศึกษา จำนวน 19 คน จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนของครูผู้ร่วมวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มศึกษาผ่าน

บทเรียน 5 กลุ่มย่อย ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ 3-6 คน และดำเนินการศึกษาผ่านบทเรียน ในระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2549 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2550 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียนเป็น กระบวนการทำงานในการพัฒนาวิชาชีพครูของครูในบริบทการทำงานจริงของตนผ่านการทำงานกลุ่ม แบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการ พัฒนาการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนมีขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นที่มี ลักษณะเป็นวงจร ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายการศึกษาผ่านบทเรียน (2) การวางแผนบทเรียน (3) การสอนและการสังเกตในชั้นเรียน (4) การสืบสอบผลการปฏิบัติงาน (5) การปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และ (6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ในการดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ครูสามารถปรับ ขั้นตอนการดำเนินงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของตนได้โดยยังคงรักษา องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการไว้ องค์ประกอบสำคัญได้แก่ (1) การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (2) การกำหนดประเด็นการศึกษาผ่านบทเรียนที่มาจากสภาพปัญหาด้านการคิดหรือการเรียนรู้ในการเรียน การสอนจริงในชั้นเรียน (3) การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนโดยตรงใน ชั้นเรียน (4) การให้ผลสะท้อนและการอภิปรายผลการปฏิบัติงาน (5) การดำเนินการในระยะยาวและ ขับเคลื่อนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานจริงโดยครูและ (6) การมีส่วนร่วมของผู้รู้

2. การดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพ การจัดการเรียนการสอนของครูได้ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียน การสอน ด้านทักษะการคิดในการจัดการเรียนการสอน และด้านความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือ รวมพลัง โดยครูผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนด้านความรู้ความเข้าใจใน การจัดการเรียนการสอนมากที่สุด และครูผู้ร่วมวิจัยประมาณร้อยละ 50 มีการพัฒนาสมรรถภาพการ จัดการเรียนการสอนมากกว่าครึ่งหนึ่งของตัวบ่งชี้ทั้งหมด 11 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ ครูผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีการ พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 3 ตัวบ่งชี้ โดยมีการพัฒนาสมรรถภาพการ จัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 1 ตัวบ่งชี้ในแต่ละด้าน

พิมพันธ์ เดชชนะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน (2550) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในประเทศไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงสังเคราะห์สมรรถนะครูในประเทศไทยและ ต่างประเทศ และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประเทศไทยได้กำหนดสมรรถนะครู สอดคล้องกัน 14 ด้าน ได้แก่ (1) การสื่อสารและการใช้ภาษา (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) ความรู้ใน วิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง (4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (5) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง (6) การบริหารและจัดการชั้นเรียน (7) การใช้นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (8) การวัดและประเมินผล (9) การวิจัยในชั้นเรียน (10) จิตวิทยาสำหรับครู (11) การสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน (12) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ (13) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และ (14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ควรมีการกำหนด สมรรถนะครู โดยจัดทำสมรรถนะต้นแบบ มีลักษณะเฉพาะตามความแตกต่างของบริบทในแต่ละ ท้องถิ่นหรือเขตพื้นที่การศึกษา และควรกำหนดสมรรถนะครูเฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะสาขาวิชาเพื่อให้ ประเมินสมรรถนะได้สอดคล้องกับความสามารถของครูในส่วนของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู ประจำการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานที่ กำหนด โดยใช้วิธีที่หลากหลาย ควรพัฒนาสมรรถนะครูภายในสถานศึกษา จัดหลักสูตรพัฒนา สมรรถนะครู ควรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครูแต่ละคนเพื่อจำแนกประเภทของครูตามสมรรถนะที่ เป็นจริง และเข้าสู่กระบวนการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นหรือสอดคล้องกับความต้องการของครูโดยไม่ เป็นการบังคับ จัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งในการกำกับนโยบาย ติดตามและประเมินการพัฒนาสมรรถนะ ครูและควรรักษาครูที่มีสมรรถนะสูงให้สามารถอยู่ในวิชาชีพต่อไป ในส่วนของสถานศึกษาหรือ โรงเรียนควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งมี กระบวนการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งในด้านเนื้อหา (Content of knowledge) และมิติด้านศาสตร์การสอน (Pedagogy of knowledge) ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย

วิชรีย์ ร่วมคิด (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้น ประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และ 2) เพื่อหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบและ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกระบวนการเรียนการสอน หลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รายหน่วย ประกอบด้วยกำหนด

เป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รายคาบ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การ
 กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ และการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ผ่าน
 ประสบการณ์ตรง ประกอบด้วย การลงมือปฏิบัติกิจกรรม การสะท้อนความรู้จากการปฏิบัติและการ
 สร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการใช้ความรู้ ประกอบด้วย การนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงาน
 และการสะท้อนความรู้จากการปฏิบัติงาน

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย
 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 และ 2) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงกว่าก่อน
 ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลผลิตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน
 ตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถ
 ของครูอนุบาลในการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบประเมินแผนการจัดการ
 เรียนรู้และแบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอนุบาล

ประไพ ธรรมธัช (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการ
 เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครู
 ประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์
 การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษาและศึกษาคุณภาพของรูปแบบ โดย
 ขั้นตอนการดำเนินงานของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้าง
 องค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างเป้าหมายการ
 พัฒนาสมรรถนะร่วมกัน 2) สร้างความรู้ด้วยตนเอง 3) สร้างสรรค์สายสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 ซึ่งกันและกัน 4) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5) สร้างกัลยาณมิตรทางการประเมิน
 หลังจากการพัฒนารูปแบบและนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครูประถมศึกษาจำนวน 24 คน พบว่า
 ระดับของสมรรถนะทางวิชาการด้านการจัดการการสอนของครูอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยระดับของ
 สมรรถนะที่สูงที่สุดคือ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ การออกแบบการเรียนรู้
 และการประเมินผลการเรียนรู้ และระดับของสมรรถนะทางวิชาการด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการของ
 ครู ในด้านการทำงานเป็นที่อยู่ในระดับ ดีมาก และด้านการสื่อสารอยู่ในระดับดี

Hammer, David, Coffey and Janet E. (2009 อ้างถึงใน พทิน แดงจวง, 2554)
 ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูที่ไม่เคยมีประสบการณ์สอนพบว่าเมื่อเข้าไปฝึกสอนระยะแรกครูที่
 ไม่เคยมีประสบการณ์สอนขาดประสบการณ์ ไม่สามารถหาวิธีการหรือกระตุ้นให้นักเรียนคิด แต่
 หลังจากที่ได้มีการปรึกษาพูดคุย รับข้อเสนอแนะจากครูพี่เลี้ยง ทำให้พฤติกรรมของครูที่ไม่เคยมี

ประสบการณ์สอนเปลี่ยนแปลงและสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู

สุขรัก สร้อยทอง (2543) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้วิชาภาษาไทย ความวิตกกังวลในการสอน และสมรรถภาพด้านการสอนภาษาไทย ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้วิชาภาษาไทยกับความวิตกกังวลในการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์จากความสอดคล้องระหว่างความรู้ วิชาภาษาไทยกับสมรรถภาพด้านการสอนภาษาไทยของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์จากความสอดคล้องระหว่างความวิตกกังวลในการสอนกับสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ความรู้วิชาภาษาไทยมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความวิตกกังวลในการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความรู้วิชาภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพด้านการสอนภาษาไทยของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร
3. ความวิตกกังวลในการสอน มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับสมรรถภาพด้านการสอนภาษาไทยของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน ซึ่งการวิจัยดำเนินการโดย เริ่มจากการศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านกรวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้นพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความ

เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบนี้มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการ ความรู้ กระบวนการกลุ่ม และเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่ การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง ผลการใช้รูปแบบพบว่า กลุ่มทดลองคือนักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รินรติ พรวิริยะสกุล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนากระบวนการ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ เรียนการสอนของนักศึกษาคู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาคู และเพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการ เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาคู กลุ่มตัวอย่างใน การวิจัยคือ นักศึกษาคูชั้นปีที่ 4 สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 13 คน โดยผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การศึกษาผ่านการเรียนรู้ พบว่า หลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษาคูมี ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักศึกษาคูได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและสามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการ เรียนรู้สามารถเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาคูได้

Luppicipini (2003) ได้นำเสนอโครงสร้างของคำถามเกี่ยวกับการออกแบบการเรียน การสอนและตรวจสอบศักยภาพของคำถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการสะท้อนคิดและการ ออกแบบการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการระบุโครงสร้างของคำถามเกี่ยวกับการสะท้อนการ ออกแบบการเรียนการสอน และนำ RAID ไปใช้ในชุมชนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แล้วศึกษา ถึงอิทธิพลของการสะท้อนการออกแบบ โดยอธิบายว่า กระบวนการสะท้อนเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ที่ทำให้เห็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของแต่ละบุคคล เนื่องจากการสะท้อนผลทำให้เห็น แนวคิดและที่มาของการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้และการปฏิบัติ โดยกล่าวว่า เทคนิคการสะท้อนอาจ ช่วยให้นักศึกษาที่ออกแบบการเรียนการสอนเกิดความชัดเจนในความคิด และการเชื่อมโยงของแต่ละ ขั้นตอนไปโดยปริยาย และเห็นว่ากระบวนการสะท้อนเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการพัฒนาโครงสร้าง ของการปฏิบัติการสะท้อน สำหรับนักออกแบบการเรียนการสอน

Gibbs and Coffey (2004) ได้รายงานการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการ ฝึกอบรมนักศึกษาคูจำนวน 22 มหาวิทยาลัย ใน 8 ประเทศ โดยศึกษานักศึกษาคูกลุ่มทดลอง คือ นักศึกษาคูที่ได้รับการฝึกอบรมและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยนักศึกษาคูกลุ่มที่ได้รับการ

ฝึกอบรม ตั้งแต่เริ่มฝึกอบรมและหลังจากผ่านไป 1 ปี ส่วนนักศึกษาในกลุ่มควบคุมคือ นักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูลเช่นเดียวกับนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้ารับการฝึกอบรม จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงเวลา จากการวัดผล 3 ประการ คือ 1) นักเรียนประเมินการสอนของนักศึกษาครูโดยใช้แบบสอบถาม SEEQ (Student Evaluation of Educational Quality) ซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 6 อันดับ และ ประเมิน “การสอนที่ดี” โดยใช้ชุดแบบสอบถาม MEQ (Module Experience Questionnaire) 2) ขอบเขตที่นักศึกษาครูอธิบายว่าตนเองมีลักษณะในการสอนแบบให้ความสำคัญกับครู (Teacher-focused) หรือให้ความสำคัญกับผู้เรียน (Student-focused) โดยใช้แบบวัดจาก ATI (Approaches to Teaching Inventory) และ 3) ขอบเขตที่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาครูเรียนรู้ว่ามีลักษณะการเรียนรู้แบบผิวเผินหรือแบบลึกซึ้ง โดยใช้แบบวัดจาก MEQ

เป้าหมายของการจัดโปรแกรมฝึกอบรมนักศึกษาครูคือ 1) เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษาครู 2) เพื่อพัฒนาแนวความคิดของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ และ 3) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาครู เนื่องจากนักศึกษาครูบางคนจะมุ่งเน้นที่การปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน ดังนั้นการฝึกอบรมนักศึกษาครูกลุ่มนี้จะมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนนักศึกษาครูให้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพบว่าแนวทางในการสอนของครูจะเกี่ยวข้องกับแนวทางในการเรียนรู้ของนักเรียน ครูที่ให้ความสำคัญกับนักเรียน มีแนวโน้มที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ลึกซึ้ง คือ นักเรียนจะพยายามทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากกว่าพยายามจดจำเนื้อหาสาระ ซึ่งนักเรียนที่เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งนี้จะสามารถพัฒนาแนวความคิดใหม่จากเนื้อหาสาระที่มีความซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งมีผลการเรียนรู้ดีกว่านักเรียนที่จดจำเพียงเนื้อหาสาระ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในกลุ่มนักศึกษาครูที่ได้รับการฝึกอบรมและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาครูกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรม

Ellis, Goodyear, Prosser, and O'Hara (2006) ทำการสืบสอบประสบการณ์ของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย ทั้งการอภิปรายแบบออนไลน์และการอภิปรายแบบตัวต่อตัว โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาการทำงาน ซึ่งผู้สอนได้ออกแบบการอภิปรายแบบตัวต่อตัวก่อนจะใช้วิธีการอภิปรายแบบออนไลน์ และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการตรวจสอบมโนทัศน์ของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ ความตั้งใจของนักศึกษาในการอภิปรายและวิธีการที่นักศึกษาใช้ในการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย โดย Ellis, Goodyear, Prosser and O'Hara อธิบายว่า วัตถุประสงค์ของการอภิปรายคือ การช่วยให้นักศึกษาได้รับองค์ความรู้และทฤษฎีจิตวิทยารวมทั้งการศึกษาค้นคว้า

ความรู้จากเอกสาร เพื่อช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมของตนกับประสบการณ์ของผู้อื่นในรูปแบบที่จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจแนวคิดหลักของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูได้ดีขึ้น ซึ่งในการอภิปรายนี้นักศึกษาจะต้องอภิปรายสิ่งที่อ่านในโปรแกรมทั้งแบบกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ และในแต่ละการอภิปรายจะต้องโพสต์แสดงความคิดเห็นอย่างน้อย 200 คำ ซึ่งอาจจะแสดงความคิดเห็นในประเด็นเดิมหรือตั้งประเด็นการอภิปรายขึ้นมาใหม่ และการประเมินผลการอภิปรายได้มาจากข้อมูล 3 ส่วน คือ ร้อยละ 13 จากคุณภาพของการโพสต์ข้อความในการอภิปรายออนไลน์ ร้อยละ 57 จากการทดสอบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา บุคลิกภาพและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และร้อยละ 30 จากการเขียนบันทึกประจำวันของนักศึกษาที่ระบุประเด็นสำคัญและแนวคิดที่ได้รับจากโปรแกรม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการระบุจำนวนแนวความคิดที่แตกต่างกัน ความตั้งใจและแนวทางการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย พบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าตนได้เรียนรู้ผ่านการอภิปราย วิธีการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย และผลการเรียน โดยพบว่า นักศึกษาที่มีแนวคิดเชื่อมโยงกันและนักศึกษาที่ปรับใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านการอภิปรายอย่างลึกซึ้ง จะมีผลการเรียนดีกว่า และผลที่เกิดขึ้นจากการจัดอภิปรายดังกล่าวทำให้ Ellis, Goodyear, Prosser and O'Hara เสนอแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบการสอน 2 แนวทาง คือ ควรปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดีผ่านการออกแบบร่วมกัน และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสอนแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้การอภิปรายได้

Wilke and Losh (2008) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์การเรียนการสอนของนักศึกษาครู โดยสิ่งที่สนใจเป็นพิเศษคือ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของนักศึกษาครูและวิธีการที่นักศึกษาครูใช้ในการวางแผน แต่ผลจากการศึกษาพบว่านักศึกษาครูทุกสาขาวิชาเลือกใช้วิธีการสอนได้หลากหลาย แต่ขอบเขตในการวางแผนยุทธศาสตร์การสอนและการนำยุทธศาสตร์การสอนไปใช้จะแตกต่างกันในแต่ละสาขาวิชา และขึ้นอยู่กับความเชื่อของนักศึกษาครูที่มีต่อการสอน โดยพบว่าความเชื่อของนักศึกษาครูจะมีผลต่อการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของครู รวมทั้งมีผลต่อวิธีการที่ครูเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งพบว่าผู้ที่ไม่มีความเชื่อทางด้านการสอนจำนวนมากมองว่าการสอนเป็นเพียงการบอกหรือการบรรยายที่ส่งข้อมูลโดยตรงให้กับผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม Wilke and Losh (2008) เชื่อว่าการศึกษาส่วนใหญ่ไม่น่าจะได้ให้ความสำคัญกับวิธีการที่ครูฝึกสอนหรือนักศึกษาครูใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์การเรียนการสอน โดยส่วนมากทฤษฎีการเรียนการสอนจะยืนยันว่ายุทธศาสตร์การสอนที่ได้รับการพิจารณาและถูกเลือกใช้นั้นเป็นวิธีการที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ และแม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะพบว่า นักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการฝึกหัดครูก็ตาม แต่มีคำถามหลายประการที่ยังไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ถ้า นักศึกษาครูเชื่อว่าการเรียนการสอนคือการส่งผ่านข้อมูลการบรรยายจะเป็นวิธีการเดียวที่นักศึกษาครู

วางแผนจะใช้ในการสอนใช่หรือไม่ เวลาที่นักศึกษาวางแผนว่าจะใช้จัดการเรียนการสอนเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบบรรยายและวิธีการอื่นๆ โดยจากการวิจัย Wilke and Losh (2008) พบว่า มีนักศึกษาคูจำนวนค่อนข้างน้อยที่เลือกใช้วิธีการสอนแบบถ่ายทอดความรู้ เช่น บรรยาย หรือสาธิต รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะว่า หากนักศึกษาคูเปิดรับยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย นักการศึกษาคูควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจของนักศึกษาคูในระหว่างวางแผน และความสมเหตุสมผลของยุทธศาสตร์การเรียนการสอน โดยควรหาแนวทางที่จะช่วยให้นักศึกษาคูมีคลังความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ใหญ่ขึ้น และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่หลากหลายไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Ramaligela (2012) พยายามทำความเข้าใจวิธีการวางแผนการสอนและการฝึกสอนของนักศึกษาคู โดยพบว่า นักศึกษาคูไม่สามารถเตรียมแผนการสอนที่จะช่วยให้ตนเองจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ โดยจากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาคูไม่เข้าใจความหมาย ความสำคัญและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ปรากฏในแผนการสอนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด รวมทั้งเกิดความล้มเหลวในการออกแบบการเรียนการสอนและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้จริง

Kumar and Hamer (2012) ได้ทำการศึกษาเชิงลึกจากทฤษฎีเป้าหมายใฝ่สัมฤทธิ์และมุมมองของความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างอคติและความเชื่อเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนของนักศึกษาคู และชนิดของการปฏิบัติที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาคูมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติ โดยจากการวิเคราะห์กลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) แบบภาคตัดขวาง (Cross-section) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคูจำนวน 784 คน ในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่า 25% ของนักศึกษาคูมีความเชื่อบางอย่างเกี่ยวกับนักเรียนที่มีฐานะยากจนและนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย รวมทั้งไม่คุ้นชินกับเรื่องความหลากหลายของผู้เรียน และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า นักศึกษาคูที่ใกล้สำเร็จการศึกษามีแนวโน้มที่จะปรับตัวในเรื่องการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามเวลาที่ใกล้จะสำเร็จการศึกษามากกว่า และมีอคติและความลำเอียงน้อยกว่านักศึกษาคูในชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญ และจากการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ Paired t-test จากการศึกษาติดตามระยะยาว (longitudinal) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคูจำนวน 79 คน พบว่าตั้งแต่ต้นนักศึกษาคูเรียนวิชาพื้นฐานทางสังคม (Schooling and Democratic Society : SDS) ขณะอยู่ในชั้นปีที่ 2 และ 3 จนกระทั่งการสัมมนาการสอน (Student Teaching Seminar: STS) ในชั้นปีสุดท้าย ความเชื่อเกี่ยวกับความหลากหลายของนักศึกษาคู การนำเสนอเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติ การไม่เต็มใจที่จะปรับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน การส่งเสริมการเคารพและการมีส่วนร่วมใน

ชั้นเรียน และความรู้สึกรับรู้ในความสามารถของนักศึกษาครูมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบภาคตัดขวาง

Wiens, Hessberg, LoCasale-Crouch, and DeCoster (2013) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการประเมินผลแบบมาตรฐานโดยใช้วิดีโอเป็นฐานในการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศึกษาเพื่อตรวจสอบความสามารถของนักศึกษาครู โดยผู้เข้าร่วมวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นนักศึกษาครูที่เข้าเรียนในรายวิชาพื้นฐาน จำนวน 109 คน กลุ่มที่ 2 เป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 (ของหลักสูตร 5 ปี) และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (ของหลักสูตรปริญญาโท 2 ปี) จำนวน 78 คน และกลุ่มที่ 3 คือ นักศึกษาครูที่ฝึกประสบการณ์การสอนครบ 1 ภาคเรียน ได้แก่ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (ของหลักสูตรปริญญาโท 2 ปี) จำนวน 80 คน เก็บข้อมูลโดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มที่ 1 ทำการศึกษาและประเมินการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์โดยใช้วิดีโอ หรือ The Video Assessment of Interactions and Learning (VAIL) เสร็จภายในสัปดาห์แรกของรายวิชาพื้นฐาน และสำรวจข้อมูลพื้นฐานในช่วงท้ายของการเรียนในรายวิชา ส่วนผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มที่ 2 และ 3 ต้องให้ข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งศึกษาและตอบคำถามใน VAIL ซึ่งเป็นแบบออนไลน์ให้เสร็จภายในภาคการศึกษาฤดูใบไม้ผลิ โดยนับเป็นหน่วยกิตของการวิจัย

การศึกษาและตอบคำถามใน VAIL จะใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง โดย VAIL ถูกใช้ในการตรวจสอบความสามารถในการระบุยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในวิดีโอที่แสดงสภาพแวดล้อมของห้องเรียนจริง ซึ่งผู้เข้าร่วมวิจัยจะต้องดูวิดีโอสั้นๆ (2-3 นาที) จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งเนื้อหาในวิดีโอจะมุ่งเน้นไปที่องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งตามกรอบการประเมินห้องเรียนโดยการให้คะแนนเป็นระบบ (CLASS) ได้แก่ คุณภาพของการให้ข้อมูลป้อนกลับ รูปแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน และมุมมองของผู้เรียน ดังนี้ 1) ผู้สอนใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระและมีความรับผิดชอบ 2) ผู้สอนใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน 3) ผู้สอนใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพและช่วยขยายการเรียนรู้ ทักษะและความพยายามของผู้เรียน

ผู้ให้รหัสการตอบกลับของผู้เข้าร่วมวิจัยคือผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเข้ารหัส VAIL เป็นระยะเวลาครึ่งวัน การให้คะแนนจากการป้อนข้อมูลใน VAIL ของผู้เข้าร่วมวิจัยขึ้นอยู่กับ 1) ความถูกต้องของการระบุยุทธศาสตร์ และ 2) การจับคู่ระหว่างยุทธศาสตร์ (Strategy) และตัวอย่าง (Example) ที่ดูในวิดีโอ ซึ่งการจับคู่ที่ถูกต้องและผู้ช่วยนักวิจัยให้รหัสตรงกันนั้น ยุทธศาสตร์ (Strategy) และตัวอย่าง (Example) จะต้องเป็นตัวชีวิตในระดับเดียวกัน เช่น ผู้เข้าร่วมวิจัยระบุยุทธศาสตร์ “การถามคำถามที่ดี” ตัวอย่างที่สอดคล้อง คือ “ขณะที่มีผู้เรียนอาสาทำ

กิจกรรม ผู้สอนถามผู้เรียนที่เหลือเพื่อให้ช่วยเพื่อน” โดยหลังจากดูวิดีโอผู้เข้าร่วมวิจัยมีโอกาสนในการ
ระบุยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในแต่ละวิดีโอถึง 5 ประการ

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การตอบสนองใน VAIL ในด้านการสนับสนุนทางอารมณ์
(Emotional supports) ด้านการจัดการห้องเรียน (Classroom organization) และการสนับสนุน
การเรียนการสอน (Instructional supports) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, 4.12 และ 3.88 ตามลำดับ
โดยผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถระบุยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับ
การสนับสนุนการเรียนการสอน (Instructional supports) ได้มากกว่าด้านการสนับสนุนทางอารมณ์
(Emotional supports) และด้านการจัดการห้องเรียน (Classroom organization) และผู้เข้าร่วม
วิจัยสามารถระบุพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นตัวแปรทางทักษะ ได้ดีกว่ายุทธศาสตร์การ
สอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นตัวแปรทางความรู้ ซึ่งผู้เข้าร่วมวิจัยที่ผ่านการฝึกสอนสามารถระบุ
ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้มากกว่านักศึกษาครูที่เข้าเรียนในรายวิชาพื้นฐาน
นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยที่ฝึกสอนในระดับประถมศึกษามีทักษะในการระบุยุทธศาสตร์การ
เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงกว่านักศึกษาครูที่ฝึกสอนในระดับ K-12

และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์โดยใช้สมการถดถอย พบว่า การ
สนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) ไม่มีความสามารถในการทำนายความสามารถของ
ผู้เข้าร่วมในการระบุการดำเนินการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและกลยุทธ์การสอนที่มี
ประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรูปแบบโปรแกรมการศึกษาของครู ระดับชั้นที่สอนและ
การศึกษาทั้งหมดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการระบุพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มี
ประสิทธิภาพ และการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลตัวแปรการจัดการชั้นเรียน โดยการจัดการชั้นเรียน
(classroom organization) มีความสัมพันธ์กับการระบุกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ และ
นักศึกษาครูที่ผ่านการฝึกสอนแล้วจะระบุกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพได้มากกว่านักศึกษาที่เรียน
ในรายวิชาพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับชั้นที่สอนมีผลต่อการระบุกลยุทธ์การสอนที่มี
ประสิทธิภาพ โดยผลจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการประเมินผลแบบมาตรฐานที่ใช้กับครู
ประจำการนั้นสามารถนำมาใช้ในหลักสูตรครูศึกษาได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสอนและการออกแบบการเรียน
การสอน จะเห็นได้ว่าสมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากงานวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ
พรทิพย์ แข็งขัน (2550) ทั้ง 14 ด้านนั้น มีด้านที่สอดคล้องกับการออกแบบการเรียนการสอนถึง 6
ประเด็น ได้แก่ (1) การมีความรู้ในวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง (2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (3)
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (4) การบริหารและจัดการชั้นเรียน (5) การใช้นวัตกรรม
สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) การวัดและประเมินผล และมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา
เกี่ยวกับสมรรถนะหรือสมรรถภาพการสอนซึ่งเน้นในเรื่องความสามารถในการใช้วิธีสอนของครู (วัชร

แหล่มตระกูล, 2549) ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ทักษะการคิดในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (ชาโรณี ตรีวิทย์, 2550) การออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (วัชรีย์ ร่วมคิด, 2551) โดยพบว่าสถานศึกษาหรือโรงเรียนควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งในด้านมิติเนื้อหา (Content of knowledge) และมิติด้านศาสตร์การสอน (Pedagogy of knowledge) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน, 2550) และยังพบว่าระยะแรกครูที่ไม่เคยมีประสบการณ์สอนหรือขาดประสบการณ์จะไม่สามารถหาวิธีการหรือกระตุ้นให้นักเรียนคิด แต่หลังจากที่ได้มีการปรึกษาพูดคุยรับข้อเสนอแนะจากครูพี่เลี้ยง ทำให้พฤติกรรมของครูที่ไม่เคยมีประสบการณ์สอนเปลี่ยนแปลงและสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น (Hammer, David and Coffey, Janet E., 2009: 142 อ้างถึงใน พศิน แดงจวง, 2554: 34) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขรัก สร้อยทอง (2543) ที่พบว่าความวิตกกังวลในการสอน มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนของอยู่ในระดับปานกลาง (บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2550) มีการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูโดยใช้รูปแบบและกระบวนการต่างๆ เช่น การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู (รินรดี พรวิริยะสกุล, 2554) การศึกษาถึงอิทธิพลของการสะท้อนที่มีต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา (Luppicini, 2003) โดย Gibbs and Coffey (2004) เสนอว่า การฝึกอบรมนักศึกษาครู ควรจะมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนนักศึกษาครูให้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วน Ellis, Goodyear, Prosser and O'Hara (2006) เสนอแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบการเรียนการสอนไว้ 2 แนวทาง คือ ควรปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดีผ่านการออกแบบร่วมกัน และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสอนแก่ครูผู้สอนเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้การอภิปรายได้ รวมทั้ง Wilke and Losh (2008) ยังให้ข้อเสนอแนะว่า นักการศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจของนักศึกษาครูในระหว่างวางแผน และความสมเหตุสมผลของยุทธศาสตร์การเรียนการสอน โดยควรหาแนวทางที่จะช่วยให้นักศึกษาครูมีคลังความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ใหญ่ขึ้น และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่หลากหลายไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Wiens, Hessberg,

LoCasale-Crouch and DeCoster (2012) พบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยหรือนักศึกษาครูที่ผ่านการฝึกสอนสามารถระบุยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้มากกว่านักศึกษาครูที่เข้าเรียนในรายวิชาพื้นฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kumar and Hamer (2012) ที่พบว่า นักศึกษาครูที่ใกล้สำเร็จการศึกษามีแนวโน้มที่จะปรับตัวในเรื่องการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามเวลาที่ใกล้จะสำเร็จ การศึกษามากกว่า และมีอคติและความลำเอียงน้อยกว่านักศึกษาครูในชั้นปีที่ 1 ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเรื่องการออกแบบการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาครูในช่วงฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้ นักศึกษาครูสามารถนำความรู้จากการศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมาไปปรับใช้ในบริบทจริงได้ และเกิดความเชื่อมโยงทางความคิดช่วยให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

2) งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 9 เรื่อง พบว่าเป็นงานวิจัยไทย จำนวน 1 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 8 เรื่อง โดยงานวิจัยทั้ง 8 เรื่องมุ่งศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประยุกต์ใช้หลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยสุรปุองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3 องค์ประกอบ 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านปัจจัย คือ 1.1) ทักษะทางวิชาการและกลไกการเรียนรู้ และ 1.2) โครงสร้างและสิ่งสนับสนุน 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ คือ 2.1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2.2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน 2.3) การร่วมมือรวมพลังกัน 2.4) การเปิดรับการชี้แนะในปฏิบัติงาน และ 2.5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ 3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ คือ 3.1) ผลการปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง และ 3.2) การเป็นสมาชิกและเครือข่าย นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบดังกล่าวนี้มีความตรงเชิงโครงสร้าง และผลการวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับผลการเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า หลังจากเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติและมีผลปฏิบัติที่มีคุณภาพอยู่ในระดับเท่ากับมาตรฐานทั่วไปเป็นอย่างน้อยในทุกตัวบ่งชี้ โดยมีตัวบ่งชี้ที่บรรลุเป้าหมายในระดับสูง ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1: การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน และตัวบ่งชี้ที่ 2: การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

Meyer (2002) ได้ศึกษาและเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนในชุมชนการเรียนรู้ พบว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้จะทำให้ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มโดยสมัครใจของครูเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนการสอน โดยโปรแกรมการพัฒนาครูประจำการมากมายมีการจับคู่ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนและครูพี่เลี้ยง ในทางทฤษฎีครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจะมีคนที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ แต่น่าเสียดายที่การมีโปรแกรมให้คำปรึกษาดังกล่าวไม่ได้รับประกันความถี่หรือคุณภาพของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงและครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอน ในการร่วมกันวางแผนการสอนครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจะได้เรียนรู้จากการได้ยินและเห็นในสิ่งที่ครูพี่เลี้ยงปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม ขณะที่ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูพี่เลี้ยงก็สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรใหม่หรือแนวทางการสอน จากครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนได้ โดยการสังเกตการสอนและการแนะนำที่ตามมาจะสนับสนุนการเรียนรู้ของครูและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ในการเรียนการสอน โดยพบว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจำนวนมากรู้สึกโดดเดี่ยวและมีความต้องการจะหาสถานที่ที่ปลอดภัยในการตรวจสอบประสบการณ์ การเรียนการสอนที่เคยมีมาของตนเอง แม้ว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจะทำงานร่วมกันและเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพที่ออกแบบมาให้ครูที่ด้อยประสบการณ์โดยเฉพาะ ก็มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีโอกาสที่จะสะท้อนให้เห็นว่าครูที่พวกเขาต้องการจะเป็นหรือสิ่งที่พวกเขาเป็นนั้นเป็นเช่นไร ชุมชนการเรียนรู้ของครูจะกระตุ้นให้เกิดการสนทนาสะท้อน การปฏิบัติที่ไม่เป็นส่วนตัว และมุ่งเน้นการร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

Graham (2007) ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาครูในช่วงปีแรกของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลสำรวจการพัฒนาวิชาชีพครูจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นเกรด 6 - เกรด 8 และการศึกษาเอกสารของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เป็นกรรวมกลุ่มของครูที่สอนวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน มีศักยภาพในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน แต่ประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ความเป็นผู้นำและแนวทางปฏิบัติในองค์กร ธรรมชาติของการสื่อสารในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาความเป็นชุมชนระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Hipp and Weber (2008) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของครูผู้สอนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยพบว่าพฤติกรรมของครูผู้สอนมีผลกระทบต่อโรงเรียน และการเรียนรู้ของนักเรียน โดยได้สรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ของครูผู้สอนในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยกล่าวว่า การรวมตัวเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น

สมาชิกในชุมชนจะต้องมีคุณลักษณะร่วมกัน ดังนี้ มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเมตตากรุณา มีความคาดหวังสำหรับตัวเองในระดับสูง และที่สำคัญคือมีความไว้วางใจกัน

Shirley M. Hord (2008) อธิบายเกี่ยวกับวิวัฒนาการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้ในบทความเรื่อง “Evolution of the Professional Learning Community: Revolutionary Concept Is Based on Intentional Collegial Learning” ว่าทุกคนส่วนใหญ่เห็นว่าเป้าหมายของโรงเรียนคือ "การเรียนรู้ของผู้เรียน" นอกจากนี้ผู้คนโดยทั่วไปมักจะยอมรับว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียนคือ "การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ" โดยคุณภาพของการเรียนการสอนจะพัฒนาผ่าน "การเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง" และปัจจุบันบริบทที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องคือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Hord อธิบายคำที่เป็นแนวคิดหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3 คำ คือ 1) การรวมกลุ่มทางวิชาชีพ 2) ชุมชน และ 3) การเรียนรู้ โดยอธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ที่พบเป็นประจำของคณะหรือกลุ่มคนที่มารวมกันเพื่อทำงานร่วมกัน แต่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC เป็นวิธีการจัดระเบียบบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีเป้าหมายและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและสนับสนุนเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น โดยพบว่าการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นโครงสร้างสำหรับการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน

Dooner, Mandzuk, and Clifton (2008) ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า แม้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แต่กลับมีข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งวิธีการทำให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความยั่งยืนอยู่น้อยมาก โดยจากการวิเคราะห์เอกสาร ผลจากการอภิปรายกลุ่มย่อย รวมทั้งการสัมภาษณ์รายบุคคล พบว่า การพัฒนาการปฏิบัติของชุมชนว่าเป็นเสมือนการเจรจาต่อรองระหว่างภาระหน้าที่โดยรวมและความสนใจส่วนตัวของสมาชิกในชุมชน โดยจะต้องเข้าใจว่าการพึ่งพาอาศัยกันของสมาชิกในชุมชนขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิกที่จะร่วมกันเพื่อทำงานที่เป็นเป้าหมายร่วมของชุมชนให้สำเร็จ มากกว่ามุ่งเน้นที่ความต้องการส่วนบุคคล

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเริ่มต้นแรงจูงใจของสมาชิกแต่ละคนจะมาจากความคาดหวังหรือความสนใจส่วนตัวที่สมาชิกมีส่วนร่วมกัน ทำให้สมาชิกแต่ละคนมารวมตัวกันและเกิดการร่วมมือกันอย่างมีความหมาย และพบว่า การพึ่งพากันของสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ค่านิยมหรือแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มหรือชุมชน เช่น การมอบหมายให้ทำการศึกษากำหนดวาระการประชุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

Lieberman and Pointer-Mace (2009) อธิบายว่ามีความเห็นพ้องต้องกันว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่มีความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังมองว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็น สิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการปฏิบัติการสอนสำหรับครู และแม้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูจะเป็นสิ่งที่มี เจตนาดีและครูจะรับรู้เรื่องการพัฒนาวิชาชีพมาเป็นระยะเวลาช้านาน แต่ว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็น การพัฒนาที่แยกส่วนและไม่เชื่อมต่อกับปัญหาที่แท้จริงในชั้นเรียน Lieberman and Pointer-Mace จึงพยายามเสนอแนวทางในการการพัฒนาวิชาชีพ โดยได้อธิบายเกี่ยวกับประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีความ ยั่งยืน ประสบการณ์การเรียนรู้ของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ศูนย์การศึกษาการ ปฏิบัติการสอน และการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ โดยมองว่าแนวความคิด ของครูที่มีคุณภาพและสิ่งที่มีความสำคัญในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ครูได้สร้างขึ้นเป็น ความรู้ทางวิชาชีพที่สำคัญมาก และเครือข่ายสังคมออนไลน์จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูเกิดการ เรียนรู้ได้ โดยพบว่า การปฏิบัติที่เกิดขึ้นในสถาบัน summer ช่วยให้ครูเห็นว่าการทำงานร่วมกันเป็น วิธีที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและการปฏิบัติของผู้อื่น ในสถาบันครูจะได้เรียนรู้ที่จะ แบ่งปันกลยุทธ์ที่ดีที่สุดของตน ได้เรียนรู้จากครูอื่นๆ กลายเป็นนักเขียน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การค้นพบที่สำคัญคือการที่ครูกลายเป็นนักเรียนจากการปฏิบัติของตนเองและหลายคน สร้างความรู้ที่กลายเป็นความรู้สาธารณะกับการทำงานของตนเป็นครั้งแรก ไม่เพียงแต่จะทำให้การ พัฒนาวิชาชีพเกิดการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง แต่ยังทำให้ครูเข้าไปอยู่ใน PLC และได้ยกตัวอย่างกรณี การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Harvard, SRI International และ Canadian Tele Learning Professional Development School โดยอธิบายว่าชุมชนออนไลน์ สำหรับการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูจะต้องตอบคำถามว่า

ครู: ใครเป็นนักออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้ เป้าหมายคืออะไร และสิ่งที่มี บทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาคืออะไร

นักเรียนหรือผู้ที่ต้องการพัฒนาวิชาชีพ: ครูที่เข้าร่วมโครงการคือใครและสิ่งที พวกเขาหวังว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์คืออะไร

เนื้อหา: ทรัพยากรหรือสิ่งที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของครูผู้สอนใน สภาพแวดล้อมนั้นคืออะไร

บริบท: ชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ของครูได้อย่างไร

และได้อธิบายระยะเวลาการดำเนินงานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ออนไลน์ไว้ดังนี้

Phase 1: สร้างแนวทางที่ใช้ในการสร้างความเป็นสาธารณะที่แตกต่างกันไป เป็นการร่วมมือกันครั้งแรกของ CASTL โดยเป็นครูที่พร้อมและให้ความสำคัญกับศิลปะในการสอน และใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นตัวแทนในการทำงาน

Phase 2: การสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญและเหตุการณ์ของการฝึกการเรียนการสอน กลุ่มแรกที่เป็นตัวแทนของการเรียนการสอนมัลติมีเดีย (MRTs) ทำโดยนักวิชาการ CASTL ในปี 2001 และยังมีโครงการ Goldman-Carnegie Quest project ในปี 2004 – 2006 ผู้เขียนอธิบายว่า ผู้ชมจะได้เรียนรู้กระบวนการสอนและแบ่งปันแนวทางไปใช้

Phase 3: ขยายกรอบโดยการมองข้ามการปฏิบัติและชั้นเรียน ถึงแม้จะมีความสนใจที่ชัดเจน และมีกรอบที่คล้ายกันสำหรับการอ่านข้าม MRTs ผู้เขียนพบว่าผู้ชมเว็บไซต์จะมี ประสบการณ์เสมือนการเข้าไปร่วมในชั้นเรียนโดยตรง

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติการสอน ปรัชญาการศึกษา เวลาการจัดการเรียนการสอน และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ยังสนับสนุนการเรียนรู้ในโดเมนต่างๆ ผู้เขียนเห็นว่าการประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติของครูที่เผยแพร่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ช่วยพัฒนาวิชาชีพครูได้ โดยเปลี่ยนวัฒนธรรมแบบ Top-Down และการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาวิชาชีพครู

Carter (2012) พบว่า ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นในการศึกษาของครู หลักสูตรครุศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็น นายจ้าง หรือผู้ใช้บัณฑิต หน่วยงานในชุมชน และนักศึกษาครู โดย Carter ใช้แนวคิดของ Wenger (1998) เกี่ยวกับของชุมชนแห่งการปฏิบัติ หรือ Community of practice เพื่อตรวจสอบวงจร การวิจัย ปฏิบัติการของนักการศึกษา โดยตรวจสอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาวิชาชีพครู เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาวิชาชีพและสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาครู การปฐมนิเทศเพื่อการปฏิบัติในชุมชน ในโรงเรียนและการสนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มเพื่อนในหมู่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู การเรียนรู้ของนักศึกษาครูกลายเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเจริญเติบโตทางวิชาชีพ และยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้ในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

Kristmanson et al. (2012) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในบริบทชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ Common European Framework of Reference (CEFR) และ European Language Portfolio (ELP) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศใน โรงเรียนมัธยมในเมืองขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในด้านหลักการและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับ CEFR และ ELP และได้แบ่งปันประสบการณ์ในระหว่างการประชุมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งช่วยให้เกิด

กระบวนการปฏิบัติและการสะท้อนคิดที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติและการสืบสอบของนักศึกษาครู นักศึกษาครูที่เข้าร่วมโครงการตระหนักว่าการอธิบายโดยมีเหตุผลอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับโครงการจะช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผล โดยตลอดปีที่สองของการประชุม ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและในระหว่างการประชุมกลุ่มย่อย ครูระบุหลักการแนะนำดังต่อไปนี้: ให้อิสระแก่ผู้เรียน ตระหนักในวัฒนธรรมร่วม และมียุทธศาสตร์การสอนแบบประชาธิปไตย โดยครูที่อยู่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะมีความหลากหลายทั้งในด้านรูปแบบการสอน และแนวทางการสอน การพัฒนางานสำหรับครูเหล่านี้ให้สอดคล้องและเป็นระบบจึงเป็นสิ่งท้าทาย อย่างไรก็ตามพบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้สึกว่าได้พูดภาษาเดียวกัน และช่วยให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งแสดงถึงผลที่เกิดจาก PLC ว่าสามารถช่วยส่งเสริมสมรรถนะการสอนของครูผู้สอนได้ และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Annenberg Institute for School Reform, 2013) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็งมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาในการช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้รวมทั้งวิธีการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพึงพอใจในการทำงาน ปฏิบัติการสอนมากขึ้น จึงช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น และนอกจากนั้นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังช่วยทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางโครงสร้างวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน โดยครูผู้สอนรวมทั้งผู้บริหารมีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการพัฒนา โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน คือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า การจัดการศึกษาของนักศึกษาครูนั้น ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็น (Carter, 2012) โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้จะทำให้ครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้เป็นการรวมกลุ่มโดยสมัครใจของครูเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนการสอน (Meyer, 2002) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dooner, Mandzuk and Clifton (2008) ที่พบว่า ในช่วงเริ่มต้นแรงจูงใจของสมาชิกแต่ละคนจะมาจากความคาดหวังหรือความสนใจส่วนตัวที่สมาชิกมีส่วนร่วม ทำให้สมาชิกแต่ละคนมารวมตัวกันและเกิดการร่วมมือกันอย่างมีความหมาย และพบว่าการพึ่งพากันของสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาค่านิยมหรือแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มหรือชุมชน เช่น การมอบหมายให้ทำการศึกษาหรือกำหนดวาระการประชุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม โดยชุมชนการเรียนรู้ของครูจะกระตุ้นให้เกิดการสนทนาสะท้อน การปฏิบัติที่ไม่เป็นส่วนตัว และมุ่งเน้นการร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553; Meyer, 2002; Hipp & Weber 2008; Hord, 2008) และการที่ครูกลายเป็นนักเรียนและเรียนรู้จากการปฏิบัติของตัวเอง รวมทั้งสร้างความรู้

ที่กลายเป็นความรู้สู่สาธารณะกับการทำงานของตนเป็นครั้งแรก จะทำให้การพัฒนาวิชาชีพเกิดการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง และทำให้ครูเข้าไปอยู่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติการสอน ปรัชญาการศึกษา เวลาการจัดการเรียนการสอน และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Lieberman & Pointer-Mace, 2009) อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาของ Graham (2007) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในระดับชั้นเกรด 6-8 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เป็นกรรวมกลุ่มของครูที่สอนวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันนั้นจะมีศักยภาพในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนได้ และการแบ่งปันประสบการณ์ในระหว่างการประชุมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยให้เกิดกระบวนการปฏิบัติและการสะท้อนคิดที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติและการสืบสอบของนักศึกษาครู (Kristmanson, Lafargue & Culligan, 2012) ดังนั้น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงน่าจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนให้นักศึกษาครูได้

3) งานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู จำนวน 10 เรื่อง พบว่าเป็นงานวิจัยไทย จำนวน 3 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 7 เรื่อง โดยงานวิจัยทั้ง 10 เรื่องมุ่งศึกษาเกี่ยวกับระบบการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู บทบาทของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผลของการใช้ระบบพี่เลี้ยงในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา โดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดในภาคต้นของปีการศึกษา โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนควรตั้งอยู่ในเขตเทศบาล เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับการศึกษาที่เห็นว่าควรจัดให้ไปฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการไปฝึกสอนนิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักวางแผนในการปฏิบัติงาน มีความอดทนอดกลั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น สำหรับในด้านความต้องการของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการได้รับข่าวสารที่รวดเร็วและชัดเจนจากทางมหาวิทยาลัย ต้องการให้โรงเรียนฝึกสอนจัดสวัสดิการด้านอาหารและที่พักให้ ต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์แนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและต้องการให้อาจารย์พี่เลี้ยงแนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอน สำหรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่าง

ฝึกสอน ได้แก่ ปัญหาการได้รับมอบหมายวิชาให้สอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา ปัญหาไม่สามารถเขียนแผนการสอนได้ตามความต้องการของอาจารย์ที่เลี้ยง ส่วนข้อเสนอแนะของนิสิตได้แก่ ควรมีการตกลงระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของนิสิตว่าครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง เพราะบางโรงเรียนอาจารย์ที่เลี้ยงใช้งานมากเกินไป

คันสนีย์ จันทรสถิตย์พร (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบผสมผสาน สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยสังเคราะห์วิธีการพัฒนาแบบผสมสัมพันธ์จาก 4 แนวคิดคือ ปฏิรูปการศึกษา พัฒนาทั้งโรงเรียน วิจัยและพัฒนา และการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการคัดเลือกตัวบ่งชี้มาตรฐานของหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ 112 ตัวบ่งชี้ ใน 23 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านครู 7 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ด้านผู้บริหาร 2 มาตรฐาน 12 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ และด้านผู้เรียน 8 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นควรได้รับการพัฒนาก่อน รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านครู แผนพัฒนาหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบผสมสัมพันธ์สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้จัดทำและทดลองใช้โครงการ 1 โครงการของแผนพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนโดยวิธีผสมสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา องค์กรศาสนา ชุมชน และผู้ปกครอง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบทดสอบ พบว่า ผู้เรียนในโครงการอบรมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์

อุบล พวงมาลา (2550) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูหลังได้รับการอบรมสูงกว่าก่อนได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูให้สามารถนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติงานตามสภาพจริง พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสามารถจัดทำโครงร่างการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับคุณภาพดี ตลอดจนสามารถนำเสนอผลงานการวิจัยต่อที่ประชุมได้ ผลการทำวิจัยในชั้นเรียนและผลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลความคิดเห็นของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูต่อการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกขั้นตอนคืออาจารย์ที่เลี้ยง และผู้ที่มีส่วนร่วมในบางขั้นตอน คือผู้วิจัย ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่าตนเองสามารถสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้โดยการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์จากมหาวิทยาลัย

R. D. Brown (1985) ได้พัฒนาการกำกับดูแลและการประเมินผลนักศึกษาครู และการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยอธิบายว่า ในวิชาชีพต่างๆ เช่น นักจิตวิทยา การให้คำปรึกษา

และจิตบำบัด มีมุมมองที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งความต้องการเข้ารับการอบรมและมุมมองในการพัฒนาการกำกับดูแลและการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูและเสนอแนะว่า นักศึกษาครูควรจะได้รับ การส่งเสริมทักษะการประเมินผ่านระยะการพัฒนา โดยระยะการพัฒนาใช้รูปแบบที่นำเสนอโดย Loganbill และคณะ ในปี 1982 ที่กำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียนไว้ 3 ระยะ ได้แก่

ระยะแรก เป็นระยะที่นักศึกษาจะยังไม่ตระหนักถึงการเริ่มต้นของภาระงานหรือความยากลำบากใดๆ ที่ตนจะได้รับ เพราะถึงแม้ว่านักศึกษาจะยังไม่มีประสบการณ์แต่นักศึกษาจะมีความเชื่อว่าตนเองมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเผชิญกับภาระงานต่างๆ ได้

ระยะที่สอง เป็นระยะที่นักศึกษาจะเริ่มเข้าใจว่าวิธีการพื้นฐานที่เคยเรียนมานั้นไม่สามารถใช้ได้ ในสภาพจริง รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่ปรากฏในตำราเอกสารอาจไม่สามารถใช้แก้ปัญหาที่พบในชั้นเรียนจริงได้ทั้งหมด และพบว่าตนเองยังขาดความรู้ที่อีกมาก

ระยะที่สาม เป็นระยะที่นักศึกษาจะบูรณาการการเรียนรู้ที่ผ่านเข้ามาเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันรวมทั้ง ประสบการณ์ใหม่ทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึกและกระบวนการทางสติปัญญา ซึ่งนักศึกษาจะตระหนักว่าไม่มีวิธีการใดที่เหมาะสมที่สุดหรือจัดการกับทุกปัญหาได้ในสถานการณ์จริง ซึ่งนักศึกษาจะเรียนรู้ที่จะแสวงหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งครูที่เลี้ยง เพื่อให้สามารถเผชิญปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงในการประเมินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวจะมองนักศึกษาครูในด้านการเจริญเติบโตหรือการพัฒนาทางวิชาชีพซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ โดยกระบวนการดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นแบบก้าวกระโดด แต่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป

Murray-Harvey et al. (2000) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดของนักศึกษาครู พบว่า แม้การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดครูศึกษา แต่พบว่าการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษากังวลเกี่ยวกับการประเมินผลโดยอาจารย์นิเทศก์ ความคาดหวังจากผู้เรียนรวมทั้งคุณภาพในการให้ข้อมูลป้อนกลับที่แตกต่างกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยง ซึ่งพบว่าความวิตกกังวลและความเครียดดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาครู ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการชั้นเรียน และทำให้ประสิทธิภาพของชั้นเรียนลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งส่งผลให้ผู้เรียนมีระดับความวิตกกังวลเพิ่มขึ้น โดยได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนบทบาทของครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยให้ทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยลดความเครียดของนักศึกษาครู ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เมื่อระยะเวลาผ่านไป การมีประสบการณ์ในการสอนและการเตรียมการสอนจะช่วยลดความวิตกกังวลของนักศึกษาได้ รวมทั้ง

เห็นว่าควรมีการฝึกอบรมอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเพื่อให้พัฒนารูปแบบการกำกับดูแลนักศึกษาครูร่วมกัน เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาครู

Ewell (2004) ทำการศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาครูต่อประสบการณ์ภาคสนามและระบบพี่เลี้ยงในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณลักษณะศึกษานักศึกษาครูจำนวน 3 คน ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างวิทยาลัย โรงเรียน และตัวแทนหน่วยงานการศึกษา ข้อค้นพบชี้ให้เห็นความสำคัญของการขยายเวลาในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู การออกแบบให้มีระบบพี่เลี้ยงและทำงานในบริบทห้องเรียนสามารถช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการสอน นักศึกษารายงานว่าได้ประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนกับนักเรียนประถมศึกษาเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ การเรียนรู้เกี่ยวกับบริหารจัดการชั้นเรียน การสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน ได้พัฒนาตนเองและเข้าใจการทำงานมากขึ้น ครูที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงได้มีบทบาทในการแนะนำ เป็นแบบอย่าง ชี้แนะ และเป็นเพื่อนร่วมงาน ลักษณะความสัมพันธ์ในการพัฒนาวิชาชีพได้มีการใช้ระบบพี่เลี้ยงในการให้ความสำคัญกับความต้องการและความสามารถในการสอนของนักศึกษาแต่ละคน ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าครูพี่เลี้ยงมีอิทธิพลต่อการช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการสอน ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน และศักยภาพของตนเอง

Latham, Crumpler, and Moss (2005) ได้เสนอรูปแบบการปฏิรูปการประเมินโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพสำหรับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยอธิบายว่า แนวคิดหลักของการปฏิรูปมี 2 แนวคิด คือ 1) มหาวิทยาลัยและโรงเรียนจะต้องมีรูปแบบความร่วมมือที่แท้จริงเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูหรือครูฝึกสอน คล้ายกับแนวคิดการพัฒนาการเรียนการสอนทางวิชาชีพพยาบาล ซึ่งในปัจจุบันคำว่า “โรงเรียนพัฒนาวิชาชีพ หรือ Professional Development School (PDS)” ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ในรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย 2) การเตรียมการฝึกหัดครูจะต้องมีระบบการประเมินผลการฝึกสอนที่ดีขึ้น โดยการประเมินในปัจจุบันควรเป็นการประเมินสมรรถนะโดยใช้การปฏิบัติเป็นฐาน ซึ่งจะต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ศาสตร์การสอน รวมทั้งความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสภาพห้องเรียนจริง

แม้ว่า NCATE (2001 cited in Latham, Crumpler, & Moss, 2005) ได้อธิบายถึงลักษณะของโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพ ไว้ดังนี้ คือ 1) เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายของประสบการณ์ที่นักศึกษาครูจะได้รับ 2) เป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัย 3) เป็นโรงเรียนที่มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) เป็นโรงเรียนที่มีการปรับปรุงการเรียนการสอนผ่านโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แต่จากการศึกษาพบว่าประเด็นสำคัญเกี่ยวกับโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพที่ NCATE ยังไม่ได้ระบุไว้ คือ

ประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือที่แท้จริง (Holmes Group 1990; Huling 1998; Snyder, 1999 cited in Latham, Crumpler, & Moss, 2005) ซึ่งสมาชิกของโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพจะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในด้าน 1) การเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู 2) การพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การสนับสนุนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ โดยการเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกประสบการณ์นั้นจะรวมถึงการประเมินพัฒนาการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์อย่างต่อเนื่องในระหว่างที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาตลอดระยะเวลา 1 ปี โดย Latham, Crumpler, and Moss (2005) เสนอว่า การประเมินโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพสำหรับฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นควรมีแนวทางการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่นักศึกษาครูได้รับ ทักษะคิด และการรับรู้ของนักศึกษาครู ซึ่งจะเป็นการประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินนั้นไปสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาครูต่อไปได้

Wang et al. (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกหัดครูและบทบาทของครูพี่เลี้ยง ได้ข้อสรุปว่าการฝึกสอนและระบบการให้คำปรึกษามีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูฝึกสอนหรือครูที่ขาดประสบการณ์ และพบว่า ระบบสนับสนุนโดยเพื่อนร่วมงาน ระหว่างอยู่ในกระบวนการฝึกสอน มีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยอธิบายว่า กระบวนการฝึกสอนนั้นไม่เน้นที่พี่เลี้ยงเพียงคนเดียว แต่ควรมุ่งเน้นที่ชุมชนของครู

Ambrosetti and Dekkers (2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู เพื่อที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู โดยจากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยพบว่า จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและสิ่งที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้คำปรึกษาในการจัดครูศึกษาของนักศึกษาครู ส่วนใหญ่พบว่างานวิจัยจะเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง โดยการทดสอบระบุว่าความสัมพันธ์ของการให้คำปรึกษาระหว่างนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยงที่ทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมาย โดยจากการศึกษาเอกสารพบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง

Ambrosetti และ Dekkers จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า มีการให้นิยามของคำว่า “การให้คำปรึกษา” ไว้มากมาย ส่วนใหญ่นิยามในระบบการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาครูยังไม่เป็นที่แน่ชัดหรือยังไม่ครบองค์ประกอบของหลัก 3 ประการของระบบให้คำปรึกษา อันได้แก่ ความสัมพันธ์ กระบวนการ และบริบท ซึ่ง Ambrosetti และ Dekkers สรุปว่า การให้คำปรึกษา เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องเชิงระดับชั้น (non-hierarchical) แต่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะตอบสนองซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง เพื่อดำเนินงานทางวิชาชีพพร้อมกันและเพื่อผลสำเร็จของนักศึกษาครู ความสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้และมีบทบาทตามที่กำหนด รวมทั้งมี

เป้าหมายหรือความคาดหวังที่ ระบุไว้ อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามแม้จะไม่มี การสรุปลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครูไว้ อย่างชัดเจน แต่พบว่า บทบาทของ ครูพี่เลี้ยงมีส่วน เกี่ยวข้องกับนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญ

Zeichner (2010) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการศึกษาและการ ปฏิบัติการสอนในการฝึกหัดครูโดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐาน โดยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่ว ประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับทฤษฎีทวีปรีทัศน์ที่เชื่อมโยงทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนให้ มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้ อธิบายว่าการศึกษาคูในระบบมหาวิทยาลัยแบบเก่าที่มองว่าความรู้ทางวิชาการ นั้นเป็นส่วนหลักที่สำคัญของการสอนนั้น จะต้องเปลี่ยนมาเป็นระบบการศึกษาแบบผสมผสาน ระหว่างความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่มีอยู่ในสังคมเพื่อที่จะเตรียมตัวให้นักศึกษาคู ที่กำลังปฏิบัติการสอน (ครูฝึกสอน) นั้นประสบความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้นในแบบที่เป็นอัต ลักษณ์ของตนเอง และพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูที่จะมาเชื่อมช่องว่างระหว่างทฤษฎี การศึกษา การปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันผลิตครู ที่ จะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เข้ามาผสมผสานกับความรู้ทาง วิชาการในมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่าช่องว่างแบบผสมผสาน (hybrid space) ในขณะที่แนวคิดนี้ ไม่ได้แก้ปัญหาคงคุณภาพที่ไม่ค่อยดีของการผลิตครูในมหาวิทยาลัยโดยตรง แต่สามารถช่วยให้ครูใน สถานศึกษาสามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาความเข้าใจ เกี่ยวกับนักศึกษาฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูโดย Brown (1985) พบว่า นักศึกษาคูมีการเจริญเติบโต หรือการพัฒนาทางวิชาชีพซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ โดยกระบวนการดังกล่าวจะไม่ เกิดขึ้นแบบก้าวกระโดด แต่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไปตามระยะ ได้แก่ ระยะแรก คือ นักศึกษา จะยังไม่ตระหนักถึงการเริ่มต้นของภาระงานหรือความยากลำบากใดๆ ที่ตนจะได้รับ ระยะต่อมา คือ นักศึกษาจะเริ่มเข้าใจว่าวิธีการพื้นฐานที่เคยเรียนมานั้นไม่สามารถใช้ได้ ในสภาพจริง รวมทั้งวิธีการ ต่างๆ ที่ปรากฏในตำราเอกสารอาจไม่สามารถใช้แก้ปัญหาที่พบในชั้นเรียนจริงได้ทั้งหมด และพบว่า ตนเองยังขาดความรู้อีกมาก และ ระยะสุดท้าย คือ นักศึกษาจะบูรณาการการเรียนรู้ที่ผ่านมาเข้ากับ สถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาจะเรียนรู้ที่จะแสวงหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งครูพี่เลี้ยง เพื่อให้สามารถเผชิญปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และ ชลันดา พันธุ์พานิช (2546) ที่พบว่า นักศึกษาคู ต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์และครูพี่เลี้ยงร่วมกันแนะนำเรื่อง การเขียนแผนการ สอนและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า ระบบ พี่เลี้ยงมีอิทธิพลต่อนักศึกษาคู สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบพี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาทักษะ

การสอน (Ewell, 2004) และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูที่เลี้ยงและนักศึกษา (อุบล พวงมาลา , 2550; Ambrosetti & Dekkers, 2010)

นอกจากนั้น Murray-Harvey et al. (2000) ได้เสนอว่า ควรมีการฝึกอบรมอาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงเพื่อให้พัฒนารูปแบบการกำกับดูแลนักศึกษาครูร่วมกัน เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาครู ซึ่งสอดคล้องกับ Latham et al. (2005) ที่ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยและโรงเรียนพัฒนารูปแบบความร่วมมือที่แท้จริงเพื่อสนับสนุนการพัฒนา นักศึกษาครูหรือครูฝึกสอน สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบผสมผสาน สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ที่พัฒนาโดย ศันสนีย์ จันทร์สฤติย์พร (2549) ที่ได้สังเคราะห์วิธีการพัฒนาแบบผสมผสานสัมพันธ์จาก 4 แนวคิดคือ ปฏิรูปการศึกษา พัฒนาทั้งโรงเรียนวิจัยและพัฒนา และการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และข้อเสนอของ Wang (2008) ที่พบว่าระบบสนับสนุนโดยเพื่อนร่วมงาน ระหว่างอยู่ในกระบวนการฝึกสอน มีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยอธิบายว่า กระบวนการฝึกสอนนั้นไม่เน้นที่ที่เลี้ยงเพียงคนเดียว แต่ควรมุ่งเน้นที่ชุมชนของครู รวมทั้ง Zeichner (2010) ที่เสนอว่า ระบบการศึกษาในสถาบันผลิตครูจะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เข้ามาผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพในมหาวิทยาลัยเพื่อที่จะเตรียมตัวให้นักศึกษาครูที่กำลังปฏิบัติการสอน (ครูฝึกสอน) ประสบความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นควรมุ่งพัฒนารวมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างเนื้อหาสาระ ผู้เรียน แนวทางการสอน รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม จนสามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน และสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นตอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วิธีการที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้นั้น นักศึกษาจะต้องได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์หรือบริบทจริง รวมทั้งต้องมีการสะท้อนคิดที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติและการสืบสอบ โดยสถาบันผลิตครูจะต้องมีระบบที่ช่วยให้เกิดการผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพในมหาวิทยาลัย กับความรู้ในสังคม ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เพื่อที่จะเตรียมตัวให้นักศึกษาครูที่กำลังปฏิบัติการสอน (ครูฝึกสอน) ได้เชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีและการปฏิบัติในบริบทจริง โดยได้รับการชี้แนะที่สอดคล้องกันระหว่างครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือรวมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประการหนึ่ง คือ การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective professional inquiry) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างนักศึกษาครุ รวมทั้งครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ และอาจารย์นิเทศก์ซึ่งอยู่ในกลุ่มนักการศึกษา จึงเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในทิศทางที่สอดคล้องกัน น่าจะสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้ โดยให้นักศึกษาได้ร่วมเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกับครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ โดยกระบวนการดังกล่าวน่าจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งช่วยให้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาได้รับการแก้ไข และสามารถออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

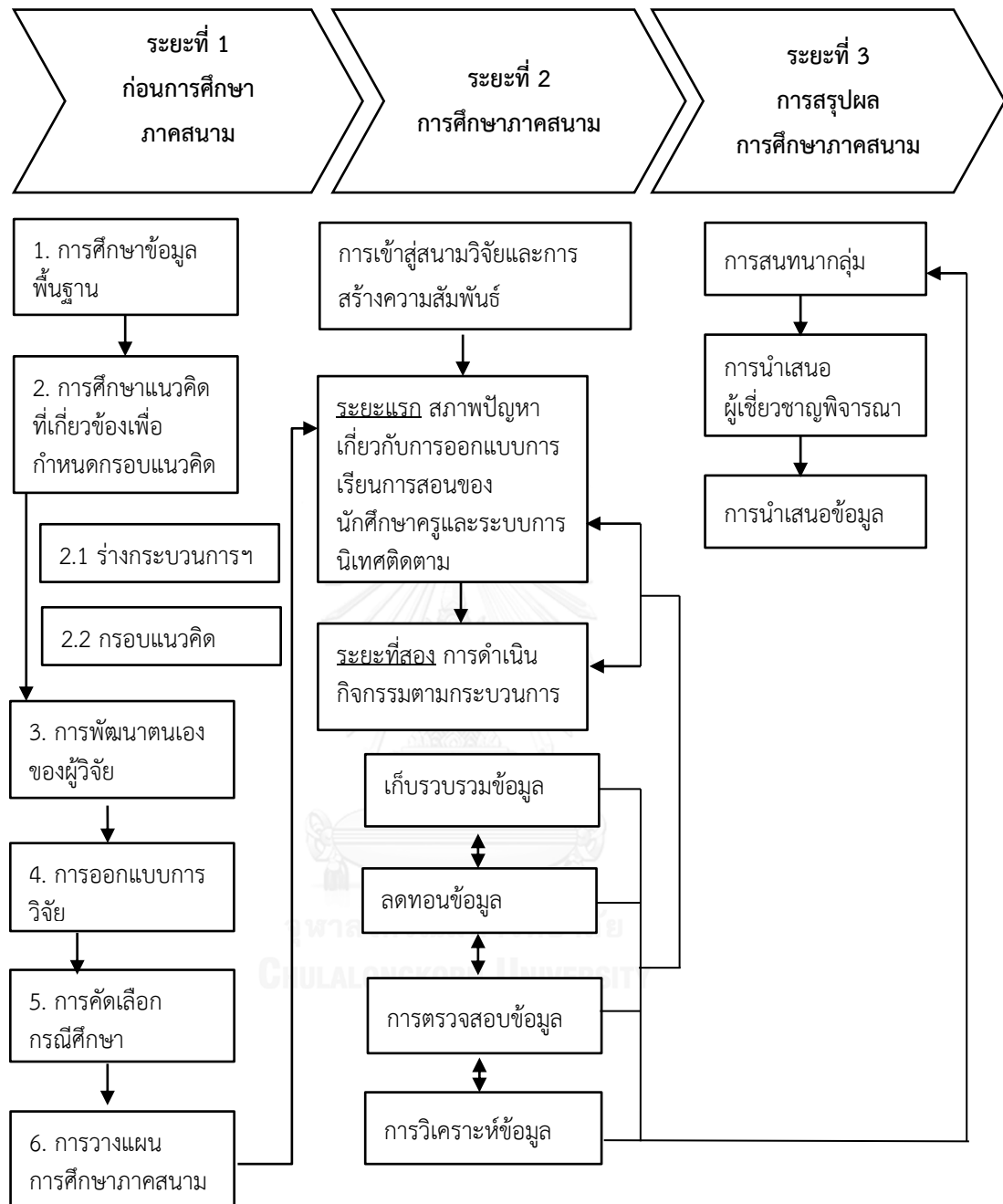
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ และออกแบบการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multi – case study) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครู และศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม และระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์แบบ ไม่เป็นทางการ (informal interview) รวมทั้งการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุม เชื่อถือได้ และสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จนได้ข้อสรุปซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในกรณีศึกษาอย่างสมบูรณ์ และสามารถนำผลการวิจัยไป ประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงได้มากขึ้น โดยสามารถสรุปรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละระยะ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

การดำเนินการก่อนการศึกษาภาคสนาม เป็นการดำเนินงานศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้วิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัย รวมทั้งการสังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก่อนการศึกษาภาคสนาม

การดำเนินการในระยะก่อนการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา 2) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การพัฒนาตนเองของผู้วิจัย 4) การออกแบบการวิจัย 5) การคัดเลือกกรณีศึกษา และ 6) การวางแผนการศึกษาภาคสนามและพัฒนาเครื่องมือ

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีจุดเริ่มต้นจากประสบการณ์การทำงานในฐานะคณะกรรมการฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพปัญหาในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษา โดยพบว่านักศึกษามากกว่าครึ่งประสบปัญหาในการวางแผนการสอน และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีข้อจำกัดในการออกแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ดังนี้

(1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 100 คน ระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา

(2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 ก่อนออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา จำนวน 136 คน และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 คน เพื่อระบุงค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่มีปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา

(3) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ (2) จากนักศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 ก่อนออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบทความที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยแนวคิดสำคัญที่ศึกษาได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบทความที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอนของ Briggs (1977), Smith and Ragan (2005), Morrison, Ross, Kalman and Kemp (2011), Freiberg and Driscoll (1996), ชนาธิป พรกุล (2551), ทิศนา แคมมณี (2544) โดยจัดกลุ่มข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบและประเด็นที่เป็นปัญหาหรือควรพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถนะในด้านการออกแบบการเรียนการสอน โดยวิเคราะห์มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของ The College Academic Council (2004) และ IBSTPI หรือ International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (2012) รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนดโดยคุรุสภา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) จากนั้นประมวลและสรุปข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารที่รวบรวมได้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยพบว่าสมรรถภาพการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ครูสามารถประเมินประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่ใช้ได้

2. แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบทความที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ McLaughlin and Talbert (2006), DuFour R. (2007), Louis and Stoll (2007), Amol Padwad and Dixit (2008), DuFour, DuFour and Eaker (2008), Dooner, Mandzuk, and Clifton (2008), Hipp and Weber (2008), Hord, Roussin and Sommers (2010), Martin (2011), Annenberg Institute for School Reform (2013) โดยจัดกลุ่มข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบ หลักการและประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จและควรนำไปปรับใช้ รวมทั้งนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

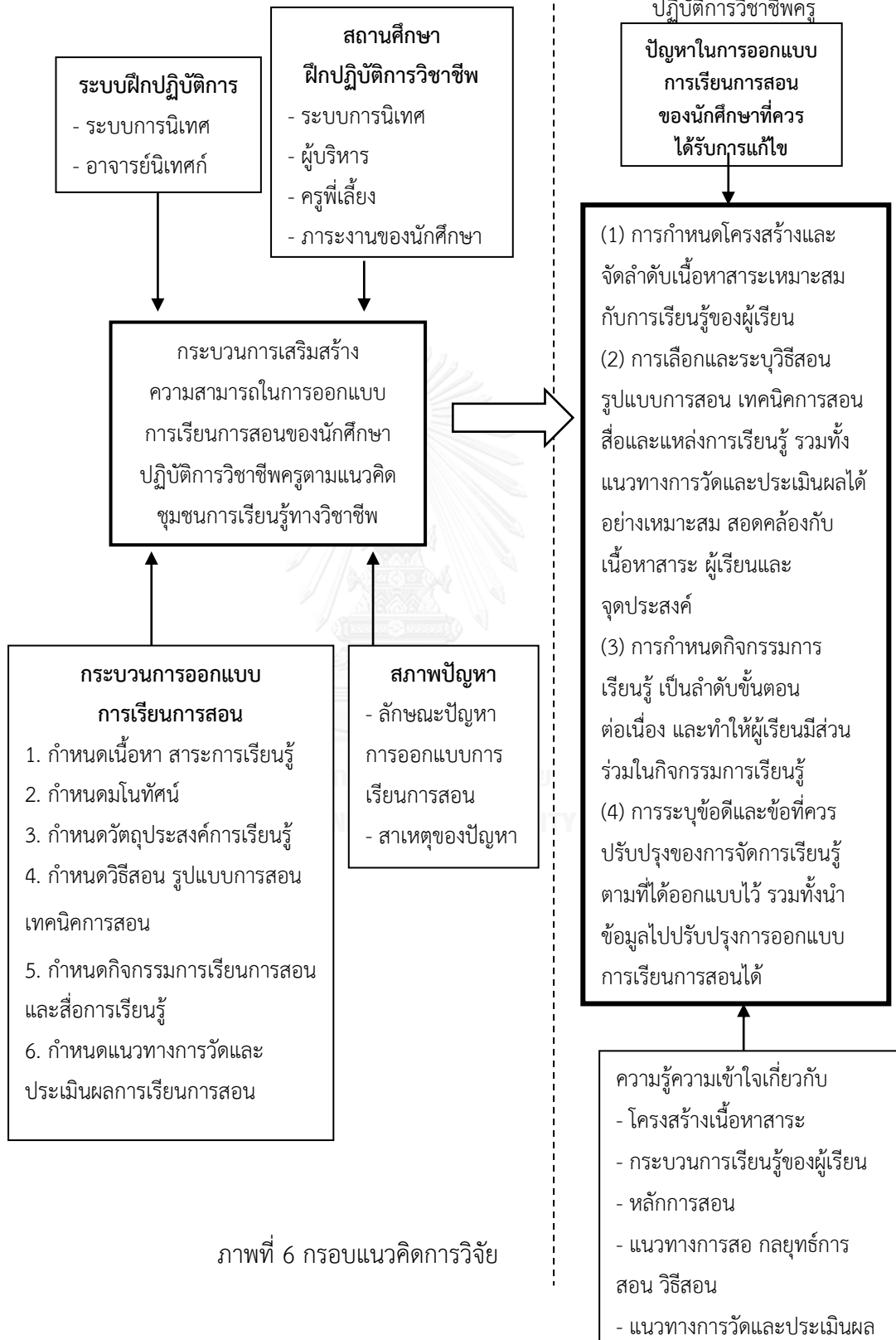
ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบทความที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ บพบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งระยะในการพัฒนาของนักศึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายลักษณะและแนวทางในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพฉบับก่อนการศึกษาภาคสนาม เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในระหว่างการศึกษาข้อมูลภาคสนามในระยะที่ 2 ทั้งนี้กระบวนการที่พัฒนาขึ้นนั้น ผู้วิจัยนำเสนอในบทที่ 4 ตอนที่ 1 หน้า 118

โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงดังภาพที่ 6

การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง

ความสามารถในการออกแบบ
การเรียนการสอนของนักศึกษา
ปฏิบัติการวิชาชีพครู

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิด สามารถจำแนกประเด็นศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับระบบฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วยข้อมูล เกี่ยวกับระบบการนิเทศและอาจารย์นิเทศก์ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับระบบการนิเทศ ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งภาระงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ และ 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประกอบด้วย ลักษณะปัญหา และผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยมุ่งเก็บข้อมูลเพื่ออธิบายในประเด็นต่อไปนี้

- (1) ลักษณะ หลักการ และขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- (2) บทบาทของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- (3) ลักษณะปฏิสัมพันธ์ของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

ประเด็นที่สอง ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามกระบวนการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ (ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ 4) ซึ่งผู้วิจัยมุ่งเก็บข้อมูลเพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา เมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในประเด็นดังนี้

- (1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้

(3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

(4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาตนเองของผู้วิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อให้สามารถดำเนินการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) เข้าร่วมการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการจัดการครุศึกษา (Teacher Education) ที่อิมแพค เมืองทองธานี ในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2556 เพื่อขยายมุมมองในการพัฒนา นักศึกษาครู และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางที่ต่างประเทศใช้ในการพัฒนาการจัดการครุศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

(3) เป็นคณะทำงานในโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(4) ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในทางสังคมศาสตร์ เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 4 การออกแบบการวิจัย

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และออกแบบการวิจัยแบบพหุกรณี (multi-case study) ที่มุ่งศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ โดยมุ่งศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกและครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการศึกษา รวมทั้งมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปสู่การสร้างข้อสรุปที่ทำให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษาอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 การคัดเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาจาก นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่รับผิดชอบสอน ในรายวิชาวิชาภาษาไทย และสังคมศึกษา ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานเทศบาล โดยกำหนดกรณีศึกษา รวมทั้ง เกณฑ์ในการคัดเลือก และขั้นตอนในการคัดเลือกกรณีศึกษา ดังนี้

1. กำหนดกรณีศึกษา

กรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1) กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ นักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครู จำนวน 11 คน ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

- (1) เป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในภาค เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้
- (2) เป็นนักศึกษาที่รับผิดชอบสอนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
- (3) เป็นนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาล
- (4) เป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีความ เต็มใจในการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

2) กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะ หลักการ ขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายใน สถานศึกษา 4 ชุมชน ซึ่งสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 ชุมชน ประกอบด้วยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู 11 คน ที่คัดเลือกโดยเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 1) รวมทั้งครู ที่เลี้ยง 13 คน และอาจารย์นิเทศก์ 5 คน ที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็น กรณีศึกษา และสมัครใจเข้าร่วมการดำเนินการตามกระบวนการ

2. ขั้นตอนการคัดเลือกกรณีศึกษา

หลังจากกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษากรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการคัดเลือกกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) การทำความรู้จักกับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาล ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสอนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เพื่อสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัยในเบื้องต้น โดยการนัดประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งการดำเนินการวิจัยอย่างตรงไปตรงมา

2.2) ผู้วิจัยนัดหมายเข้าพบนักศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรณีศึกษาจำนวน 11 คน โดยเป็นกรณีศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาจำนวน 6 คน กรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 5 คน ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นวันปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน จัดโดยฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการส่งตัวนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเข้าสู่สถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลและนิเทศก์กรณีศึกษา และช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ผู้วิจัยจะสามารถติดต่อกรณีศึกษาระหว่างการวิจัย

ขั้นที่ 6 การวางแผนการศึกษาภาคสนามและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการวางแผนการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

1) วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ส่วน คือ

1.1) ข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสรุปสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้

1.2) ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

1.3) ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการฯ

ผู้วิจัยวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว โดยกำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวม เครื่องมือที่ใช้ และประเด็นในการรวบรวมข้อมูล ในแต่ละเวลาของการศึกษาภาคสนาม ดังแสดงข้อมูลในตาราง

ตารางที่ 1 แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลา	ข้อมูล	แหล่งข้อมูล	วิธีการ	ประเด็นที่ศึกษา
สัปดาห์ที่ 1-2	ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ	นักศึกษาระดับปริญญาตรี ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์	สังเกต (การสอน การนิเทศก์) สัมภาษณ์ บันทึกภาคสนาม ศึกษาเอกสาร(แผนการจัดการเรียนรู้, แผนการนิเทศ, บันทึกการนิเทศ)	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา - ระบบการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
สัปดาห์ที่ 3	ข้อมูลเป้าหมายและแผนการดำเนินการตามกระบวนการฯ	นักศึกษาระดับปริญญาตรี ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์	สังเกต (การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการฯ ในขั้นตอนสร้างกลุ่มชุมชน และการเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระบุเป้าหมายชุมชนและวางแผนการดำเนินการตามกระบวนการ) ศึกษาเอกสาร: แผนการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - เป้าหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง - แผนการดำเนินการ
สัปดาห์ที่ 4-20	ข้อมูลสภาพการดำเนินงานตามกระบวนการฯ	นักศึกษาระดับปริญญาตรี ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์	สังเกต (การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการฯ) สัมภาษณ์ บันทึกภาคสนาม ศึกษาเอกสาร (แผนการจัดการเรียนรู้, แผนการนิเทศ, บันทึกการนิเทศ)	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนการดำเนินงาน - บทบาทของครูพี่เลี้ยง - บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ - ปัญหาและอุปสรรค - ความคิดเห็นความรู้สึกร่วมกัน - ข้อเสนอแนะอื่นๆ
	ข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาเมื่อเข้าร่วมกระบวนการฯ	นักศึกษาระดับปริญญาตรี ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์	สังเกต (การสอน) สัมภาษณ์ บันทึกภาคสนาม ศึกษาเอกสาร (แผนการจัดการเรียนรู้, แผนการนิเทศ, บันทึกการนิเทศ)	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนที่ได้รับการแก้ไข

2) จัดเตรียมเอกสารที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเด็นคำถาม แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม คู่มือและคำชี้แจงเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ (ฉบับร่าง) ซึ่งมีลักษณะเป็นเอกสารให้ความรู้และเสนอแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งแสดงตัวอย่างของผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาตามกระบวนการฯ ในแต่ละระยะ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจและอำนวยความสะดวกแก่ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ในสถานศึกษาตามกระบวนการฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ตัวอย่างสาระบางส่วนในคู่มือ นำเสนอในภาคผนวก ข.)

3) เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูล อุปกรณ์เครื่องเขียน เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป รวมทั้งกล้องวิดีโอสำหรับบันทึกภาพเคลื่อนไหว

4) ทำความเข้าใจขั้นตอนและประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร รวมทั้งการสนทนากลุ่ม และการเดินทางไปยังพื้นที่สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

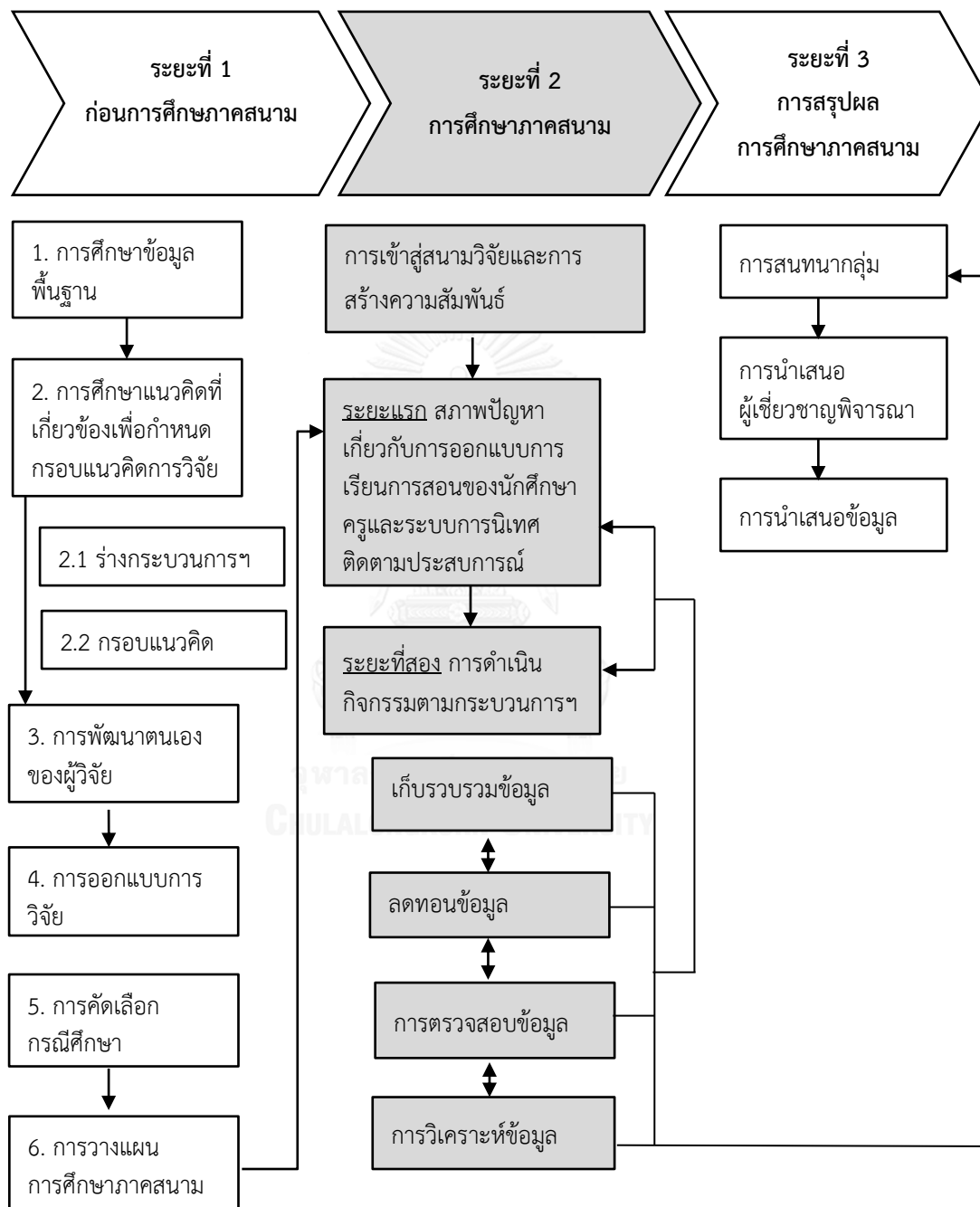
5) ดำเนินการพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างกรณีศึกษา โดยสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ชื่อ “PLC for You” โดยใช้คำอธิบายกลุ่มว่า “ร่วมเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)” ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2558 และเชิญชวนกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมเป็นสมาชิก

ทั้งนี้ผลการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยนำเสนอในบทที่ 4 ตอนที่ 1

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

หลังจากดำเนินการคัดเลือกกรณีศึกษา วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือและคู่มือเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเข้าสู่สนามวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ และข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฯ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในการออกแบบ การเรียนการสอนของกรณีศึกษา จนสามารถนำไปปรับปรุงให้เป็นกระบวนการฉบับสมบูรณ์ รายละเอียดการดำเนินการศึกษาภาคสนาม สรุปได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

การศึกษาภาคสนามประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การลดทอนข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การตรวจสอบข้อมูล โดยแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในครั้งนี้ ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่ประมาณปลายเดือนเมษายน ถึงประมาณปลายเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาจริง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของนักศึกษา ในด้านการออกแบบการเรียนการสอน ได้แก่ กระบวนการที่นักศึกษาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองของนักศึกษา สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน โดยเป็นความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนก่อนการเข้าร่วมกระบวนการของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ประกอบด้วย

(2.1) ข้อมูลพื้นฐานของครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ภูมิลำเนา บุคลิกภาพ ประสบการณ์ด้านการสอน และการนิเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อาจมีผลต่อการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

(2.2) ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศติดตามภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ได้แก่ แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูของสถานศึกษา การกำหนดครูพี่เลี้ยง ระยะเวลาการนิเทศการสอน รวมทั้งวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

(2.3) ข้อมูลการนิเทศติดตามของศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ได้แก่ แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูของศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู การจัดทำอาจารย์นิเทศก์ ตารางเวลาการนิเทศ และการแก้ไขปัญหาที่พบจากการนิเทศ

ระยะที่สอง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อมุ่งตอบคำถามการวิจัยทั้ง 2 ข้อ คือ 1) กระบวนการการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูควรมีลักษณะ หลักการ และขั้นตอนอย่างไร 2) สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนเข้าร่วมกระบวนการเป็นอย่างไร และเมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแล้วจะส่งผลให้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ขั้นตอนการเข้าสู่สนามสร้างความสัมพันธ์

ผู้วิจัยเข้าสู่สนามวิจัยเพื่อสร้างความสัมพันธ์ก่อนเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1.1) ดำเนินการติดต่อกับสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของกรณีศึกษา โดยทำการติดต่อและขออนุญาตผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง รวมทั้งประสานงานกับครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลและนิเทศกรณีศึกษา ทางโทรศัพท์และการเข้าพบด้วยตนเองเพื่อแนะนำตัวอธิบายถึงสภาพของผู้วิจัย เหตุผลของการเข้ามาศึกษาภาคสนาม ผลที่กรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์จะได้รับ บทบาทของผู้วิจัย และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และสอบถามความสมัครใจของครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ในการเข้าร่วมการวิจัยในเบื้องต้น ก่อนนำส่งหนังสือเชิญจากฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ

ข้อความหลักที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อจูงใจให้ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกระบวนการ คือ

“...ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า ประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทจริง และการจัดการชั้นเรียนของครูพี่เลี้ยงน่าจะมีประโยชน์ต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก หากนักศึกษาสามารถได้รับการชี้แนะและดูแลจากครูพี่เลี้ยงร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ซึ่งน่าจะมีความเชี่ยวชาญในเชิงเนื้อหา

สาระ น่าจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี...

แม้ว่าการวิจัยในครั้งนี้ เป้าหมายหลักคือการพัฒนา นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา แต่ครูพี่เลี้ยงรวมทั้งอาจารย์นิเทศก์น่าจะ ได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาคำถามการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชา ภาษาไทย/สังคมศึกษา และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการ พัฒนาผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพต่อไปได้...”

1.2) เก็บข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงาน และการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย

2) ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

2.1) เมื่อนักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินการวิจัยในฐานะกรณีศึกษาทั้ง 11 คน ได้รับบันทึกข้อความส่งตัวนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา และดำเนินการติดต่อกับโรงเรียนเพื่อนัดหมายวันที่ต้องเข้ารายงานตัวยังสถานศึกษาเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยประสานกรณีศึกษาเพื่อให้สามารถกำหนดวันที่ผู้วิจัยสามารถเข้าพบผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง รวมทั้งประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์ที่รับผิดชอบกรณีศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มของกรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพป.
2. กลุ่มของกรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเทศบาล
3. กลุ่มของกรณีศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพป.
4. กลุ่มของกรณีศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเทศบาล

2.2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งบริบทการทำงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ในช่วง 2 สัปดาห์แรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของกรณีศึกษา

2.3) ผู้วิจัยนัดหมายกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ “การสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น

ระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งแผนการดำเนินงานเป็นระยะ โดยจากการประชุมกลุ่มย่อยของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพแต่ละแห่ง สามารถกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ (ดั่งนำเสนอในภาคผนวก ค. และ ง.)

2.4) ผู้วิจัยบันทึกแผนการทำงานตามกระบวนการที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งร่วมกันกำหนดโดยพิจารณาจากข้อมูลภาระงานสอนของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ในช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายน พ.ศ. 2558 จากนั้นจึงกำหนดช่วงวันสำคัญที่สามารถให้ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์สามารถดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

(1) วันสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน เพื่อระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ตามขั้นที่ 2 ของกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างกลุ่มชุมชน ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา ขั้นที่ 3 การริเริ่มพัฒนาตน ขั้นที่ 4 การฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน และขั้นที่ 5 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน

(2) ช่วงวันในการแก้ปัญหา ตามวงจรแก้ปัญหาเดือนละประมาณ 1 ปัญหา ประกอบด้วย 1) ช่วงวันสำหรับสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจากที่กรณีศึกษาออกแบบการเรียนการสอน 2) ช่วงวันที่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์สามารถเข้าสังเกตการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วงที่ผ่านมา และ 3) ช่วงวันที่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกรณีศึกษา และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หลังจากที่กรณีศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งช่วงวันดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของกรณีศึกษา

(ตัวอย่าง แผนการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา นำเสนอในภาคผนวก ง.)

2.5) ผู้วิจัยเข้าสังเกตและบันทึกผลการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการตามแผนการที่วางไว้ ซึ่งขั้นที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน ผู้วิจัยได้นัดหมายให้เกิดการดำเนินการพร้อมกันในช่วงสัปดาห์แรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ รายละเอียดดังปรากฏในข้อ 2.3) ส่วนการดำเนินการตามขั้นตอนอื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 2 ค้นพบปัญหา ผู้วิจัยเข้าสังเกตการดำเนินงาน รวมทั้งเข้าสังเกตชั้นเรียนร่วมกับครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ในช่วงสัปดาห์ที่ 2-3 เดือนมิถุนายน 2558

ขั้นที่ 3 ริเริ่มพัฒนาตน ถึงขั้นที่ 5 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเข้า

สังเกตการดำเนินการตามวงจรแก้ปัญหาที่ 1 ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน

จากนั้นในเดือนถัดไปสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะกลับมาดำเนินการวงจรแก้ปัญหาอื่นๆ ต่อไป ตามขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 ของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครู โดยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งจะกำหนดวันในการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการแตกต่างกันไป เพื่อแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2 จนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการในช่วงปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2558

2.6) เมื่อชุมชนการเรียนรู้ทุกแห่งดำเนินการตามวงจรแก้ปัญหาที่สองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงได้นัดหมายกรณีศึกษาเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินการระหว่างภาค (PLC meeting midterm)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ในภาคผนวก จ. ส่วนบริบทการทำงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ในช่วง 2 สัปดาห์แรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของกรณีศึกษา และข้อมูลการดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ผู้วิจัยนำเสนอในบทที่ 4 ตอนที่ 2

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหลัก 3 วิธี คือ

(1) การศึกษาเอกสาร (documentary study) ใช้วิธีการนี้ทั้งในส่วนของการศึกษาข้อมูลระยะแรกและระยะที่สอง โดยจำแนกเอกสารหลักที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1.1) เอกสารเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกการออกแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งบันทึกหลังการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ทำให้เห็นภาพของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

(1.2) เอกสารเกี่ยวกับระบบการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ได้แก่ ตารางจัดการนิเทศติดตามในสถานศึกษา การแต่งตั้งอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และบันทึกการนิเทศ รวมทั้งแผนการดำเนินงานตามกระบวนการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการนิเทศติดตามที่ดำเนินการอยู่ และจัดทำแผนการการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของสถานศึกษา

แต่ละแห่ง เพื่อจัดตารางเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล การนัดหมายการทำงาน การวางแผนการทำงานล่วงหน้าต่อไป

(2) การสังเกต (observation) ใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant as observer) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (complete observer) โดยมุ่งศึกษาใน 2 ประเด็นต่อไปนี้

(2.1) ศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยการเข้าสังเกตชั้นเรียนตามวันและเวลาที่กำหนด และทำการบันทึกการสังเกตชั้นเรียน ซึ่งจะมุ่งสังเกตพฤติกรรมการสอน ขั้นตอนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ที่สอดคล้องตามแผนการจัดการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนการสอนที่กรณีศึกษาได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

(2.2) ศึกษาลักษณะ หลักการ และขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการนัดหมายเข้าสังเกตการณ์ติดตามภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการนิเทศติดตามและการให้คำปรึกษา รวมทั้งการชี้แนะแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน และบันทึกผลการสังเกตโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ติดตาม รวมทั้งสังเกตกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผล เพื่ออธิบายบทบาทและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (open interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview) ในการศึกษาข้อมูลทั้งระยะแรกและระยะที่สอง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ภูมิหลัง บุคลิกภาพ ประสบการณ์ด้านการสอน รวมทั้งการดำเนินการนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งเพื่อสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา เช่น ขั้นตอนในการวางแผนการสอน การกำหนดจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล การปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และข้อสงสัยในสิ่งที่เกิดขึ้นขณะกรณีศึกษาดำเนินการสอน เช่น ความไม่สอดคล้องของกิจกรรมในชั้นเรียนกับแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้กรณีศึกษาได้สะท้อนความคิดภายหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสะท้อนความคิดเกี่ยวกับข้อมูลบางส่วนที่อาจต้องปรับแก้ไขในแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา และการออกแบบการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสาร ประกอบกันเพื่อขยายความกว้างและความลึกของข้อมูลที่ใช้ในการตอบคำถามการวิจัย รวมทั้งใช้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละวิธี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพช่วยในการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการบันทึกประจำวัน ซึ่งการบันทึกข้อมูลเชิงวิเคราะห์ของผู้วิจัยที่มีต่อพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการตีความหรือสะท้อนความคิดจากสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการนิเทศติดตามและการให้คำปรึกษา ทั้งจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ที่มีผลต่อความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมถึงการบันทึกความรู้สึกนึกคิด แนวความคิดสำคัญ ข้อเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้ ซึ่งคือข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ สำหรับการดำเนินการวิจัยและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นที่ 2 การลดทอนข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาภาคสนามแต่ละวันผู้วิจัยได้จัดบันทึกข้อมูลภาคสนาม บันทึกการสัมภาษณ์ รวมทั้งบันทึกการสังเกต แล้วนำข้อมูลมาอ่าน ทบทวน ลงรหัส และลงความคิดเห็นเบื้องต้น แล้วจึงคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีความสำคัญ เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย รวมทั้งพิจารณาว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นใดในการศึกษาเพื่อนำมา บันทึกลงในไฟล์ข้อมูลที่ผู้วิจัยกำหนดหัวเรื่องแต่ละประเด็นไว้อย่างชัดเจน เช่น การกำหนดโครงสร้าง และจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผล การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมข้อคิดเห็นในการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ไว้ในไฟล์เดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นและการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ โดยวิธีการหลัก 3 วิธี คือ

- 1) การให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการอ่านข้อมูลที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ โดยผู้วิจัยสรุปบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลในวงจรแก้ปัญหาแต่ละรอบให้ภรณศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ตรวจสอบ

2) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) คือ ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร และตรวจสอบในด้านแหล่งข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์

3) การตรวจสอบข้อมูลด้วยการจำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนที่เป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้ให้ข้อมูล (evaluative data) และข้อมูลส่วนที่เป็นรายละเอียดหรือบอกเล่าเหตุการณ์ จากการบันทึกของผู้วิจัย (descriptive data) เพื่อไม่ให้ข้อมูลทั้งสองส่วนปะปนกัน และช่วยในการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล การลดทอนข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบกรอบแนวคิด และปรับแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เหมาะสมและเพียงพอสำหรับตอบคำถามการวิจัยในทุกแง่มุม และสามารถวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนตลอดระยะเวลาการดำเนินการตามกระบวนการฯ รวมทั้งสามารถสรุปลักษณะ หลักการ และขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเรียบเรียงให้เป็นระบบระเบียบ พร้อมทั้งจะนำไปวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งได้แก่ การถอดเทป การจดบันทึกใหม่ และการบันทึกข้อมูลเป็นไฟล์สำหรับเตรียมวิเคราะห์

2) ทำการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นที่จัดระบบไว้ เป็นการให้ความหมายกับข้อมูล (conceptualizing the data) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สื่อความหมายตรงตามกับผู้ให้ข้อมูลต้องการ

3) นำข้อมูลที่ตีความหมายไว้ มาจัดหมวดหมู่ (categorize the concepts) โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Atlas.ti ช่วยในการจัดหมวดหมู่ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่จัดหมวดหมู่แล้วมาตีความ และสร้างข้อสรุปอุปนัย (analytic induction)

4) วิเคราะห์และสรุปรวมข้อความรู้ที่ได้จากการสร้างข้อสรุปอุปนัย โดยนำข้อสรุปต่างๆ มาเชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นโครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้

(ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้โปรแกรม Atlas.Ti นำเสนอในภาคผนวก ข.)

ระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาภาคสนาม

เมื่อดำเนินการศึกษาภาคสนามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มเพื่อมุ่งหาข้อสรุปทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและทัศนคติของกลุ่มสนทนา ได้แก่ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งในการวิจัยนี้จัดให้มีการสนทนากลุ่ม 1 ครั้ง คือ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการในช่วงปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยได้นัดหมายสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทุกแห่งเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (PLC meeting final) เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และนำเสนอเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับปรับปรุง) ต่อไป

นอกจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวางแผนติดตามและสรุปผลการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยการกำหนดช่วงเวลาลงพื้นที่วิจัยอย่างไม่เป็นทางการ ในช่วงเดือนมกราคม และการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นระยะ

ขั้นที่ 2 การนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

ผู้วิจัยนำกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับปรับปรุง) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้เป็นกระบวนการที่สมบูรณ์ต่อไป (รายนามผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการ ผู้วิจัยนำเสนอในภาคผนวก ก.)

ขั้นที่ 3 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนา (description) และพรรณนาวิเคราะห์ (analytic description) โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย: กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บทที่ 5 ผลการวิจัย: ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย: กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม ซึ่งแบ่งการเก็บรวบรวมออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้สามารถระบุสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งเป็นความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ และส่วนที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปอุปนัยเกี่ยวกับลักษณะ องค์ประกอบ และกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ระยะข้างต้น เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่นำมาใช้สร้างข้อสรุปและนัยสู่การปรับปรุงกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

การนำเสนอผลการศึกษาในบทที่ 4 ถึงบทที่ 6 และภาคผนวกนั้น ผู้วิจัยใช้การเรียกนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนว่า กรณีศึกษา โดยใช้การเรียกตามลำดับตัวเลข ตั้งแต่ กรณีศึกษาที่ 1 ถึงกรณีศึกษาที่ 11 ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาอ้างอิงจากลำดับของกรณีศึกษาเป็นหลัก เช่น ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 1 ส่วนอาจารย์นิเทศก์จะใช้การอ้างอิงตามสาขาวิชาเป็นหลัก เช่น อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 1 เป็นต้น ส่วนสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่เป็นพื้นที่ในการวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะ หลักการ และขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น จะใช้พยัญชนะกำกับ เช่น โรงเรียน ก.

การนำเสนอข้อมูลผลการวิจัย: กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม**

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนการศึกษาภาคสนามและการสังเคราะห์เอกสาร
- 1.2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ

นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

**ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม**

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาและข้อมูลสภาพ
ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการระหว่างการศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู
- 2.2 ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ
เรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

**ตอนที่ 3 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 3 สรุปผลการศึกษาภาคสนาม**

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 3.1 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ
จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
- 3.2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับสมบูรณ์)

รายละเอียดการนำเสนอข้อมูลในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการ วิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอข้อมูลจากผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมได้ในระยะที่ 1: ก่อนการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำมาสังเคราะห์หลักการและกรอบแนวทางการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเป็นสิ่งแทรกแซงในการดำเนินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนการศึกษาภาคสนามและการสังเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูและสังเคราะห์หลักการสำคัญของการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู แล้วนำมากำหนดขั้นตอนการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับร่าง) เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยจากการการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ปรากฏผลดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 100 คน ระหว่างการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษารับรู้ว่าตนเองมีความสับสนในการเลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ และรับรู้ว่าคุณภาพในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ 3.79 ตามลำดับ

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 ก่อนออกฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา จำนวน 136 คน และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 คน และทำการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงสำรวจ

(EFA) เพื่อระบุองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่มีปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า นักศึกษาและอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์เห็นว่าความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครุควรมีองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การระบุจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน 2) ระบุจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 3) เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 4) ระบุกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 5) การศึกษาสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และ 6) ระบุแนวทางการประเมินความสามารถของผู้เรียนตรงตามจุดประสงค์

(3) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจที่นักศึกษามีในแต่ละองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 3 คือ การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นองค์ประกอบย่อยที่นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.36

(4) การวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการนิเทศการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ของอาจารย์นิเทศก์จำนวน 11 คน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ในทุกสาขาวิชาประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน คือ เรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ สืบเนื่องมาจากการไม่สามารถออกแบบการเรียนการสอน โดยไม่สามารถออกแบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามเนื้อหาสาระและความต้องการที่แท้จริงรวมทั้งตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(5) จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า การดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความสอดคล้องในการให้คำแนะนำ รวมทั้งระยะเวลาที่ใช้ร่วมกันในการดูแลให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูทั้งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ 4 ประการ คือ (1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ (4) การระบุข้อดีและ

ข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้

2) การศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูล รวมทั้งวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญและสังเคราะห์หลักการของการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ดังนี้

ภาพที่ 8 การวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ภาพที่ 8 การวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ต่อ)

จากการวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ผู้วิจัยสังเคราะห์หลักการของกระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 9 การสังเคราะห์หลักการของกระบวนการ

จากการสังเคราะห์หลักการของกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังรายละเอียดในหัวข้อ 1.2

1.2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการทำงานของครูประจำการภายในสถานศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นจึงไม่มีรูปแบบ องค์ประกอบ และแนวทางการดำเนินการที่เด่นชัด ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดองค์ประกอบที่จะช่วยให้กรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์สามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยพิจารณาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ วิเคราะห์และคัดเลือกข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่

- 1) แนวคิด
- 2) หลักการของกระบวนการ
- 3) วัตถุประสงค์ของกระบวนการ
- 4) ขั้นตอนการดำเนินการ
- 5) ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง
- 6) บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ องค์ประกอบที่ 1 – 3 และ 5 – 6 มีรายละเอียดเช่นเดียวกับในกระบวนการฉบับสมบูรณ์ ดังนั้น เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ผู้วิจัยจึงนำเสนอรายละเอียดเนื้อหาส่วนนี้ใน “กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (ฉบับสมบูรณ์) ในหัวข้อ 3.2 หน้า 163

รายละเอียดของกระบวนการที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนามที่แตกต่างจากกระบวนการที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม และหลังจากการศึกษาภาคสนามคือ “**ขั้นตอนการดำเนินการ**” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

การทำงานตามแนวคิด PLC มีแนวทางสำคัญ คือ 1) สมาชิก PLC ร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ 2) สมาชิก PLC ร่วมกันวางแผนการเรียนรู้และทดลองใช้ 3) ตรวจสอบแผนการเรียนรู้และนำไปใช้ 4) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลจากการใช้แผนฯ 5) ศึกษาแนวทางวิธีการสอนและทดลองใช้วิธีใหม่ และ 6) สะท้อนผลการทำงานและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ในที่นี้ขอนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน เพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ทั้งนี้สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมากที่สุด

การดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอน ของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย

1. ขั้นสร้างกลุ่มชุมชน (Community Building) การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนของการเตรียมการให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการรวมตัวกัน โดยการให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์รวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน

2. ขั้นค้นพบปัญหา (Identify Problems) ขั้นค้นพบปัญหา (Identify Problems) เป็นขั้นตอนที่ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ชี้ให้นักศึกษาเห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากปัญหา รวมทั้งจุดบกพร่อง หรือจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับ

การออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา และให้นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นสมาชิก PLC ร่วมกันตัดสินใจระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาในระหว่างเข้าร่วมกระบวนการ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาครูได้เข้าใจสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง พร้อมทั้งระบุประเด็นที่นักศึกษาคิดว่าตนเองมีจุดบกพร่อง หรือควรได้รับการพัฒนา ร่วมกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถแก้ไขจุดบกพร่องหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิด รวมทั้งการชี้แนะและให้คำปรึกษาของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ระหว่างเข้าร่วมกระบวนการ

3. ขั้นริเริ่มพัฒนาดน (Planning for self-improving in Designing) เป็นขั้นตอนที่ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์จัดเตรียมแหล่งข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ที่อาจส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2 เพื่อให้นักศึกษาสามารถวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ได้เตรียมไว้ให้ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากผู้รู้หรือเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน ผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการชี้แนะและให้คำปรึกษาของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ จนนักศึกษาสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้แก้ไข ปัญหา หรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

4. ขั้นฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน (Practicing in designing instruction) เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาดำเนินการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูล ความรู้ที่ตนเองมีและได้จากการศึกษาในขั้นที่ 3 ร่วมกับการได้รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งนักศึกษาคนอื่นๆ เพื่อออกแบบการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาแนวทางที่ได้จากการออกแบบการเรียนการสอนที่ผ่านมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดจนได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น

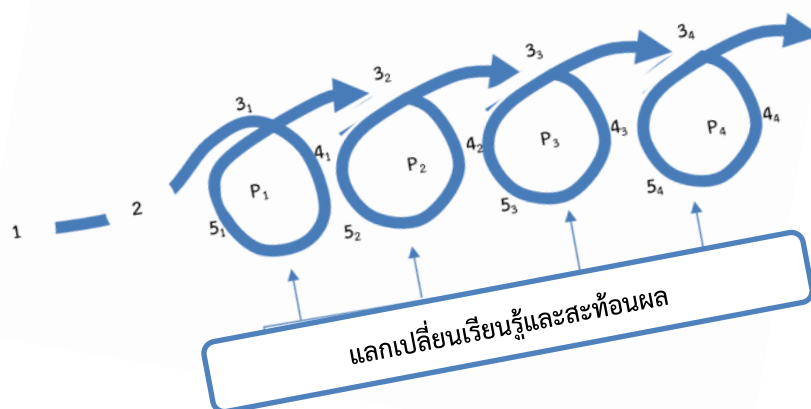
การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยใช้ข้อมูล ความรู้ที่ตนเองมีและได้จากการศึกษาในขั้นที่ 3 ร่วมกับการรับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนได้รับการแก้ไข และสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

5. **ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนการสอน (Applying Instruction)** เป็นขั้นตอนที่ นักศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาจากขั้นที่ 4 ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในชั้นเรียนจริง และบันทึกหลังการสอน รวมทั้งทบทวนการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง ว่า สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยในระหว่างที่นักศึกษาจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิก PLC เข้าสังเกตการสอน และจดบันทึกการสอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญ ประกอบการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้ แก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอน และปรับปรุงพัฒนาแนวทางที่ได้จากการออกแบบการ เรียนการสอนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และ หลังจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งทบทวนการออกแบบการเรียนการสอนของ ตนเองในขั้นนี้แล้ว นักศึกษาสามารถเริ่มพัฒนาตนเองตามขั้นที่ 3 เพื่อแก้ไขปัญหาในการออกแบบ การเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อื่นๆ ของผู้เรียนต่อไป

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาประเมินการออกแบบการ เรียนการสอนของตนเองจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาจากขั้นที่ 4 ไป ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งแผนการจัดการ เรียนรู้ให้เหมาะสมมากขึ้น

ทุกขั้นตอนจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผล เพื่อให้นักศึกษาได้คำนึงถึง การปฏิบัติของตนเองอย่างใคร่ครวญในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน โดยหลังจากการดำเนินการจัดการ เรียนการสอน และประเมินการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองในขั้นที่ 5 แล้ว นักศึกษาสามารถ เริ่มพัฒนาตนเองตามขั้นที่ 3 เพื่อแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนอื่นๆ ต่อไป

ทั้งนี้สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการฯ ได้ดังภาพ

ภาพที่ 10 ขั้นตอนการดำเนินการของกระบวนการฯ ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1

- P หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนที่ต้องการแก้ไขของ
นักศึกษาแต่ละคน
- 1 หมายถึง ขั้นตอนที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน
 - 2 หมายถึง ขั้นตอนที่ 2 ค้นพบปัญหา
 - 3 หมายถึง ขั้นตอนที่ 3 ริเริ่มพัฒนาตน
 - 4 หมายถึง ขั้นตอนที่ 4 ฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน
 - 5 หมายถึง ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน
- _x หมายถึง ลำดับของปัญหาที่ดำเนินการแก้ไข

*จำนวนและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาแต่ละคนอาจแตกต่างกันโดยแต่ละคนอาจใช้เวลาในแต่ละวงจรแตกต่างกันไป

ตอนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการ วิจัยระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมได้ในระยะที่
2: การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปอุปนัยเกี่ยวกับลักษณะ องค์ประกอบ
และปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาและข้อมูลสภาพ ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการระหว่างการศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย
ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ ที่รวมตัว
กันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา และ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ
เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้าง
ข้อสรุปและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการต่อไป

โดยจากการการศึกษา และรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม มีผลการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1) บริบทและลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลของกรณีศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของกรณีศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) ข้อมูลบริบทชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

(1.1) ข้อมูลระบบการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

(1.1.1) จำนวนนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูปีการศึกษา 2558

มีนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และนักศึกษาชั้นปีที่ 6 เข้ารับการฝึก

ปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 1,065 คน จาก 11 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชาทัศนศิลป์ สาขาวิชานาฏศิลป์ และสาขาวิชาดนตรีศึกษา

(1.1.2) การเลือกสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

คณะกรรมการจะพิจารณาจากรายชื่อสถานศึกษาที่ยื่นคำร้อง

ขอรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมาในช่วงปลายเดือนธันวาคม 2557 ประกอบกับข้อมูลสถานศึกษาที่ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูรวบรวมไว้ในปีการศึกษาที่ผ่านมา จากนั้นจึงส่งผลการพิจารณารายชื่อสถานศึกษาที่นักศึกษาแต่ละสาขาวิชาสามารถเลือกเพื่อเป็นสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูให้แก่ประธานสาขาวิชาในช่วงปลายเดือนมกราคม 2558

แต่ละสาขาวิชาจะมีแนวทางในการแนะนำ หรือกำหนดเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษาตามรายชื่อที่ทางฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูกำหนดให้แตกต่างกันไป เช่น บางสาขาวิชาไม่อนุญาตให้นักศึกษาเลือกสถานศึกษาระดับประถมศึกษา บางสาขาวิชาไม่อนุญาตให้นักศึกษามากกว่า 4 คน เลือกสถานศึกษาเดียวกัน หรือบางสาขาวิชาอาจให้สิทธิ์นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่เดียวกับสถานศึกษาได้รับโอกาสในการเลือกสถานศึกษานั้นก่อน เป็นต้น

ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ในการสรุปผลการคัดเลือกและประกาศสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูให้นักศึกษาได้รับทราบ ซึ่งจะติดประกาศประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษารับทราบ หากนักศึกษามีความต้องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ นักศึกษาแต่ละสาขาต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาฝึกประสบการณ์ ผ่านความเห็นชอบของประธานประธานสาขาวิชา

(1.1.3) ระบบการนิเทศ

- การจัดตารางนิเทศ

ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมีหน้าที่จัดตารางนิเทศ โดยกลางเดือน พฤษภาคม 2558 หลังจากนักศึกษาแต่ละโรงเรียนเข้าพบผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงเพื่อเตรียมพร้อม สำหรับการปฏิบัติหน้าที่เมื่อโรงเรียนเปิดภาคเรียน ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะดำเนินการสำรวจ วันและเวลาว่างของอาจารย์นิเทศก์สาขาวิชา และในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม ถึงต้นเดือนมิถุนายน จึงดำเนินการวางแผนกำหนดตารางการนิเทศของแต่ละสาขาวิชา และประสานการจัดพาหนะสาย การนิเทศ

- การจัดอาจารย์นิเทศก์

สาขาวิชาปฐมวัย และสาขาวิชาพลศึกษาอาจารย์นิเทศก์จะเป็น อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ร้อยละ 100 ส่วนสาขาวิชาอื่นๆ เช่น สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาดนตรี อาจารย์นิเทศก์กว่าร้อยละ 80 จะเป็นอาจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนสาขาวิชาทัศนศิลป์ สาขาวิชานาฏศิลป์ อาจารย์ นิเทศก์จะเป็นอาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 100 และสาขาวิชา วิทยาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ อาจารย์นิเทศก์จะเป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ และคณะ วิทยาศาสตร์ในสัดส่วนเท่าๆ กัน ความแตกต่างของสัดส่วนอาจารย์นิเทศก์ซึ่งสังกัดคณะครุศาสตร์และ คณะอื่นๆ นั้นขึ้นอยู่กับสัดส่วนของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาเป็นหลัก

สาขาวิชาที่จัดอาจารย์นิเทศออกนิเทศในสถานศึกษาจำนวน 1 ครั้ง ต่อภาคการศึกษา คือ สาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์ และสาขาวิชาดนตรีศึกษา

สาขาวิชาที่จัดอาจารย์นิเทศออกนิเทศในสถานศึกษาจำนวน 2 ครั้ง ต่อภาคการศึกษา คือ ส่วนสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาสังคมศึกษา และ สาขาวิชาทัศนศิลป์

อย่างไรก็ตาม บางสาขาวิชาอาจมีจำนวนครั้งการนิเทศมากกว่า จำนวนที่แจ้งให้ทางฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูประสานการจัดพาหนะ เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์บาง ท่านจะดำเนินการออกนิเทศนักศึกษามากกว่า 1 หรือ 2 ครั้งตามที่สาขาวิชากำหนด โดยขึ้นอยู่กับ สภาพปัญหาหรือความต้องการของนักศึกษาที่ได้รับการนิเทศ โดยในครั้งที่ 2 อาจารย์นิเทศก์แต่ละ ท่านอาจไม่ได้รับผิดชอบดูแลนักศึกษาคนเดิม

อาจารย์นิเทศก์แต่ละสาขาวิชาจะวางแผนกำหนดช่วงเวลาในการ ออกนิเทศแต่ละครั้ง รวมทั้งจำนวนหรืออัตราส่วนอาจารย์นิเทศก์ต่อนักศึกษาในการออกนิเทศแต่ละ ครั้งแตกต่างกันไป เช่น บางสาขาวิชาจะมีอัตราส่วนอาจารย์นิเทศก์ต่อนักศึกษาเป็น 1 ต่อ 1 หรือ

อัตราส่วนอาจารย์นิเทศต่อโรงเรียนเป็น 3 หรือ 4 คน ต่อ 1 โรงเรียน ในขณะที่บางสาขาวิชาจะ กำหนดอัตราส่วนอาจารย์นิเทศก์ต่อนักศึกษาเป็น 1 ต่อ 3 หรือ 4 หรือ อัตราส่วนอาจารย์นิเทศก์ต่อ โรงเรียนเป็น 1 คน ต่อ 1 โรงเรียน อย่างไรก็ตามอาจมีบางกรณีพบว่า อาจารย์นิเทศก์ 2 คน ออก นิเทศนักศึกษา 1 คนที่โรงเรียนบางแห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ต่างอำเภอ และใช้ระยะเวลาเดินทาง ค่อนข้างมาก และบางสาขาวิชาที่นักศึกษาอาจได้รับการนิเทศมากกว่า 1 ครั้ง นักศึกษาอาจไม่ได้รับ การนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์คนเดียวกัน

- แนวทางการนิเทศ

การออกนิเทศครั้งแรกของอาจารย์นิเทศก์แต่ละสาขาวิชาจะอยู่ ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 หรือ 3 ของเดือนมิถุนายน หรือประมาณกลางเดือนมิถุนายน 2558

แนวทางการนิเทศที่อาจารย์นิเทศก์ควรปฏิบัติไม่มีการระบุไว้อย่าง ชัดเจน โดยพบว่า บางสาขาวิชาอาจารย์นิเทศก์จะออกนิเทศโดยยึดตารางเวลาว่างของอาจารย์นิเทศก์ เป็นหลัก และเมื่อแจ้งกำหนดวันและเวลาออกนิเทศให้นักศึกษาแต่ละคนทราบ นักศึกษาจะเลื่อน ตารางสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าสังเกตการสอนของอาจารย์นิเทศก์ โดยอาจารย์นิเทศก์จะไปถึง สถานศึกษาก่อนเวลาคาบเรียนที่จะเข้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ และใช้เวลาอีกประมาณ 30 นาที หรืออาจมากกว่านั้นในการให้คำแนะนำหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่บาง สาขาวิชาแม้จะมีลักษณะการกำหนดเวลาในการให้คำแนะนำเช่นเดียวกันนี้ แต่จะยึดเวลาที่นักศึกษา สอนตามตารางสอนเป็นหลัก กล่าวคือ นักศึกษาไม่ต้องเลื่อนตารางสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการนิเทศ นอกจากแนวทางการนิเทศดังกล่าวมีบางสาขาวิชาใช้การพูดคุยสนทนา และให้คำแนะนำนักศึกษาจาก การตรวจสอบเอกสาร แผนการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาพัฒนาและใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วง ระยะเวลาก่อนได้รับการนิเทศเป็นหลักโดยอาจารย์นิเทศก์จะไม่เข้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังเช่น บันทึกการสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ต่อไปนี้

“ไม่มีรูปแบบตายตัวนะคะว่าจะคุยก่อนสอนหลังสอนนาน แคลไหน หรือต้องคุยกี่ครั้งคะ มันจะขึ้นอยู่กับว่านักศึกษามีปัญหาขนาดน้อย แคลไหน อย่างบางคนทีไปนิเทศครั้งที่ 2 แล้ว แผนก็ไม่มี คือ เขียนไม่ได้ เลย แบบนี้ก็ต้องไปเพิ่มจากนอกตารางคะ สามครั้งสี่ครั้งก็แล้วแต่อาการ ...ถ้าไปถึงก่อนคาบสอนประมาณ 40 นาที ถึงหนึ่งชั่วโมงนี้ เราก็คุยกับ คำก่อนสอน คอมเมนต์แผนที่จะสอนเป็นหลักก่อนว่ามีประเด็นอะไรต้อง ปรับหรือควรแก้ไขบ้าง...ส่วนพอสอนเสร็จก็คุยว่าแผนที่สอนไปมันยังมี ประเด็นไหนที่ควรปรับบ้าง ...ถ้ามีเวลาคุยก่อนสอนได้นาน หลังสอนก็ อาจคุยไม่นานมาก ถ้านักศึกษาเค้าสอนโอเค แต่ถ้าแบบสอนไปคนละทิศ

คนละทางกับแผนเลย เด็กไม่ได้ตามจุดประสงค์สักข้อ แบบนี้ ถึงคุยก่อนสอนไปนานหน่อย ก็ต้องคุยหลังสอนนานเหมือนกันค่ะ”

อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทยคนที่ 1

“หลักๆ ก็คือจะดูการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนของนักศึกษาค่ะ แล้วก็ดูแผนที่ใช้จัดกิจกรรมคาบที่เราออกไปดูนี่ล่ะคะ คือเราจะลือคตตารางไว้ว่าเราจะออกวันไหนโรงเรียนอะไร ช่วงไหน ที่นี้เราก็แจ้งนักศึกษา เค้าก็ต้องสลับสับเปลี่ยนคาบให้ตรงกับที่อาจารย์นิเทศก์จะออกไปดูค่ะ ถ้าไปถึงก่อนเวลามากเราก็คุยกันก่อนสอนค่ะ... แล้วเวลาสอนก็ดูอีกทีว่า เอ้อ กิจกรรมมันเวิร์กมั๊ย ควรปรับควรแก้อะไรยังไง สอนเสร็จก็มาแนะนำกันอีกที...”

อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทยคนที่ 2

“สาขาภาษาไทยนี้จะออกนิเทศเป็นทีมคะ คือออกไปแต่ละโรงเรียนพร้อมกัน แล้วอาจารย์นิเทศแต่ละคนก็รับผิดชอบนิเทศกับดูการสอนของนักศึกษาที่ตัวเองรับผิดชอบ ... ส่วนรูปแบบหรือแนวทางที่ใช้ นิเทศนี้คงไม่มีเป็นรูปแบบหลักการตายตัวคะ คือ เราก็จะแบ่งกัน อาจารย์ในสาขาเนี่ยออกนิเทศเท่าๆ กันคะ ทั้งอาจารย์อาวุโส แล้วก็ไม้อาวุโส ออกทั้งโรงเรียนในเมือง โรงเรียนที่อยู่ไกลๆ คือเท่าๆ กัน แล้วเวลาออกก็จะดูแผนที่สอนเป็นหลัก ดูเค้าสอน ก็เข้าชั้นเรียนคะ ไปนั่งหลังห้องในที่ที่เค้าจัดไว้ให้ ก็มีทั้งนิเทศก่อนสอนทั้งหลังสอน ขึ้นกับเวลาคะ แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นหลังสอนมากกว่า ก็นั่งคุยในห้องประชุมหรือห้องที่เค้าจัดไว้ให้คะ แต่ก็คุยกับเด็กที่รับผิดชอบกันเป็นหลัก”

อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทยคนที่ 3

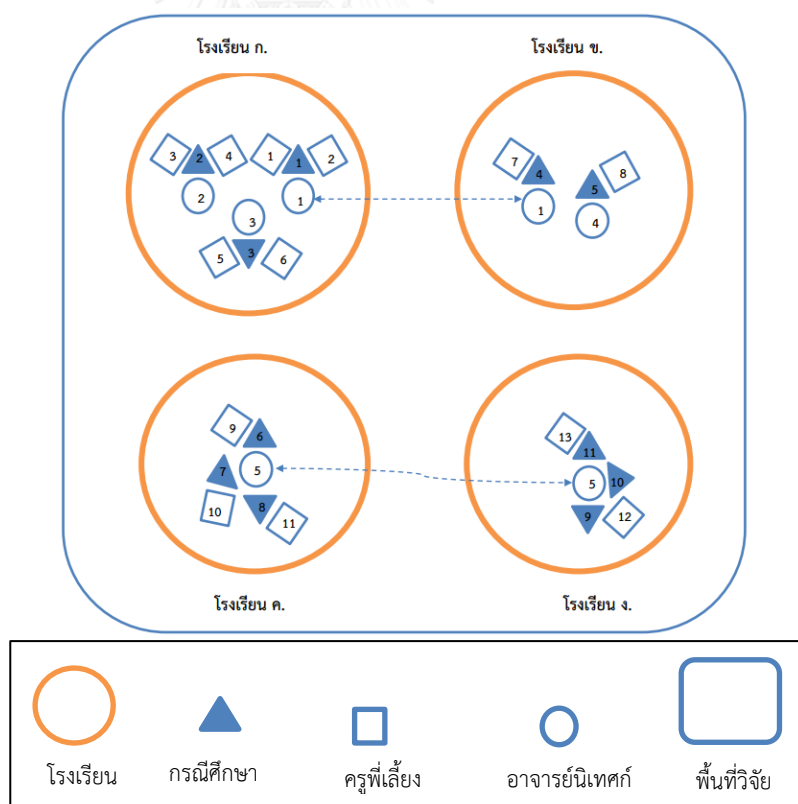
“ปกติถ้านิเทศโรงเรียนในเมืองพี่ก็จะขับรถออกเองคนเดียว นะ แต่ถ้าไปกับสายนิเทศโรงเรียนไกลๆ ตามที่คณะจัดรถให้ส่วนใหญ่ก็จะไปกันเป็นคู่ๆ ไปแล้วก็เข้าสังเกตการสอน ดูนักศึกษาสอนเสร็จแล้วก็คุยแนะนำว่าควรจะต้องปรับอะไรยังไงบ้าง ส่วนใหญ่ก็ประมาณครึ่งชั่วโมง ถ้าไม่มีประเด็นปัญหาอะไรเป็นพิเศษ ...ไปทอมลแค่ 2 ครั้งนะส่วนใหญ่ ยกเว้นว่าเด็กมีปัญหาจริงๆ แผนไม่เขียน สอนไม่ได้อะไรแบบนี้ก็ไปเพิ่ม ... แต่ถ้าพูดถึงทั้งสาขาพี่ก็ไม่แน่ใจ เอาจริงๆ อย่างปิ่นมันก็มีอาจารย์ที่เค้าไม่ได้จบทางการศึกษามานะ เค้าก็บอกนะว่าเค้าก็ไม่รู้จะดูแผนยังไง หรือดูสอนแล้วเค้าก็ไม่รู้ว่าเอาเด็กเค้าสอนดีไม่ดี สอนได้ไม่ได้ หรือบางทีก็รู้ที่ไม่รู้ว่าแนะนำเด็กยังไงมันก็มี พี่ก็คิดนะว่าแบบนี้บางทีออก 2 ครั้งก็จริง

แต่เด็กเราจะได้รับคำแนะนำเท่ากับอาจารย์ที่เค้าออกครั้งเดียวแต่นิเทศก์
แบบดูครอบคลุมมัย”

อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา

(1.2) ข้อมูลบริบทชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

พื้นที่วิจัยสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาล ที่กรณีศึกษาดำเนินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในปีการศึกษา 2558 และครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาสมัครใจ เข้าร่วมกระบวนการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวน 4 แห่ง อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเหตุผลที่เลือกโรงเรียน 2 ลักษณะ เพราะความแตกต่างในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ซึ่งอาจส่งผลต่อการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู จากเหตุผลดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกกรณีศึกษาที่อยู่ภายในพื้นที่วิจัย 2 ลักษณะ โดยสามารถแสดงภาพชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้ดังภาพ

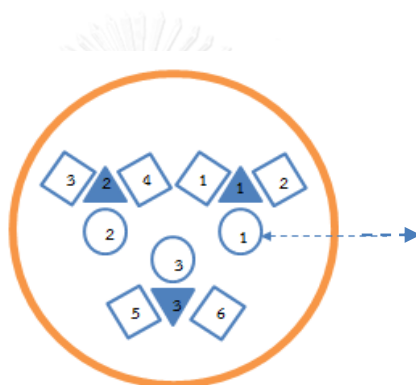
ภาพที่ 11 ลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาแต่ละแห่งประกอบด้วยสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่แตกต่างกัน และมีบริบทของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ต่างกันไป ในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอโดยให้ภาพรวมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ รายละเอียดข้อมูลของกรณีศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในภาคผนวก จ.

ข้อมูลบริบทชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีรายละเอียดดังนี้

(1) โรงเรียน ก.

(1.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

ภาพที่ 12 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก.

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก.

ประกอบด้วยกรณีศึกษาซึ่งเป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทยเพศหญิงจำนวน 3 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สามเหลี่ยม (▲) กรณีศึกษาคนที่ 1 สอนระดับชั้น ป.1 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์ กรณีศึกษาคนที่ 2 สอนระดับชั้น ป.3 และ ป.4 จำนวน 12 คาบ/สัปดาห์ และกรณีศึกษาคนที่ 3 สอนระดับชั้น ป.5 และ ป.6 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์

กรณีศึกษาแต่ละคนมีครูที่เลี้ยง 2 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (□) ครูที่เลี้ยงทั้ง 6 คน เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 41-59 ปี ครูที่เลี้ยงทั้ง 6 คนไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นครูที่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาภาษาไทย และครูที่เลี้ยงของกรณีศึกษาคนที่ 3 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นครูที่เลี้ยงมาก่อน

กรณีศึกษาแต่ละคนมีอาจารย์นิเทศก์ 1 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (○) อาจารย์นิเทศก์ทั้ง 3 คน เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปี อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1 รับผิดชอบดูแลนิเทศกรณีศึกษาที่อยู่ในโรงเรียน ข. ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยอีกแห่งหนึ่งด้วย

อาจารย์นิเทศก์ทั้ง 3 คน มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาภาษาไทยตั้งแต่ 1 – 7 ปี และปกติอาจารย์นิเทศก์จะนิเทศนักศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละประมาณ 30 นาที ภาคการศึกษาละประมาณ 2 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้งก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(1.2) บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียน ก. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเทศบาล ที่กรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็นโรงเรียนประถมศึกษา 1 ใน 12 แห่งที่สังกัดเทศบาล ตั้งอยู่กลางเมือง ลักษณะการวางโครงสร้างอาคารเรียนมีลักษณะเป็นรูปตัวยู สนามปูนอยู่ตรงกลางระหว่างอาคารเรียนหลักทั้ง 3 หลัง ไม่มีพื้นที่สีเขียวในบริเวณนอกจากสวนหย่อมตามมุมตึก และต้นไม้บริเวณรอบขอบสนาม ซึ่งนักเรียนและครูใช้พื้นที่สนามในการเข้าแถวเคารพธงชาติ และทำกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการเรียนพลศึกษา ลูกเสือ และออกกำลังกายเวลาพักและหลังเลิกเรียน

ชั้นเรียนมีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 3 ห้อง มีนักเรียนห้องละประมาณ 30 คน ครูประจำชั้น 1 คน ในชั้นประถมต้น ครูประจำชั้นจะรับผิดชอบสอนเองทุกรายวิชา โดยผู้บริหารมีนโยบายให้นักศึกษาฝึกสอนรับผิดชอบสอนมากกว่าที่ทางคณะครุศาสตร์กำหนด โดยเชื่อว่า นักศึกษาต้องสอนและทำทุกอย่างเหมือนเป็นครูประจำการ และจัดคาบพิเศษสำหรับติวสอบโอเน็ตให้กับนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีนโยบายให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเข้าร่วมในการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน

“ถึงจะเป็นนักศึกษาก็เป็นนักศึกษาครู มาฝึกสอนก็คือมาเป็นครู ก็ต้องทำทุกอย่างเหมือนเป็นครูจริงๆ เหมือนที่ครูเค้าทำกันอยู่ ญกมัยอาจารย์ ผมก็มีนโยบายให้นักศึกษาต้องทำตามนั้น จะมาว่าเป็นนักศึกษา กำลังฝึกอยู่แบบนี้ผมว่าไม่ถูก”

ผู้บริหารโรงเรียน ก.

(1.3) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

โรงเรียน ก. รับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้งหมด 18 คน เป็นนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ 1 คน สาขาวิชานาฏศิลป์ 2 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา 4 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 คน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (ชีววิทยา) 2 คน สาขาวิชาปฐมวัย 4 คน และสาขาวิชาภาษาไทย 3 คน โดยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจะมีโต๊ะนั่งทำงานอยู่ในห้องเรียนที่นักศึกษาเป็นครูประจำชั้นเป็นหลัก และมีโต๊ะสำหรับนั่งทำงานหรือพูดคุยเป็นกลุ่มบริเวณหน้าห้องพักครูของแต่ละระดับชั้น

(1.4) การปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายใน

สถานศึกษา

โรงเรียน ก. จัดปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบกึ่งทางการ โดยการนัดหมายนักศึกษาเข้าประชุมประมาณ 1 ชั่วโมงในวันที่นักศึกษาเข้าไปรายงานตัวกับทางโรงเรียน โดยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับระดับชั้นที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาแต่ละคน รวมทั้งกฎระเบียบในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

“ผจญภัยมากค่ะ ผอ. กับ รอง ผอ.

เรียกประชุมวันแรกที่เข้าไปรายงานตัวที่โรงเรียนเลยคะ แล้วก็บอกว่าใครจะได้สอนชั้นไหน ครูพี่เลี้ยงคือใคร ชื่ออะไร แล้วก็บอกพวกระเบียบปฏิบัติคะ ที่นี้ก็ให้พวกหนูไปหาครูพี่เลี้ยงที่ห้องกันเองเลยคะ”

กรณีศึกษาที่ 1

“ปฐมนิเทศเป็นเหมือนประชุมคะ ...

หลักๆ ก็พูดถึงเรื่องการขาดลามาสาย หรือการมาโรงเรียนต้องมาก่อน 7 โมงครึ่งคะ เสร็จแล้ว ผอ. ก็แจ้งชั้นที่จะให้พวกหนูสอน แบบมีกี่คน ใครจะสอนชั้นไหนแบบนี้คะ แล้วท่านก็ใครเป็นครูพี่เลี้ยงคะ”

กรณีศึกษาที่ 2

“วันแรกก็ปฐมนิเทศเลยคะ เหมือน

ท่าน ผอ. ท่านก็แบ่งวันนั้นเลยนะคะว่าใครจะอยู่ชั้นไหน เป็นสาขาๆ ไปคะ พอรู้ว่าสอนชั้นไหนก็จะรู้ว่าใครเป็นครูพี่เลี้ยง ที่นี้ท่านก็ให้ไปตกลงกับครูพี่เลี้ยงคะว่าพวกหนูจะต้องสอนคาบไหน ก็คาบอะไรแบบนี้คะ”

กรณีศึกษาที่ 3

(1.5) แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาฝึกปฏิบัติการ

วิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

ปกติครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มสาระ จะเป็นผู้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานของนักศึกษา โดยครูพี่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ รวมทั้งเข้าสังเกตชั้นเรียนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูหากไม่ติดภารกิจอื่นๆ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คาบสอนของครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาจะไม่ตรงกัน ทำให้ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสามารถเข้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ อย่างไรก็ตามการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งการเข้าสังเกตชั้นเรียนของครูพี่เลี้ยงมักให้ผลการตรวจไปในเชิงบวก คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษ้ออกแบบเป็นแผนการ

จัดการเรียนรู้ที่ดี องค์ประกอบมีความสอดคล้อง เหมาะสม และนักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี

“แรกๆ พี่ก็ดูนะคะ แบบเค้ายังใหม่ มีปัญหาเรื่องเอาเด็กไม่อยู่อะไรแบบนี้ สอนอยู่หน้าห้อง หลังห้องก็เล่น วุ่นวายแบบนี้ พี่ก็บอกว่าครูต้องเดินดูให้ทั่ว เวลาให้ทำใบงานทำอะไรก็ต้องเดินดู บางทีก็ต้องจ้ำถาม ให้ยกตัวอย่าง ให้แต่งประโยคอะไรแบบนี้ค่ะ ส่วนแผนนี่เค้าก็ทำงานดินะคะ เรียบร้อย ส่งมาครบทั้งใบงใบงาน ท่านผอ. ยังชมว่าสาขาภาษาไทยนี่เรียบร้อยค่ะ คือเค้ายังเขียนแผนเป็นเล่มๆ เหมือนสมัยพี่เลยแหละ พี่ว่าดินะ แบบพอเขียนแล้วเค้าก็จะได้แม่น ขั้นตอนว่าต้องทำอะไรต่อจากอะไรแบบนี้ สาขาอื่นเห็นว่าเค้าพิมพ์เอา มีภาษาไทยกับสังคมนี่ละเขียน พี่ก็ตรวจอาทิตย์ละครั้งละ เค้าเขียนเสร็จก็มาส่ง ส่วนใหญ่ก็ดินะ บางอย่างถ้าแบบมันไม่น่าจะได้พี่ก็บอกเค้าล่ะว่า มันน่าจะเปลี่ยนอะไรแบบนี้”

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 3

“เค้าขยันนะคะ ก็เตรียมแผนเตรียมสื่อ ดีเลยละ มีเกมมีกิจกรรมอะไรมาให้เด็กเล่นเด็กทำอยู่ตลอด... ปกติถ้าพี่ไม่ติดอะไรก็จะเดินมาดูๆ เค้าสอนนะ เพราะพี่ก็ไม่มีสอนคาบที่เค้าสอนอยู่แล้ว เพราะมันก็แบ่งคาบให้เค้ารับไปซะมั้ง แต่จะนั่งดูเค้าตลอดบางทีก็กลัวเค้าเกร็งเนอะ แต่พี่ก็ว่าเค้าสอนใช้ได้นะ เด็กก็แบบชอบครูสวยๆ มีหุ่นนี่มาให้เล่น บางทีเราสอนกันเองมันก็เบื่อเนอะ หน้าเก่าๆ (หัวเราะ)”

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 2

“แม่ก็อยู่ในห้องกับเค้าตลอดนะ สอนเด็ก ป.1 จับปูใส่กระดังยั้งยั้งนั่น ก็เลยต้องอยู่คอยช่วยเวลาเด็กวุ่นวายเสียงดังอะไรแบบนี้ ...เขียนแผนส่งทุกอาทิตย์ ก็มีมาถามนะว่าแบบจะทำแบบนั้นแบบนี้ได้มั๊ย แม่ก็บอกทำไปเลย แบบให้เค้าฝึกเนอะ ดีไม่ดีก็ค่อยมาว่ากัน ...หรือบางทีดูว่าใบงานมันยากไปแบบนี้แม่ก็ให้เค้าเอาใบงานที่แม่มีอยู่เนี่ยไปใช้แทน”

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 1

“บางทีหนูก็ไม่รู้ว่าแผนที่คิดไว้มันใช้ได้ หรือไม่ได้ค่ะ ส่งไปครูพี่เลี้ยงก็บอกว่าดีแล้ว ใช้ได้ ทีนี้เวลาสอน คือ แบบหนูก็จะรู้ว่าที่เขียนไว้แบบมันยังใช้ไม่ได้ แบบบางทีเด็กไม่ฟัง ไม่รู้เรื่องเลยแบบนี้ก็มีค่ะ คือครูพี่เลี้ยงบางทีก็จะแบบว่า อันนี้น่าจะเปลี่ยน แบบนี้ค่ะ แต่ก็รู้ว่าแล้วจะแก้ยังไง แบบที่มันจะดินี่มันจะเป็นไงแบบนี้ นี่คือไม่รู้เลยค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 3

“ของเพื่อนนี่ยังดีค่ะอาจารย์ คือครูที่
เลี้ยงเค้ายังแบบคุยได้ จะทำยังไงแบบนี้ก็คือเล่าให้ฟัง ครูที่เลี้ยงก็ยังไม่บอก
ว่าให้ใช้แบบนี้แบบนี้นี้ แบบให้คำปรึกษาไงคะ แต่ของหนูนี่จะแบบ หนู
อยากทำแบบไหนทำไปเลย หนูก็เตาๆ แบบของหนูไป พอที่มันมันไม่ใช่
มันใช้ไม่ได้เวลาสอนจริงๆ นี่ครูเค้าถึงมาบอกว่ามันใช้ไม่ได้ แต่แบบหนูก็
แบบ ทำไม่บอกหนูก่อนใช้มั๊ยคะ หนูจะได้ทำให้มันดีเลย บางทีก็อีกฉา
เพื่อนนะคะ แล้วสอน ป.1 นี่คิดยากมากเลยคะ แต่ครูที่เลี้ยงหนูก็อยู่ห้อง
ตลอดค่ะเวลาหนูสอน แบบว่ากลัวหนูคุมชั้นไม่ได้ บางทีก็ไม่ได้จริงๆ ค่ะ”

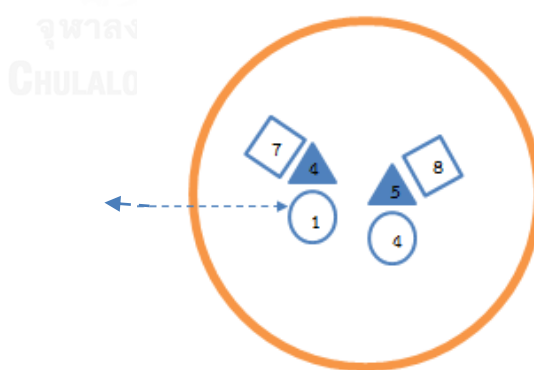
กรณีศึกษาที่ 1

“ก็จะเหมือนๆ เพื่อนค่ะ ก็ครูที่เลี้ยง
ตรวจสัปดาห์ละครั้ง แต่ก็ไม่ค่อยมีแก้อะไรนะคะ จริงๆ คือไม่มีเลยคะ
ใช้ได้เลย (หัวเราะ) แต่หนูก็รู้ค่ะว่าบางทีมันแบบยังต้องแก้ แต่ก็ไม่รู้จะแก้
อะไรคะ แรกๆ ครูที่เลี้ยงจะมาดูเวลาสอนตลอดค่ะ แต่ช่วงกิจกรรมเยอะ
แบบนี้บางทีก็ไม่ได้ดูสอนค่ะ แต่ก็คุยกับครูที่เลี้ยงได้อยู่ค่ะ แบบจะ
สอนอะไรสอนยังไงแบบนี้ บางทีก็เล่าให้ฟังบ้าง ได้ไม่ได้ ให้เปลี่ยนอะไร
บางทีครูที่เลี้ยงก็ให้แก้ค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 2

(2) โรงเรียน ข.

(2.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

ภาพที่ 13 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข.

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข.

ประกอบด้วยกรณีศึกษาซึ่งเป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทยเพศหญิงจำนวน 2
คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สามเหลี่ยม (▲) กรณีศึกษาคนที่ 4 สอนระดับชั้น ป.2 และ ป.4
จำนวน 6 คาบ/สัปดาห์ และกรณีศึกษาคนที่ 5 สอนระดับชั้น ม.1 และ ม.2 จำนวน 6 คาบ/สัปดาห์

กรณีศึกษาแต่ละคนมีครูพี่เลี้ยง 1 คน ในภาพแทนด้วย สัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (□) ครูพี่เลี้ยงทั้ง 2 คน เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 40 และ 51 ปี ครูพี่เลี้ยงทั้ง 2 คน มีประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 1 ปี การศึกษา และจะนิเทศนักศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละประมาณ 20-30 นาที สัปดาห์ละประมาณ 1 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้งก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กรณีศึกษาแต่ละคนมีอาจารย์นิเทศก์ 1 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์วงกลม (○) อาจารย์นิเทศก์ทั้ง 2 คน เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 30 และ 33 ปี อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1 รับผิดชอบดูแลนิเทศกรณีศึกษาที่อยู่ในโรงเรียน ก. ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยอีกแห่งหนึ่งด้วย อาจารย์นิเทศก์ทั้ง 2 คน มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาภาษาไทย 1 และ 3 ปี และปกติอาจารย์นิเทศก์จะนิเทศนักศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละประมาณ 30 นาที ภาคการศึกษาละประมาณ 2 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้งก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2.2) บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียน ข. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพพ. ที่กรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ตั้งอยู่ชานเมือง ห่างจากตัวเมือง ประมาณ 10 กิโลเมตร ลักษณะการวางโครงสร้างอาคารเรียนทั้ง 4 หลัง มีลักษณะเป็นเส้นตรง ขนานกับริมสนามฟุตบอลหนึ่งด้าน มีพื้นที่สีเขียวในบริเวณโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนในเมือง ส่วนแรก คือ สนามฟุตบอล และต้นไม้บริเวณรอบขอบสนาม ซึ่งนักเรียนและครูใช้พื้นที่สนามในการเข้าแถวเคารพธงชาติ และทำกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการเรียนพลศึกษา ลูกเสือ และออกกำลังกายเวลาพักและหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนของสนามเด็กเล่นระดับชั้นอนุบาล

ชั้นเรียนมีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนห้องละประมาณ 30 คน ครูประจำชั้น 1 คน ในชั้นประถมต้น ครูประจำชั้นจะรับผิดชอบสอนเองทุกรายวิชา

โรงเรียน ข. มีการจัดบรรยากาศของห้องเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเรียนรู้ระเบียบวินัยในชั้นเรียน ครูประจำการในโรงเรียนให้ข้อมูลว่า “ผู้เรียนอาจไม่พร้อมเท่ากับเด็กในเมือง เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กที่ฐานะทางบ้านอาจไม่เอื้ออำนวย หรือผู้ปกครองอาจเป็นปู่ย่าตายายที่ไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในตัวเมืองได้ รวมทั้งอาจสอบเข้าเรียนในโรงเรียนในเมืองไม่ได้”

(2.3) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

โรงเรียน ข. รับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้งหมด 12 คน เป็นนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี 1 คน สาขาวิชานาฏศิลป์ 2 คน สาขาวิชาพลศึกษา 2 คน สาขาวิชา

วิทยาศาสตร์ (เคมี) 1 คน วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์) 1 คน สาขาวิชาปฐมวัย 2 คน และสาขาวิชาภาษาไทย 3 คน (เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 2 คน และชั้นปีที่ 6 จำนวน 1 คน) โดยนักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครูจะมีโต๊ะนั่งทำงานอยู่ในห้องพักซึ่งได้รับการจัดไว้เป็นสัดส่วนร่วมกัน มีเครื่องคอมพิวเตอร์และปริ้นเตอร์ที่นักศึกษาสามารถใช้งานได้ร่วมกันจำนวน 1 ชุด

(2.4) การปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

โรงเรียน ข. จัดปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบทางการ โดยการนัดหมายนักศึกษาแนะนำตัวหน้าเสาธงในวันเปิดเทอม และนัดนักศึกษาเข้าประชุมหลังจากแนะนำตัวหน้าเสาธง โดยผู้อำนวยการแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรม การวางตัว การสอน เทคนิคสำคัญที่จะใช้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และธรรมเนียมปฏิบัติในโรงเรียน

“พวกหนูได้นัดกันเข้าไปโรงเรียนวันที่

14 พฤษภาคม ค่ะ ...เข้าไปก็ไม่พบ ผอ. ค่ะ มีเหมือนจะเป็น รอง ผอ.เขต ค่ะมาโรงเรียน ก็มีครูภาษาไทยอยู่บางท่านค่ะ ท่านรองก็แนะนำเรื่องการสอน การใช้ชีวิตอะไรแบบนี้ค่ะ วันที่ 18 เหมือนจะเป็นปฐมนิเทศจริงจิง ค่ะ มีเข้าแถวแนะนำตัวหน้าเสาธงค่ะ ตื่นเต้นมากเลย จากนั้นถึงเข้าพบ ท่าน ผอ.โรงเรียนค่ะ ท่านก็แนะนำพฤติกรรม การวางตัว การสอน นักเรียนที่ดี สอนเทคนิคแบบว่าเราต้องพูดดี ชมเชยแบบนี้ค่ะ แล้วก็บอกถึงธรรมเนียมของโรงเรียนว่าตอนเช้าต้องมีการรับไหว้ให้นักเรียนแบบนี้ ค่ะ แต่ปฐมนิเทศแล้วพวกหนูก็ยังไม่รู้ว่าจะสอนชั้นไหนยังไงเลยคะ ”

กรณีศึกษาที่ 4

“ปฐมนิเทศค่อนข้างปุบปับค่ะ...แจ้งกัน ผ่านนักศึกษาที่ไปฝึกที่เดียวกัน วันที่เข้าไป ผอ. ก็ไม่อยู่ค่ะ มีอาจารย์มา 2-3 คน แล้วก็พบรอง ผอ.เขต ค่ะ ท่านก็บอกเรื่องการวางตัวอะไรแบบนี้ ค่ะ ทั่วๆ ไป”

กรณีศึกษาที่ 5

(2.5) แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

ปกติครูที่เลี้ยงประจำกลุ่มสาระ จะเป็นผู้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานของนักศึกษา โดยครูที่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ รวมทั้งเข้าสังเกตชั้นเรียนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูหากไม่ติดภารกิจอื่นๆ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูที่เลี้ยงที่เสนอชื่อและข้อมูลให้แก่ฝ่ายฝึกประสบการณ์การ เรียนรู้จะเป็นผู้ที่มีวุฒิทางการสอนภาษาไทย อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาจะมีครู

พี่เลี้ยงซึ่งเป็นครูประจำชั้นเป็นผู้ที่รับผิดชอบให้คำปรึกษา และตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งการเข้าสังเกตชั้นเรียนของครูพี่เลี้ยง มักให้ผลการตรวจไปในเชิงบวก คือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี องค์กรประกอบมีความสอดคล้อง เหมาะสม และนักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี

“พี่ก็ตรวจแผนเค้าทุกอาทิตย์ค่ะ เค้า

เขียนเสร็จก็มาส่ง ก็ใช้เวลาอ่านหน่อยเนอะ ได้ไม่ได้ยังงี้ก็แก้ออกเค้าไป ถ้าเยอะหน่อยก็มีมาคุยกันอะไรแบบนี้...”

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 4

“...หนูส่งแผนไปนี่ ครูพี่เลี้ยงก็ตรวจเร็ว

มากค่ะ แบบชั่วโมงนี้รับคือได้แล้วค่ะ ไม่มีแก้อะไรเลย ทุกแผนจะเขียนแบบว่าแผนดีมาก สามารถใช้สอนได้ ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้แบบนี้ค่ะ แต่หนูก็อยากแก้มั้งนะค่ะ คือแบบเพื่อนที่มีคอมเมนต์ให้แกแบบนี้ค่ะ ก็อยากมีบ้าง (หัวเราะ)”

กรณีศึกษาที่ 5

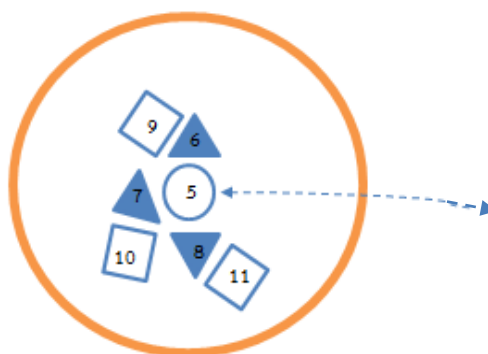
“ครูพี่เลี้ยงตรวจแผนค่ะ อาทิตย์ละครั้ง

แต่ตรวจค่อนข้างละเอียดนะค่ะ จุดประสงค์ กิจกรรม วัดประเมิน ถ้ามันไม่ตรงกัน กิจกรรมขั้นไหนแบบไม่เหมาะครูพี่เลี้ยงก็จะเขียนบอกมาค่ะ ให้แก้ไขใหม่...แต่คือก็จะแก้อตอนที่หนูเขียนเสร็จแล้วส่งแบบนี้ค่ะ แบบที่คุยกันก่อนไปเขียนแล้วว่าต้องปรับอะไรแบบนี้ไม่ค่อยมีค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 4

(3) โรงเรียน ค.

(3.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

ภาพที่ 14 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค.

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค.

ประกอบด้วยกรณีศึกษาซึ่งเป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาเพศหญิง 2 คน

และเพศชาย 1 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สามเหลี่ยม (▲) ทัศนศึกษาคนที่ 6 สอนระดับชั้น ป. 5 และ ป.6 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์ ทัศนศึกษาคนที่ 7 สอนระดับชั้น ม.1 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์ และทัศนศึกษาคนที่ 8 สอนระดับชั้น ม.3 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์

ทัศนศึกษาแต่ละคนมีครูพี่เลี้ยง 1 คน ในภาพแทนด้วย สัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (□) ครูพี่เลี้ยงของทัศนศึกษาที่ 6 และ 7 เป็นเพศชาย อายุ 53 และ 54 ปี ส่วน ครูพี่เลี้ยงของทัศนศึกษาที่ 8 เป็นเพศหญิง อายุ 50 ปี ครูพี่เลี้ยงทั้ง 3 คน มีประสบการณ์การเป็นครู พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาสังคมศึกษาจำนวน 2-10 ปีการศึกษา และจะนิเทศ นักศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละประมาณ 30 นาที สัปดาห์ละประมาณ 1 ครั้ง โดยจะมีการให้ คำแนะนำทั้งก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ทัศนศึกษาทั้ง 3 คนมีอาจารย์นิเทศก์ร่วมกัน 1 คน ในภาพ แทนด้วยสัญลักษณ์วงกลม (○) อาจารย์นิเทศก์เป็นเพศชาย มีอายุ 65 ปี ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลนิเทศ ทัศนศึกษาที่อยู่ในโรงเรียน ง. ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยอีกแห่งหนึ่งด้วย มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์ นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาสังคมศึกษา 40 ปี และปกติจะนิเทศนักศึกษาเป็น รายบุคคลครั้งละประมาณ 60 นาที ภาคการศึกษาละประมาณ 2 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้ง ก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(3.2) บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียน ค. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงาน เทศบาล ที่ทัศนศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็นโรงเรียน 1 ใน 12 แห่งที่ สังกัดเทศบาล ตั้งอยู่กลางเมืองค่อนไปทางถนนวงแหวนเลียงเมือง การวางโครงสร้างอาคารเรียน มี ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมล้อมรอบสนามฟุตบอลที่อยู่ตรงกลางระหว่างอาคารเรียนหลักทั้ง 4 หลัง มีพื้นที่ สีเขียวในบริเวณโรงเรียนคือสนามฟุตบอล และต้นไม้บริเวณรอบขอบสนาม ซึ่งนักเรียนและครูใช้พื้นที่ สนามในการเข้าแถวเคารพธงชาติ และทำกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการเรียนพลศึกษา ลูกเสือ และออกกำลังกายเวลาพักและหลังเลิกเรียน

ชั้นเรียนมีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นละ 3 ห้อง มีนักเรียนห้องละประมาณ 30 คน ครูประจำชั้น 1 คน ในชั้นประถมต้น ครู ประจำชั้นจะรับผิดชอบสอนเองทุกรายวิชา และเนื่องด้วยการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมและมัธยม ทำให้ตารางเรียนมีการจัดแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การแบ่งคาบเรียนตามระดับประถม และการ แบ่งคาบเรียนตามแบบมัธยม ซึ่งบางช่วงมีการเหลื่อมซ้อนกันของเวลาเรียน

การโฮมรูมของโรงเรียนจะจัดในลักษณะเข้าโฮมรูมหลังพัก เที่ยงร่วมกันทุกระดับ สัปดาห์ละประมาณ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ โดยจัดกิจกรรมบริเวณใต้ โถงอาคาร

(3.3) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

โรงเรียน ค. รับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้งหมด 19

คน เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ 3 คน สาขาวิชาทัศนศิลป์ 2 คน สาขาวิชาดนตรี 1 คน สาขาวิชานาฏศิลป์ 1 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 2 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 คน สาขาวิชาปฐมวัย 4 คน และสาขาวิชาสังคมศึกษา 4 คน โดยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจะมีโต๊ะนั่งทำงาน อยู่ในห้องพักครูตามระดับชั้น ทำให้นักศึกษาสาขาวิชาเอกเดียวกันที่รับผิดชอบสอนต่างระดับชั้นกันมีโต๊ะประจำตัวอยู่กระจายกันตามระดับชั้น

(3.4) การปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายใน

สถานศึกษา

สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแห่งที่ 3 จัดปฐมนิเทศ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบทางการ โดยการนัดหมายนักศึกษาพบที่ห้องสมุดโดยใช้พื้นที่ใน ห้องสมุดจัดโต๊ะสำหรับปฐมนิเทศ (ห้องสมุดขนาดค่อนข้างกว้างและมีพื้นที่ อุปกรณ์สำหรับจัดประชุม ได้ ใช้เป็นสถานที่ประชุมของทางโรงเรียน) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้าสายชั้นเข้าพบ นักศึกษา พร้อมทั้งให้อีวาท แนะนำการปฏิบัติตัวในฐานะอาจารย์

“ปฐมนิเทศที่ห้องสมุดโรงเรียนครับ ก็มี

จัดโต๊ะอะไรเป็นทางการเลยครับ แล้วท่านรองวิชาการก็เข้ามาให้อีวาท
ครับ ว่าการเป็นครูที่ดีเป็นยังไงอะไรแบบนี้ครับ แล้วก็หัวหน้าสายชั้น
มัธยมครับ ซึ่งก็มารู้ทีหลังว่าเป็นครูที่เลี้ยงผมเอง ก็มาให้อีวาทครับ ก็
เหมือนๆ กันกับท่านรองครับ”

กรณีศึกษาที่ 8

“ทางโรงเรียนก็จัดปฐมนิเทศนักศึกษา
ฝึกสอนทุกคนที่ห้องสมุดค่ะ แล้วท่านรองวิชาการก็มากล่าวต้อนรับ บอก
หลักเกณฑ์ มีการตกลงเรื่องการแต่งกาย... คำกำหนดเป็นวันๆ มาเลย
แล้วก็แบ่งสายชั้นกันตอนนั้นเลยค่ะ หนูได้สอนสายประถมอยู่คนเดียว
เสียใจค่ะ ไม่ได้อยู่กับเพื่อนๆ เสร็จแล้วท่านก็พูดเกี่ยวกับประวัติของท่าน
ไปอีก 3 ชั่วโมงค่ะ (หัวเราะ)”

กรณีศึกษาที่ 6

“ก็ท่านรอง...รองฝ่ายวิชาการ เป็นคน
มาปฐมนิเทศกล่าวต้อนรับอะไรแบบนี้ค่ะ แล้วก็คุณครู... หัวหน้าสายชั้น
มัธยมมาบอกหลักเกณฑ์ กฎเกณฑ์ต่างๆ ทั้งเรื่องการวางตัว การแต่งกาย
สีผม ทรงผม แล้วก็บอกว่าสายชั้นไหนมีหน้าที่รับผิดชอบเวรวันไหนค่ะ ”

กรณีศึกษาที่ 7

(3.5) แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
ภายในสถานศึกษา

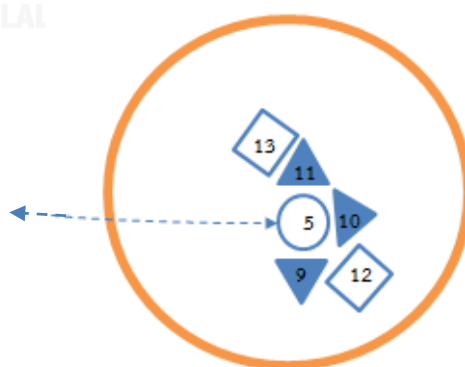
ปกติครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา จะเป็นผู้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานของนักศึกษา ก่อนจะส่งผลการนิเทศติดตามและการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้เบื้องต้นให้แก่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการ โดยครูพี่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ รวมทั้งเข้าสังเกตชั้นเรียนและให้คำปรึกษแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูหากคาบสอนของครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาไม่ตรงกัน เนื่องจากคาบสอนส่วนใหญ่ของครูพี่เลี้ยงจะตรงกับนักศึกษา ทำให้ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่สามารถเข้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้มากนัก อย่างไรก็ตามการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งการเข้าสังเกตชั้นเรียนของครูพี่เลี้ยง มักให้ผลการตรวจไปในเชิงบวก คือแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี องค์กรประกอบมีความสอดคล้อง เหมาะสม และนักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี

“เค้าก็ขยันรับผิดชอบดีค่ะ ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้คุยกันนะว่าจะจัดกิจกรรมแบบไหนยังไง คือกก็เขียนเป็นแผนเสร็จแล้วนั้นล่ะถึงจะเอามาส่ง ”

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 8

(4) โรงเรียน ง.

(4.1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

ภาพที่ 15 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ง.

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ง.

ประกอบด้วยกรณีศึกษาซึ่งเป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาเพศหญิง 3 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สามเหลี่ยม (▲) กรณีศึกษาคนที่ 9 สอนระดับชั้น ป.5 และ ป.6 จำนวน 9

คาบ/สัปดาห์ กรณีศึกษาคนที่ 10 สอนระดับชั้น ป.4 และ ป.6 จำนวน 9 คาบ/สัปดาห์ และ
กรณีศึกษาคนที่ 11 สอนระดับชั้น ม.2 จำนวน 8 คาบ/สัปดาห์

กรณีศึกษาคนที่ 9 และ 10 มีครูพี่เลี้ยงร่วมกัน ส่วน
กรณีศึกษาคนที่ 11 มีครูพี่เลี้ยง 1 คน ในภาพแทนด้วยสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (□) ครูพี่เลี้ยงทั้ง 2 คน
เป็นเพศหญิง อายุ 53 และ 59 ปี ครูพี่เลี้ยงทั้ง 2 คน มีประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์สาขาวิชาสังคมศึกษาจำนวน 1 ปีการศึกษา และจะนิเทศนักศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละ
ประมาณ 20-30 นาที สัปดาห์ละประมาณ 1 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้งก่อนและหลังนักศึกษา
จัดกิจกรรมการเรียนรู้

กรณีศึกษาทั้ง 3 คนมีอาจารย์นิเทศก์ร่วมกัน 1 คน ในภาพ
แทนด้วยสัญลักษณ์วงกลม (○) อาจารย์นิเทศก์เป็นเพศชาย มีอายุ 65 ปี ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลนิเทศ
กรณีศึกษาที่อยู่ในโรงเรียน ค. ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยอีกแห่งหนึ่งด้วย มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์
นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์สาขาวิชาสังคมศึกษา 40 ปี และปกติจะนิเทศนักศึกษาเป็น
รายบุคคลครั้งละประมาณ 60 นาที ภาคการศึกษาละประมาณ 2 ครั้ง โดยจะมีการให้คำแนะนำทั้ง
ก่อนและหลังนักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(4.2) บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียน ง. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพพ. ที่
กรณีศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาฝึกปฏิบัติกรวิชาชีพครู ตั้งอยู่ชานเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10
กิโลเมตร การวางโครงสร้างอาคารเรียนมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมล้อมรอบสนามฟุตบอลที่อยู่ตรงกลาง
ระหว่างอาคารเรียนหลักทั้ง 4 หลัง มีพื้นที่สีเขียวในบริเวณโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนในเมือง ส่วนแรก
คือ สนามฟุตบอล และต้นไม้บริเวณรอบขอบสนาม ซึ่งนักเรียนและครูใช้พื้นที่สนามในการเข้าแถว
เคารพธงชาติ และทำกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการเรียนพลศึกษา ลูกเสือ และออกกำลังกาย
เวลาพักและหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนของสนามเด็กเล่นระดับชั้นอนุบาล และสวนหย่อม
บริเวณหน้าอาคารเรียนแต่ละหลัง

ชั้นเรียนมีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3
ระดับชั้นละ 3 ห้อง มีนักเรียนห้องละประมาณ 30 คน ครูประจำชั้น 1 คน ในชั้นประถมต้น ครูประจำ
ชั้นจะรับผิดชอบสอนเองทุกรายวิชา การจัดคาบเรียนเริ่มคาบแรกที่ 9.00 น. และเสร็จสิ้นคาบสุดท้ายที่
เวลา 16.00 น. ในคาบเรียนช่วงเย็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคาบสุดท้าย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะ
ค่อนข้างมีอุปสรรคมาก เนื่องจากโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงและชั้นเรียนอนุบาลถึงเวลาเลิกเรียน

ผู้เรียนนิยมหนังสือเรียนจากทางโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการ
เรียน ทำให้การจดบันทึก หรือทำกิจกรรมต่างๆ มีข้อจำกัด และสภาพห้องเรียน โต๊ะเรียน ขาดการ
จัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเรียนรู้ระเบียบวินัยในชั้นเรียน เก้าอี้เรียนเป็นเก้าอี้

พลาสติกสีน้ำเงิน (ไม่ใช่เก้าอี้ไม้ ที่เข้าชุดกับโต๊ะเรียน) อาคารเรียนบางหลังเป็นอาคารเรียนไม้แบบเก่า โดยปรับปรุงบริเวณชั้นล่างของอาคารต่อเติมให้เป็นห้องเรียน ด้านหลังอาคารเรียนมีสภาพเป็นที่ว่าง รกร้าง มีต้นหญ้าขึ้นปกคลุม มียุงและแมลงรบกวนการเรียนรู้ของผู้เรียนค่อนข้างมาก นอกจากนี้ เมื่อเข้าพบชั้นเรียนของนักศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปลาย ครูพี่เลี้ยงจะติดภารกิจสอนหรือประจำชั้นอยู่ในชั้นเรียนอื่นเสมอ

(4.3) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

โรงเรียน ง. รับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้งหมด 18 คน เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย 3 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 2 คน สาขาวิชาทัศนศิลป์ 1 คน สาขาวิชานาฏศิลป์ 2 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 คน สาขาวิชาปฐมวัย 4 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 คน และสาขาวิชาสังคมศึกษา 4 คน (เป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ 3 คน และนักศึกษาสาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์บึงกาฬ 1 คน) โดยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจะมีโต๊ะนั่งทำงานอยู่ในห้องเรียนที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้เป็นห้องพักนักศึกษาเป็นหลัก

(4.4) การปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายใน

สถานศึกษา

สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแห่งที่ 4 จัดปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบไม่เป็นทางการ เนื่องจากนักศึกษาเข้าไปถึงที่โรงเรียนค่อนข้างสาย และในวันเปิดภาคเรียนทางโรงเรียนมีกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน รวมทั้งประชุมผู้ปกครอง ผู้อำนวยการจึงชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกกระดิ่ง การติดต่อครูพี่เลี้ยง รวมทั้งกฎระเบียบในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แล้วให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนในช่วงเช้า แล้วจึงดำเนินการติดต่อขอคาบสอนจากครูพี่เลี้ยงเมื่อกิจกรรมของโรงเรียนเสร็จสิ้น

“ไปวันแรกนี่ก็ตรงกับวันเปิดเทอมค่ะ มี

การประชุมผู้ปกครอง ปฐมนิเทศนักเรียนด้วย ไปถึงก็รีบไปพบท่าน ผอ.

ค่ะ ท่านก็พูดเกี่ยวกับพวกกฎระเบียบในโรงเรียน กำหนดการอะไรต่างๆ ที่

หนูจำได้ดีเลยคือที่ท่านบอกว่า ไม่อยากรับนักศึกษาฝึกสอน เพราะปีที่แล้ว

นักศึกษาฝึกสอนพูดยาก เอามา ก็เป็นการเพิ่มภาระให้กับครูพี่เลี้ยง หนูก็

มารู้ทีหลังว่ารุ่นพี่หนูไม่จบค่ะ พวกหนูก็กังวลเลยว่าจะอยู่ยังไงให้จบค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 11

“คือวันแรกไปนี่พวกหนูไปถึงสาย

หน่อยค่ะ แต่ก็ไม่ใช่แบบสายมากนะคะ (หัวเราะ) ตอนเข้าไปที่ห้อง

ประชุมข้างห้อง ผอ. ตอนแรกนี่มีรอง ผอ. กำลังคุยกับนักศึกษาคนอื่นๆ

อยู่ค่ะ เหมือนจะพูดคุยสร้างความคุ้นเคยอะไรประมาณนั้นค่ะ คือดูไม่

เครียดอะไร พอเข้าห้องไปปุ๊บแบบพออาจารย์เค้ารู้ว่าพวกหนูเอกสังคม
เค้าก็แบบ อึกแล้ว เหมือนกับเค้ามีทัศนคติไม่ดีกับเอกสังคมอยู่แล้ว พวก
หนูก็เลยกลัวว่าจะรู้สึกไม่ดีกับพวกหนูด้วยแบบนี้ค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 9

“ตอนปฐมนิเทศนี่นอกจากท่าน ผอ.

จะบอกเรื่องเลือกชั้นสอน เรื่องว่าจะต้องทำอะไรยังไงแล้ว อย่างหนึ่งคือ
ผอ. บอกว่าไม่ยากได้โดยเฉพาะเอกสังคม คือปีที่แล้วมันมีปัญหา แล้ว
นักศึกษาก็ไม่จบค่ะ แต่จริงๆ ที่หนูเลือกไปโรงเรียนนี่บอกอาจารย์ก่อน
เลยนะค่ะว่า รุ่นพี่แนะนำมาค่ะ บอกว่าดี ครูพี่เลี้ยงก็ดี โรงเรียนก็ดี แบบ
นี้ค่ะ พอรู้ว่ารุ่นพี่ไม่จบนี้หนูไปไม่เป็นค่ะ จากตอนแรกคิดว่าเข้า
โรงเรียนแล้วจะได้ตารางสอน หรือว่ารู้ว่าจะได้สอนวิชาอะไรชั้นไหน
กลายเป็นว่า ท่าน ผอ.ให้ไปเลือกช่วงชั้นเองค่ะ คือบอกว่าแต่ละช่วงชั้น
ต้องไปหาใครแบบนี้ แล้วก็ให้ไปหาครูประจำชั้น ไปขอแบ่งคาบสอน แบ่ง
ตารางจากครูพี่เลี้ยงเองค่ะ ”

กรณีศึกษาที่ 10

(4.5) แนวทางการนิเทศติดตามนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

ภายในสถานศึกษา

ปกติครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา จะเป็นผู้นิเทศ
ติดตามผลการดำเนินงานของนักศึกษา ก่อนจะส่งผลการนิเทศติดตามและการตรวจสอบแผนการ
จัดการเรียนรู้เบื้องต้นให้แก่ และผู้อำนวยการ โดยครูพี่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ตรวจแผนการ
จัดการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ รวมทั้งเข้าสังเกตชั้นเรียนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู
อย่างไรก็ตาม พบว่าในระดับชั้นประถมปลาย (กรณีศึกษาที่ 9 และ 10) เมื่อเข้าพบชั้นเรียนของ
นักศึกษา ครูพี่เลี้ยงจะติดภารกิจสอนหรือประจำชั้นอยู่ในชั้นเรียนอื่นเสมอ (คุณครูประจำชั้นอาจไม่
เพียงพอต่อห้องเรียน หรืออาจติดภารกิจ มีกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการ) และเนื่องจากคาบสอน
ส่วนใหญ่ของครูพี่เลี้ยงจะตรงกับนักศึกษา ทำให้ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่สามารถ
เข้าสังเกตการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้มากนัก อย่างไรก็ตามการตรวจแผนการจัดการ
เรียนรู้รวมทั้งการเข้าสังเกตชั้นเรียนของครูพี่เลี้ยง มักให้ผลการตรวจไปในเชิงบวก คือ แผนการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี องค์กรประกอบมีความสอดคล้อง
เหมาะสม และนักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของกรณีศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของกรณีศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนการสอน พบว่า มีประเด็นปัญหาหลัก 2 ประการ คือ

(2.1) นักศึกษารู้สึกว่าการออกแบบการเรียนการสอนกระทำได้อย่างยาก

แม้นักศึกษาที่มาให้สัมภาษณ์จะมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่จากการสัมภาษณ์พูดคุยพบว่า นักศึกษารู้สึกว่าการออกแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่นักศึกษารู้สึกว่ามีความยากลำบากมากที่สุด ดังเช่น ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ให้ไว้แก่ผู้วิจัย ดังนี้

“คิดกิจกรรมค่ะอาจารย์ นานมาก (ตอบลากเสียง) ไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วมันมีรูปแบบหรือวิธีสอนอะไรบ้าง”

“ออกแบบกิจกรรมยากค่ะอาจารย์ คือหนูไม่รู้ว่ากิจกรรมที่จะจัดมันจะเหมาะสมกับเด็กมัธยม เวลาจะพอมัธยม อะไรประมาณนี้ค่ะ แล้วอีกอย่างคือ ไม่รู้ว่ากระบวนการที่เราออกแบบไว้มันจะใช้ได้จริงกับเด็กห้องนี้มัธยม มันจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มัธยม กลัวว่ามันจะไม่เหมาะสม”

“ยากที่สุดก็ต้องตอนเขียนกระบวนการจัดการเรียนรู้ค่ะ แบบต้องคิดขั้นตอนค่ะว่าจะทำยังไง ชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป จะเป็นยังไง”

“เขียนยากน่าจะเป็นกระบวนการสอน กับวิธีการวัดและประเมินผล เพราะอยากให้เด็กมีส่วนร่วมกับกิจกรรมค่ะ ก็เลยคิดว่าแบบจะนำเข้าสู่บทเรียนยังไง แบบไม่ได้บอกเด็กว่าจะสอนอะไร แต่ทำให้เด็กสนใจ เข้าใจ อยากเรียนที่เราสอน”

(2.2) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน รูปแบบการสอน และเทคนิค

การสอนคลาดเคลื่อน

แม้ในแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาจะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องได้ แต่จากการสัมภาษณ์พบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้คลาดเคลื่อน ดังเช่น ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ให้ไว้แก่ผู้วิจัย ดังนี้

“ไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วจะใช้วิธีสอนหรือรูปแบบอะไรได้บ้าง”

“ตอนแรกก็คิดจริงๆ ไม่ได้คิดถึงวิธีที่จะใช้สอนเลยค่ะ ก็เลยไม่รู้ว่ามันต้องมีเทคนิคอะไรแบบนั้น”

โดยเมื่อผู้วิจัยลองซักถามถึงกระบวนการที่นักศึกษาใช้ในการคิดเพื่อให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมานั้น พบว่านักศึกษาคาดจะใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองเป็นหลัก

“คิดเองหมดเลยค่ะ ไม่ได้ปรึกษาใครเลย กับเพื่อนก็ไม่ได้ถามเลย ค่ะ ก็ต่างคนต่างทำกันไป คงไม่รู้เหมือนๆ กัน (หัวเราะ)”

“มันเหมือนเป็นขั้นที่ใครๆ ก็ทำมั้งคะอาจารย์ แบบตอนแรกให้ดูรูปก่อน แล้วถาม แล้วอธิบาย สุดท้ายก็ให้ทำใบงาน”

“ตรงติดกิจกรรมก็คือเหมือนกับใช้ประสบการณ์ที่ผ่านๆ มาจาก
เวลาเรียน เวลาสอบสอนแบบนั้นค่ะ เอาข้อมูลมาดูว่าเราจะจัดกิจกรรม
ยังไง”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลนั้น เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่
ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์แล้ว ดังข้อมูลที่
นักศึกษาให้ ดังนี้

“ไม่ได้ปรึกษาใครเลยคะ ก็คิดเองแล้วก็เขียนส่งให้อาจารย์ดู แล้ว
อาจารย์ก็คอมเมนต์ให้ ที่นี้ก็มาปรับ”

2) สภาพการดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาคณาจารย์ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 ของการฝึก
ปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลและสภาพปัญหาที่พบในการดำเนินการ
เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
โดยใช้กระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาคณาจารย์ ซึ่งสามารถนำเสนอ
ประเด็นข้อค้นพบได้ ดังนี้

(1) ข้อมูลและสภาพปัญหาก่อนการดำเนินการ

จากการศึกษาข้อมูลสภาพและปัญหาก่อนการดำเนินงานตามกระบวนการ
ที่วางไว้ ผู้วิจัยพบข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1.1) ระบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่งมีระบบการนิเทศภายใน
สถานศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีบทบาทหลักในการดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพ
ครูคือ ครูพี่เลี้ยง ซึ่งครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศ การดูแล
และให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาค่อนข้างจำกัด ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาบางคนไม่เคยมีประสบการณ์ใน
การเป็นครูพี่เลี้ยงมาก่อน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูบางแห่งจัด
ให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษารับผิดชอบการสอนมากกว่าหนึ่งระดับชั้น
กรณีศึกษาบางคนจึงมีครูพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษามากกว่าหนึ่งคน หรือสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการ
วิชาชีพครูบางแห่งมีครูประจำการที่มีคุณสมบัติในการเป็นครูพี่เลี้ยงจำนวนจำกัด ครูพี่เลี้ยงบางท่าน
จึงรับผิดชอบดูแลนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามากกว่าหนึ่งคน

“(หัวเราะ) เมื่อก่อนโรงเรียนเราไม่เคยรับนักศึกษา
ฝึกสอนเอกไทยเลยคะ นี่ปีแรกที่ได้มาเลย...ก็เลยได้เป็นพี่เลี้ยงเอก
ไทยก่อนเกษียณพอดี”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 1

“นโยบายท่าน ผอ. คือ ให้นักศึกษาสอน 2 ระดับชั้น
 ที่นี้แต่ละคนก็เลยเหมือนมีครูพี่เลี้ยง 2 คน ก็เพิ่มจากที่บอกคณะไป
 คนนึงแบบนี้ค่ะ (หัวเราะ)”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 3

(1.2) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาไม่ทราบกำหนดการ
 และข้อมูลระบบการนิเทศที่จัดทำโดยฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

แผนการนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูของของคณะครุศาสตร์ที่
 ดำเนินการโดยฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วหลังจากที่นักศึกษา
 ปฏิบัติการวิชาชีพครูได้รับหนังสือส่งตัว และเข้าฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา ทำให้
 กรณีศึกษาไม่ทราบว่าอาจารย์นิเทศของตนคือใคร และอาจารย์นิเทศก็ไม่ทราบว่าตนเองจะต้องไป
 นิเทศนักศึกษาคนใดที่โรงเรียนใดบ้าง จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถปรึกษาอาจารย์นิเทศได้ใน
 ช่วงแรกของการเข้าฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา และทำให้อาจารย์นิเทศไม่ทราบว่า
 ครูพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษาของกรณีศึกษาคือใคร ดังนั้นทักการสัมภาษณ์กรณีศึกษาและอาจารย์
 นิเทศก์ ดังนี้

“คือหนูก็รอกันอยู่เลยคะว่าอาจารย์นิเทศก์ของหนูคือใคร
 ตอนนี่คือยังไม่รู้อะไรเลยคะอาจารย์ แล้วมันมีปัญหาต้องปรึกษา
 อาจารย์ก็ถามอาจารย์ที่สาขาไปก่อน แต่คืออาจารย์เองก็ไม่รู้ว่าจะ
 ได้มานิเทศพวกหนูมั๊ยแบบนี้คะ”

กรณีศึกษาที่ 1

“...ตอนนี่ที่ยังไม่ได้จัดอาจารย์นิเทศก์เลยคะ กำลังเช็ควันว่าง
 กันอยู่ คือสาขาที่มันเปลี่ยนทุกปีคะ ขึ้นอยู่กับว่าอาจารย์แต่ละท่าน
 สะดวกวันไหนกันบ้าง ก็จะมาจัดทีมออกพร้อมกัน ไม่ได้ยึดนักศึกษา
 หรือยึดโรงเรียนเป็นหลักอะไรเลย เพราะรุ่นนี้นักศึกษาเยอะมาก...”

อาจารย์นิเทศก์ และประธานสาขาวิชาภาษาไทย

“ตามปกติ ปีที่ผ่านมา มา โรงเรียนที่หนูบอกมา (โรงเรียน ค.
 และโรงเรียน ง.) อาจารย์นิเทศก์ก็จะเป็น...(อาจารย์นิเทศคนที่ 5) แต่
 ตอนนี่ตารางนิเทศมันยังไม่เสร็จไป...”

ประธานสาขาลังคมศึกษา

(1.3) ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีภาระงานค่อนข้างมาก

ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีภาระงานสอนและภาระงานอื่นๆ

นอกเหนือจากงานสอน โดยพบว่าครูพี่เลี้ยงมีภาระงานสอนค่อนข้างมาก และมีภาระงานในด้านการ
 บริหาร เช่น งานหัวหน้ากลุ่มสาระ งานหัวหน้าระดับชั้น งานโครงการต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
 จากผู้บริหาร และภาระงานแทรกซ้อน เช่น การเข้าร่วมประชุม อบรม หรือนำนักเรียนไปแข่งขัน

ทักษะทางวิชาการตามที่ได้รับมอบหมาย ส่วนอาจารย์นิเทศมีภาระงานด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร การเป็นวิทยากรอบรมโครงการตามที่ได้รับมอบหมายค่อนข้างมาก ซึ่งทำให้กระทบกับ ภาระงานหลักของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งกระทบกับการดูแลให้คำปรึกษานักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

“...ถ้าไม่รบกวนเวลางานปกติอย่างที่อาจารย์ว่า ส่วนตัวพี่ก็ว่าคงไม่เป็นไร”

“ถ้ามีบางทีพี่ไม่สะดวกเข้าประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบนี้ จะเป็นอะไรมั๊ยคะ”

“ถ้ามีกำหนดออกตามแผนเป็นระยะๆ 4 รอบ พี่ว่า มันก็โอเคนะ แบบได้ไปดูเด็กเราเยอะหน่อย ตัวพี่ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ที่นี้ประเด็นมันอยู่ที่ ...อาจารย์แต่ละท่านก็มีภารกิจมากเนอะ น่า จะต้องวางแผนกัน”

ประธานสาขาวิชาภาษาไทย

“ติดอยู่อย่างเดียว เรื่องเวลานั้นแหละค่ะ คือช่วงนี้ (พฤษภาคม –กรกฎาคม) มันปิดเทอมอยู่ก็จริงนะคะอาจารย์ บางที คนนอกดูก็แบบเราน่าจะว่างสักหน่อย แต่จริงๆ ก็ติดประชุมนู่นนี่ ตลอดอย่างที่อาจารย์ทราบแหละค่ะ ถ้าปรับตามช่วงที่ลงตารางนิเทศ ไว้แล้วอะไรแบบนี้จะดีมากมาย”

อาจารย์นิเทศก์สาขาภาษาไทย

(1.4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกระบวนการมีความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการคาดเคลื่อน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถ ในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคาดเคลื่อน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วนเข้าใจว่าต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือให้นักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมในชุมชน

“ดีเลยนะ สาขาสังคมเนี่ย ปกติเน้นให้นักศึกษาได้เข้าไปมี ส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอยู่แล้ว กระบวนการฯ นี้ใช้แนวคิด ชุมชนการเรียนรู้ ก็สอดคล้องกับทิศทางที่สาขาทำอยู่พอดี”

ประธานสาขาสังคมศึกษา

(2) ข้อมูลและสภาพปัญหาระหว่างการดำเนินการขั้นที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน

ขั้นที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนัดหมายกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา และร่วมกันระบุเป้าหมาย รวมทั้งแผนการดำเนินงานตามกระบวนการที่วางไว้ ทั้งนี้พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

(2.1) ใช้เวลาในการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพค่อนข้างมาก

นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ที่มาร่วมตัวกัน เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้เวลาในการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพค่อนข้างมาก เนื่องจากตารางสอนของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยงยังมีการเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน รวมทั้งช่วงเวลากาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 เป็นช่วงเวลาทับซ้อนระหว่างปิดภาคการศึกษาปลายและช่วงต้นของภาคการศึกษาต้นในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดข้อจำกัดในการวางแผนการดำเนินการของอาจารย์นิเทศก์ ทั้งนี้เป้าหมายการเรียนรู้และแผนการดำเนินงานตามกระบวนการของแต่ละชุมชนนำเสนอในภาคผนวก

(2.2) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ ทับซ้อนกัน

สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง มีการกำหนดช่วงเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาทับซ้อนกัน ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ใช้กระบวนการ มีความจำเป็นต้องประสานงานกับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาเพื่อร่วมกันปรับแก้แผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง เพื่อไม่ให้เกิดการกำหนดแผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่งมีช่วงเวลาทับซ้อนกัน

(3) ข้อมูลและสภาพปัญหาระหว่างการดำเนินการขั้นที่ 2 ค้นพบปัญหา

ช่วงระยะแรก ของการเข้าสู่เกิดขึ้นเรียนตามแผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการชี้ให้กรณีศึกษา เห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากปัญหา รวมทั้งจุดบกพร่อง หรือจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง จากการสังเกตชั้นเรียนของกรณีศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา และการเรียนรู้ของนักเรียน อันเนื่องมาจากปัญหา รวมทั้งจุดบกพร่อง หรือจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

(3.1) ครูพี่เลี้ยงที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษามักจะ
ให้ข้อมูลในเชิงบวกเท่านั้น

ในช่วงสัปดาห์แรกครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบการเรียน
การสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรณีศึกษาในเชิงบวก แม้ในชั้นเรียน
จะพบว่านักเรียนมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ อันสืบเนื่องมาจากข้อบกพร่องในการออกแบบ
การเรียนการสอนของกรณีศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาใน
การออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา และอาจารย์นิเทศชี้ประเด็นปัญหาสำคัญ จึงช่วยให้ครูพี่
เลี้ยงเห็นประเด็นสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนที่กรณีศึกษาควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อช่วยให้
สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และนักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(3.2) อาจารย์นิเทศก์บางท่านเคยชินกับแนวทางการนิเทศแบบมุ่งเน้นพฤติกรรม
การสอนของนักศึกษา

การให้ข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อร่วมกันระบุ
สภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการออกแบบการเรียนการสอนของ
กรณีศึกษาในช่วงระยะแรก พบว่า บางครั้งอาจารย์นิเทศก์จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของ
กรณีศึกษาที่มีข้อบกพร่อง หรือควรปรับปรุง โดยอาจไม่ได้ชี้ให้กรณีศึกษาเห็นว่ามีความกระทบต่อการ
เรียนรู้ของนักเรียนในชั้น และอาจไม่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอน

ทั้งนี้ สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคน จะ
นำเสนออย่างละเอียดในบทที่ 5

(4) ข้อมูลและสภาพปัญหาระหว่างการดำเนินการขั้นที่ 3 วางแผนพัฒนาตน

การสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เกี่ยวกับการดำเนินการใน
ขั้นที่ 3 วางแผนพัฒนาตน พบว่าวิธีการพัฒนาตนเองของกรณีศึกษา มีดังนี้

(4.1) *ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง*

ในช่วงวงจรแก้ปัญหาแรก กรณีศึกษาจะค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อ
พัฒนาตนเอง และแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนด้วยตนเองเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลที่ได้
จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งประสบการณ์เดิม

*“หลักๆ ก็จะหาจากยูทูบอะไรแบบนี้ค่ะ คือดูว่าเรื่องที่เร
สอนนี้เค้าสอนยังไง ก็เอามาปรับๆ ให้เข้ากับวิธีที่เคยเห็นอาจารย์บาง
ท่านสอนมาและที่เพื่อนนักศึกษาด้วยกันได้ทำการทดลองสอนตอน
เรียนมาค่ะ แบบคิดว่าน่าจะนำมาสอนเรื่องที่เราจะสอนได้ ก็เอามาใช้”*

กรณีศึกษาที่ 5

“หนูก็จะลองค้นหางานจากเว็บไซต์ จากยูทูปค่ะ หาวิธีสอน
หนังสือ มากขึ้นจากเมื่อก่อน แล้วก็ไม่ค่อยยึดแบบต้องพูดหรืออธิบาย
ข้อความทุกอย่างเหมือนหนังสือเรียนแบบนี้ค่ะ ใช้หลายๆ อย่างมา
ประกอบกัน”

กรณีศึกษาที่ 6

(4.2) **ปรีกษาครูพี่เลี้ยงและเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพภายในสถานศึกษาเดียวกัน**

ในช่วงวงจรแก้ปัญหาแรก กรณีศึกษาพูดคุยหรือปรีกษาครูพี่เลี้ยง
และกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแห่ง
เดียวกัน แต่แทบจะไม่ได้ปรีกษาหรือขอข้อมูลสำคัญจากอาจารย์นิเทศก์ในระหว่างการออกแบบการ
เรียนการสอนเลย

“คุยกับเพื่อนๆ ที่อยู่ด้วยกันก่อนเลยคะ แบบว่าจะทำอะไร
ยังไง แล้วถึงปรีกษาครูพี่เลี้ยง แบบว่าที่หนูจะทำมันเหมาะสมมั๊ย”

กรณีศึกษาที่ 4

“จริงๆ ก็แทบจะไม่ได้ดู ไม่ได้คุยอะไรเลยนะคะก่อนที่จะไป
ดูเค้าที่โรงเรียน ก็ด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาคะ อาศัยที่อาจารย์สรุปรู
ประเด็นมาให้แต่ละครั้งก็เลยรู้ว่าเค้าจะสอน จะทำอะไรบ้าง”

อาจารย์นิเทศก์ภาษาไทย

“คือตอนที่เค้าคิดเค้าทำ ก่อนจะได้แผนมาคุยกันนี่แทบ
ไม่ได้คุยอะไรคะ ไม่ได้เตรียมข้อมูลหรืออะไรที่มันเฉพาะแต่ละคาบไว้
พี่ก็ให้หนังสือ ให้คู่มืออะไรแบบนี้ไปแต่แรก ตอนเริ่มเปิดเทอมคะ ที่นี้
เค้าก็ทำมาเสร็จเลย ได้คุยหลักๆ นี่ก็ตอนที่เค้าออกแบบวางแผน
มาแล้วคะ”

ครูพี่เลี้ยงสังคมศึกษา

(4.3) **ปรีกษาเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่าง
สถานศึกษา**

ในวงจรแก้ปัญหาหลัง พบว่า บางครั้งกรณีศึกษาจะปรีกษาเพื่อน
กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษา ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน

เรื่องที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากกรณีศึกษารับทราบข้อมูลระหว่างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาที่แตกต่างกันผ่านเครือข่ายออนไลน์

“ส่วนใหญ่จะคุยกับเพื่อนๆ ที่อยู่ด้วยกันมากกว่าค่ะ แต่แบบมีบางเรื่องที่เราเห็นว่าเพื่อนโรงเรียนอื่นเค้าสอนแบบมันใกล้เคียงกับเรา ดูจากในเพจนะคะ ก็มีแอบคุยกันบ้าง (หัวเราะ) แบบว่าทำอะไรยังไง แล้วก็ลองเอามาปรับๆ ดูกับของเราแบบนี้ค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 3

(5) ข้อมูลและสภาพปัญหาระหว่างการดำเนินการขั้นที่ 4 ฝึกฝนออกแบบการเรียน

การสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้พบว่า กระบวนการหลักที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ 4 ฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน คือ การสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้วิจัยพบว่า

(5.1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอนมีความจำเป็น

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ช่วยให้นักศึกษาได้แนวทางที่เหมาะสมก่อนที่จะพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เห็นด้วยกับกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“พี่ว่าแบบนี้ดีนะ คือเค้ารู้ว่าควรปรับควรแก้อะไร ควรจัดกิจกรรมอะไรแบบไหน กำหนดจุดประสงค์ยังไง ตัดเนื้อหาอะไรที่มันไม่สำคัญออกไปได้บ้าง เค้าก็กล้าเล่าว่าเค้าจะจัดอะไรยังไง เด็กคนอื่นพี่ก็จะไปดูสอนนั่นแหละเป็นหลัก แล้วก็นิเทศหลังสอน คอมเมนต์กิจกรรมอะไรแบบนี้ไป ก็เป็นรายบุคคล บางทีออกนิเทศพร้อมอาจารย์คนอื่นในสาขา แต่ก็จะมีนิเทศใครนิเทศมันนะ ไม่ได้มาคุยกันเสนอแนวทางพร้อมๆ กันนี่ไม่มีเลย ยิ่งให้ครูพี่เลี้ยงมาคุยด้วยนี่ยิ่งยาก บางทีไปก็ไม่เจอเค้าหรอก หรือเจอเค้าก็จะว่าเด็กเราดีอย่างนั้นอย่างนี้ หาไม่ดีนี่แทบจะไม่มีเลย...”

อาจารย์นิเทศก์สังกัดมหาวิทยาลัย

“จริงๆ ถ้าได้คุยก่อนที่เค้าจะเขียนแผน ว่าเค้าจะทำอะไร
 ยังไง มันสอดคล้องกับจุดประสงค์มั้ย วัตถุประสงค์ได้รึเปล่าอะไรแบบนี้
 มันดีเลยนะคะ คือเค้าก็มีเวลาไปปรับไปแก้ เวลาไปสอนจริงๆ มันก็ดี
 กับเด็ก กับตัวเค้าเอง ปกติเราก็คุยตอนก่อนจะสอนแค่มักไม่กินาที บาง
 ที่เค้าก็แก้อะไรไม่ทันละ...”

อาจารย์นิเทศก์ภาษาไทย

“ได้มาคุยกันแบบนี้ จริงๆ นอกจากนักศึกษาจะได้
 ประโยชน์แล้วครูที่เลี้ยงเองก็ได้ด้วยนะคะ คือมันได้แลกเปลี่ยนกัน ได้
 คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน
 แบบออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอนนักเรียน ก็
 ได้มุมมองอะไรใหม่ๆ ที่เราไม่รู้ พี่ก็อายุเยอะแล้วนะ บางทีก็ไม่ค่อย
 รู้อะไรใหม่ๆ (หัวเราะ) ”

ครูพี่เลี้ยงสังคมศึกษา

(5.2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอน มีหลายลักษณะ

จากการสังเกตการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติของ
 สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง พบว่า ลักษณะการปฏิบัติในขั้นตอนนี้
 นี้มี 3 ลักษณะ คือ 1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครบถ้วน โดย
 กรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอน ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาและอาจารย์นิเทศก์
 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา 2) สมาชิกชุมชน
 การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประกอบด้วยกรณีศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ โดย
 กรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอน และอาจารย์นิเทศก์ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ
 สะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา 3) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่
 พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประกอบด้วยกรณีศึกษาและครูพี่เลี้ยง โดยกรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบ
 การเรียนการสอน และครูพี่เลี้ยงร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอน
 ของกรณีศึกษา

(5.3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอน ต้องอาศัยการฝึกฝน

การสังเกตการณ์สะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของ
 กรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอน โดยสามารถอธิบายแนวทาง

ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ชัดเจนขึ้นในแต่ละครั้ง ดังเช่น การสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9

ครั้งแรก กรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนในของตนเองในลักษณะ “เล่าสิ่งที่ทำ” ดังนี้

“หนูสอนวิชาประวัติศาสตร์ค่ะ เรื่อง “ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์” กำหนดวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) นักเรียนอธิบายยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ได้ ...และ 3) ... หนูว่าจะนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ...ที่นี้หนูก็จะติดบัตรคำหรือรูปภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งหลักฐานที่มีลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่มีลายลักษณ์อักษร แล้วให้นักเรียนยกตัวอย่างหลักฐานทั้ง 2 ประเภท ส่วนหนูก็จะเขียนแผนผังความคิดแล้วก็จะสรุปเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ค่ะ...”

ครั้งที่สอง กรณีศึกษาสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนในของตนเองในลักษณะ “เล่าเหตุผลที่ทำ” คือ มีการแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของแนวทางการจัดกิจกรรมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น

“ของคาบนี้หนูสอนเรื่อง ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ค่ะ หนูกำหนดวัตถุประสงค์แค่ 2 ข้อ ค่ะ คือ 1) นักเรียนระบุหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ และ 2) นักเรียนจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้

โดยหนูจะนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร...หนูจะมีบัตรคำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ใส่กล่องไว้ให้นักเรียนออกมาจับบัตรคำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งแบบมีลายลักษณ์อักษรและไม่มีลายลักษณ์อักษร ก็ถ้าเด็กเลือกบัตรคำถูก คือแสดงว่าระบุหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ แล้วที่นี้ก็จะให้บอกว่าเป็นหลักฐานประเภทมีลายลักษณ์อักษรหรือไม่มีลายลักษณ์อักษร เป็นการฝึกให้เด็กได้จำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เสร็จแล้วหนูจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กัน ให้แต่ละกลุ่มเล่นเกมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยจำแนกรูปหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ออกเป็นหลักฐานขั้นต้นและขั้นรอง แล้วให้ทำใบงาน ที่นี้หนูก็ค่อยร่วมสรุปความรู้กับนักเรียนแบบนี้ค่ะ”

- (6) ข้อมูลและสภาพปัญหาระหว่างการดำเนินการขั้นที่ 5 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้มีข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

(6.1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นสิ่งสำคัญ

จากการสังเกตพบว่า ลักษณะการปฏิบัติในชั้นตอนนี้มี 3 ลักษณะ คือ

1) กรณีศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูที่เลี้ยงของกรณีศึกษาและอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมกัน 2) กรณีศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีครูที่เลี้ยงของกรณีศึกษาคนอื่นเข้าร่วม และ 3) กรณีศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีเพียงอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(6.2) ควรมีระยะเวลาที่เหมาะสมระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังและสะท้อนผลหลังออกแบบการเรียนการสอนและการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

การเข้าสังเกตชั้นเรียนของกรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาที่มีเวลาระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังและสะท้อนผลหลังออกแบบการเรียนการสอนและการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมจะมีการปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดสามารถช่วยลดและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้ดีขึ้น เช่น การสังเกตชั้นเรียน คาบเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ก. ของกรณีศึกษาที่ 3 พบว่า กรณีศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังออกแบบการเรียนการสอน

กรณีศึกษา นำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการให้นักเรียนอ่านเรื่อง

ภาษาพูดภาษาเขียนจากหนังสือเรียน จากนั้นครูอธิบายเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของภาษาพูด ภาษาเขียน เพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนออกมาจำแนกภาษาพูด ภาษาเขียนบนกระดาน และให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำใบงานเรื่องภาษาพูด ภาษาเขียน เพื่อประเมินผล

ข้อเสนอแนะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังออกแบบการเรียนการสอน

- ควรใช้กิจกรรมในลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสาระและหลักการของภาษาพูด ภาษาเขียนมากยิ่งขึ้น โดยอาจนำเข้าสู่บทเรียนในลักษณะการให้ตัวอย่างประโยคภาษาพูด หรือภาษาเขียน
- อาจใช้การสุ่มเรียกตัวแทนนักเรียน อาจเป็นตัวแทนกลุ่มย่อย หรือตัวแทนนักเรียนชายหรือนักเรียนหญิง ให้ตอบหรือเขียนประโยคที่สอดคล้องกันเป็นคู่ๆ หรืออาจใช้ลักษณะของการถามตอบ เช่น ผู้สอนอ่านประโยคที่ใช้ภาษาพูด ให้ตัวแทนนักเรียนบอกประโยคที่ใช้ภาษาเขียน โดยให้ตัวอย่างพอสมควร จากนั้นอธิบาย

ประกอบตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเห็นหลักการ ร่วมกับการอธิบายจากหนังสือเรียน ก่อน
จะให้ผู้เรียนทำใบงาน

กรณีศึกษาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังนี้

- เริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนอ่านตัวอย่างประโยคภาษา
พูด และภาษาเขียนที่เตรียมมาทีละคู่ และชี้ให้ผู้เรียนสังเกตเห็นความแตกต่าง แล้วให้
ผู้เรียนอ่านลักษณะและความแตกต่างระหว่างภาษาพูดและเขียนจากในหนังสือเรียน
- มีการให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มจากสลากรูปสัตว์ ทำให้
ผู้เรียนทั้งชายและหญิงกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- มีกิจกรรมให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มก็ส่งตัวแทนไปเติมประโยคภาษาเขียนที่
สอดคล้องกับภาษาพูดที่ผู้สอนกำหนด
- มีการนำผู้เรียนร่วมกันเฉลย และให้คะแนนกลุ่ม โดยเรียกตัวแทน 1 คน ไป
ทำหน้าที่เขียนคะแนน ก่อนให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำใบงาน

(6.3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ควรมุ่งเน้นที่ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กรณีศึกษาเห็นว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยมีการรับรู้ว่าคุณภาพ
ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนในตอนแรกน่าจะ
ได้รับการแก้ไข และมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้น

“จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของหนู ที่ตอนแรกๆ
ไม่รู้ว่ามีนักเรียนแบบเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์จริงๆ หรือว่าแค่จำ
คำจำอะไรแบบนี้ได้จากหนังสือแล้วก็มีปัญหาเรื่องการแบ่งกลุ่ม หนูก็
คิดว่าตอนสอนมันก็แบบดีขึ้นนะคะ (หัวเราะ) คือ พอใช้เทคนิคแบบ
แบ่งกลุ่มอะไรแบบนี้ นักเรียนก็ดูจะร่วมมือมากขึ้นคะ แบบเขียน
ประโยคแบบนี้ได้ ทำแบบฝึกหัดได้ ตอบถูกมากขึ้น กิจกรรมมันแบบ
คำถามไม่ตรงตามหนังสือเลยก็ตอบได้คะ(ยิ้ม)”

กรณีศึกษาที่ 3

2.2 ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ
เรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จาก
การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและสะท้อนความคิดจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเพื่อสร้างข้อสรุป
เกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการ

เรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และนัย
สู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ประเด็นสำคัญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการระหว่างการศึกษาภาคสนาม

สรุปสภาพและปัญหาระหว่าง การศึกษาภาคสนาม	นัยสู่การปรับปรุงกระบวนการฯ ระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม
<p>1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความ เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กระบวนการฯ โดยใช้แนวคิด ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คลาดเคลื่อน</p>	<p>เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างการดำเนินงานตาม กระบวนการฯ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ หรือหน่วยงานที่ ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา เห็นภาพชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับ</p> <p>1) รูปแบบของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถ ในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งมี ขนาดหรือระดับของการรวมกลุ่มแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผู้มี บทบาทหลักในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มสมาชิก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ</p> <p>2) ลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามบริบทการ ทำงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่ดูแลนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละคน</p>
<p>2) นักศึกษา อาจารย์ นิเทศก์ทราบข้อมูลแผนการนิเทศ ของคณะครุศาสตร์ค่อนข้างล่าช้า รวมทั้ง ผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งไม่ ทราบข้อมูล และไม่มี ความคุ้นเคยระหว่างกัน</p>	<p>เพิ่มรายละเอียดก่อนการดำเนินงานตามกระบวนการ โดย</p> <p>1) กำหนด ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและ สนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการ เสริมสร้าง ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ พิจารณากำหนดรูปแบบของการดำเนินการที่สอดคล้องกับ บริบทการทำงานจริง และผู้ที่จะดำเนินการได้เตรียมพร้อม ในการดำเนินการ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับตารางหรือ</p>

สรุปสภาพและปัญหาระหว่าง การศึกษาภาคสนาม	นัยสู่การปรับปรุงกระบวนการฯ ระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม
	<p>แผนการปฏิบัติงาน การนิเทศ ซึ่งการวางระบบการใช้กระบวนการนี้จะมีผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตามกระบวนการ รวมทั้งช่วยให้ผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน</p> <p>2) กำหนดกลยุทธ์ “ชัดเจน เชื่อใจ เชื่อมต่อ ชื่นชม” ในการวางระบบการใช้กระบวนการ โดย (1) สื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจภาพรวมของการดำเนินการอย่างชัดเจน (2) สร้างความเชื่อใจระหว่างผู้ดำเนินการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (3) สร้างเครือข่ายหรือช่องทางการติดต่อสื่อสาร และ (4) การให้ข้อมูลเชิงบวกแก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน</p>
3) ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ มีภาระงานมาก	<p>กำหนดกลยุทธ์ “ยืดหยุ่น ยินดี” ในการดำเนินการขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา โดย (1) พร้อมยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนแผนการหรือ กำหนดการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับภาระงานแทรกซ้อน สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และ 2) การนำเสนอความสำเร็จให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษาได้ร่วมรับทราบ และ ยินดี</p>
4) การดำเนินการตาม ขั้นตอนของกระบวนการฯ บาง ขั้นตอนอาจมีข้อจำกัดในการ ปฏิบัติจริง	<p>กำหนดจุดมุ่งหมายของแต่ละขั้นตอน กระบวนการหลัก รวมทั้งบทบาทของผู้ดำเนินการ และบทบาทของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์ ที่สอดคล้องกับกระบวนการหลักให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการดำเนินการ เช่น</p>

สรุปสภาพและปัญหาระหว่าง การศึกษาภาคสนาม	นัยสู่การปรับปรุงกระบวนการฯ ระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม
	<p>ขั้นตอนที่ 3 ริเริ่มพัฒนาตน นักศึกษามีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลสำคัญ หรือแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนในบทเรียนที่นักศึกษาต้องการ พัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน โดยครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทในการแนะนำหรือให้ข้อมูลสำคัญ หรือแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนในบทเรียนที่นักศึกษาต้องการ พัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพิ่มเติม</p>
<p>5) แนวทางในการสร้างความยั่งยืนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาไม่ชัดเจน</p>	<p>เพิ่มรายละเอียดหลังการดำเนินงานตามกระบวนการ (ขั้นที่2)</p> <p>1) กำหนด ขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ รวมทั้งสามารถดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยสอดคล้องกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา และบริบทการทำงานของครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์</p> <p>2) กำหนดกลยุทธ์ “ติดต่อ ติดตาม” ในการขับเคลื่อนกระบวนการเพื่อให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว</p>

ตอนที่ 3 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้จากการดำเนินการ วิจัยระยะที่ 3 สรุปผลการศึกษาระยะที่ 3

การนำเสนอข้อมูลในตอนต้นที่ 3 เป็นการนำเสนอข้อมูลจากผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมได้จากการสนทนากลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในภาคการศึกษาที่ 1 และการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปอุปนัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ และนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการนำเสนอข้อมูลในตอนต้นที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขกระบวนการก่อนนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างข้อสรุปและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการให้สมบูรณ์ต่อไป โดยจากการการศึกษา และรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3: สรุปผลการศึกษาระยะที่ 3 ภาคสนาม มีผลการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1) ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และการประมวลความรู้ความเข้าใจระหว่างการศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลการดำเนินงานตามกระบวนการฯ ในภาคการศึกษาที่ 1 เสร็จสิ้น ผู้วิจัยนำเสนอกระบวนการฯ ซึ่งพัฒนาขึ้นจากระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามกระบวนการฯ ประกอบด้วย นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ โดยจัดการสนทนากลุ่มขึ้นเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการสนทนากลุ่มสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

(1) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการออกแบบการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของกระบวนการ ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งช่วยให้ครูพี่เลี้ยงและ

อาจารย์นิเทศก์มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน เกิดการเรียนรู้ในระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล

“ปกติ แผนการจัดการเรียนรู้ก็จะมาจากแผ่นซีดี นี่ก็พูดความจริงให้ฟังเนอะ แต่กระบวนการนี้มันช่วยให้ครูพี่เลี้ยงได้โอเคเดียว ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น จากที่สอนแบบเรื่อยๆ มาเรื่อยๆ มันก็ช่วยให้เราได้พัฒนาขึ้น”

“ได้เอาใจใส่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากขึ้น คือ จริงๆ เราก็คุยกันทุกวัน แต่มันก็คุยเรื่องทั่วๆ ไป จะให้ไปนั่งดูเค้าสอนตลอดนี้ แทบจะไม่ค่อยมี ทีนี้พอเข้าไปนั่งดูเค้าบ่อยๆ เข้า มันช่วยให้ทั้งเราทั้งเค้าเคยชินกับการพูดการให้ข้อมูลด้านการจัดการเรียนรู้”

“มันมีบางประเด็นที่เรามองข้ามนะ แต่พออาจารย์นิเทศก์ชี้ประเด็น เราก็เออเนะ มันใช่ มันช่วยให้เราได้เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาด้วย”

(2) การดำเนินการตามกระบวนการควรต่อเนื่องครอบคลุมทั้งสองภาคการศึกษา และครอบคลุมนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษาทั้งหมด

(3) การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการอาจมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล เนื่องจากภาระงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

(4) การกำหนดช่วงเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ค่อนข้างแน่นอนของกรณีศึกษาแต่ละคน อาจทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ครอบคลุมทุกสาระการเรียนรู้ เช่น การกำหนดช่วงแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาสาขาสังคมศึกษาทุกวันอังคาร โดยกรณีศึกษาเลือกออกแบบการเรียนการสอนในสาระที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้วันพุธ ซึ่งเป็นคาบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาเป็นสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตลอดภาคการศึกษา ในขณะที่กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษามีสาระการเรียนรู้ถึง 5 สาระการเรียนรู้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ในบางขั้นตอนอาจมีข้อจำกัด ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน พบว่า แม้จะมีช่องทางการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ ที่เอื้อให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้พูดคุยหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แต่อาจไม่เหมาะสมต่อการใช้งานของสมาชิก เช่น ครูพี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศก์ที่ค่อนข้างอาวุโส ที่มีข้อจำกัดในการเข้าใช้เทคโนโลยี

“คือ ถามว่าเพจในเฟสบุ๊กมันดีมัย คือดีนะ ดีมากเลย เพราะมันทำให้ทั้งนักศึกษา ทั้งครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ได้เจอกัน ผ่านช่องทางออนไลน์ แบบต่างโรงเรียนกันก็คุยกันได้ ใครมีข้อมูล

อะไรก็ไปโพสต์ไปดูกัน แต่ที่นี้อาจารย์บางท่านที่อาวุโสอาจไม่ถนัดใช้เทคโนโลยี ชุมชนออนไลน์อะไรพวกนี้แล้วไม่ได้เข้าร่วม นักศึกษาก็ไม่ได้บอกไม่ได้คุยว่าในนั้นคุยอะไรกันบ้าง มันก็จะกลายเป็นบางที่ไม่รู้เรื่องไปได้”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5

ขั้นตอนที่ 3 ริเริ่มพัฒนาตน พบว่า หากให้นักศึกษาเป็นผู้ที่ค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองเป็นหลัก ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทเพียงผู้สนับสนุน หรือร่วมพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูล จะช่วยให้นักศึกษาแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตัวเองได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

“การที่ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์เป็นคนหาแล้วก็เตรียมข้อมูลให้นักศึกษามาหยิบไปใช้เลยมันเหมือนนักศึกษาสบายไปค่ะ เพราะ บทบาทหลักอยู่ที่ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ที่เป็นคนหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาให้ ก็เลยคิดว่า นักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการหาข้อมูลมาด้วย คือ ดีไม่ดีไม่เป็นไร เพราะยังไงเราก็ต้องมาแชร์กันในกลุ่มอยู่แล้ว มันน่าจะช่วยให้เค้าหาข้อมูลที่ตรงได้มากขึ้น แบบหลายหัวดีกว่าหัวเดียว”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1

2) ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ

หลังจากนำกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งพัฒนาขึ้นใน ระยะที่ 2 ระหว่างการศึกษาภาคสนาม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ มีประเด็นสำคัญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไข กระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและนัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ

ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	นัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ
1. ควรระบุเป้าหมายของกระบวนการให้มีความชัดเจน โดยระบุถึงขอบเขตของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อแสดงให้เห็นแนวทางการวัดและประเมินผลในแต่ละด้านที่เป็นรูปธรรม	ระบุขอบเขตของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูในเป้าหมายของกระบวนการฯ
2. การระบุหลักการสำคัญของกระบวนการ ควรเพิ่ม	เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ

ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	นัยสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ
<p>รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกระบวนการฯ รวมทั้งเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับหลักในการชี้แนะ ให้คำปรึกษาของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์</p>	<p>ออกแบบการเรียนการสอน ในกระบวนการระยะที่ 2 รวมทั้งอธิบายเกี่ยวกับการชี้แนะและ ให้คำปรึกษาของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เพิ่มเติมในส่วนของบทบาทครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์</p>
<p>3. การอธิบายโครงสร้างการดำเนินงานตามกระบวนการควรปรับให้มีความชัดเจนมากขึ้น</p> <p>1) รูปแบบการดำเนินการฯ ควรอธิบายข้อดีข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบ เพื่อให้ผู้ที่ดำเนินการ หรือผู้ใช้กระบวนการฯ เห็นภาพการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง</p> <p>2) ควรปรับภาษาที่ใช้ในการกำหนดลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้สื่อความหมายสอดคล้องกับคำอธิบาย</p>	<p>1) อธิบายข้อดีข้อจำกัดของรูปแบบการดำเนินการฯ แต่ละรูปแบบ ให้เห็นภาพการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง</p> <p>2) กำหนดลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้สื่อความหมายสอดคล้องกับคำอธิบาย เป็น one to one, one to many และ many to one</p>
<p>4. ควรเพิ่มรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการในชั้นที่ 2 ให้เห็นถึงกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งควรเสนอให้เห็นว่ากระบวนการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการแตกต่างจากการออกแบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปอย่างไร</p>	<p>เพิ่มรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการในชั้นที่ 2 เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู</p>

นอกจากข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในระหว่างนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ร่วมกับผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อเพิ่มเติมประเด็นในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กระบวนการที่ต้องดำเนินการร่วมกับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากนักศึกษาบางส่วนต้องปฏิบัติหน้าที่เสมือนครูประจำการ ต้องรับผิดชอบภาระ

งานบางส่วนแทนครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังมีภาระงานแทรกซ้อนที่ต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

2. การโน้มน้าวหรือจูงใจให้นักศึกษาปฏิบัติกรวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ให้เข้ามามีส่วนร่วมกระบวนการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญ และมีข้อจำกัดในการปฏิบัติพอสมควร การวางระบบในการใช้กระบวนการฯ รวมทั้งกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินการในช่วงแรกจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงาน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ เนื่องจากการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารนั้น ผู้ใช้จำเป็นต้องมีทักษะ และต้องอาศัยเครื่องมือ เช่น คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ตที่มีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย เป็นต้น

3. การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์นั้น สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาควรจะเป็นนักศึกษาสาขาวิชาเอกเดียวกัน จึงจะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นระบบการส่งนักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพภายในสถานศึกษาจึงต้องรองรับหรือสอดคล้องกับรูปแบบของการดำเนินการฯ เนื่องจาก การนำนักศึกษาทั้งหมดที่อยู่ภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแห่งเดียวกันแต่มีวิชาเอกแตกต่างกันไป รวมทั้งครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์มาเข้าร่วมกระบวนการฯ อาจไม่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาได้มากนัก และแม้ว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาสาขาวิชาเอกเดียวกันได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แต่อาจมีข้อจำกัดในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างสถานศึกษา เนื่องจากวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละแห่งแตกต่างกัน รวมทั้ง ตารางการทำงานของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์อาจไม่สอดคล้องกัน

การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการหลังการศึกษาคณาจารย์ทำได้
“กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ซึ่งเป็นกระบวนการฉบับสมบูรณ์ ดังนำเสนอในหัวข้อ 3.2

3.2 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับสมบูรณ์)

การสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาคณาจารย์ ดังที่ได้เสนอรายละเอียดในตอนต้นที่ 1 และ 2 รวมทั้ง ตอนที่ 3 หัวข้อ 3.1 ทำให้ผู้วิจัย

สามารถนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ฉบับสมบูรณ์)

บทนำ

จากการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า การที่ครูมีความรู้ ทักษะที่เหมาะสม รวมถึงการเตรียมครูใหม่ให้มีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Brookfield & Brookfield, 1995; Darling-Hammond, 2000) แต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการเตรียมนักศึกษาครู พบว่า เมื่อเข้าไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา นักศึกษาครูส่วนใหญ่ มีความสับสนในกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่สามารถหาวิธีการหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนและสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาครู โดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนการสอน การประเมินผล การสังเกตและการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (reflection) และผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นเพื่อให้เห็นข้อแตกต่างและสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้

บทบาทของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จึงมีความสำคัญมากต่อการเตรียมนักศึกษาครู โดยครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทที่มีในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษา ให้สามารถทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู จากการศึกษาพบว่า โปรแกรมการฝึกหัดครูของหลายประเทศแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบสนับสนุนโดยเพื่อนร่วมงาน ระหว่างอยู่ในกระบวนการฝึกสอน โดยอธิบายว่า กระบวนการฝึกสอนนั้นไม่เน้นที่พี่เลี้ยงเพียงคนเดียว แต่เน้นที่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ซึ่งจะก่อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และช่วยให้เกิดการสะท้อนคิดที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติและการสืบสอบของนักศึกษาครู ซึ่งมีผลดีต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู Britton, Paine, Pimm & Raizen (2003 cites in Luft et al., 2011) โดย Niess (2008) อธิบายว่าการให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์ตรงในการวางแผนและการออกแบบสภาพการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ จะทำให้นักศึกษาครูได้พัฒนาการให้เหตุผลทางการสอน (Pedagogical Reasoning) และช่วยให้นักศึกษาครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่ายขึ้น

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความจริงจังของสมาชิก และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน และมุ่งเน้นไปที่การสะท้อนผลการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผ่านกระบวนการที่แสดงถึงการแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนของครู โดยมีสมมติฐานคือ สิ่งที่ครูทำร่วมกันนอกห้องเรียนในการวางแผน และการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งการเตรียมการสอนมีความสำคัญเท่าๆ กับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และกระบวนการต่างๆ เหล่านี้สามารถปรับโครงสร้างของโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้

การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำงานของครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เพราะช่วยให้ครูที่เลี้ยงในสถานศึกษาและอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยมีช่วงเวลาในการชี้แนะนักศึกษาครูในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยเวลาที่ใช้ในการดำเนินการและภาระงานไม่แตกต่างจากการนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เคยปฏิบัติ และยังช่วยให้นักศึกษาครูแต่ละคนได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของตน นอกจากนี้การใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังเอื้อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งจะมุ่งให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี ด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมการทำงานภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนากระบวนการเพื่อให้ความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ที่เป็นบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และครูที่เลี้ยงที่เป็นบุคลากรทั้งในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการในสนามวิจัย จนได้กระบวนการดำเนินงานพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรายละเอียดของกระบวนการประกอบด้วย

1. แนวคิดของกระบวนการฯ
2. เป้าหมายของกระบวนการฯ

3. หลักการสำคัญของกระบวนการฯ
 4. ความรู้และทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง
 5. โครงสร้างการดำเนินงานตามกระบวนการฯ
 6. ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการฯ
 7. กลยุทธ์การดำเนินงานตามกระบวนการฯ
- สาระสำคัญของกระบวนการฯ ทั้ง 7 ประการข้างต้น มีดังนี้

1. แนวคิดของกระบวนการฯ

1.1 นิยามของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีคำนิยามและคำจำกัดความเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ที่ชัดเจน และอาจมีการตีความในบริบทที่แตกต่างกัน แต่กลับพบว่าคำนิยามของ PLC โดยนักการศึกษาหลายท่านมีสิ่งที่สอดคล้องกัน ได้แก่ *การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์ วิจารณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และ การดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม*

อาจสรุปได้ว่า แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ แนวคิดการพัฒนาการปฏิบัติงาน ที่ว่าด้วยกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของสมาชิก ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และ การดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม

1.2 สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่มีการระบุจำนวนน้อยที่สุดหรือมากที่สุด โดยสามารถจัดเป็นโครงสร้างหลัก 2 ส่วน คือ

1) *สมาชิกส่วนที่เป็นครูผู้สอน* ส่วนใหญ่ใช้ในการรวมกลุ่มของสมาชิกครูผู้สอนระดับประถมศึกษา หรือครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้ในการรวมกลุ่มของสมาชิกครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

2) *สมาชิกส่วนที่เป็นนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ* ซึ่งหมายรวมถึงผู้บริหาร นักการศึกษา ศิษยานุศิษย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ว่าจะในด้านหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

1.3 องค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นมาในโรงเรียนนั้นนอกจากจะต้อง

ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มครูผู้สอนและกลุ่มนักการศึกษา ดังที่กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีสิ่งที่มีสมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกัน อาจเรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักของ PLC ซึ่งสามารถสรุปได้ 5 ประการ คือ (Martin, 2011: 143, Hord, Roussin and Sommers, 2010: 1, Annenberg Institute for School Reform, 2013: online, Richard DuFour, 2007: 8)

1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and vision) คือ สมาชิกใน PLC ต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน เพราะ การมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้หรือ Learning Community ในโรงเรียน ดังนั้นสมาชิกใน PLC จึงต้องมี**บรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน**

2) การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective responsibility for students learning) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูผู้สอนมีต่อนักเรียนบนฐานความเชื่อที่ว่า**นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้** ซึ่งสมาชิกใน PLC จะ**ร่วมกันวางเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน**

3) การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective professional inquiry) การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกใน PLC เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อ**สะท้อนผลจากการปฏิบัติ รวมทั้งการร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น** โดยเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน เป็นการช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) PLC จะให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลังโดยการร่วมมือรวมพลัง และสิ่งสำคัญของการร่วมมือรวมพลังใน PLC คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังจะ**ให้ความสำคัญกับความรู้สึกพึงพาอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิก PLC ระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้** เช่น เกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่างๆ

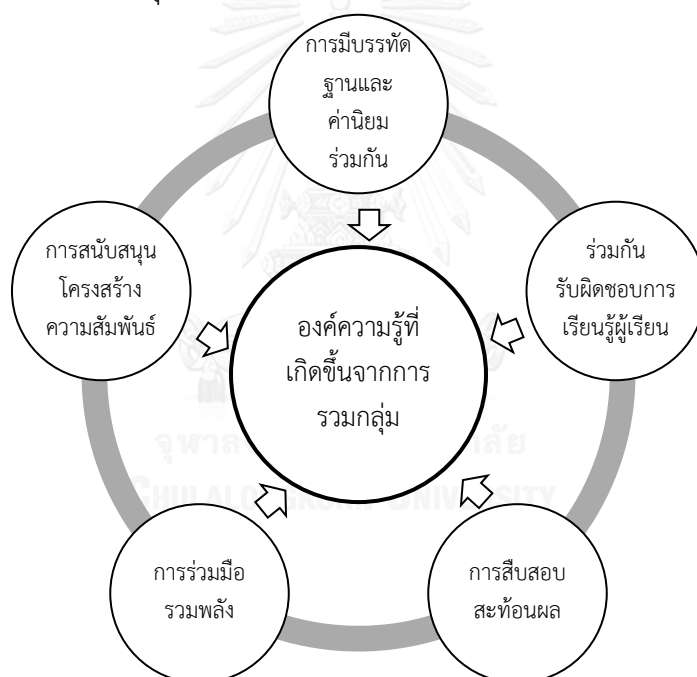
5) การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive conditions structural arrangements and collegial relationships) เป็นการเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอน วิชาทวิภาคีวิจารณ์และสะท้อนการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสอนของเพื่อนร่วมงานและของสมาชิก

PLC เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน จะช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์

องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นไม่มีลักษณะเป็นลำดับขั้น แต่เป็นลักษณะที่ใช้แบ่งแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่าง PLC กับการรวมกลุ่มในโรงเรียนโดยทั่วไป

นอกจากนี้ Hord, Roussin & Sommers (2010: 211-212) ได้อธิบายว่า นอกจาก PLC จะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ประการแล้ว องค์ประกอบเหล่านี้ยังจัดเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของ PLC โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่กล่าวมาสรุปได้ว่า PLC จะประกอบด้วย

- 1) องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้
- 2) องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มและการนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ สามารถสรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้ดังนี้

ภาพความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. เป้าหมายของกระบวนการฯ

เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครู

คำอธิบาย: โดยทั่วไปชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลปฏิบัติ และการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือร่วมพลังของครู เมื่อนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการบริหารการพัฒนา

นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู จึงกำหนดเป้าหมายของกระบวนการฯ เพื่อ “พัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู” โดยความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งจะประกอบด้วย (1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ (4)การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้

3. หลักการสำคัญของกระบวนการฯ

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า มีการนำแนวคิด PLC ไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างแพร่หลาย โดย ความสำเร็จในการนำแนวคิด PLC มาใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้น สามารถดำเนินการได้ โดยอาศัยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วยนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษา รวมทั้งอาจารย์นิเทศที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษา
- 2) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดพัฒนาการด้านการออกแบบการเรียนการสอน
- 3) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน และร่วมกันพิจารณาพร้อมทั้งเลือกแนวทางการสอน ที่ทำให้นักศึกษาสามารถออกแบบการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด
- 4) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและสิ่งที่มีผลกระทบต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อขยายความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา
- 5) สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสสังเกตการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา และโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมทั้งสะท้อนผลการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อช่วยให้สมาชิกเห็นความสำคัญของผลที่เกิดขึ้นจากการออกแบบการเรียนการสอน

4. ความรู้และทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้เข้าร่วมกระบวนการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรจะมีพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1) **ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน** ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ของนักเรียน วิธีสอน เทคนิคการสอน รูปแบบการสอนทั้งแบบทั่วไปและแบบที่มีความเฉพาะกับเนื้อหาสาระ รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2) **ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ** ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับโครงสร้างเนื้อหาสาระในวิชาเอก และสาระสำคัญของเนื้อหา

3) **ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน และสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ เพื่อให้สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นตอน และทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความรู้ดังกล่าวข้างต้น สมาชิก PLC จะใช้เป็นพื้นฐานเพื่อช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้พัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน และนอกจากความรู้ทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว สมาชิก PLC ควรจะมีสามารถในการทำงานแบบร่วมมือ รวมถึง ได้แก่ ความสามารถในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการระบุเป้าหมายการเรียนรู้ ทั้งของตนเองและนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดใจ การสื่อสาร และการสะท้อนคิด เพื่อให้การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. โครงสร้างการดำเนินงานตามกระบวนการฯ

การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์หรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา ต้องพิจารณาบทบาทการดำเนินงานและลักษณะโครงสร้างการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษา ซึ่งจะมีเป้าหมาย และรายละเอียดในการดำเนินการ รวมทั้งระดับหรือขนาดของการรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อ

ดำเนินการตามกระบวนการที่แตกต่างกันไป โดยรูปแบบของการดำเนินการเสริมสร้าง
 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิด
 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทาง
 วิชาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 รูปแบบของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
 นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีรูปแบบการดำเนินงานที่
 แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มสมาชิกชุมชนการ
 เรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ขนาดหรือระดับของการรวมกลุ่มแตกต่างกันไป มี 5 รูปแบบ ดังนี้

(1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็นการ
 ดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการ
 วิชาชีพครูโดยคณะอาจารย์หรือบุคลากรประจำศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูประจำคณะครุศาสตร์
 ศึกษาศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น
 นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาทุกคนอาจมีบทบาท
 ในการเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายใต้การวางแผนการดำเนินการโดยศูนย์ฝึก
 ปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่มีการรวมกลุ่มของสมาชิกจำนวนมากที่สุด
 แต่อาจมีข้อจำกัดในการดำเนินการค่อนข้างมาก

(2) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็น
 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการ
 วิชาชีพครูโดยบุคลากรประจำสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่ง เช่น หัวหน้าฝ่าย
 วิชาการ เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น
 นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยงที่อยู่ภายในสถานศึกษา รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ของ
 นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษาแห่งนั้น อาจมีบทบาทในการเป็นสมาชิก
 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายใต้การวางแผนการดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่
 ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบดูแลนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา ซึ่ง
 สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่งจะมีแนวการดำเนินงานตามกระบวนการที่แตกต่าง
 กันไปขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา

(3) การดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ เป็นการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถ
 ในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยอาจารย์นิเทศก์แต่ละคน
 เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้นนักศึกษา

ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่มีอาจารย์นิเทศก์ร่วมกัน รวมทั้งครูพี่เลี้ยงที่อยู่ภายในสถานศึกษาของนักศึกษาแต่ละคนอาจมีบทบาทในการเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน ภายใต้การวางแผนการดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์แต่ละท่าน ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่งจะมีแนวการดำเนินงานตามกระบวนการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการวางแผนร่วมกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง

(4) การดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง เป็นการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยครูพี่เลี้ยงที่อยู่ภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่งเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยอาจเป็นครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาที่สอนระดับชั้นเดียวกัน หรือสอนวิชาเดียวกัน ดังนั้นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่มีครูพี่เลี้ยงร่วมกัน และอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาแต่ละคนอาจมีบทบาทในการเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน ภายใต้การวางแผนการดำเนินการครูพี่เลี้ยงแต่ละท่าน ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่งจะมีแนวการดำเนินงานตามกระบวนการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการวางแผนร่วมกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง

(5) การดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เป็นการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยลักษณะการรวมกลุ่มของสมาชิกอาจเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ

(5.1) นักศึกษาวิชาเอกเดียวกัน เป็นการดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสาขาวิชาเอกเดียวกันเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยยึดสาขาวิชาเอกเดียวกันเป็นหลัก ดังนั้นการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาเอกเดียวกัน อาจารย์รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาแต่ละคนที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แม้จะฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาต่างกันก็ตาม

(5.2) นักศึกษาฝึกสอนในระดับชั้นเดียวกัน เป็นการดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในระดับชั้นเดียวกันเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยยึดระดับชั้นที่รับผิดชอบสอนเป็นหลัก ดังนั้นการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงประกอบด้วยนักศึกษาที่สอนระดับชั้นเดียวกันแม้จะสอนวิชาแตกต่างกัน อาจารย์รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาแต่ละคนที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แม้จะฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาต่างกันก็ตาม

5.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ประกอบด้วย

1) **ผู้ดำเนินการ** หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา โดยผู้ดำเนินการควรมีความรู้พื้นฐานด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลปฏิบัติ รวมทั้งมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อช่วยให้กระบวนการฯ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) **สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ** ประกอบด้วย สมาชิกส่วนที่เป็นครูผู้สอน รวมทั้งสมาชิกส่วนที่เป็นนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในที่นี้สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่วนที่เป็นครูผู้สอน จะหมายถึง *นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู* และสมาชิกส่วนที่เป็นนักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง *ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์*

ผู้ดำเนินการ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ที่เข้าร่วมกระบวนการฯ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่งจะมีบทบาทหลักแตกต่างกันไปในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการฯ ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการฯต่อไป

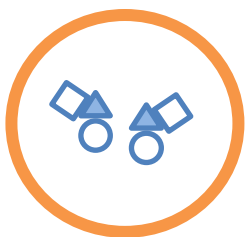
5.3 ลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่สอดคล้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา ดังนั้นลักษณะการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงแตกต่างกันไปตามบริบทการทำงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่ดูแลนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละคน ในที่นี้ ได้เสนอลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับการดูแลให้คำปรึกษาของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ โดยมีสัญลักษณ์ ดังนี้

(1) **แบบกลุ่ม one to one หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง** คือ ลักษณะการรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่**สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละบทบาทมีจำนวนเท่ากัน** การรวมกลุ่มรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง

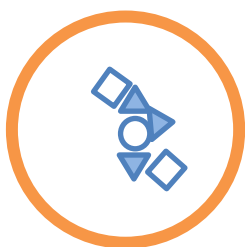
รวมทั้งอาจารย์นิเทศเห็นว่า เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมการทำงานภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมากที่สุด เหมาะสำหรับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษาของนักศึกษาที่อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีจำนวนมากพอกับจำนวนนักศึกษา ทำให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงรู้สึกไม่มีภาระในการดูแลนักศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์สามารถดูแลให้คำปรึกษานักศึกษาที่รับผิดชอบ รวมทั้งเข้าถึงแก่นเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม และนักศึกษาได้รับการดูแลและคำปรึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการอย่างแท้จริง

ตัวอย่าง การรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข. ประกอบด้วยสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำนวน 6 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์จำนวน 2 คน ครูพี่เลี้ยง 2 คน และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย 2 คน

(2) แบบกลุ่ม one to many หรือแบบอาจารย์นิเทศก์/ครูพี่เลี้ยงหนึ่งคนต่อ

นักศึกษาหลายคน คือ ลักษณะการรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่สมาชิกในส่วนของ**ครูพี่เลี้ยงและ/หรืออาจารย์นิเทศก์มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู** ทำให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจำเป็นต้องรับผิดชอบดูแลและให้คำปรึกษานักศึกษามากกว่าหนึ่งคน อาจทำให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ดูแลให้คำปรึกษานักศึกษาที่รับผิดชอบ รวมทั้งเข้าถึงแก่นเรียนรู้ของนักศึกษาได้น้อยกว่าการรวมกลุ่มแบบหนึ่งต่อหนึ่ง อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่อยู่ภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีการรวมกลุ่มแบบหนึ่งต่อสองนี้จะได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนมุมมองกับเพื่อนนักศึกษาที่อยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงร่วมกันมากกว่าแบบหนึ่งต่อหนึ่ง

ตัวอย่าง การรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค. และ ง. ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค. เป็นการรวมกลุ่มที่อาจารย์นิเทศก์มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษา โดยสมาชิกมี 7 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์จำนวน 1 คน ครูพี่เลี้ยง 3 คน และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา 3 คน ส่วนการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ง. เป็นการรวมกลุ่มที่ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยสมาชิกมี 6 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์จำนวน 1 คน ครูพี่เลี้ยง 2 คน และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา 3 คน

(3) แบบกลุ่ม many to one หรือแบบอาจารย์นิเทศก์/ครูพี่เลี้ยงหลายคนต่อ นักศึกษาหนึ่งคนคือ ลักษณะการรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่สมาชิกในส่วนของครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์มีจำนวนมากกว่า นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ทำให้นักศึกษาได้รับการดูแลให้คำปรึกษาจากอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงมากกว่าหนึ่งคน อาจทำให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์แต่ละคนไม่เกิดความรู้สึกว่ามีภาระในการดูแลให้คำปรึกษานักศึกษาที่รับผิดชอบมากเกินไป และสามารถแบ่งความรับผิดชอบในการเข้าสังเกตชั้นเรียนของนักศึกษากับครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์ที่รับผิดชอบร่วมกันได้ อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่อยู่ภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีการรวมกลุ่มแบบสองต่อหนึ่งนี้ แม้จะได้รับการดูแลให้คำปรึกษาจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ค่อนข้างใกล้ชิด แต่นักศึกษาบางคนจะเกิดความรู้สึกสับสนในกรณีที่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแนะนำไปในทิศทางที่อาจไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลอาจเกิดสถานการณ์ที่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เกิดความเกรงใจกัน การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จึงอาจมีข้อจำกัด หากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาร่วมกันมีสัมพันธภาพอันดีต่อกัน ก็จะสามารถลดข้อจำกัดในส่วนนี้ไปได้

ตัวอย่าง การรวมกลุ่มของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก. เป็นการรวมกลุ่มที่ครูพี่เลี้ยงมีจำนวนมากกว่านักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยสมาชิกมี 9 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์จำนวน 3 คน ครูพี่เลี้ยง 6 คน และนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย 3 คน

6. ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการฯ

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การดำเนินงานใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา และขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ให้ความสำคัญกับการสนับสนุน และจัดลำดับโครงสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การดำเนินการเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการ เป็นการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเริ่มดำเนินการในขั้นที่ 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจร แก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของ นักเรียน การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้าง ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจึงมีสิ่ง ที่ผู้ดำเนินการต้องพิจารณาและดำเนินการ ดังนี้

1) การกำหนดรูปแบบของการดำเนินการ

รูปแบบของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบ การเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 รูปแบบ แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม สมาชิก ทำให้ขนาดหรือระดับของการรวมกลุ่มแตกต่างกันไป ได้แก่ (1) รูปแบบการดำเนินการ โดยผู้รับผิดชอบจากศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (2) รูปแบบการดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบใน สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (3) รูปแบบการดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ (4) รูปแบบ การดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง และ (5) รูปแบบการดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ครู ดังนั้นผู้ดำเนินการต้องพิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ในความ รับผิดชอบของตนเอง รวมทั้งบริบทในการทำงานที่สอดคล้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการตาม กระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การสร้างความเข้าใจและการเผยแพร่แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ก่อนเริ่มดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ผู้ดำเนินการต้องประชาสัมพันธ์เผยแพร่แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแก่ผู้ที่ เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครู รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของ คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนการเริ่มต้นดำเนินงานนั้นทำ ได้โดยการประชาสัมพันธ์ในการประชุมในระดับต่างๆ ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็น ทางการ รวมทั้งการจัดทำเอกสารและแหล่งข้อมูลออนไลน์เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และกระบวนการ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเห็นภาพรวมการดำเนินการตามขั้นตอนการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบรายละเอียดและให้การสนับสนุนการดำเนินการตามกระบวนการ

3) การทำความรู้จักสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

เมื่อผู้ดำเนินการได้เผยแพร่แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและ กระบวนการ รวมทั้งสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกระบวนการในเบื้องต้นแล้ว ผู้ดำเนินการควรเริ่มสร้างสัมพันธ์ภาพและทำความรู้จักผู้ที่สมัครใจเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ที่สามารถช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการ ให้ประสบความสำเร็จ โดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการ ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู และการขออนุญาตเข้าสังเกตการณ์การนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครูภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

4) การสร้างระบบสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์

ผู้ดำเนินการควรพัฒนาช่องทางในการสื่อสารกับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก เพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับครูพี่ เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนรู้ การสอนของนักศึกษา รวมทั้งการสรุปข้อเรียนรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลและ การเข้าสังเกตชั้นเรียนของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ ละแห่งจะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ การสอนของตนเองได้ นอกจากนี้ยังใช้เป็นช่องทางในการนัดหมายซักถาม ตอบข้อสงสัยต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการให้แก่สมาชิก รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลสำคัญต่างๆ เช่น ตารางแผนการปฏิบัติงาน หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนรู้ การสอนของนักศึกษา รวมทั้งการเผยแพร่ผลการดำเนินการที่เป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาอื่นๆ มีความรู้สึกอยากดำเนินการ

5) การจัดตารางการปฏิบัติงานและการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก

ผู้ดำเนินการควรกำหนดช่วงเวลาการปฏิบัติงานและการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในแต่ละชุมชนการเรียนรู้ อย่างน้อย 1 วงจรแก้ปัญหา ใน ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ซึ่งอาจกำหนดช่วงเวลาในแต่ละเดือนเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่งเห็นภาพของการดำเนินการตลอดภาคการศึกษา ได้แก่

- 1) การเข้าสังเกตชั้นเรียนเพื่อระบุสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษา

และการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 ของการฝึกประสบการณ์ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ร่วมกับ อาจารย์นิเทศก์ประมาณ 1 ครั้ง/เดือน และ 3) การสังเกตชั้นเรียนและสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ประมาณ 1 ครั้ง/เดือน โดยจำนวนครั้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาและหลังการจัดการเรียนรู้นั้นขึ้นอยู่กับจำนวนสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การนำกระบวนการไปใช้จึงควรพิจารณาและวางแผนการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในแต่ละชุมชนการเรียนรู้ ในแต่ละวงจรแก้ปัญหา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่ละคน

นอกจากนี้ยังควรกำหนดช่วงการประชุมที่สำคัญของกระบวนการที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทุกคนต้องเข้าร่วม คือ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการในช่วงแรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดการสร้างกลุ่มชุมชน 2) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาค และ 3) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปลายภาค

ดังนั้น ผู้ดำเนินการควรจัดเตรียมสถานที่ที่สะดวกสำหรับให้สมาชิกทั้งหมดสามารถเข้าร่วมการประชุมที่สำคัญทั้ง 3 ครั้ง และควรประสานการใช้สถานที่ที่สะดวกต่อการดำเนินการตามกระบวนการของสมาชิก ซึ่งอาจเป็นห้องประชุมย่อย หรือห้องพักอาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

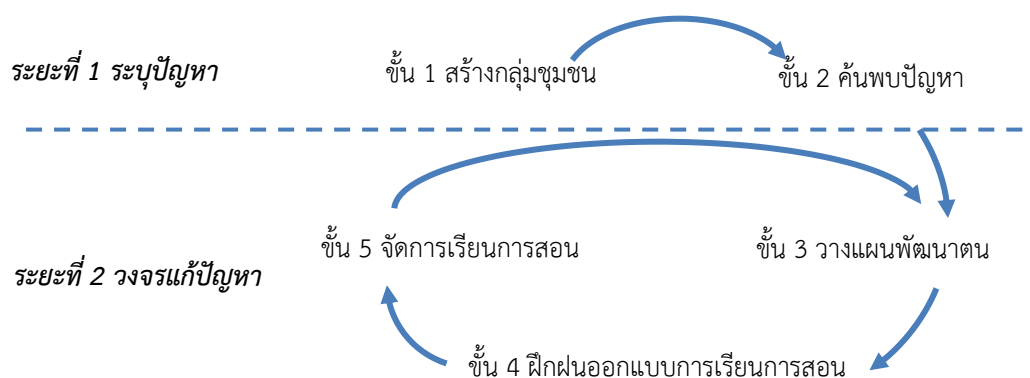
ขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา

การดำเนินงานตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่สามารถกำหนดช่วงเวลาการปฏิบัติหรือแผนการดำเนินงานไว้อย่างเคร่งครัด เนื่องจากผู้ที่จะดำเนินการสามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนแผนการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งระบบการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม พบว่า ขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทการทำงานของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะ	ขั้นตอน	จุดมุ่งหมาย	กระบวนการหลัก
ระบุปัญหา	1. สร้างกลุ่ม ชุมชน	1. เพื่อให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการ รวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2. เพื่อให้สมาชิกของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3. เพื่อให้สมาชิกของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน วางแผนการดำเนินงาน	1. การกำหนดลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของ สมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3. การวางแผนการดำเนินงานตามกระบวนการ
	2. ค้นพบ ปัญหา	1. เพื่อให้สมาชิกชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดความ เข้าใจสภาพปัญหาในการ ออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษา 2. เพื่อให้สมาชิกชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพประเด็น เกี่ยวกับจุดบกพร่องหรือควร ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการ ออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษา	1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ของนักเรียนในชั้นเรียนจริง 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อ ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาของ นักเรียนที่สามารถแก้ไขหรือพัฒนาด้วยการ ออกแบบการเรียนการสอน 3. การระบุประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบการ เรียนการสอนที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการเรียนรู้ ของนักเรียน 4. การกำหนดพฤติกรรมหรือหลักฐานข้อมูลที่ ชัดเจนที่แสดงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับ การแก้ไขด้วยการออกแบบการเรียนการสอน
วางรแก้ปัญหา	3. นักศึกษา วางแผน พัฒนาตน	1. เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดความ เข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดในการ ออกแบบการเรียนการสอน 2. เพื่อให้ให้นักศึกษารู้ แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ใน การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการ ออกแบบการเรียนการสอน	1. การกำหนดหรือระบุบทเรียนที่ต้องการ พัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษา 2. การระบุข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการ เรียนการสอนของนักศึกษา 3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อ ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นต่อ การออกแบบการเรียนการสอน
	4. นักศึกษา ฝึกฝน ออกแบบการ เรียนการสอน	เพื่อให้ให้นักศึกษาพัฒนาการ ออกแบบการเรียนการสอน	1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการ เรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของ นักเรียน

ระยะ	ขั้นตอน	จุดมุ่งหมาย	กระบวนการหลัก
			2. การออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า 3. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ออกแบบการเรียนการสอน 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน 5. การปรับปรุงแก้ไขผลการออกแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้
	5. นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	เพื่อให้นักศึกษาประเมินผล การออกแบบการเรียนการสอน	1. การจัดการเรียนรู้และการเข้าสู่สัปดาห์เรียน 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนการสอน 3. การปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นจะมีลักษณะเป็นวงจรปฏิบัติที่เกิดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา จึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงระบุปัญหา คือการดำเนินการในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 และช่วงวงจรแก้ปัญหา คือ การดำเนินการในขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการเป็นวงจร ดังนี้

จากตารางการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการหลักของแต่ละขั้นตอนมีวัตถุประสงค์เฉพาะ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทที่แตกต่างกันไป โดยสามารถอธิบาย

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูที่เลี้ยง/อาจารย์ นิเทศก์
	<p>แต่ละขั้นตอน เพื่อใช้ในการให้ข้อมูลแก่สมาชิกในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการวางแผนการดำเนินการตามกระบวนการ</p> <p>3. ประสานงานและเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิก PLC โดยประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักศึกษา ครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู</p> <p>4. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และแผนการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ</p>	<p>ดำเนินการในฐานะนักศึกษา</p> <p>3. ทำความรู้จักและสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกกลุ่มย่อยของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก เช่น การขอหมายเลขโทรศัพท์สำหรับติดต่อ หรือการตั้งกลุ่มสื่อสารออนไลน์ เป็นต้น</p> <p>4. เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และเพื่อนนักศึกษา</p>	<p>ดำเนินการในฐานะครูที่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์</p> <p>3. ทำความรู้จักและสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกกลุ่มย่อยของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก เช่น การขอหมายเลขโทรศัพท์สำหรับติดต่อ หรือเข้าร่วมกลุ่มสื่อสารออนไลน์ เป็นต้น</p> <p>4. เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับนักศึกษา</p>
2. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	<p>ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยสื่อสารให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้มีความเข้าใจตรงกัน ดังนี้</p> <p>1. เป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ</p>	<p>ร่วมกันระบупัญหา คุณลักษณะของนักเรียนที่ต้องการส่งเสริมหรือพัฒนา หรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยครูที่เลี้ยงเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่เป็นอยู่และเกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน นักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควบคู่กับการพิจารณาเป้าหมายของหลักสูตร และนโยบายของโรงเรียน</p>	

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูที่เลี้ยง/อาจารย์ นิเทศก์
	คือ ผลการเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนผ่านการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา และเป็นผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามหลักสูตร รวมทั้งเป้าหมายของสถานศึกษา 2. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา แต่ละแห่งอาจมีเป้าหมายแตกต่างกัน		
3. การวางแผนการดำเนินงาน	1. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานตามกระบวนการ 2. สรุปรายการแผนการดำเนินงานโดยรวมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทุกแห่ง 3. ประชาสัมพันธ์แผนการดำเนินงานโดยรวมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทุกแห่ง	นักศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนด 1. วันและเวลาที่นักศึกษาสามารถให้ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกตชั้นเรียนเพื่อระบุสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 ของการฝึกประสบการณ์ 2. ช่วงวันและเวลา ที่นักศึกษาวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่สำคัญ และออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3. วันและเวลาที่นักศึกษาสามารถให้ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการออกแบบการเรียนการสอน (อย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน) 4. วันและเวลาที่นักศึกษาสามารถให้ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เข้าสังเกตชั้นเรียน และสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา (อย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน)	

ขั้นที่ 2 ค้นพบปัญหา

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดความเข้าใจสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถร่วมกันระบุประเด็นเกี่ยวกับจุดบกพร่องหรือควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาสามารถวางแผนแก้ไขจุดบกพร่อง รวมทั้งสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างเข้าร่วมกระบวนการ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งผู้ดำเนินการ และสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีบทบาทในการดำเนินการดังนี้

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนในชั้นเรียนจริง	ประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการเรียนการสอนในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 ของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้สมาชิกสามารถรวบรวมประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน อันเนื่องมาจากปัญหา รวมทั้งจุดบกพร่อง เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา	1. ออกแบบการเรียนการสอน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย	เข้าสังเกตการสอน โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ครูเพื่อรวบรวมประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน อันเนื่องมาจากปัญหา รวมทั้งจุดบกพร่อง หรือจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักเรียนที่สามารถแก้ไขหรือพัฒนาด้วยการออกแบบการเรียนการสอน	นัดหมายสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักเรียนที่สามารถแก้ไขหรือพัฒนาด้วยการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการ	1. เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลเพื่อวิเคราะห์และสรุปประเด็นสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา 2. สะท้อนผลการ	เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์และสรุปประเด็นสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู (ตามแผนการที่วางไว้ในขั้นที่ 1) โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้คำถามเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เกิดการ

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
	วิเคราะห์และสรุปประเด็นสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา	จัดการเรียนรู้ตามที่ออกแบบการเรียนการสอนไว้ และเสนอประเด็นสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษาต้องการแก้ไขหรือพัฒนา	สะท้อนคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ และสามารถสรุปสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนได้ เช่น 1. นศ. ทำอะไร เพราะอะไร 2. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคืออะไร 3. นศ.คิดว่าควรแก้ไขอะไรอย่างไร เพราะเหตุใด
3. การระบุประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน	ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาแก่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสรุปประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาโดยรวม	ระบุปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน อันเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา และระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา	ระบุประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน อันเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา และระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ร่วมกับนักศึกษา
4. การกำหนดพฤติกรรมหรือหลักฐานข้อมูลที่ชัดเจนที่แสดงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการแก้ไขด้วยการออกแบบการเรียนการสอน	รวบรวมข้อมูลพฤติกรรมหรือหลักฐานข้อมูลที่แสดงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา	กำหนดพฤติกรรมหรือหลักฐานข้อมูลที่ชัดเจนที่แสดงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ที่สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้	

ระยะที่ 2 วจรแก้ปัญหา

การดำเนินการในระยะนี้เป็นระยะการแก้ปัญหาหรือพัฒนาออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจรประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 3 นักศึกษาวางแผนพัฒนาตน ขั้นที่ 4 นักศึกษาฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน และขั้นที่ 5 นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 3 นักศึกษาวางแผนพัฒนาตน

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระบุว่าแนวทางที่จะช่วยให้ครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ในการเลือกใช้และพัฒนาเทคนิควิธีการสอน ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเนื้อหาและสัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดในการออกแบบการเรียนการสอน และรู้แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งผู้ดำเนินการ และสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีบทบาทในการดำเนินการดังนี้

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
1. การกำหนดหรือระบุบทเรียนที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษา	รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทเรียนที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อใช้พัฒนาเป็นฐานข้อมูลสำหรับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	กำหนดหรือระบุบทเรียนที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสำคัญของบทเรียน คือ เป็นบทเรียนที่นักศึกษามีความยากลำบากในการออกแบบการเรียนการสอน และ/หรือเป็นบทเรียนที่นักเรียนประสบปัญหาในการเรียนรู้ และเป็นบทเรียนที่สามารถ	ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดหรือระบุบทเรียนที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษา

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
		ออกแบบการเรียนการสอนที่พัฒนานักเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชน	
2. การระบุข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา	รวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อใช้พัฒนาเป็นฐานข้อมูลสำหรับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	1. ระบุข้อมูลที่จำเป็นหรือแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอน 2. วางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาหรือนำมาใช้พัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน	ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นหรือแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอน
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอน	1. นัดหมายสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอน 2. สนับสนุนแหล่งข้อมูลหรือติดต่อประสานงานผู้รู้เพื่อให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน ตามคำแนะนำของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์	1. เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอน 2. นำเสนอข้อมูลสำคัญหรือแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนในบทเรียนที่นักศึกษาต้องการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน	1. เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา 2. แนะนำหรือให้ข้อมูลสำคัญ หรือแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนในบทเรียนที่นักศึกษาต้องการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 นักศึกษาฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน

สิ่งสำคัญที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องร่วมกันดำเนินการ คือ การร่วมกันตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมและนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติ ดังนั้น การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษาครูออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ร่วมกับการได้รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ผู้รู้และเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งผู้ดำเนินการ และสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีบทบาทในการดำเนินการดังนี้

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน	จัดทำฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้ง่าย	ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน	ให้คำปรึกษาชี้แนะทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. การออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	-	ใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามารออกแบบการเรียนการสอนโดย ดังนี้ 1) กำหนดเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) กำหนดรายละเอียดหรือเลือกวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ 3) กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล 4) กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูที่เลี้ยง/อาจารย์ นิเทศก์
3. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ออกแบบ	-	เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ออกแบบการเรียนการสอน	
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน	นัดหมายสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน	1. เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน 2. นำเสนอแนวความคิดหรือที่มาของการออกแบบการเรียนการสอน	1. เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา 2. ให้คำแนะนำข้อเสนอแนะที่มีต่อแนวความคิดหรือที่มาของการออกแบบการเรียนการสอน
5. การปรับปรุงแก้ไขผลการออกแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้	-	ปรับปรุงแก้ไขผลการออกแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้	ให้คำปรึกษาชี้แนะทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้นักศึกษาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้

ขั้นที่ 5 นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินการตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประสบความสำเร็จคือ การมีส่วนร่วมในการสืบสอบเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ต้นแบบการปฏิบัติ ดังนั้น การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้

นักศึกษาประเมินการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาจากการออกแบบการเรียนการสอนในชั้นที่ 4 ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมมากขึ้น ซึ่งผู้ดำเนินการ และสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีบทบาทในการดำเนินการดังนี้

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
1. การจัดการเรียนรู้และการเข้าสังเกตชั้นเรียน	ประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนัดหมายการเข้าสังเกตการสอนของนักศึกษา เพื่อให้สมาชิกสามารถรวบรวมประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย บันทึกหลังการสอน เข้าสังเกตการสอนของนักศึกษาคนอื่นที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 	<p>เข้าสังเกตการสอนโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูเพื่อรวบรวมประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนการสอน</p>
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการออกแบบการเรียนการสอน	นัดหมายสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการออกแบบการเรียนการสอน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งจุดดีและจุดที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งแนวทางปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการออกแบบการ 	<ol style="list-style-type: none"> เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งจุดดีและจุดที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค

กระบวนการหลัก	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	
		นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์ นิเทศก์
		เรียนการสอน	ต่อการเรียนรู้ของ นักเรียน รวมทั้ง เสนอแนะแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขหรือ พัฒนาการออกแบบ การเรียนการสอนของ นักศึกษา
3. การปรับปรุงแก้ไข การออกแบบการเรียน การสอนและแผนการ จัดการเรียนรู้	รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ ออกแบบการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ สมบูรณ์ เพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลสำหรับสมาชิก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ปรับปรุงแก้ไขการออกแบบ การเรียนการสอนและ แผนการจัดการเรียนรู้	ให้คำปรึกษาชี้แนะทั้ง แบบเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการเพื่อให้ นักศึกษาพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์มาก ที่สุด

หลังจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งบทบาทการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองในขั้นนี้แล้ว นักศึกษาสามารถเริ่มพัฒนาตนเองตามขั้นที่ 3 เพื่อเข้าสู่วงจรการแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อื่นๆ ของนักเรียนต่อไป

ขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมุ่งเน้นการร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายที่การร่วมกันเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานในที่สุด การดำเนินการสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจึงเป็นการดำเนินการเพื่อให้สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการและสามารถดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยสอดคล้องกับบริบทการฝึก

ปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษา และบริหารการทำงานของครูที่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์
การดำเนินการสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียน
การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. การถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการดำเนินการตามกระบวนการ

จุดมุ่งหมายของการถอดบทเรียนคือการระบุจุดดีจุดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนา
ในการดำเนินงานตามกระบวนการ โดยพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามกระบวนการ
รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามกระบวนการ เพื่อให้
สมาชิกได้ทบทวนการปฏิบัติในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาของตน ทั้งนี้
ผู้ดำเนินการควรจัดการประชุมเพื่อถอดบทเรียน และรวบรวมประเด็นสำคัญนอกจากจะใช้เพื่อ
ปรับปรุงแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยทำให้
สมาชิกเห็นประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ
มีความรู้สึกในทางบวกต่อการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในลักษณะเดิมต่อไป

2. การทบทวนรูปแบบของการดำเนินการ

การถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการดำเนินการตามกระบวนการจะทำให้
ให้ผู้ดำเนินการ รวมทั้งสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งเห็น
ภาพรวมของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสามารถพิจารณา
รูปแบบของการดำเนินการที่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียน
การสอนสำหรับนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริหารการทำงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ดังนั้น จึงควร
เปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทบทวนรูปแบบของการ
ดำเนินการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและรายละเอียดการดำเนินการตาม
ขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน

การทบทวนรูปแบบการดำเนินการอาจส่งผลใน 3 ลักษณะ คือ

1) *คงรูปแบบเดิม* ในกรณีที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพึงพอใจ
หรือพบอุปสรรคในการดำเนินการในระดับที่สามารถจัดการได้ และไม่มีความต้องการเปลี่ยนแปลง
รูปแบบการดำเนินการ

2) *ขยายระดับของรูปแบบ* ในกรณีที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่
ดำเนินการโดยสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นฐานมีความคิดเห็นว่าการเสริมสร้าง
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูควร
ดำเนินการโดยศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นฐาน

3) *ลดระดับของรูปแบบ* ในกรณีที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นฐานมีความคิดเห็นว่าการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูควรดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยงเป็นฐาน เป็นต้น

3. การทบทวนลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สมาชิกควรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทบทวนลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้สามารถวางแผนการดำเนินการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งในภาคการศึกษาต่อไปได้ชัดเจนมากขึ้น ในกรณีที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ภายในสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลง เช่น นักศึกษาฝึกประสบการณ์ได้รับมอบหมายให้เปลี่ยนแปลงระดับชั้นที่รับผิดชอบในภาคเรียนที่ 2 อาจมีการเปลี่ยนแปลงครูพี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศก์ เป็นต้น

4. การวางแผนติดตามผลการดำเนินงานแบบไม่เป็นทางการ

การวางแผนติดตามผลการดำเนินงานจะช่วยให้ผู้ดำเนินการสามารถดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูในภาคการศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ดำเนินการควรวางแผนติดตามผลการดำเนินงานแบบไม่เป็นทางการ โดยการคัดเลือกหรือขออาสาสมัครสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่ยินดีจะให้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่แสดงถึงการดำเนินการตามกระบวนการโดยใช้ช่องทาง การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ การนำเสนอผลการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันของกลุ่มสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมทั้งทำให้ผู้ดำเนินการทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการต่อไป

7. กลยุทธ์การดำเนินงานตามกระบวนการฯ

การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีกลยุทธ์ในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ในการวางระบบ กลยุทธ์ในการดำเนินการ และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนกระบวนการ ในแต่ละกลยุทธ์การดำเนินงานมีกลยุทธ์ย่อยที่ผู้ดำเนินการควรนำไปใช้เพื่อให้สามารถดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาและบริบทการทำงานของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้

สามารถดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

7.1 กลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเป็นการดำเนินการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และด้วยลักษณะของการดำเนินงานที่เน้นการพัฒนา นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาครู อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมของ ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการ จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินการตามกระบวนการเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ดำเนินการจึงควร ดำเนินการวางระบบการใช้กระบวนการโดยใช้กลยุทธ์ “4ช: ชัดเจน เชื่อใจ เชื่อมต่อ ชื่นชม” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) **ชัดเจน:** การมีข้อมูลที่ชัดเจน การสื่อสารที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ดำเนินการรับรู้ ข้อมูลของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสารเพื่อช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความสนใจในการเข้าร่วมกระบวนการ รวมทั้งสามารถวางแผนดำเนินการเพื่อช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มของ สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ง่ายขึ้น

(1.1) **ข้อมูลชัดเจน** ผู้ดำเนินการควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูให้ชัดเจน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ ตารางหรือ กำหนดการการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ข้อมูลเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง และระบบการนิเทศติดตาม นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการได้ชัดเจน และสามารถวางแผนจัดตารางการปฏิบัติงานและการประชุมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ของสมาชิกได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการทำงานของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์มากที่สุด

(1.2) **สื่อสารชัดเจน** ผู้ดำเนินการควรสื่อสารให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เข้าใจหลักการและแนวทางการดำเนินการตาม กระบวนการที่ชัดเจน รวมทั้งคุณค่าหรือผลที่นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์จะได้รับจากการ เข้าร่วมกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดภาระงานเพิ่มเติม นอกเหนือจากภาระงานปกติ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความสนใจและสนใจเข้าร่วมกระบวนการ ซึ่งทำได้โดยการชี้ให้เห็นว่าการเข้าร่วมกระบวนการเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายการ

พัฒนาวิชาชีพครูของรัฐอย่างไร จะเกิดผลดีต่อนักเรียนและโรงเรียนอย่างไร รวมทั้งครูที่เลี้ยงสามารถ
ใช้ผลการออกแบบการเรียนการสอนที่ได้จากกระบวนการไปพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการ หรือ
อาจารย์นิเทศก์สามารถสร้างเครือข่ายในการวิจัยเพื่อพัฒนาผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

(2) เชื่อใจ: การเชื่อใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความยินดี
เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการต่อไป
ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ดำเนินการต้องพยายามสร้างความเชื่อใจให้เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ ความ
เชื่อใจของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อผู้ดำเนินการ และความเชื่อใจระหว่างสมาชิก
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(2.1) เชื่อใจผู้ดำเนินการ

ผู้ดำเนินการควรสื่อสารและแสดงออกให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นว่า
ผู้ดำเนินการมีบทบาทเพียงผู้ช่วยให้กระบวนการสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเพียง
ผู้สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง หรืออาจมีบทบาท
เทียบเท่ากับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคนอื่นๆ เพื่อไม่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูที่เลี้ยง
อาจารย์นิเทศก์ เกิดความรู้สึกว่าผู้ดำเนินการเป็นบุคคลที่จะเข้ามา “สั่งการ” หรือเป็นตัวแทน
“หน่วยเหนือ” เข้ามาควบคุมการดำเนินงานดูแลระบบการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา

(2.2) เชื่อใจสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้ดำเนินการควรจัดกิจกรรมที่สร้างพื้นที่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่
สมัครใจเข้าร่วมการดำเนินการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้พบปะพูดคุยก่อนเริ่ม
ดำเนินการตามกระบวนการ และควรสื่อสารให้เห็นว่า การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถใน
การออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา
ปฏิบัติการวิชาชีพครูต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน และ
สมาชิกทุกคนล้วนมีบทบาทสำคัญในการร่วมกันเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษา ซึ่งจะส่งผล
ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน โดยผู้ดำเนินการอาจมีวิธีการสื่อสารเพื่อชี้ให้สมาชิกแต่ละ
ส่วนเห็นความสำคัญระหว่างกัน เช่น นักศึกษาเป็นผู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการ
ปฏิบัติ และอาจมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีที่จะช่วยเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม
ตามเนื่องจากนักศึกษามีประสบการณ์ที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้นคำแนะนำจากครูที่เลี้ยงซึ่งมีความ
เชี่ยวชาญในภาคปฏิบัติและเข้าใจบริบทของนักเรียนเป็นอย่างดี และอาจารย์นิเทศก์ซึ่งมีความ
เชี่ยวชาญในเชิงทฤษฎีน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วย
พัฒนานักศึกษาได้เต็มตามศักยภาพ

(3) เชื่อมต่อ: การสร้างเครือข่ายหรือช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์
ระหว่างสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างชุมชนก่อนการสร้างกลุ่มชุมชนอย่างเป็นทางการ และยังเป็นการเร่งให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละแห่ง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบไม่เป็นทางการขึ้นก่อนเข้าสู่ระยะการดำเนินการตามขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(4) **ชื่นชม:** ผู้ดำเนินการควรให้ข้อมูลเชิงบวกเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่นักศึกษา ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์รู้สึกว่าการเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการทำสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ และในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จนั้นไม่สามารถขาดบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ สมาชิกทุกคนมีความตั้งใจที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ผู้ดำเนินการควรพยายามสื่อสารให้ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ปรับเปลี่ยนแนวทางการให้คำปรึกษาเป็นแบบกัลยาณมิตร คือ ให้ความสนใจ ให้ความสำคัญกับความคิดและความรู้สึกของนักศึกษา รวมทั้งสิ่งที่นักศึกษาปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยการให้กำลังใจ การชี้ให้นักศึกษาเห็นจุดดีของตนเอง จุดที่นักศึกษาสามารถพัฒนาได้ และคำแนะนำที่เป็นแนวทางช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนการสอน

7.2 กลยุทธ์ในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา

กลยุทธ์ในการดำเนินการตามขั้นตอนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้ใช้เพื่อช่วยให้การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยผู้ดำเนินการ รวมทั้งผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรใช้กลยุทธ์ “**2ย: ยืดหยุ่น ยินดี**” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) **ยืดหยุ่น:** ผู้ดำเนินการต้องพร้อมปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นแผนการหรือกำหนดการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ให้เอื้อต่อสภาพการทำงานจริงของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีภาระงานที่ค่อนข้างมาก และมีภาระงานอื่นๆ แทรกซ้อนเป็นระยะ ทำให้การนัดหมาย การพบปะเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกำหนดการหรือปฏิทินการทำงานที่วางไว้อาจมีการคลาดเคลื่อนได้เสมอ อย่างไรก็ตาม ผู้ดำเนินการ รวมทั้งสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องสามารถกำหนดช่วงวันเวลาทดแทนการดำเนินการตามแผนการเดิมได้ครบถ้วน และอยู่ภายในช่วงเวลาที่ไม่ว่างกับวงจรการแก้ปัญหาต่อไป

(2) **ยินดี:** ผู้ดำเนินการต้องนำเสนอความสำเร็จให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ร่วมรับรู้และยินดี เพื่อแสดงให้เห็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรับรู้ถึงความรู้สึกชื่นชมยินดีในความสำเร็จหรือผลที่เกิดจากการดำเนินการแต่ละขั้นตอน โดยเป็นการใช้ความสำเร็จของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแห่งหนึ่งเป็นตัวกระตุ้นการดำเนินการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแห่งอื่น ด้วยลักษณะการแข่งขันกันอยู่ในที่ อย่างไรก็ตาม ต้องมีการสื่อสารให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทการทำงานที่แตกต่างกันไป

ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ควรแสดงความรู้สึกยินดีและเต็มใจที่จะให้ข้อมูล คำปรึกษาชี้แนะแก่นักศึกษา ไม่ว่าจะบ่อยครั้งหรือไม่ เพราะจะช่วยให้นักศึกษาเกิดความไว้วางใจ และมั่นใจในการปรึกษา และพร้อมจะเปิดเผยประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองที่บางกรณีครูที่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์อาจไม่ได้สังเกตเห็นจากการเข้าสังเกตชั้นเรียนหรือการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผล รวมทั้งยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนแก่ครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูคนอื่นๆ โดยใช้ช่องทางการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ที่ผู้ดำเนินการพัฒนาขึ้น เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น

นักศึกษา ควรแสดงความรู้สึกยินดีที่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพราะจะช่วยให้นักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์มีความสบายใจในการให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่นักศึกษา รวมทั้งยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนแก่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูคนอื่นๆ

7.3 กลยุทธ์ในการสร้างกลไกขับเคลื่อนกระบวนการ

การสร้างกลไกขับเคลื่อนกระบวนการ มีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ดังนั้นผู้ดำเนินการ ควรใช้กลยุทธ์ การสร้างกลไกขับเคลื่อนกระบวนการ **“2ต: ติดต่o ติดตาม”** ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) **ติดต่o:** ผู้ดำเนินการควรติดต่อประสานงานกับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เป็นระยะเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความรู้สึกว่ามีที่ปรึกษาในการดำเนินการตามกระบวนการ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว และมีโอกาสในการปรึกษาหารือ หรือซักถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา ซึ่งการติดต่อนี้สามารถใช้รูปแบบในการติดต่อสื่อสารได้อย่างหลากหลาย โดยอาจใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ รวมทั้งการโทรศัพท์ติดต่o

(2) **ติดตาม:** ผู้ดำเนินการควรติดตามผลการดำเนินงานแบบไม่เป็นทางการเป็นระยะ

โดยการติดตามข้อมูลผลการดำเนินการจากผู้ที่เป็นตัวแทนหรืออาสาสมัครสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่ยินดีจะให้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่แสดงถึงการดำเนินการตามกระบวนการ และนำเสนอผลการติดตามที่จะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการดำเนินการผ่านระบบสารสนเทศหรือเครือข่ายออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแห่งอื่นๆ เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

รายละเอียดของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แนวคิดการพัฒนาการปฏิบัติงาน ที่ว่าด้วยกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของสมาชิกผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติกรวิชาชีพครูบนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่ละคน ผ่านการรวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนคิดด้วยความไว้วางใจระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

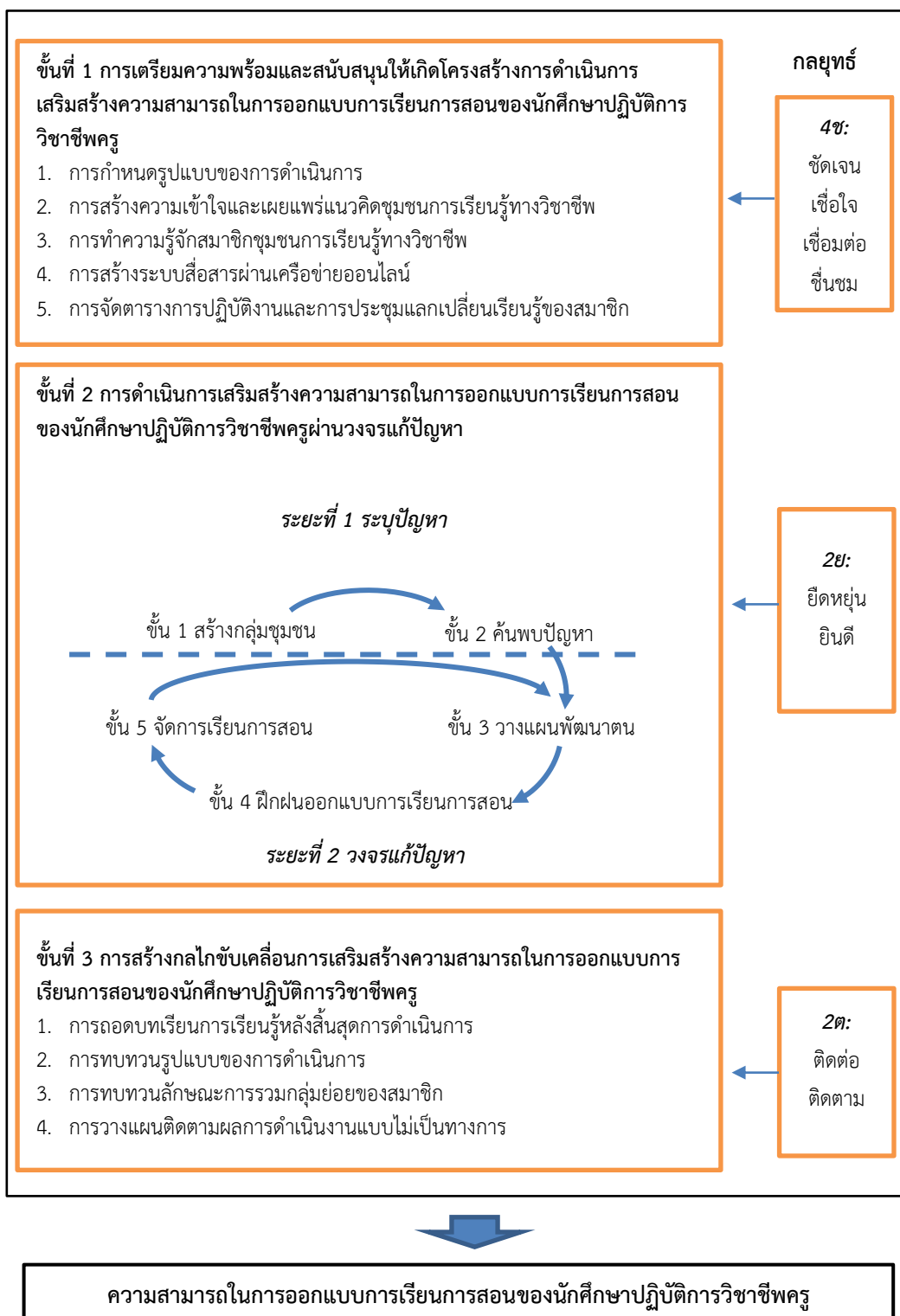
เป้าหมายของกระบวนการ: เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติกรวิชาชีพครู

โครงสร้างการดำเนินงาน

รูปแบบการดำเนินการ	บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ลักษณะการรวมกลุ่มสมาชิก
1) ดำเนินการโดยศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ	ผู้ดำเนินการ: บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ต้องการพัฒนาการฝึก	One to one – สมาชิกแต่ละบทบาทมีจำนวนเท่ากัน
2) ดำเนินการโดยสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ	ประสบการณ์วิชาชีพครู สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์	One to many – ครูพี่เลี้ยงและ/หรืออาจารย์นิเทศก์มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษา
3) ดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์		Many to one – ครูพี่เลี้ยงและ/หรืออาจารย์นิเทศก์มีจำนวนมากกว่านักศึกษา
4) ดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง		
5) ดำเนินการโดยนักศึกษาปฏิบัติกรวิชาชีพครู		

ภาพที่ 16 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติกรวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ภาพที่ 16 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ต่อ)

บทที่ 5

ผลการวิจัย: ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

ในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลของการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การนำเสนอข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบตารางสรุปข้อมูลผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา

การนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในภาพรวมของทุกกรณีศึกษา

ในส่วนนี้นำเสนอความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาโดยรวม และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งแนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน

1.2 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของแต่ละกรณีศึกษา

ในส่วนนี้นำเสนอความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการของกรณีศึกษาแต่ละคนเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

มีการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ผลที่เกิดขึ้นกับครูพี่เลี้ยง

2.2 ผลที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์

รายละเอียดการนำเสนอทั้ง 2 ตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นำเสนอสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา *โดยรวม* และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งแนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน และส่วนที่ 2 นำเสนอความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู *แต่ละคน* ที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการครบหนึ่งภาคการศึกษา

รายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละส่วนมีดังนี้

1.1 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในภาพรวมของทุกกรณีศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 11 คน มีปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนร่วมกันในองค์ประกอบที่ 1-3 โดยทั้ง 3 ปัญหาหลักมีประเด็นปัญหา สภาพปัญหา และลักษณะของปัญหาแตกต่างกันไป

ในส่วนความสามารถในการการระบุงข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้ ตามองค์ประกอบที่ 4 นั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลยังไม่ปรากฏข้อมูลที่ชัดเจนว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีความสามารถในการการระบุงข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้อย่างไร ทั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาโดยรวม และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งแนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน โดยนำเสนอข้อมูลประกอบตารางเพื่อให้เห็นภาพของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้ง 11 คน มีประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน 3 ประการ แต่ละประเด็นปัญหามีสภาพปัญหา และลักษณะของปัญหาแตกต่างกันไป ดังนี้

(1) องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า **นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหากำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม** โดยมีสภาพปัญหา แตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ

(1.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูกำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน เช่น กรณีศึกษาที่ 2 จัดการเรียนการสอนทั้งเรื่องมาตราตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราในคาบเรียนเดียวกัน

“คือในหนังสือกำหนดมาให้ค่ะ อย่างเรื่องนี้ มาตราตัวสะกดตรงตามมาตรา กง กม และตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา กก กบ ให้อยู่ด้วยกันค่ะ...”

กรณีศึกษาที่ 2

(1.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูกำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียน สำหรับสาระสำคัญเดียวกัน เช่น กรณีศึกษาที่ 1 จะกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ทุกคาบเรียนแยกเป็น 2 แผนการจัดการเรียนรู้ แม้ว่าคาบเรียนนั้นจะเป็นคาบเรียนต่อเนื่อง 2 ชั่วโมง และมีสาระการเรียนรู้เดียวกัน รวมทั้งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

“จริงๆ มันคือ สระเสียงสั้นค่ะ อะ อี กับ อี อู หนูก็ไม่รู้ว่ามัน คิดออกแบบแค่ 2 แผน ได้มัย แบบ อะ กับ อี นี่สอนในคาบเดียวกัน จัดกิจกรรมไปพร้อมกัน ส่วน อีกับอู ก็อีกแผน แบบนี้ค่ะ...หนูไม่รู้ว่า จะ แยกแผนยังไงค่ะ แบบมันต้องเขียนชั่วโมงละแผนมัย หรือแบบหนูนี้ สองชั่วโมงติดกันมันแผนเดียวกันได้มัย หนูก็เลยเขียนแบบชั่วโมงละ แผน อย่างนี้ สีสระก็เขียนมัน 4 แผนเลยค่ะ ที่นี้บางทีหนูว่ามันก็แปลก อยู่ค่ะ เรื่องเดียวกัน ก็ต้องมาเขียนจุดประสงค์ใหม่อะไรใหม่ แบบ พยายามไม่ให้มันซ้ำแผนก่อนหน้า คิดกิจกรรมแบบนำทุกชั่วโมงเลย...”

กรณีศึกษาที่ 1

(1.3) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียน ควรรู้มาก่อน เช่น กรณีศึกษาที่ 3 กำหนดโครงการสอนโดยยึดโครงสร้างตามหนังสือเรียน ทำให้ต้อง ออกแบบการเรียนการสอนเรื่องคำเป็นคำตาย ก่อนเรื่องมาตราตัวสะกด และเรื่องสระเสียงสั้นเสียงยาว

“การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดลำดับก่อนหลัง ตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก เนื้อหาบางเรื่องมันก็ขัดกับ หลักการเรียนรู้ของนักเรียนนะ...”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 3

(2) องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและ แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบ การเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ใน องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์ การเรียนรู้ พบว่านักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหา 3 ประการ คือ 1) **เลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้** 2) **เลือกใช้วิธีสอน และเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย** และ 3) **กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้** โดยมีสภาพปัญหาแตกต่างกัน ดังนี้

(2.1) เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประเด็นปัญหาเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระ การเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีสภาพ ปัญหา แตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ

(2.1.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธีและเทคนิคที่ เหมาะสม เช่น กรณีศึกษาที่ 4 จัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ จากเนื้อเรื่องที่กำหนด โดยการอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนตอบคำถาม

“...อย่างพวกหลักภาษาเนี่ยพอจะรู้ว่าต้องสอนยังไงบ้าง แต่ อย่างเนื้อหาแบบนี้ค่ะ พวกการอ่านจับใจความ คัดลายมือ เขียน จดหมาย เขียนเรื่องตามจินตนาการ ย่อความ เรื่องแบบนี้ไม่รู้จะ สอนยังไงเลยคะ ก็เลยแบบทำให้ดูไป คือหนูเลยเหมือนจะสอนอยู่ คนเดียว ให้เด็กทำตามไปเลยคะ”

กรณีศึกษาที่ 4

(2.1.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูรู้หลักการสอน วิธีและเทคนิคการ สอน แต่เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น กรณีศึกษาที่ 1 รู้ว่าควรมีเพลงหรือนิทานเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน แต่กรณีศึกษาที่ 1 เริ่มการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนฟังเพลงดังดอกไม้บานและทำท่าประกอบการร้องเพลง จากนั้นจึง เล่านิทานเรื่องผีตานี ซึ่งเป็นนิทานที่มีชุดคำสระอึ ประกอบภาพ แม้จะรู้ว่าเพลงที่นำมาควรสอดคล้อง กับเนื้อหาสาระ

กรณีศึกษาที่ 1: “จริงๆ เพลงที่ร้องมันน่าจะแบบไปด้วยกันกับ เรื่องที่สอน”

อาจารย์นิเทศก์: “นั่นสิ คือร้องเพลงได้มัย ก็ร้องได้ แต่ที่นี้ตั้ง ดอกไม้บานนี้มันไม่มีสระอึไง หนูเลยต้องเอาผี ตานีมาอีก ถ้าเพลงมันเป็นสระอึ เราก็คงไม่ต้องเล่า นิทานซ้ำใหม่มัย หรือถ้าเราจะเล่านิทานแล้ว เราก็คง ไม่จำเป็นต้องร้องเพลงก็ได้ใหม่มัย...คืออุตสาหกรรม แต่ง นิทานมาเอง เด็กสนใจอยู่ 60-70% เอง มันก็น่า เสียหาย ทำสื่อมากก็อยากให้ใช้ให้คุ้มค่าอะคะ”

(2.2) เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของ

นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูประเด็นปัญหา เลือกรู้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลายพบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีสภาพปัญหา แตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ

(2.2.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้วิธีการสอนแบบ บรรยายเป็นหลัก เช่น กรณีศึกษาที่ 8 จะออกแบบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดยเน้นการบรรยาย และให้นักเรียนศึกษาจากหนังสือเรียน แล้วทำแบบฝึกหัดหรือตอบคำถามลงในสมุดประจำวิชาเท่านั้น

(2.2.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูรู้วิธีสอนอื่นนอกเหนือจากการ บรรยาย แต่มีข้อจำกัดในการนำวิธีการสอนอื่นไปใช้ เช่น กรณีศึกษาที่ 6 ออกแบบการเรียนการสอน เรื่องพุทธประวัติ โดยเน้นการบรรยายประกอบหนังสือเรียน แม้จะรู้ว่าไม่ควรใช้การบรรยาย แต่ก็เลือก วิธีการบรรยายมาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน

“จริงๆ หนูอยากแบบให้มีแสดงบทบาทสมมติอะไรแบบนี้ หรือให้ดูพวกคลิปวิดีโอจะเป็นคนแสดงหรือเป็นการตูนอะไรแบบนี้ ค่ะ นักเรียนน่าจะสนใจ เข้าใจเรื่องได้ง่ายกว่าอ่านจากหนังสือเอง ค่ะ แต่มันก็แบบ...เวลาอะไรแบบนี้ไม่พอ ห้องที่เจอเด็กไปดูก็ไม่มี ก็เลยต้องแบบเล่าเอาเอง”

กรณีศึกษาที่ 6

(2.3) กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประเด็นปัญหาคำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษารู้หลักการวัดและ ประเมินผล แต่ไม่สามารถกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เช่น ใน ชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 1 พบว่า นักเรียนบางส่วนทำใบงานไม่ได้ อาจเนื่องจากใบงานที่กรณีศึกษา ใช้มีลักษณะการนำเสนอสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ระหว่างจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนบางส่วนมีความสับสน

“คือจริงๆ หนูรู้ว่าเรื่องที่ให้เด็กทำใบงานมันไม่ค่อยตรงกับ เรื่องที่สอนค่ะ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ด้วย แต่คือแค่ให้เด็กทำหัดสกด แล้วก็อ่านในห้อง บางทีครูที่เลี้ยงก็บอกว่ามันไม่มีชิ้นงาน”

กรณีศึกษาที่ 1

(3) องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ในองค์ประกอบที่ 3 การ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

พบว่านักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหา 2 ประการ คือ 1) ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง และ 2) ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีสภาพปัญหาแตกต่างกันดังนี้

(3.1) ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประเด็นปัญหา ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีสภาพปัญหา แตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ

(3.1.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน เช่น กรณีศึกษาที่ 1 ออกแบบการเรียนการสอนเรื่องการสะกดคำ โดยในตอนต้นจะใช้การเล่านิทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันบอกว่าในเรื่องมีสัตว์อะไรบ้าง แล้วก็สรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่อง จากนั้นก็จะให้นักเรียนท่อง ก.ไก่ ถึง ฮ.นกยูง และให้นักเรียนฝึกอ่านสะกดคำตามบัตรคำที่เตรียมมา สุดท้ายคือให้นักเรียนทำใบงานเรื่องการแจกลูก ซึ่งลำดับขั้นตอนของกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาพบว่า กรณีศึกษาไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

ผู้วิจัย: “ทำไมช่วงแรกของการจัดกิจกรรมถึงต้องร้องเพลงหรือเล่านิทานคะ”

กรณีศึกษาที่ 1: “ไม่รู้ว่าทำไมเด็กนักเรียนสนใจยังไงคะ ป.1 เอง เคยดูคลิปวิดีโอแนะนำการสอน ตอนนั้นเค้าสอนเรื่องอักษรสามหมู่คะ มีนิทานมาเล่าให้นักเรียนฟังก่อนตอนแรก เด็กสนใจมาก แล้วก็สอนต่อได้ทั้งคาบแบบสนุกเลย หนูก็เลยหานิทานมาเล่า สลับกับให้ร้องเพลงอะไรแบบนี้คะ”

ผู้วิจัย: “แล้วในคลิปที่ดู นิทานที่เค้าเล่าเกี่ยวกับเรื่องอะไรคะ”

กรณีศึกษาที่ 1: “ก็เกี่ยวกับเรื่องอักษรสามหมู่คะ แบบมีลูกโป่งตัวอักษรลอยไปบนฟ้า แยกกันตามหมู่ อะไรแบบนี้คะ ทีนี้เค้าก็เอาคำ เอาตัวอักษรจากนิทานมาให้เด็กทำกิจกรรมต่อได้เลย”

ผู้วิจัย: “แล้วนิทานหรือเพลงที่เราใช้ เามาจัดกิจกรรมต่อเนื่องได้แบบนี้มั๊ยคะ”

กรณีศึกษาที่ 1: “...นั่นสิคะ หนูไม่เคยคิดเลยคะว่าต้องเลือกรื่อง
ที่มันเกี้ยวๆ กันมา”

(3.1.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูรู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและ
สอดคล้องกัน แต่ออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง เช่น
การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 9 ในช่วงแรกพบว่า แม้ว่ากรณีศึกษาจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่
เป็นการแบ่งกลุ่มเพื่ออ่านหนังสือเรียนของแต่ละกลุ่ม ไม่ได้ใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนในการทำ
กิจกรรมการเรียนรู้

“คือหนูรู้ว่าควรจัดกิจกรรมแบบอื่นๆ แล้วถ้าแบ่งกลุ่มแล้ว
มันควรให้นักเรียนได้ทำอะไรจากการแบ่งกลุ่มอะไรแบบนั้น แต่คือ กิ
นิกไม่ออกว่าจะต่อแบบไหนดี...”

กรณีศึกษาที่ 9

(3.2) ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน
ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ประเด็นปัญหาไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีสภาพปัญหา แตกต่างกันใน
2 ลักษณะ คือ

(3.2.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูออกแบบกิจกรรมโดยยึดโครงสร้าง
กิจกรรมตามที่หนังสือเรียนกำหนด เช่น กรณีศึกษาที่ 9 ออกแบบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์
โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก คือ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาเนื้อหาใน
หนังสือเรียนเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตามที่หนังสือเรียนกำหนดไว้

(3.2.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการให้
นักเรียนอ่านหนังสือเรียน และ/หรือศึกษาใบความรู้ เช่น กรณีศึกษาที่ 11 ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มตามแถวที่
นั่ง เพื่อศึกษาจากหนังสือเรียนหรือใบความรู้ จากนั้นจะให้ผู้เรียนทำใบงานหรือแบบฝึกหัดซึ่งมี
ลักษณะ “ลอกคำตอบ” จากในหนังสือเรียนทำให้นักเรียนบางส่วนนั่งเล่น หรือทำกิจกรรมอื่นๆ

“หนูก็ไม่ทราบว่าจะทำยังไงให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้าร่วม
กิจกรรมและทำงานได้คะ ชูเรื่องคะแนนอะไรก็บอกว่า ผมไม่ยอมได้
ครูหักไปเลย แบบนี้ค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 11

จากข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา
ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการตามองค์ประกอบของความสามารถใน
การออกแบบการเรียนการสอนข้างต้น พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหา
ในการออกแบบการเรียนการสอนตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน

สอน 3 องค์ประกอบ และสามารถสรุปประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนได้ 6 ประเด็น
ดังนี้

ตารางที่ 4 สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	กรณีศึกษา										
		โรงเรียน ก.			โรงเรียน ข.		โรงเรียน ค.			โรงเรียน ง.		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
กำหนดโครงสร้าง และการจัดลำดับ เนื้อหาสาระไม่ เหมาะสม	กำหนดสาระสำคัญหลาย สาระพร้อมกันในหนึ่ง คาบเรียน		✓		✓							✓
	กำหนดคาบเรียนหลาย คาบเรียนสำหรับ สาระสำคัญเดียวกัน	✓								✓		
	ไม่คำนึงถึงสาระการ เรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้อ ก่อน			✓			✓	✓				
เลือกใช้วิธีสอน และเทคนิคการ สอนไม่สอดคล้อง กับสาระการ เรียนรู้ และ จุดประสงค์การ เรียนรู้	ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม		✓	✓	✓	✓				✓		✓
	รู้หลักการสอน รู้วิธีและ เทคนิคการสอน แต่ เลือกใช้วิธีสอนและ เทคนิคการสอนไม่ สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์ การเรียนรู้	✓					✓	✓	✓		✓	
เลือกใช้วิธีสอน และเทคนิคการ สอนไม่ หลากหลาย	ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้ วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก		✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓
	รู้วิธีสอนอื่นนอกจากการ บรรยาย แต่มีข้อจำกัดใน การนำวิธีการสอนอื่นไป ใช้					✓	✓			✓		

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	กรณีศึกษา													
		โรงเรียน ก.			โรงเรียน ข.		โรงเรียน ค.			โรงเรียน ง.					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			
กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์	กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้	✓													
ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง	ไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน	✓													
	รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน แต่ออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง											✓			
ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	ออกแบบกิจกรรมโดยยึดโครงสร้างกิจกรรมตามหนังสือเรียนกำหนด											✓			
	ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียน และ/หรือศึกษาไปความรู้	✓	✓												✓

จากตาราง เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนโดยตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่ระบุไว้ในคำจำกัดความ พบว่า

1. นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหากำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสมจำนวน 8 คน โดยมีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ (1) กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน จำนวน 3 คน (2) กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน จำนวน 2 คน และ (3) ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน จำนวน 3 คน

2. นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหาในการเลือกและระบุวิธีสอนรูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 11 คน โดยมีประเด็นปัญหาร่วมกัน 3 ปัญหา ดังนี้

2.1 การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 11 คน มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธีและเทคนิคที่เหมาะสม จำนวน 6 คน และ (2) รู้หลักการสอน รู้วิธีและเทคนิคการสอน แต่เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 5 คน

2.2 การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย จำนวน 10 คน มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก จำนวน 7 คน และ (2) รู้วิธีสอนอื่นนอกเหนือจากการบรรยาย แต่มีข้อจำกัดในการนำวิธีการสอนอื่นไปใช้ จำนวน 3 คน

2.3 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 คน มีสภาพปัญหาคือ แม้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะรู้หลักในการวัดและประเมินผล แต่กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3. นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหาในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 คน โดยมีประเด็นปัญหาร่วมกัน 2 ปัญหา ดังนี้

3.1 การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน จำนวน 2 คน มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน จำนวน 1 คน และ (2) รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน แต่ออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน จำนวน 1 คน

3.2 ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 คน มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ออกแบบกิจกรรมโดยยึดโครงสร้างกิจกรรมตามที่หนังสือเรียนกำหนด จำนวน 1 คน และ (2) ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียน และ/หรือศึกษาไปความรู้ จำนวน 3 คน

และเมื่อใช้จำนวนกรณีศึกษาที่มีสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นเกณฑ์ พบว่า

1) สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนที่กรณีศึกษามีร่วมกันมากที่สุด คือ การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีกรณีศึกษาที่ประสบปัญหาดังกล่าว 11 คน

2) สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนที่กรณีศึกษามีร่วมกันเป็นอันดับที่สอง คือ การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย โดยมีกรณีศึกษา 10 คน ที่ประสบปัญหาดังกล่าว

3) สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนที่กรณีศึกษามีร่วมกันเป็นอันดับที่สาม คือ การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม โดยมีกรณีศึกษา 8 คน ที่ประสบปัญหาดังกล่าว

4) สภาพปัญหาการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นสภาพปัญหาที่มีกรณีศึกษาเพียง 1 คน ที่ประสบปัญหาดังกล่าว และปัญหาการลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง มีกรณีศึกษา 2 คน ที่ประสบปัญหา ส่วนปัญหาการไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีกรณีศึกษา 4 คน ที่ประสบปัญหา

5) สภาพปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม เป็นปัญหาที่กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก. ประสบร่วมกันทั้ง 3 คน

6) สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่ไม่พบในกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข. และ โรงเรียน ค. จำนวน 3 ปัญหา คือ (1) การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง (2) การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ (3) การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการนำเสนอข้อมูลภาพรวมของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ก่อนการเข้าร่วมกระบวนการข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ ดังนี้

2) ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู จากการดำเนินการในระยยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูทั้ง

11 คน เปลี่ยนแปลงไป โดยสภาพปัญหาของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาทุกรายได้รับการแก้ไข**ทุกปัญหา**เมื่อเข้าร่วมกระบวนการ (ดูข้อมูลสภาพปัญหาในตารางที่ 4 หน้า 208) ดังนี้

(1) องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้าง และลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการพบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระได้เหมาะสมมากขึ้น ดังนี้

(1.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาไม่กำหนด สาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน

“...จากเดิมที่ทำตามหนังสือกำหนด แบบเอามาตรา ตัวสะกดทั้งตรงทั้งไม่ตรงตามมารามาอยู่คาบเดียวกัน ก็แบบเปลี่ยนใหม่...ก็ดูจากพวกเอกสารเก่าๆ ที่เคยเรียนสมัยปี 1- ปี 4 ค่ะ...คาบนี้เลยออกแบบการสอนเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีแม่ กก กต กน แล้วก็ กบ...”

กรณีศึกษาที่ 2

(1.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาไม่กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน

“คาบนี้สอนสระเสียงสั้นค่ะ หนูสอนสระอือ สระอุไปแล้ว อันนั้นเป็นสระเสียงยาว”

กรณีศึกษาที่ 1

(1.3) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาคำนิ่งถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน เช่น

“ปรับโครงสร้างของกำหนดการสอนรายภาคให้มีความสอดคล้องเหมาะสม ทำให้ในแต่ละคาบเรียนเนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกัน เช่น เรื่องชนิดของคำ แบ่งคาบเรียนเป็น 1) คำนาม คำสรรพนาม 2) คำกริยา คำวิเศษณ์ 3) คำบุพบท 4) คำสันธาน และ 5) คำอุทาน และ ทบทวนชนิดของคำ เรื่องมาตราตัวสะกด แบ่งคาบเรียนเป็น 1) สะกดตรงตามมาตรา 2) สะกดไม่ตรงตามมาตรา และนักเรียนจะได้เรียนเรื่องตัวสะกด คำควบกล้ำ ก่อนเรื่องคำพ้อง และเรื่องคำสมาส สนธิ”

กรณีศึกษาที่ 3

(2) องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ในองค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ ภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่าความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีความเปลี่ยนแปลงดังนี้

(2.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้มากขึ้น เช่น

“กรณีศึกษาที่ 4 ออกแบบการเรียนการสอน เรื่อง การเขียนเรื่องตามจินตนาการ กิจกรรมการเรียนรู้เริ่มจากการฝึกทักษะการเรียบเรียงข้อความจากภาพ โดยให้นักเรียนเล่าเรื่องจากภาพที่มีความต่อเนื่องกัน 5 ภาพ ตัวแทนนักเรียนเล่าเรื่องจากภาพทีละภาพต่อกัน จนเป็นเรื่องราวเดียวกัน จากนั้นกรณีศึกษาจึงสรุปหลักการเขียนเรื่องตามจินตนาการ และให้นักเรียนวาดภาพพร้อมเขียนเรื่องความยาวประมาณ 10 บรรทัด ในใบงานที่กำหนด ก่อนหมดเวลา กรณีศึกษาสุ่มตัวแทนนักเรียนให้ออกไปเล่าเรื่องที่แต่งหน้าชั้นเรียน”

(2.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนหลากหลายมากขึ้น เช่น

“กรณีศึกษาที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการบวช ใช้วิธีสอนโดยใช้เกม โดยการให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้บวชเณร และอุปสมบท โดยใช้ข้อมูลจากบัตรประโยคที่กรณีศึกษาเตรียมมา ตีคบนกระดานทำให้สอดคล้องกับภาพการบวชเณรและการอุปสมบท และนำนักเรียนสรุปความแตกต่างระหว่างการบวชเณรและการอุปสมบท สุดท้ายจึงให้นักเรียนทำใบงานเกี่ยวกับการบวชเณรและการอุปสมบทเป็นรายบุคคล”

(2.3) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เช่น

จากการสังเกตชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 1 พบว่า

“...ปิดท้ายด้วยกิจกรรมกล่องสมบัติ เพื่อทบทวนสรุปเรื่อง คำที่ใช้สระอี และสระอุ โดยในกล่องประกอบไปด้วยบัตรคำนกฮูกที่ใช้สระต่างๆ นอกจากสระอีและสระอุเพื่อให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกคำจากกล่องสมบัติ หยิบขึ้นมาอ่านออกเสียงสะกดคำ เช่น “ปอ-อุ-ปุ” “ตอ-อี-ดี” แล้วจึงนำนกฮูกไปใส่ในกระเป๋าผนังที่กรณีศึกษากำหนดตำแหน่งรูปสระไว้ให้ถูกต้อง เช่น ถ้าหยิบนกฮูกสระอุ ก็ต้องเอาไปวางไว้ในช่องกระเป๋าผนังสระอุ...”

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กรณีศึกษาที่ 1 สามารถอธิบายแนวทางที่ใช้ในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

“...อย่างตอนให้นักเรียนออกไปหยิบบัตรคำ แล้วอ่านสะกดค่ะ คำก็อ่านได้ แล้วก็แยกได้ว่าสระอะไรเป็นอะไร ตอนทำใบงานเท่าที่เดินดูหนูก็เห็นเค้าทำได้นะค่ะ ทำถูกกันเยอะอยู่...น่าจะเพราะมันสอดคล้องกับเรื่องที่สอนไปมั้งค่ะ แล้วก็อธิบายวิธีทำชัดขึ้น มีเลือกตัวอย่างมาทำให้ดูด้วย ทั้งข้อที่เป็นสระอี สระอุเลย”

กรณีศึกษาที่ 1

(3) องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ในองค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการพบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีความเปลี่ยนแปลง ดังนี้

(3.1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ต่อเนื่องและสอดคล้องกันมากขึ้น เช่น

“กรณีศึกษาที่ 1 เริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนฟังนิทานร้องนก ประกอบการวาดภาพ และการเขียนพยัญชนะและสระของกรณีศึกษา โดยกรณีศึกษาวาดร้องนกสองร้อง ร้องแรกมีไข่พยัญชนะ ร้องที่สองมีไข่สระ จากนั้นแม่นกคาบไข่จากรังที่หนึ่งรังที่สองมาผสมกันเป็นคำ ให้นักเรียนอ่านคำที่กรณีศึกษาเขียนแบบแจกลูก ผู้เรียนอ่านเสียงดังฟังชัด ทั้งในช่วงที่ผู้สอนให้อ่านเองและผู้สอนให้อ่านตาม

กรณีศึกษาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มผสมพยัญชนะ-สระ โดยเลือกจากไขในรังนก แล้วออกเสียงแจกลูกเป็นคำต่างๆ แลกกับดาวของกลุ่ม

กิจกรรมในช่วง 15 นาทีสุดท้ายของคาบเรียน คือ กรณีศึกษาเขียนตารางแจกลูกคำบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด ช่วยกันส่งตัวแทนออกมาเติมคำบนกระดานดำที่ละกลุ่มเมื่อตัวแทนกลุ่มเติมคำตอบเสร็จ กรณีศึกษาจึงชี้ชวนนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ให้อ่านคำตอบของเพื่อนพร้อมทั้งเฉลยคำตอบ นักเรียนจึงได้ทำใบงานบางส่วนไปพร้อมๆ กัน ก่อนที่แต่ละคนจะทำใบงานที่ได้รับมอบหมายของตัวเอง”

(3.2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น

“กรณีศึกษาที่ 9 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร จากนั้น ให้นักเรียนออกมาจับบัตรคำ และบัตรภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในกล่อง และบอกว่า เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทมีลายลักษณ์อักษรหรือไม่มีลายลักษณ์อักษร แล้วก็ติดไว้บนกระดาน จากนั้นนักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มเล่นเกมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยจำแนกบัตรคำและรูปหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ออกเป็นหลักฐานขั้นต้นและขั้นรอง”

(4) องค์ประกอบที่ 4 การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ในองค์ประกอบที่ 4 การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้ ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า **นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถระบุข้อดี ข้อควรปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้** เช่น

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กรณีศึกษาที่ 1 สามารถอธิบายข้อดีของการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

“...อย่างตอนให้นักเรียนออกไปหยิบบัตรคำ แล้วอ่านสะกดค่ะ คำที่อ่านได้ แล้วก็แยกได้ว่าสระอะไรเป็นอะไร ตอนทำใบงานเท่าที่เดินดูหนูก็เห็นเค้าทำได้นะคะ ทำถูกกันเยอะอยู่... น่าจะเพราะ

มันสอดคล้องกับเรื่องที่สอนไปมั้งคะ แล้วก็อธิบายวิธีทำชัดขึ้น มีเลือก
ตัวอย่างมาให้ดูด้วย ทั้งข้อที่เป็นสระอี สระอุเลย”

3) แนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบ การเรียนการสอน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการ
วิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีการแก้ปัญหาในแต่ละวงจรแตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปผลการ
เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
จากจำนวนปัญหาที่ได้รับการแก้ไขได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู

โรงเรียน	กรณีศึกษา	จำนวนปัญหาที่พบ	ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู										จำนวนปัญหาที่ ได้รับการแก้ไข (รวม)
			ก่อนวงจร		วงจร1		วงจร2		วงจร3		วงจร4		
			ปัญหา	แก้ไข	ปัญหา	แก้ไข	ปัญหา	แก้ไข	ปัญหา	แก้ไข	ปัญหา	แก้ไข	
ก.	1	5	-	-	5	4	1	0	1	1	-	-	5
	2	4	-	-	3	3	1	1	(1)	(1)	-	-	4
	3	3	1	1	2	1	1	0	1	1	(1)	(1)	3
ข.	4	3	-	-	1	1	2	1	1	1	(1)	(1)	3
	5	2	-	-	1	1	1	1	1*	1*	(2)	(2)	2
ค.	6	3	-	-	1	1	2	1	1	1	(1)	(1)	3
	7	3	-	-	1	1	2	1	1	1	(1)	(1)	3
	8	2	-	-	2	0	2	1	1	1	-	-	2
ง.	9	4	-	-	4	0	4	3	1	1	(1)	(1)	4
	10	3	1	1	2	2	(2)	(2)	(2)	(2)	-	-	3
	11	4	1	1	3	2	1	1	1*	1*	-	-	4

หมายเหตุ

- () หมายถึง สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่แก้ไขได้แล้ว และกรณีศึกษา ครูที่เลี้ยง และ
อาจารย์นิเทศก์ต้องการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนในประเด็นดังกล่าวอีกครั้ง
- * หมายถึง สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนที่แก้ไขในวงจรก่อนหน้าแล้ว และกรณีศึกษา
กลับมามีปัญหาดังกล่าวอีกครั้ง จึงต้องพยายามแก้ไขให้สมบูรณ์

จากตาราง แสดงว่า กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยทำให้สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาลดลงจากเดิม โดยกรณีศึกษาทุกกรณีสามารถแก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ทั้งหมด ภายในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3

กรณีศึกษา 6 กรณี ดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครบทั้ง 4 รอบวงจรแก้ปัญหา ซึ่งในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 4 เป็นการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในประเด็นปัญหาที่กรณีศึกษาสามารถแก้ไขได้แล้วในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 – 3 และมีกรณีศึกษา 3 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 3, 10 และ 11 ที่ดำเนินการแก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนจำนวน 1 ปัญหา ก่อนเข้าสู่วงจรแก้ปัญหารอบที่หนึ่ง ซึ่งปัญหาที่ได้รับการแก้ไขคือ ปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม

แนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหาทั้ง 4 รอบ มี 7 แนวทาง โดยผู้วิจัยได้สรุปแนวทางแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาในแต่ละวงจรแก้ปัญหาดังตารางที่ 18

ตารางที่ 6 สรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่กรณีศึกษาใช้แก้ปัญหาในวงจรแก้ปัญหาแต่ละรอบ

แนวทางการแก้ปัญหา	วงจรแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอน																											
	ก่อนวงจรแก้ปัญหา			รอบ 1			รอบ 2			รอบ 3			รอบ 4															
	ก	ข	ค	ก	ข	ค	ก	ข	ค	ก	ข	ค	ก	ข	ค	รวม												
การออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ประสบการณ์วิชาชีพครู	/	-	//	3	//	//	///	///	///	///	///	///	///	///	///	8	-	-	//	-	2							
ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ	-	-	-	0	/	-	-	-	1	//	/	//	///	/	//	6	/	//	/	-	-	4						
หาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	///	///	///	9	-	-	//	-	-	3						
ใช้ข้อมูลที่ได้จาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
แลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในรอบที่ผ่านมา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์เทคท์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์เทคท์	-	-	-	-	-	-	-	-	///	///	///	///	///	///	///	6	//	/	///	///	///	///	11	/	//	//	/	6

จากตารางที่ 6 แสดงว่า วงจรแก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้ง 4 รอบวงจรแก้ปัญหานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพใช้แนวทางเพื่อให้สามารถแก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองแตกต่างกันไป จากข้อมูลภาคสนามพบว่า สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาไม่ใช่เกณฑ์ในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาของกรณีศึกษา เนื่องจากวงจรแก้ปัญหแต่ละรอบกรณีศึกษามีประเด็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขมากกว่า 1 ปัญหา

แนวทางที่กรณีศึกษาเลือกใช้เพื่อให้สามารถการแก้ไขรวมทั้งพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง มากที่สุดทั้ง 4 วงจรแก้ปัญหาคือ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รองลงมาคือ การใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ และเมื่อพิจารณาการแก้ไขปัญหของกรณีศึกษา โดยพิจารณาจากรอบวงจรแก้ปัญห พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ก่อนวงจรแก้ปัญห

กรณีศึกษาจะใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนที่ผ่านมาในการแก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง ซึ่งปัญหาที่กรณีศึกษาได้รับคำแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขก่อนเข้าสู่วงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 คือ ปัญหาเรื่องการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม

2) วงจรแก้ปัญหารอบที่ 1

แนวทางที่กรณีศึกษาใช้ในการแก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 คือ (1) ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ (2) หาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ (3) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์นิเทศ และ (4) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ โดยแนวทางที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 คือ การใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ

3) วงจรแก้ปัญหารอบที่ 2

แนวทางที่กรณีศึกษาใช้ในการแก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 2 คือ (1) ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ (2) หาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ (3) ใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหารอบที่ผ่านมา (4) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์นิเทศก์ และ (5) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งแนวทางที่แตกต่างจากรอบวงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 คือ การใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหารอบที่ผ่านมามีส่วนแนวทางที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 2 คือ การใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ และการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

4) วงจรแก้ปัญหารอบที่ 3

แนวทางที่กรณีศึกษาใช้ในการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 มี 6 แนวทาง คือ (1) ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ (2) หาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ (3) ใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 ผ่านมา (4) ปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (5) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์นิเทศก์ และ (6) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งแนวทางที่แตกต่างจากวงจรแก้ปัญหารอบที่ 2 คือ การปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ส่วนแนวทางที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 คือ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รองลงมาคือ การใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 ผ่านมา

5) วงจรแก้ปัญหารอบที่ 4

แนวทางที่กรณีศึกษาใช้ในการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 4 มี 6 แนวทาง คือ (1) ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ (2) หาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ (3) ใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 ผ่านมา (4) ปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (5) ปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษา และ (6) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งแนวทางที่แตกต่างจากวงจรแก้ปัญหารอบที่ 3 คือ การปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษา ส่วนแนวทางที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 4 คือ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รองลงมาคือ การหาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ และการปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวพบว่า แนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้เพื่อแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนในวงจรแก้ปัญหาทั้ง 4 รอบ มีแนวทางแก้ไขปัญหาลากหลายมากขึ้นในวงจรแก้ปัญหาแต่ละรอบ อย่างไรก็ตามการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ยังคงเป็นแนวทางที่กรณีศึกษาใช้ในการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง

เมื่อพิจารณาการแก้ไขปัญหามาของกรณีศึกษา โดยพิจารณาจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก. เริ่มหาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ เพื่อแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองตั้งแต่วงจรแก้ปัญหา

รอบแรก ส่วนกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียนอื่นๆ จะเริ่มหาข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 2

2) กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข. ไม่ใช้วิธีการปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา แต่มีการปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษาในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 4 ซึ่งเป็นวงจรแก้ปัญหารอบสุดท้าย

3) กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ค. และ ง. ใช้การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในการแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนตั้งแต่วงจรแก้ปัญหารอบที่ 1 ในขณะที่กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก. และ ข. ใช้การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เฉพาะอาจารย์นิเทศก์ในการแก้ปัญหา ในวงจรแก้ปัญหารอบที่ 1

4) กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ง. เริ่มใช้ข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในรอบที่ผ่านมา ในการแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนตั้งแต่วงจรแก้ปัญหารอบที่ 2

จากการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งแนวทางที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูใช้ในการแก้ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนในภาพรวมของทุกกรณีศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละคน ดังนี้

1.2 ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของแต่ละกรณีศึกษา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนก่อนเข้าร่วมกระบวนการ เพื่อแสดงถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้วิจัยใช้การนำเสนอข้อมูลด้วยตารางความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

และตารางการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้เห็นความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปของกรณีศึกษาทั้ง 11 คน โดยข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษาทั้ง 11 คน มีดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1-5 เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอสาขาสาวิชาภาษาไทย ซึ่งจากการสอบถามพบว่ากรณีศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยผ่านประสบการณ์การปฏิบัติการสอนจุลภาคในชั้นเรียน (Micro teaching) มาจำนวน 4 ครั้ง โดยเป็นการปฏิบัติการสอนจุลภาคในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 2 รวมทั้งรายวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1 และ 2 นอกจากนี้ยังผ่านประสบการณ์การปฏิบัติการในชั้นเรียนจริงหรือการทดลองสอนในสถานศึกษามาแล้วจากฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1 และ 2 จำนวน 2 ครั้ง

ส่วนกรณีศึกษาที่ 6 – 11 เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอสาขาสังคมศึกษา ซึ่งผ่านประสบการณ์การปฏิบัติการสอนจุลภาคในชั้นเรียน (Micro teaching) มาจำนวน 2 ครั้ง โดยเป็นการปฏิบัติการสอนจุลภาคในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 นอกจากนี้ยังผ่านประสบการณ์การปฏิบัติการในชั้นเรียนจริงหรือการทดลองสอนในสถานศึกษามาแล้วจำนวน 2 ครั้ง ในรายวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1 และ 2 อย่างไรก็ตามการทดลองสอนในสถานศึกษาที่ผ่านมาเป็นการทดลองสอนแบบกลุ่ม คือ นักศึกษาในกลุ่มเดียวกันช่วยกันออกแบบการเรียนการสอน พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลบริบทของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ในบทที่ 4 และนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษาและครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ไว้ในภาคผนวก จ. ส่วนผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู จากการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา ซึ่งผู้วิจัยเลือกนำเสนอข้อมูลภาคสนามบางส่วนที่แสดงถึงสภาพปัญหา และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีรายละเอียด ดังนี้

ก. กรณีศึกษาที่ 1

กรณีศึกษาที่ 1 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.67 และได้ผลการเรียน B+ จากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 2

กรณีศึกษาที่ 1 มีครูพี่เลี้ยง 2 คน คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 1 และ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 2 และอาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 1 ซึ่งทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็นเพศหญิง

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ก1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 1 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 1 อย่างไม่เป็นทางการ พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 5 ประเด็น คือ

ตารางที่ 7 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สารการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม
กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน	กรณีศึกษาที่ 1 จะกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ทุกคาบเรียนแยกเป็น 2 แผนการจัดการเรียนรู้ แม้ว่าคาบเรียนนั้นจะเป็นคาบเรียนต่อเนื่อง 2 ชั่วโมง และมีสาระการเรียนรู้เดียวกัน รวมทั้งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน “จริงๆ มันคือ สระเสียงสั้นคะ อะ อิ กับ อี อ...หนูไม่รู้ว่าจะแตกแผนยังไงคะ แบบมันต้องเขียนชั่วโมงละแผนมัย หรือแบบหนูนี่ สองชั่วโมงติดกันมันแผนเดียวกันได้มัย หนูก็เลยเขียนแบบชั่วโมงละแผน อย่างนี้ ลีสระก็เขียนมัน 4 แผนเลยคะ ที่นี้บางทีหนูว่ามันก็แปลกอยู่คะ ต้องมาเขียนจุดประสงค์ใหม่อะไรใหม่ แบบพยายามไม่ให้มันซ้ำแผนก่อนหน้า คิดกิจกรรมแบบนำทุกชั่วโมงเลย”
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้	กรณีศึกษาที่ 1
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
รู้หลักการสอน วิธีวิธีและ	กรณีศึกษาที่ 1 รู้ว่าควรนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้เพลงหรือนิทาน แต่

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
เทคนิคการสอน แต่เลือกใช้ วิธีสอนและเทคนิคการสอน ไม่สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้	<p>ออกแบบการเรียนการสอนเรื่องสระอโ โดยให้นักเรียนฟังเพลงตั้งดอกไม้บาน และทำท่าประกอบกรอองเพลง จากนั้นจึงเล่านิทานเรื่องผีตานี ซึ่งเป็นนิทานที่มีชุดคำสระอ ประคบภาพ</p> <p>กรณีศึกษาที่ 1: “จริงๆ เพลงที่ร้องมันน่าจะแบบไปด้วยกันกับเรื่องที่สอน”</p> <p>อาจารย์นิเทศก์: “นั่นสิ คือร้องเพลงได้มัย ก็ร้องได้ แต่ที่นี้ตั้งดอกไม้บานนี้มันไม่มีสระอโ หนูเลยต้องเอาผีตานีมาอีก ถ้าเพลงมันเป็นสระอโ เราก็ไม่ต้องเล่านิทานซ้ำใหม่ หรือถ้าเราจะเล่านิทานแล้ว เราก็ไม่จำเป็นต้องร้องเพลงก็ได้ใหม่...”</p>
2. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์	
รู้หลักการกำหนดแนว ทางการวัดและประเมินผล แต่กำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลไม่ สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	<p>ในชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 1 พบว่า นักเรียนบางส่วนทำใบงานไม่ได้ อาจเนื่องจากใบงานที่กรณีศึกษาใช้มีลักษณะการนำเสนอสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนบางส่วนมีความสับสน</p> <p>“คือจริงๆ หนูรู้ว่าเรื่องที่ให้เด็กทำใบงานมันไม่ค่อยตรงกับเรื่องที่สอนค่ะ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ด้วย แต่คือแค่ให้เด็กหัดสะกด แล้วก็อ่านในห้อง บางทีครูที่เลี้ยงก็บอกว่ามันไม่มีชิ้นงาน”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 1</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
1. ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง	
ไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนควร ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน	<p>กรณีศึกษาที่ 1 ออกแบบการเรียนการสอนเรื่องการสะกดคำ โดยในตอนต้นจะใช้การเล่านิทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันบอกว่าในเรื่องมีสัตว์อะไรบ้าง แล้วก็สรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่อง จากนั้นก็จะให้นักเรียนท่อง ก.ไก่ ถึง ฮ.นกฮูก และให้นักเรียนฝึกอ่านสะกดคำตามบัตรคำที่เตรียมมา สุดท้ายคือให้นักเรียนทำใบงานเรื่องการแจกลูก ซึ่งลำดับขั้นตอนของกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน การสัมภาษณ์กรณีศึกษาพบว่า กรณีศึกษาไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน</p> <p>ผู้วิจัย: “ทำไมช่วงแรกของการจัดกิจกรรมถึงต้องร้องเพลงหรือเล่านิทานคะ”</p>

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
	<p>กรณีศึกษาที่ 1: “ไม่รู้จะทำให้เด็กนักเรียนสนใจยังไงคะ ป.1 เอง เคยดูคลิปวิดีโอแนะนำการสอน ตอนนั้นเค้าสอนเรื่องอักษรสามหมู่ค่ะ มีนิทานมาเล่าให้นักเรียนฟังก่อนตอนแรก เด็กสนใจมาก แล้วก็สอนต่อได้ทั้งคาบแบบสนุกเลย หนูก็เลยหานิทานมาเล่า สลับกับให้ร้องเพลงอะไรแบบนี้ค่ะ”</p> <p>ผู้วิจัย: “แล้วในคลิปที่ดู นิทานที่เค้าเล่าเกี่ยวกับเรื่องอะไรคะ”</p> <p>กรณีศึกษาที่ 1: “ก็เกี่ยวกับเรื่องอักษรสามหมู่ค่ะ แบบมีลูกโป่งตัวอักษรลอยไปบนฟ้า แยกกันตามหมู่ อะไรแบบนี้ค่ะ ทีนี้เค้าก็เอาคำ เอาตัวอักษรจากนิทานมาให้เด็กทำกิจกรรมต่อได้เลย”</p> <p>ผู้วิจัย: “แล้วนิทานหรือเพลงที่เราใช้ จัดกิจกรรมต่อเนื่องได้แบบนี้มีคะ”</p> <p>กรณีศึกษาที่ 1: “...นั่นสิคะ หนูไม่เคยคิดเลยคะว่าต้องเลือกเรื่องที่มีมันเกี่ยวกับกันมา”</p>
2. ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียน และ/หรือศึกษาไปความรู้	<p>กรณีศึกษาที่ 1 จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรมตามหนังสือเรียนเป็นหลัก คือ ให้ผู้เรียนหัดอ่านและสะกดคำจากหนังสือเรียนพร้อมๆ กันทั้งชั้นเรียน ซึ่งครูที่เลี้ยงเห็นว่าผู้เรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้กรณีศึกษาที่ 1 คุณชั้นเรียนได้ค่อนข้างยาก อาจารย์นิเทศก์เห็นว่า การที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรม คือ การอ่านและสะกดคำจากหนังสือเรียนนั้นอาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้น ป.1 บางส่วนยังไม่รู้จักสระ พยัญชนะ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานของการสะกดคำ ทำให้นักเรียนอ่านสะกดคำตามกิจกรรมที่กรณีศึกษาที่ 1 เตรียมมาด้วยความยากลำบาก</p>

ก2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่าความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 1

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น	การสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ ชั้น ประถมศึกษา 1/3 โรงเรียน ก. กรณีศึกษาวาดรถไ้บนกระดานตามกลุ่ม ของนักเรียน และเริ่มการจัดกิจกรรมการ
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบ อุปนัย และใช้เทคนิคการเล่า เรื่อง เล่านิทานเชื่อมโยงกับ เนื้อหาสาระ	เรียนรู้โดยให้นักเรียนฟังนิทานร้องนก ประกอบกรวาดภาพ และการเขียน พยัญชนะและสระของกรณีศึกษา โดย กรณีศึกษาวาดร้องนกร้อง ร้องแรกมีไข่ พยัญชนะ ร้องที่สองมีไข่สระ จากนั้นแม่ นกคาบไข่จากรังที่หนึ่งรังที่สองมาผสม กันเป็นคำ ให้นักเรียนอ่านคำที่ กรณีศึกษาเขียนแบบแจกลูก จากนั้นให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มผสมพยัญชนะ-สระ โดยเลือกจากไข่ในรังนกร้อง แล้วออกเสียง แจกลูกเป็นคำต่างๆ แลกกับดาวของ กลุ่ม ในช่วง 15
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น ลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้ โดยใช้ร้องนกร้องและไข่ใน รังนกร้อง เป็นหลักในการจัด กิจกรรมต่อเนื่องทั้งคาบเรียนให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมทั้งกิจกรรม กลุ่มและรายบุคคล ตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้	เขียนตารางแจกลูกคำบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด และส่งตัวแทนออกมาเติมคำบนกระดาน คำทีละกลุ่มเมื่อตัวแทนกลุ่มเติมคำตอบ เสร็จ กรณีศึกษาจึงชวนนักเรียนกลุ่ม อื่นๆ ให้ดูคำตอบของเพื่อนพร้อมทั้ง เฉลยคำตอบ นักเรียนจึงได้ทำใบงาน บางส่วนไปพร้อมๆ กัน แล้วจึงให้ นักเรียนแต่ละคนจะทำใบงาน

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจัดกิจกรรม การเรียนรู้ พบว่า กรณีศึกษาที่ 1 สามารถอธิบายข้อดีของการวัดและ ประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ “...อย่างตอนให้นักเรียนออกไปหยิบบัตร คำ แล้วอ่านสะกดค่ะ คำก็อ่านได้ แล้วก็ แยกได้ว่าสระอะไรเป็นอะไร ตอนทำใบ งาน เเท่าที่เดินดูหนูก็เห็นเค้าทำได้นะคะ ทำถูกกันเยอะอยู่...น่าจะเพราะมัน สอดคล้องกับเรื่องที่สอนไปมั้งคะ แล้วก็ อธิบายวิธีทำชัดเจน มีเลือกตัวอย่างมาทำ ให้ดูด้วย ทั้งข้อที่เป็นสระอิ สระอุเลย”

ข. กรณีศึกษาที่ 2

กรณีศึกษาที่ 2 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 2 ได้ผลการเรียน B+ ทั้งสองรายวิชา

กรณีศึกษาที่ 2 มีครูพี่เลี้ยง 2 คน คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 3 และ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 4 และอาจารย์นิเทศสาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 2 ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้ง 3 คน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ข1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 2 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 2 อย่างไม่เป็นทางการ พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น คือ

ตารางที่ 9 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2 ก่อนเข้าร่วม

กระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	
กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม	
กำหนดสาระสำคัญหลาย สาระพร้อมกันในหนึ่งคาบ เรียน	<p>กรณีศึกษาที่ 2 กำหนดโครงการสอนรายภาคโดยยึดลำดับสาระการเรียนรู้ ก่อนหลังตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก ในบางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้จึงมีสาระสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ มากกว่า 1 สาระ อาจารย์นิเทศก์เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจทำ ให้ผู้เรียนเกิดความสับสนระหว่างสาระสำคัญทั้ง 2 สาระ เนื่องจากลักษณะ กิจกรรมระหว่างสาระการเรียนรู้ที่ต่างกันนั้นไม่มีความต่อเนื่อง</p> <p>“คือในหนังสือกำหนดมาให้ค่ะ อย่างเรื่องนี้ (มาตราตัวสะกดตรง ตามมาตรา กง กม และตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา กก กบ) ให้อยู่ด้วยกันค่ะ จริงๆ มาตราตัวสะกดจะเรียน 8 คาบ คาบนี้จริงๆ ตั้งใจสอนแค่ แม่ กม กก กบ ค่ะ แม่ กง แค่ว่าทบทวน เพราะเรียนมาจากคาบที่แล้ว”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 2</p> <p>“อย่างวันนี้ก็เรื่อง สะกดตรงตามมาตรา และสะกดไม่ตรงตาม มาตรา ซึ่งมันเป็นคอนเซ็ปต์ที่ค่อนข้างยาก และจริงๆ มันเป็นสองคอน เซ็ปต์ด้วยซ้ำ ไม่น่าจะมาสอนพร้อมกัน”</p> <p style="text-align: right;">อาจารย์นิเทศก์คนที่ 2</p>
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม	<p>กรณีศึกษาจะใช้การบรรยายและการให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงจากหนังสือ เรียน และตอบคำถามที่กรณีศึกษาถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของ เรื่องที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจารย์นิเทศก์จึงเห็นว่ากิจกรรม การเรียนรู้ของกรณีศึกษาอาจไม่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้</p> <p>“ใช้กระบวนการให้นักเรียนท่องจำตัวสะกดในแต่ละมาตรา อาจ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นะคะ...”</p>

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้ วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก	<p>แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กรณีศึกษาที่ 2 ใช้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนอ่านบัตรคำ หรือเล่นเกมเกี่ยวกับสาระที่จะสอน โดยใช้บัตรคำซึ่งพิมพ์และติดลงบนแผ่นฟิวเจอร์บอร์ดเป็นหลัก จากนั้นนำผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหาสาระ และสาระสำคัญจากในหนังสือเรียน แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนทำใบงานตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>“...ก็พยายามหากิจกรรมมาให้ทำนะคะ แต่พอให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอะไรแบบนี้ห้องก็จะวุ่นวายมาก...อยากได้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนค่ะ ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง เวลาสอนเป็นยังไง แผนการจัดการเรียนรู้ควรแก้ไขตรงไหนบ้าง...มันมีวิธีการอะไรบ้างที่จะใช้จัดการกับผู้เรียน...”</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
ออกแบบกิจกรรมโดยเน้น การให้นักเรียนอ่านหนังสือ เรียน และ/หรือศึกษาใบ ความรู้	<p>กรณีศึกษาที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเป็นหลัก คือ ให้ผู้เรียนอ่านจากหนังสือเรียนพร้อมๆ กันทั้งชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนบางส่วนที่อ่านหนังสือไม่คล่อง หรือมีปัญหาด้านการอ่านอาจไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ หรือไม่สนใจการทำกิจกรรม หรืออ่านหนังสือตามที่กรณีศึกษากำหนด ทำให้กรณีศึกษาคุณชั้นเรียนได้ค่อนข้างยาก ซึ่งครูพี่เลี้ยงเห็นว่านักเรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>“พื่อนักเรียนบางคนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ นะ อาจเป็นเพราะนักเรียนยังอ่านไม่ค่อยคล่อง หรืออาจเกรงคนแปลกหน้า (ผู้วิจัย) และก็เรียนตอนบ่ายด้วยทำให้สภาพห้องเรียนไม่เป็นตามปกติ ถ้าเป็นห้องเมื่อเช้า เค้าจะร่วมกิจกรรมดีกว่านี้นะ แบบมีบัตรคำนี้ แยกกันออกไปทำเลยละ (หัวเราะ)”</p> <p style="text-align: right;">ครูพี่เลี้ยงคนที่ 3</p>

ข2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

กระบวนการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจร
แก้ปัญหา พบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2 เปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม โดยสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2 ทุกปัญหาได้รับการ
แก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 10 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 2

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น	กรณีศึกษาที่ 2 กำหนดโครงสร้างของ กำหนดการสอนรายภาคใหม่ โดยอาศัย ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารประกอบการ เรียนที่ผ่านมาของตนเอง “ก็ปรับตามที่อาจารย์แนะไว้ค่ะ จากเดิม ที่ทำตามหนังสือกำหนด แบบเอามาตรา ตัวสะกดทั้งตรงทั้งไม่ตรงตามมาตรามา อยู่คาบเดียวกัน ก็แบบเปลี่ยนใหม่...ก็ดู จากพวกเอกสารเก่าๆ ที่เคยเรียนสมัยปี 1- ปี 4 ค่ะ...คาบนี้เลยออกแบบการสอน เรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีแม่ กก กต กน แล้วก็ กบ...” กรณีศึกษาที่ 2
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล	รู้หลักการสอน และเลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบอุปนัย วิธีสอนโดย ใช้เกม	เรื่องมาตราตัวสะกด: ตัวสะกดไม่ตรง ตามมาตรา “นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่ม โดยให้นักเรียนเล่นเกมคำถามอะไรเอ่ย ซึ่งมีคำตอบเป็นคำที่สะกดในมาตรา กก กบ กต กน ช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้น

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	<p>แย่งกันยกมือตอบคำถามเสียงดังเลย... ช่วงที่นำนักเรียนเขียนคำอ่าน เช่น เมฆ จะสะกดด มอ - เอ - กอ - เมก แล้วให้ นักเรียนดูการออกเสียงนี้ น่าจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจเรื่องตัวสะกดมากขึ้น..."</p> <p style="text-align: right;">ครูพี่เลี้ยง</p> <p>เรื่องคำกริยา กรณีศึกษาที่ 2 ออกแบบการเรียนการสอน โดยศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรม</p>
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้	<p>จากยูทูป และเว็บไซต์โทรทัศน์ครู จากนั้นจึงปรึกษาเพื่อนๆ กรณีศึกษาที่ 1 และ 3 ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ภายในโรงเรียน ก. แล้วจึง ปรึกษาครูพี่เลี้ยง และอาจารย์พิเศษ</p> <p>“ครั้งนี้หนูวางแผนไว้ว่าตอน แรกจะให้นักเรียนทำท่าทางประกอบ คำลั้งคะ แบบยืน เดิน หันไปทางซ้าย หันไปทางขวา กระโดด ยกแขนอะไร แบบนี้คะ จะได้โยงเข้าสู่เนื้อหาว่า คำกริยาคือคำที่แสดงอาการ การกระทำ ...ทีนี้ก็มีให้หยิบบัตรคำกริยา ซึ่งมันจะมี ทั้งสรรพนาม อกรรม แต่หนูจะไม่บอกเลย คะ ให้เด็กลองดูคำกับประโยคก่อน เช่น “ลั้ง” แม่ลั้งจาน “วิ่ง” ฉันทวิ่ง อะไร แบบนี้คะ...”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 2</p>

ค. กรณีศึกษาที่ 3

กรณีศึกษาที่ 3 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.65 และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 2 ได้ผลการเรียน B+ ทั้งสองรายวิชา

กรณีศึกษาที่ 3 มีครูพี่เลี้ยง 2 คน คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 5 และ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 6 และอาจารย์นิเทศสาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 3 ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้ง 3 คน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ค1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 3 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 3 อย่างไม่เป็นทางการ พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

ตารางที่ 11 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม
ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้อยู่ก่อน	กรณีศึกษาที่ 3 กำหนดโครงการสอนโดยยึดโครงสร้างตามหนังสือเรียน ทำให้ต้องออกแบบการเรียนการสอนเรื่องคำเป็นคำตาย ก่อนเรื่องมาตราตัวสะกด และเรื่องสระเสียงสั้นเสียงยาว “การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดลำดับก่อนหลังตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก เนื้อหาบางเรื่องมันก็ขัดกับหลักการเรียนรู้ของนักเรียนนะ...” อาจารย์นิเทศก์คนที่ 3
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้	

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม	<p>การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 3 ในช่วงแรกพบว่า วิธีการหลักที่กรณีศึกษาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของเรื่องที่กำลังจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนอ่านจากหนังสือเรียนพร้อมๆ กันทั้งชั้นเรียน โดยใช้ชุดคำศัพท์ตามบทเรียนต่างๆ เช่น คำควบกล้ำแท้ ควบกล้ำไม่แท้ คำเป็น คำตาย และสาระการเรียนรู้จะยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลัก</p> <p>“...กิจกรรมมันคือสอนตามหนังสือเรียนเลยคะ ตัวอย่างคำที่ให้ผู้เรียน คือ ใช้แค่ตามตัวอย่างในหนังสือ นักเรียนอาจตอบได้ บอกได้ว่าคำไหนคำเป็น คำไหนคำตาย เพราะมันมีในหนังสือไง แต่ถ้าเป็นชุดคำอื่นๆ นักเรียนอาจจำแนกไม่ได้ก็ได้ เพราะบางคนก็ยังสับสนเรื่องการจำแนกคำเป็น-คำตายอยู่เลย”</p> <p style="text-align: right;">อาจารย์นิเทศก์คนที่ 3</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้ วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก	<p>แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กรณีศึกษาใช้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนอ่านบัตรคำ หรือเล่นเกมเกี่ยวกับสาระที่จะสอน โดยใช้บัตรคำซึ่งพิมพ์และติดลงบนแผ่นฟิวเจอร์บอร์ดเป็นหลัก จากนั้นนำผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหาสาระ และสาระสำคัญจากในหนังสือเรียน แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกคำจากบทเรียนมาแต่งประโยค หรือทำใบงานตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>“พยายามจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมคะ แบบได้ทำกิจกรรม ก็เลยจะสุ่มเรียกนักเรียนบอกคำ ตอบคำถามอะไรแบบนี้...เห็นนักเรียนตอบคำถาม แบบบอกคำได้ตามหนังสือเรียนก็คิดว่าเค้าน่าจะเข้าใจคะ”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 3</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

ค2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพ
ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้
ตารางที่ 12 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 3

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของ ผู้เรียน	ปรับโครงสร้างของกำหนดการสอนราย ภาค ทำให้ในแต่ละคาบเรียนเนื้อหา สาระมีความสอดคล้องกัน เช่น เรื่องชนิด ของคำ แบ่งคาบเรียนเป็น 1) คำนาม คำ สรรพนาม 2) คำกริยา คำวิเศษณ์ 3) คำ บุพบท 4) คำสันธาน และ 5) คำอุทาน และ ทบทวนชนิดของคำ เรื่องมาตรา ตัวสะกด แบ่งคาบเรียนเป็น 1) สะกด ตรงตามมาตรา 2) สะกดไม่ตรงตาม มาตรา และนักเรียนจะได้เรียนเรื่อง ตัวสะกด คำควบกล้ำ ก่อนเรื่องคำพ้อง และเรื่องคำสมาส สนธิ
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา	รู้หลักการสอน และเลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบอุปนัย และใช้ เทคนิคการถามคำถาม การ ยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับเนื้อหา สาระ	จากการสังเกตการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำสันธาน พบว่า กรณีศึกษายกตัวอย่าง ประโยคที่ต้องเชื่อมโยงโดยใช้สันธานแต่ละ ชนิด โดยเขียนประโยค เช่น พ่อเป็นครู แม่เป็นครู แล้วให้ผู้เรียนตอบว่าควรใช้ คำสันธานใดเชื่อมโยงประโยคที่มีใจความ คล้ายตามกัน รวมทั้งหลังการอธิบาย ประกอบตัวอย่างประโยคที่เว้นที่ว่างไว้

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	ให้ผู้เรียนเติมคำสันธาน เช่น “พ่อ...แม่ เป็นคนอูธร” “ฉันอยากไปภูเขา...น้อง อยากไปทะเล” “เธอชอบเรียนภาษาไทย ...คณิต” แล้วจึงสุ่มผู้เรียนตอบ พบว่า นักเรียนสามารถตอบคำถาม โดยเลือก คำสันธานที่ต้องใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสามารถนำความรู้เรื่องคำสันธานไป ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ได้
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	ออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้)	“...คือ ตอนเค้าตอบนี้ แบบเหมือนลั่นๆ ค่ะ อย่างตอน ประโยค “เธอชอบสีขาว...สีดำ” แล้วให้เค้าเลือก ว่าจะใช้คำสันธานไหน ที่หนูคิดคือ ต้อง ใช้ “หรือ” คือเป็นคำสันธานที่เชื่อม ข้อความให้เลือก ทีนี้เค้าตอบว่า “และ” แล้วบอกว่าคือ คำสันธานที่เชื่อมความ คล้ายตามกัน เพราะแบบชอบทั้งสองสี หนูนี่ปลื้มเลยคะ...”
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้ และนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการ ออกแบบการเรียนการสอนได้	กรณีศึกษาที่ 3

ง. กรณีศึกษาที่ 4

กรณีศึกษาที่ 4 มีผลการเรียนค่อนข้างดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.20 และจาก
การเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ภาษาไทย 2 ได้ผลการเรียน B ทั้งสองรายวิชา

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 4 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 7 ส่วนอาจารย์นิเทศก์คือ
อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 1 ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้ง 2 คน โดยปกติกรณีศึกษาที่ 4

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ง1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 4 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 4 อย่างไม่เป็นทางการพบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

ตารางที่ 13 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม
กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน	กรณีศึกษาที่ 4 กำหนดโครงการสอนรายภาคโดยยึดลำดับสาระการเรียนรู้ก่อนหลังตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก ในบางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีสาระสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้มากกว่า 1 สาระ เช่น คำควบกล้ำแท้ คำควบกล้ำไม่แท้ หรือ คำพ้องรูป คำพ้องเสียง อยู่ในคาบเรียนเดียวกัน และทำให้สาระการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง เช่น “มันเหมือนโครงสร้าง กำหนดการสอนรายภาคมันยังงงๆ มั้ยคะ คือ เนื้อหาสาระมันกระโดดไปกระโดดมา ทั้งหลักภาษา การอ่าน การเขียน ปนๆ กัน ...ครูว่าอย่างแรกหนูปรับโครงสร้างกำหนดการสอนก่อน มันจะช่วยให้ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการจัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละคาบแก้ไขได้...ดีมั้ยคะ” อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้	1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม	<p>กรณีศึกษาที่ 4 จัดการเรียนรู้อาษาภาษาไทย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอ่าน จับใจความจากเนื้อเรื่องที่กำหนด โดยการอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง แล้วให้ นักเรียนตอบคำถาม</p> <p>“...อย่างพวกหลักภาษานี้พอจะรู้ว่าต้องสอนยังไงบ้าง แต่อย่างเนื้อหาแบบนี้ นี่คะ พวกการอ่านจับใจความ คัดลายมือ เขียนจดหมาย เขียนเรื่องตาม จินตนาการ ย่อความ เรื่องแบบนี้ไม่รู้จะสอนยังไงเลยคะ ก็เลยแบบทำให้ดู ไป คือหนูเลยเหมือนจะสอนอยู่คนเดียว ให้เด็กทำตามไปเลยคะ”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 4</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้ วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก	<p>แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กรณีศึกษาใช้ในทุกแผนการจัดการ เรียนรู้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนเล่นเกม หรือร้องเพลง แล้วอ่านบทคัดย่อ จากนั้นนำผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหา สาระจากหนังสือเรียน อาจมีกิจกรรมกลุ่มผู้เรียนบางคนทำกิจกรรมตาม บทเรียนบ้าง เสร็จแล้วจึงให้ผู้เรียนทำใบงานตามที่ได้รับมอบหมายเป็น รายบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือใบงานที่กรณีศึกษาเป็นผู้ พัฒนาขึ้น</p> <p>“หนูคิดกิจกรรมไม่ออกคะ คือบางกิจกรรมอาจไม่เหมาะกับเด็ก บางกิจกรรมก็นักเรียนไม่มีส่วนร่วมมากพอคะ”</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

ง2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดย
สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 4

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น มี สาระสำคัญหนึ่งสาระสำคัญใน หนึ่งคาบเรียน	กรณีศึกษาที่ 4 กำหนดโครงการสอนราย ภาคใหม่ “ลองปรับกำหนดการสอนใหม่ตามที่ อาจารย์แนะนำค่ะ ก็เลยเห็นว่ามันมีเรื่อง ที่ต้องสอนแบบพวกทักษะอะไรแบบนี้ เยอะเหมือนกัน...”
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	รู้หลักการสอน และเลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น อธิบายหลักในการเขียน ก่อนจะ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึก ทักษะการเขียน เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	กรณีศึกษาที่ 4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเรื่องตามจินตนาการ “เริ่มจากการฝึกทักษะการเรียบเรียง ข้อความจากภาพ โดยให้นักเรียนเล่า เรื่องจากภาพที่มีความต่อเนื่องกัน 5 ภาพ ตัวแทนนักเรียนเล่าเรื่องจากภาพที่ ละภาพต่อกัน จนเป็นเรื่องราวเดียวกัน จากนั้นกรณีศึกษาจึงสรุปหลักการเขียน เรื่องตามจินตนาการ และให้นักเรียนวาด ภาพพร้อมเขียนเรื่องความยาวประมาณ 10 บรรทัด ในใบงานที่กำหนด ก่อนหมด เวลากรณีศึกษาตัวแทนนักเรียนให้ ออกไปเล่าเรื่องที่แต่งหน้าชั้นเรียน”
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	ออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้)	

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้ และนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการ ออกแบบการเรียนการสอนได้	“คือเค้าเรียนคำพ้องรูปมาแล้ว คาบนี้หนู ว่าจะหาเพลงคำพ้องเสียงมาให้ร้องค่ะ ที่ นี้ก็มีบัตรคำแบบดึงออกมาช่วยขาได้ เด็กจะได้เห็นการอ่านว่าอ่านเหมือนกัน แต่ว่าเขียนไม่เหมือนกัน คือเป็นเกมมา ให้อ่านเป็นกลุ่มแข่งกันอะไรแบบนี้ค่ะ...” กรณีศึกษาที่ 4

จ. กรณีศึกษาที่ 5

กรณีศึกษาที่ 5 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.56 และ
จากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 1 ได้ผลการเรียนในระดับ A และ
รายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย 2 ได้ผลการเรียนในระดับ B+ ทั้งสองรายวิชา

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 5 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 8 ส่วนอาจารย์นิเทศก์คือ
อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาภาษาไทย คนที่ 4 ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้ง 2 คน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการ
สอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
ของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

จ1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 5 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการ
สัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 5 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 5 อย่างไม่เป็นทางการ
พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของ
นักเรียน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น คือ

ตารางที่ 15 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 5 ก่อนเข้าร่วม
กระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	
กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระในกำหนดการสอนรายภาคเหมาะสม ทำให้สามารถกำหนด เนื้อหาสาระที่จะออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนได้อย่างเหมาะสม	
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม	คือถ้ามันเป็นพวกหลักภาษา วรรณคดีอะไรแบบนี้ หนูว่ามันมีเนื้อหาคะ แบบ นั้นหนูว่าหนูรู้ว่าจะต้องทำยังไง แต่ขนาดรู้อย่างนั้นก็ยังไม่ค่อยได้เลยอะ (หัวเราะ) แต่อย่างพวกนี้ ย่อความ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นอะไรแบบนี้ หนูก็ ทำไม่ถูกอะ”
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
รู้วิธีสอนอื่นนอกจากการ บรรยาย แต่มีข้อจำกัดใน การนำวิธีการสอนอื่นไปใช้	กรณีศึกษามักเริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนอ่านบัตรคำ จากนั้นนำผู้เรียน ทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหาสาระ และสาระสำคัญจากในหนังสือเรียน หรือใบ ความรู้ที่กรณีศึกษาเตรียมมา ทำกิจกรรมกลุ่ม แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน ตามที่ได้รับมอบหมายทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม “นักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่านอะ อ่านไม่ออก เวลา ให้อ่านใบความรู้แบบอ่านคนเดียวก็อ่านไม่ได้ แล้วแบบเค้าไม่คุ้นเคยกับการ ทำงานกลุ่มอะ ให้แบ่งกลุ่มบางทีก็ไม่อยากทำ ไม่อยากเข้ากลุ่มแบบนี้อะ ก็ เลยต้องให้อ่านใบความรู้เป็นกลุ่มๆ บ้าง แต่ส่วนใหญ่หนูก็จะอธิบาย ประกอบอะ” กรณีศึกษาที่ 5
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

**จ2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่
เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ**

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 5 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดย
สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 5 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้
ตารางที่ 16 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 5

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน		-
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	รู้หลักการสอน และเลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบอุปนัย และใช้ เทคนิคการถามคำถามเชื่อมโยง กับเนื้อหาสาระ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	เรื่อง ภาษาพูดภาษาเขียน จากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ของ กรณีศึกษาที่ 5 พบว่า เริ่มนำเข้าสู่ บทเรียนด้วยแผนภาพข้อความแชตไลน์ ของเพื่อนสองคนคุยกัน แล้วให้นักเรียน ลองเปลี่ยนข้อความจากไลน์เป็นภาษา เขียน จากนั้นจึงให้นักเรียนแก้ไขภาษา พูดของข้อความในแชตไลน์เป็นภาษา เขียน และนำอธิบายความแตกต่าง ระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียน โดยให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการยกตัวอย่าง

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	-	ภาษาพูดภาษาเขียนที่สอดคล้องกัน “กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ น่าสนใจ เอาเทคนิคกลุ่มถามตอบน่าตื่นเต้นดี สนุกมากเลย ตัวอย่างเนื้อหาที่ดูใกล้ตัวเด็ก แล้วมันไปถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประเมินได้ตรงๆ ว่าเค้าเข้าใจเรื่องนี้” อาจารย์นิเทศก์คนที่ 4
4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควรปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้ และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้	“...จำได้ว่าเพื่อนที่อยู่โรงเรียน ก. สอนเรื่องนี้ไปแล้วค่ะ ตอนไป PLC meeting รอบกลางภาคที่ผ่านมา แต่คือเพื่อนสอนป.6 หนูก็ดูว่ามันช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายดี ก็ดูว่าตอนนั้นอาจารย์นิเทศก์คอมเมนต์อะไรยังไงบ้าง ก็ลองเอามาปรับๆ รวมกับที่ดูจากในเว็บแบบนี้ค่ะ...” กรณีศึกษาที่ 5

ฉ. กรณีศึกษาที่ 6

กรณีศึกษาที่ 6 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 ได้ผลการเรียนในระดับ A ทั้งสองรายวิชา

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 6 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 9 ส่วนอาจารย์นิเทศก์คือ อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา (เป็นอาจารย์นิเทศก์คนที่ 5 และดูแลกรณีศึกษาสาขาสังคมศึกษา ทั้ง 6 คน) ซึ่งทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็นเพศชายทั้ง 2 คน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ฉ1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 6 ก่อน

เข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 6 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 6 อย่างไม่เป็นทางการพบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

ตารางที่ 17 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 6 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	
กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม	
ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน	“หนูทำตามหนังสือเป็นหลักเลยคะ เนื้อหานี้ก็เรียงลำดับตามหนังสือ มาแบ่งว่าแต่ละคาบจะสอนอะไรบ้างคะ จริงๆ อย่างเรื่องศาสนาแบบนี้ ตอนแรกหนูว่าจะแบ่งแบบให้สอนเสร็จเป็นศาสนาๆ แบบสอนประวัติ ต่อด้วยพวกเรื่องหลักธรรม ตัวอย่างเรื่อง ซาดกอะไรแบบนี้เป็นศาสนาๆ ไปคะ จบศาสนาพุทธก็ค่อยต่อด้วยพราหมณ์ คริสต์ อิสลามอะไรแบบนี้คะ แต่ที่นี้ครูพี่เลี้ยงให้ยึดตามหนังสือ หนูก็เลยต้องสอนเรียงๆ ไปแบบประวัติพุทธ พราหมณ์ คริสต์ อิสลาม แล้วก็ขึ้นหลักธรรมพุทธ พราหมณ์ คริสต์ อิสลาม แบบนี้นะคะ”
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
รู้หลักการสอน รู้วิธีและ เทคนิคการสอน แต่ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิค การสอนไม่สอดคล้องกับ สาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้	การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 6 ในช่วงแรกพบว่า วิธีการหลักที่กรณีศึกษาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของเรื่องที่ต้องการจัดการเรียนการสอน คือ ให้ผู้เรียนศึกษาจากหนังสือเรียนหรือใบความรู้ โดยสาระการเรียนรู้จะยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลัก และให้ผู้เรียนทำใบงานหรือตอบคำถามที่เน้นด้านความจำ “อย่างพวกการกราบ การถวายสังฆทาน อะไรแบบนี้ หนูก็ว่าน่าจะให้ได้ฝึกได้แบบทดลองทำกันดูทุกคนคะ หรืออย่างวันนี้ ซาดก

<p>ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน</p>	<p>ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน</p>
	<p>ถ้าให้เด็กได้แบบเห็นเรื่อง มีพวกคลิปนิทานมาเปิดนี่เห็นภาพเข้าใจเรื่อง แล้วค่อยถามเอา เด็กก็ตอบได้ค่ะ แต่ตอนให้ดูคลิปอะไรพวกนี้ หนูก็ต้องเอา โน้ตบุ๊กมาเองค่ะ มาต่อลำโพงเปิดให้เด็กดู ทีนี้ก็จะมารวมดูกันอยู่ที่โต๊ะหนู วางคอมพิวเตอร์ห้องค่ะ มันก็...หนูก็เลยต้องแบบให้อ่านจากหนังสือพร้อมๆ กัน ก็เลยเป็นอ่านหนังสือให้ฟังเอานี้แหละค่ะ”</p>
<p>2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย</p>	
<p>รู้วิธีสอนอื่นนอกจากการ บรรยาย แต่มีข้อจำกัดใน การนำวิธีการสอนอื่นไปใช้</p>	<p>กรณีศึกษาที่ 6 ออกแบบการเรียนการสอนเรื่องพุทธประวัติ โดยเน้นการ บรรยายประกอบหนังสือเรียน แม้จะรู้ว่าไม่ควรใช้การบรรยาย แต่ก็เลือก วิธีการบรรยายมาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>“จริงๆ หนูอยากแบบให้มีแสดงบทบาทสมมติอะไรแบบนี้ หรือให้ ดูพวกคลิปวิดีโอจะเป็นคนแสดงหรือเป็นการตูนอะไรแบบนี้ค่ะ นักเรียน น่าจะสนใจ เข้าใจเรื่องได้ง่ายกว่าอ่านจากหนังสือเองค่ะ แต่มันก็แบบ... เวลาอะไรแบบนี้ไม่พอ ห้องที่จะพาเด็กไปดูก็ไม่มี ก็เลยต้องแบบเล่าเอา เอง”</p>
<p>องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้</p>	
<p>สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)</p>	

ฉ2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 6 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพ
ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 6 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้
ตารางที่ 18 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 6

<p>ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน</p>		<p>ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน</p>
<p>องค์ประกอบ</p>	<p>ความเปลี่ยนแปลง</p>	
<p>1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ</p>	<p>กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ</p>	<p>“คาบนี้หนูว่าจะสอนเรื่องการทำความคิด ค่ะ โดยมีสาระการเรียนรู้คือเรื่อง</p>

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของ ผู้เรียน	<i>หลักการในการทำควมดี เบญจธรรม กุศมูล 3 และ พละ 4...จริงๆ มันมี ทั้งหมด 6 หลักค่ะ ตอนแรกกะอัดคาบ เดียวหมดเลย (หัวเราะ) พอปรับ กำหนดการสอน จัดกลุ่มเนื้อหาตามที่ อาจารย์แนะนำก็เลยเหลือ 3 หลักค่ะ...”</i>
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบ อุปนัย และวิธีสอนโดยใช้เกม เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น	<i>การสังเกตชั้นเรียน กรณีศึกษาที่ 6 จัด กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการบวช ใช้วิธีสอนโดยใช้เกม ให้นักเรียนแต่ละ กลุ่มร่วมกันวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้ บวชเณร และอุปสมบท โดยใช้ข้อมูลจาก บัตรประโยคที่กรณีศึกษาเตรียมมา ติด บนกระดานดำให้สอดคล้องกับภาพการ บวชเณรและการอุปสมบท และนำ นักเรียนสรุปความแตกต่างระหว่างการ บวชเณรและการอุปสมบท สุดท้ายจึงให้ นักเรียนทำใบงานเกี่ยวกับการบวชเณร และการอุปสมบทเป็นรายบุคคล “ปรับแก้กิจกรรมได้ดีขึ้นมาก ถือว่ามี พัฒนาการดีมากกิจกรรมน่าสนใจมาก สนุกสนาน เห็นมัยว่านักเรียนไม่ต้องอ่าน หนังสือ ไม่ต้องอ่านใบความรู้อะไรแบบ นั้นก็ตอบได้เลย มันไม่น่าเบื่อดี...” อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5</i>
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	-	-

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้ และนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการ ออกแบบการเรียนการสอนได้	“...คือจากครั้งก่อนที่หนูว่ามันโอเคมาก อย่างตอนเรื่องการบวช ก็พยายามจะคิด กิจกรรมให้เด็กแบบได้ร่วม แบบไม่ต้อง เปิดหนังสืออ่าน ไม่ต้องอ่านใบความรู้ เลยว่าจะให้ทำกิจกรรมกลุ่มเป็นแบบ ผู้ผลิตสินค้าค่ะ แล้วมานำเสนอ ให้เพื่อน กลุ่มอื่นเลือกว่าจะซื้ออะไร ไม่ซื้ออะไร เพราะอะไรแบบนี้ค่ะ... เด็กน่าจะได้หลัก ของการเป็นผู้ผลิต และผู้บริโภคได้ใน คาบเดียวกันเลย”

ช. กรณีศึกษาที่ 7

กรณีศึกษาที่ 7 มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.64 และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 ได้ผลการเรียนในระดับ A ทั้งสองรายวิชา

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 7 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 10 ส่วนอาจารย์นิเทศก์คือ อาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็นเพศชายทั้ง 2 คน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ช1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 7 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 7 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 7 อย่างไม่เป็นทางการพบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

ตารางที่ 19 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 7 ก่อนเข้าร่วม

กระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	
กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม	
ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ ที่นักเรียนควรรู้อีกก่อน	<p>กรณีศึกษาวางแผนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง โดยยึดลำดับก่อนหลังตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก เช่น กำหนดเรื่องภูมิปัญญา ก่อนเรื่องภูมิภาค และเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือเรื่องความมีน้ำใจก่อนเรื่องพลเมืองดี เป็นต้น และการกำหนดโครงการสอนกรณีศึกษาปรึกษาครูพี่เลี้ยงภายหลังที่กำหนดโครงการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว</p> <p>“ต้องดูหนังสือเป็นหลักค่ะ แบ่งแผนจากหนังสือเรียนเอา ก็พอรู้ว่าต้องสอนอะไร แบบได้ตารางสอนปุ๊บก็ขอหนังสือเรียนจากครูพี่เลี้ยงค่ะ เอามาทำกำหนดการสอน แล้วค่อยเอาไปให้ครูพี่เลี้ยงดูว่าใช้ได้มั๊ย”</p>
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
รู้หลักการสอน รู้วิธีและเทคนิคการสอน แต่เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	<p>การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 7 ในช่วงแรกพบว่า ตัวอย่างกิจกรรมที่กรณีศึกษาจะให้นักเรียนทำ มีขนาดเล็กและไม่ชัดเจนเมื่อติดไว้บนกระดานดำ เช่น กรณีศึกษาใช้แผนผังจำแนกการแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์สากล ขนาด A4 ประกอบการอธิบายเรื่องการแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้จักวิธีสอนอื่น และใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก	<p>“หนูคิดว่าหนูยังไม่มีความคิดที่มันแปลกใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ค่ะ ก็จะสอนแบบเดิมๆ แบบนี้ตลอดค่ะ ไม่รู้จะสอนแบบอื่นๆ ยังไงดีค่ะ”</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

ข2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 7 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 7 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้ ตารางที่ 20 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 7

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของ ผู้เรียน	จากการศึกษากำหนดการสอนรายภาค อาจารย์นิเทศก์เห็นว่ากรณีศึกษา จัดลำดับสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม มากขึ้น เช่น จัดกลุ่มของเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม การเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีไทย เป็นต้น
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบ อุปนัย และใช้เทคนิคการเล่า เรื่อง เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ	กรณีศึกษาที่ 7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการให้นักเรียนดูคลิป แล้ววิเคราะห์ ลักษณะตัวละครที่ทำความดี หรือเป็น พลเมืองดี จากนั้นจึงอธิบายเกี่ยวกับ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเป็น พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สรุปรการ เรียนรู้โดยการให้นักเรียนทุกคนเขียนการ ปฏิบัติตัวในฐานะพลเมืองดี แล้วนำไป ติดบนกระดาน กรณีศึกษานำสรุปจาก การปฏิบัติตัวของนักเรียน
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้		
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้ และนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการ ออกแบบการเรียนการสอนได้	“...ครั้งก่อนหนูว่าลักษณะกิจกรรมแบบ นั้นมันโหดอะ แบบไม่น่าเบื่อ นักเรียนก็ บรรลุจุดประสงค์ด้วย ครึ่งนี้ก็พยายามจะ ทำให้ได้แบบครั้งก่อน เลยคิดว่ากิจกรรม กลุ่มต้องมีอะ (หัวเราะ)”

ช. กรณีศึกษาที่ 8

กรณีศึกษาที่ 8 มีผลการเรียนค่อนข้างดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.23 และจาก
การเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
สังคมศึกษา 2 ได้ผลการเรียนในระดับ A ทั้งสองรายวิชา

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 8 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 11 เป็นเพศหญิง ส่วนอาจารย์
นิเทศก์คืออาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นเพศชาย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
สอนของกรณีศึกษาที่ 8 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
ของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ช1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 8

ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 8 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 8 อย่างไม่เป็นทางการพบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น คือ

ตารางที่ 21 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 8 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระในกำหนดการสอนรายภาคเหมาะสม ทำให้สามารถกำหนด เนื้อหาสาระที่จะออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนได้อย่างเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้
รู้หลักการสอน รู้วิธีและ เทคนิคการสอน แต่ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิค การสอนไม่สอดคล้องกับ สาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้	กรณีศึกษาจะให้ให้นักเรียนศึกษาจากหนังสือเรียน และทำแบบฝึกหัดหรือ ตอบคำถามลงในสมุดประจำวิชาเท่านั้น โดยกรณีศึกษาที่ 8 รู้สึกมีความ ยากลำบากในการออกแบบกิจกรรมและให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม “แบ่งกลุ่มไม่ได้เลยครับ คือตอนแรกผมแบ่ง ทีนี้พอแบ่ง เสร็จมีปัญหาอย่างมากครับ ไม่อยากอยู่กลุ่มกะคนนี้ ไม่อยากย้ายที่นั่ง ไม่ ทำงานอะไรแบบนี้ครับ กว่าจะแบ่งได้ก็หมดคาบ ไม่ต้องทำอะไรแล้ว ห้องก็ วุ่นวายไปหมด เซ็ดเลยครับ ผมก็เลยไม่อยากแบ่งกลุ่มอีก ทีนี้พอไม่แบ่งผมก็ ไม่รู้จะสอนยังไง แบบให้เค้าเข้าใจเนื้อหาที่จะสอนครับ ก็เลยได้พาอ่าน แบบผมก็บรรยายไปเลยครับ ยากครับ ผมไม่รู้ว่าจะออกแบบกิจกรรมให้มัน เหมาะสมกับเนื้อหาสาระกับจุดประสงค์ยังไงครับ” กรณีศึกษาที่ 8
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้	กรณีศึกษาที่ 8 จะออกแบบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดย

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก	เน้นการบรรยาย และให้นักเรียนศึกษาจากหนังสือเรียน แล้วทำ แบบฝึกหัดหรือตอบคำถามลงในสมุดประจำวิชาเท่านั้น
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

**ช2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่
เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ**

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 8 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดย
สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 8 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้
ตารางที่ 22 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 8

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	-	
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล	เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้	จากการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ พบว่า กรณีศึกษาที่ 8 จัด กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์ โดยการให้นักเรียนดูรูปที่ แสดงถึงพัฒนาการด้านการคมนาคมของ ไทย นำวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	รู้จักวิธีสอนอื่นๆ และเลือกใช้วิธี สอน เทคนิคการสอนหลากหลาย มากยิ่งขึ้น	<p>เปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน จากนั้นจึง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาไปความรู้ และทำใบงานเกี่ยวกับพัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์ ยุคปฏิรูปประเทศ โดยแต่ ละกลุ่มศึกษาไปความรู้และทำใบงาน หัวข้อแตกต่างกัน แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน นำเสนอ กรณีศึกษาสรุปเพิ่มเติม โดย กรณีศึกษาสุ่มเรียกตัวแทนนักเรียนจาก แต่ละกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีส่วน ร่วมกับกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น เขียนผัง สรุปบนกระดานดำ จากนั้นให้นักเรียน ทำใบงานเป็นรายบุคคลเป็นการสรุป อาจารย์นิเทศก์เห็นว่าสภาพปัญหาเรื่อง สภาพปัญหาเรื่องการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ การเลือกใช้วิธีสอนที่ไม่ หลากหลาย และการเลือกใช้เทคนิคการ สอนที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและไม่ทำ ให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง ของกรณีศึกษาที่ 8 ได้รับการแก้ไขและ กรณีศึกษาออกแบบการเรียนการสอนได้ เหมาะสมมากขึ้น</p> <p>“กิจกรรมการเรียนรู้จัดได้ดีขึ้น สอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ สรุป บทเรียนที่ดีขึ้น เด็กแต่ละคนในกลุ่มร่วม กิจกรรมดีขึ้น”</p> <p style="text-align: right;">อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5</p>

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	-	-
4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควรปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้ และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้	“...ต้องตั้งกฎครับ แบบว่า ผมมีสิทธิ์เรียกใครออกมาก็ได้ คือไม่ให้เด็กเตรียมส่งตัวแทนมา เพราะแบบนั้นคือมันจะมีตัวหลักครับ...ก็ทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้นมาครับ ...คือผมไม่ต้องพูดอยู่คนเดียวทั้งชั่วโมง เด็กก็ดูแบบตื่นตัว ต้องใส่ใจ ตั้งใจเรียนกันมากขึ้นแบบนี้ครับ” กรณีศึกษาที่ 8

ฉ. กรณีศึกษาที่ 9

กรณีศึกษาที่ 9 ไม่ทราบผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เนื่องจากมีรายวิชาของสาขาที่เกรดยังไม่แจ้งเกรดอีกหนึ่งรายวิชา และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 ได้ผลการเรียนในระดับ A และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 ได้ผลการเรียนในระดับ B+

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 9 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 12 เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 10 ด้วย ส่วนอาจารย์นิเทศก์คืออาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นเพศชาย ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ฉ1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 3 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 3 อย่างไม่เป็นทางการ

พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น คือ

ตารางที่ 23 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	
	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระในกำหนดการสอนรายภาคเหมาะสม ทำให้สามารถกำหนดเนื้อหาสาระที่จะออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนได้อย่างเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้	
1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้	
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธีและเทคนิคที่เหมาะสม	<p>การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 9 ในช่วงแรกพบว่า วิธีการหลักที่กรณีศึกษาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของเรื่องที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนศึกษาจากหนังสือเรียน โดยสาระการเรียนรู้จะยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลัก และให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือตอบคำถามที่เน้นด้านความจำลงในสมุดประจำวิชาหรือใบงาน หรืออาจให้ผู้เรียนคัดลอกเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียนลงไปในสมุดบันทึกตามที่กรณีศึกษากำหนด ไม่มีการใช้สื่อการเรียนรู้</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 9</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
รู้วิธีสอนอื่นนอกจากการบรรยาย แต่มีข้อจำกัดในการนำวิธีการสอนอื่นไปใช้	<p>“นักเรียนบางคนมีปัญหาค่ะ อ่านไม่ออก เขียนก็ไม่ได้ ครูที่เลี้ยงบอกว่าเหมือนเป็นเด็กสมาธิสั้นแบบนี้ค่ะ ที่นี้เวลาสอนหนูก็ไม่รู้จะทำยังไง พอให้แบ่งกลุ่มทำใบงาน หนูก็ไม่รู้ว่าจะทำให้เด็กแบบตั้งใจทำ แบบให้มันสนุกแบบให้เด็กมีส่วนร่วมอะไรแบบนี้ยังไงค่ะ แล้วอย่างคาบพระพุทธรูป ที่หนูสอนมันอยู่ตอนบ่ายๆ เย็นๆ จะคาบสุดท้ายแบบนี้ เด็กก็เบื่อมากค่ะ หลักธรรมอะไรแบบนี้เยอะมาก แล้วก็ยากมากด้วย ก็สอนเองเลยค่ะ พุดเองแบบอ่านหนังสือสอนเอาค่ะ เด็กก็ไม่ค่อยฟังกันเลยค่ะ”</p>

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
1. ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง	
รู้ว่าลำดับขั้นตอนควร ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน แต่ออกแบบการเรียนการ สอนและจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและ สอดคล้อง	การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 9 ในช่วงแรกพบว่า แม้ว่ากรณีศึกษาจะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่เป็นการแบ่งกลุ่มเพื่ออ่านหนังสือเรียนของแต่ละ กลุ่ม ไม่ได้ใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ “คือหนูรู้ว่าควรจัดกิจกรรมแบบอื่นๆ แล้วถ้าแบ่งกลุ่มแล้วมันควรให้ นักเรียนได้ทำอะไรจากการแบ่งกลุ่มอะไรแบบนั้น แต่คือ ก็นี่ก็ไม้ออกกว่าจะ ต่อแบบไหนดี...” กรณีศึกษาที่ 9
2. ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
ออกแบบกิจกรรมโดยยึด โครงสร้างกิจกรรมตามที่ หนังสือเรียนกำหนด	กรณีศึกษาที่ 9 ออกแบบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดยให้ นักเรียนทำกิจกรรมตามที่หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก คือ ให้นักเรียน แบ่งกลุ่มศึกษาเนื้อหาในหนังสือเรียนเกี่ยวกับหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ตามที่หนังสือเรียนกำหนดไว้

ฉ.2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพ
ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 24 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 9

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้	-	-

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
ของผู้เรียน		
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	<p>เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบ อุปนัย และใช้เทคนิคการเล่า เรื่อง เล่านิทานเชื่อมโยงกับ เนื้อหาสาระ</p> <p>เลือกใช้วิธีสอน และเทคนิคการ สอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น</p>	<p>จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กรณีศึกษาที่ 9 จัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่อง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยการให้นักเรียนเรียงลำดับยุคที่ วางสลับตำแหน่งกันไว้ จากนั้น กรณีศึกษาทบทวนว่ายุคใดเกิดก่อนเกิด หลัง แล้วจึงอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึง การถ่ายทอดวิทยาการ และ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่อยู่ในยุค สมัยแตกต่างกัน ผ่านการทำกิจกรรมใคร เป็นมนุษยยุคใด เมื่อไปเจอยุคที่มี วิวัฒนาการสูงกว่า จะเกิดการ เปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาตนให้มีวิทยาการ สูงขึ้น เช่น จากหินเก่า ไปพบชุมชนหิน ใหม่ ก็จะพัฒนาเครื่องมือตนให้เหมือน หินใหม่ เป็นต้น แล้วจึงให้นักเรียน วิเคราะห์ความสำคัญของชุมชนสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ นักเรียนทุกคนมีส่วน ร่วมกับกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ คือ สามารถบอก พัฒนาการของยุคสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ได้ จำแนกยุคสมัยได้ และ เห็นความสำคัญของชุมชนสมัยก่อน ประวัติศาสตร์</p>
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น ลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้	

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้	“...จำได้ว่าครั้งก่อนเพื่อนสอนเรื่องกรุง ธนบุรี หรืออะไรประมาณนี้ แล้วใช้ห้อง อาเซียน ใช้ส്മาร์ทบอร์ดแล้วเด็กสนใจดี ค่ะ ครั้งนี้หนูก็เลยว่าจะใช้บ้าง...จะให้ดู รูปเกี่ยวกับโบราณสถานในประเทศไทย ค่ะ พวกปราสาทหินพิมาย ปราสาทหิน พนมรุ้ง ปราสาทเมืองสิงห์อะไรแบบนี้ แล้วค่อยให้ดูคลิปเกี่ยวกับอาณาจักรขอม สมัยประวัติศาสตร์ แล้วก็ตอบคำถาม แข่งกันอะไรแบบนี้” กรณีศึกษาที่ 9

ญ. กรณีศึกษาที่ 10

กรณีศึกษาที่ 10 ไม่ทราบผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เนื่องจากมีรายวิชาของสาขา
ที่เกรดยังไม่แจ้งเกรดอีกหนึ่งรายวิชา และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคม
ศึกษา 1 ได้ผลการเรียนในระดับ A และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 ได้ผลการ
เรียนในระดับ B+

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 10 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 12 เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นครูพี่
เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 9 ด้วย ส่วนอาจารย์นิเทศก์คืออาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นเพศชาย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการ
สอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
ของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ญ1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 10 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการ
สัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 10 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 10 อย่างไม่เป็น
ทางการ พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการ
เรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

ตารางที่ 25 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 10 ก่อนเข้าร่วม

กระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สารการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม
กำหนดคาบเรียนหลายคาบ เรียนสำหรับสาระสำคัญ เดียวกัน	<p>กรณีศึกษาที่ 10 จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรมตามหนังสือเรียนเป็น หลัก ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียนมีสาระการเรียนรู้ หลายสาระ ซึ่งอาจารย์นิเทศก์เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม โครงสร้างดังกล่าวอาจไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้</p> <p>“จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายสาระสำคัญพร้อมกัน พระรัตนตรัย-พุทธกิจ-ศรัทธา4 โดยขาดการสรุปที่ครอบคลุมเนื้อหาใน ตอนท้าย การสรุปสุดท้ายโดยการให้ผู้เรียนจดบันทึกตามกระดานดำและ แบบเรียนลงในสมุด ทำให้นักเรียนไม่เกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง”</p> <p style="text-align: right;">อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5</p>
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้
รู้หลักการสอน รู้วิธีและ เทคนิคการสอน แต่ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิค การสอนไม่สอดคล้องกับ สาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้	<p>วิธีการหลักที่กรณีศึกษาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของเรื่องที่ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนศึกษาจากหนังสือเรียน โดย สาระการเรียนรู้จะยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลัก และให้ผู้เรียนทำ แบบฝึกหัดหรือตอบคำถามที่เน้นด้านความจำลงในสมุดประจำวิชาหรือใบ งาน ไม่มีการใช้สื่อการเรียนรู้อะไรพิเศษ</p> <p>“หนูให้นักเรียนออกมาเล่านิทานแบบนี้ทุกคาบค่ะ แบบ บางทีมันก็ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่สอนค่ะ (หัวเราะ) แต่ก็ไม่รู้จะให้ทำอะไรดี พอ เล่านิทานเสร็จก็เหมือนถามพวกข้อคิดค่ะ แล้วก็ค่อยสอนเนื้อหาตาม หนังสือเรียน”</p> <p style="text-align: right;">กรณีศึกษาที่ 10</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้	แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กรณีศึกษาใช้ในทุกแผนการจัดการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก	เรียนรู้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ตัวแทนผู้เรียน มาเล่านิทาน จากนั้นก็ให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียน ประกอบการอธิบายของกรณีศึกษา พร้อมทั้งเขียนสรุปสาระสำคัญบน กระดานดำ จากนั้นให้ผู้เรียนจดบันทึกลงสมุด หรือให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด ตามที่ได้รับมอบหมายทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
สามารถออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ (แต่ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้)	

**ญ2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่
เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ**

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่า
ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 10 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดย
สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 10 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้
ตารางที่ 26 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 10

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การ จัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้ง จัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละ คาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น	“พอปรับกำหนดการสอน นี่หนู เรียงเนื้อหาอะไรใหม่เกือบหมดเลยคะ... แต่ละคาบเนื้อหาที่มันแบบไม่ค่อยเกี่ยว กันก็ไม่เอามารวม อะไรที่ดูว่ามันรวมกัน ได้ก็ค่อยรวม”

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
2) การเลือกและระบุ วิธีสอน รูปแบบการ สอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการ เรียนรู้ รวมทั้งแนวทาง การวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา สาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	<p>เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนแบบการ แสดงบทบาทสมมติ</p> <p>รู้จักวิธีสอนอื่นๆ และเลือกใช้วิธี สอน เทคนิคการสอนหลากหลาย มากยิ่งขึ้น</p>	<p>พบว่า กรณีศึกษาที่ 10 จัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่อง กิจกรรมประชาธิปไตย การ ออกเสียงเลือกตั้ง โดยการให้นักเรียนดู รูปกิจกรรมประชาธิปไตยที่หลากหลาย แล้วจึงอธิบายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จากนั้นจึงจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง ประธานนักเรียน ให้นักเรียนสวมบทบาท เป็นผู้ลงสมัครประธานนักเรียน 4 คน นักเรียนที่เหลือเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การหาเสียง จนกระทั่งตรวจนับคะแนน เสร็จแล้วจึง นำสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ และขั้นตอน สำคัญ</p> <p>อาจารย์นิเทศก์เห็นว่ากรณีศึกษามี พัฒนาการที่ดีในการออกแบบการเรียน การสอน โดยสามารถใช้วิธีการสอนที่ หลากหลาย ใช้เทคนิคที่สอดคล้อง เหมาะสม ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้</p> <p style="text-align: right;">“จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ได้ดีเลย วิธีสอนสอดคล้องกับ เนื้อหา วัตถุประสงค์ ไม่น่าเบื่อ...” อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5</p>
3) การกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นลำดับ ขั้นตอน ต่อเนื่อง และ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้	-	-

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
4) การระบุข้อดีและข้อ ที่ควรปรับปรุงของการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้ รวมทั้งนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง การออกแบบการเรียน การสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควร ปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของตนเองได้ และนำ ข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการ ออกแบบการเรียนการสอนได้	“จริงๆ เนื้อหาเยอะมากค่ะ ก็คิดว่าจะทำ ยังไงที่ไม่ใช่แบบอ่านหนังสือทำใบงาน... จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าให้บอก ความสำคัญ บอกขั้นตอนของการ เลือกตั้งได้ หนูก็เลยคิดว่าตอนแรกจะให้ ดูรูปพวกขั้นตอน รายละเอียดเกี่ยวกับ การเลือกตั้งอะไรแบบนี้ค่ะ แล้วก็ให้เล่น บทบาทสมมติ เลือกตั้งประธานนักเรียน อะไรแบบนี้ น่าจะสนุกค่ะ”

ฎ. กรณีศึกษาที่ 11

กรณีศึกษาที่ 11 ไม่ทราบผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เนื่องจากมีรายวิชาของสาขา
ที่เกเรตยังไม่แจ้งเกเรตอีกหนึ่งรายวิชา และจากการเรียนในรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคม
ศึกษา 1 และรายวิชาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 ทั้ง 2 วิชาได้ผลการเรียนในระดับ A

ครูพี่เลี้ยงของกรณีศึกษาที่ 11 คือ ครูพี่เลี้ยงคนที่ 13 เป็นเพศหญิง ส่วนอาจารย์
นิเทศก์คืออาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาสังคมศึกษา เป็นเพศชาย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการ
สอนของกรณีศึกษาก่อนเข้าร่วมกระบวนการ และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
ของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ มีดังนี้

ฎ1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 11 ก่อนเข้าร่วมกระบวนการ

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา การสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการ
สัมภาษณ์กรณีศึกษาที่ 11 รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของกรณีศึกษาที่ 11 อย่างไม่เป็น
ทางการ พบว่าประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่อาจส่งผลต่อการ
เรียนรู้ของนักเรียน สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น คือ

ตารางที่ 27 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 11 ก่อนเข้าร่วม

กระบวนการ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้ เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม
กำหนดสาระสำคัญหลาย สาระพร้อมกันในหนึ่งคาบ เรียน	<p>กรณีศึกษาวางแผนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดลำดับก่อนหลังตามที่ หนังสือเรียนกำหนดเป็นหลัก โดยต้องปรึกษาครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับการทำ โครงการสอนรายภาคค่อนข้างมาก เนื่องจากในสถานศึกษาแห่งนี้ รายวิชา สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะจัดให้ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกสาระการ เรียนรู้ในหนึ่งภาคเรียน ซึ่งจะต่างกับระบบจัดเนื้อหาสาระของโรงเรียน ค. ที่ให้เรียนภาคเรียนละ 2 สาระ จาก 4 สาระหลัก ดังนั้น กรณีศึกษาจึงต้อง วางแผนการสอนโดยทำกำหนดการสอนรายปีและรายภาคที่ครอบคลุม ทั้งหมดทุกสาระ</p> <p>“คือทำกำหนดการสอนรายปี รายภาคนี้ยากมากค่ะ ของหนูไม่เหมือนเพื่อน เลย คนอื่นเค้าก็แบ่งเทอมละ 2 สาระแบบนี้ค่ะ ก็คือแต่ละสาระก็เอาเนื้อหา มาเรียงแบบมันสอนทั้งเทอมได้ แต่หนูนี้ต้องเอาเนื้อหามาจาก 4 สาระ มาดู ว่าเทอมนี้แต่ละสาระเราจะสอนถึงครึ่งหนึ่งหรือยังให้มันเท่าๆ กันกับเทอม ที่ 2 แบบนี้ค่ะ คือตอนครูพี่เลี้ยงบอกรอบแรกก็งงๆ ค่ะ แบบถามเพื่อนดูมัน ก็ไม่เหมือนกันใช่ไหมคะ ตอนเรียนก็ไม่เคยทำแบบนี้เลย ก็ถามครูพี่เลี้ยงนะ คะแบบว่า หนูขอสอนเทอมละ 2 สาระเหมือนเพื่อนๆ ได้มั๊ย ครูพี่เลี้ยงก็ บอกว่ามันไม่ได้ค่ะ เพราะตอนเด็กเรียน ม.1 มา ในแต่ละเทอมนี้ก็เรียนครบ ทุกสาระมาแล้ว เวลาสอบก็ต้องสอบให้ครบทุกสาระ ม.2 ม.3 ก็ต้องเป็น ระบบเดียวกันแบบนี้ค่ะ ครูพี่เลี้ยงก็ให้หนังสือมา บอกให้ดูแล้วลองแบ่งคะ ก็ลองทำดู ร่วงๆ เสร็จเอาให้ครูพี่เลี้ยงดูก็โอเคคะ ไม่ได้แะอะไร”</p>
องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และ จุดประสงค์การเรียนรู้	1. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้
ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธี และเทคนิคที่เหมาะสม	กรณีศึกษาไม่รู้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละคาบเรียน ควรจะ สอนอย่างไร ควรจะต้องใช้เทคนิคใดที่เหมาะสมและช่วยให้ผู้เรียนสนใจ

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน	ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
	<p>กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>“คือหนูต้องใช้เวลาเตรียมตัวในการสอนมากเลยคะ แบบบางทีก็คุมชั้นไม่ได้คะ หนูก็อยากได้คำแนะนำเกี่ยวกับว่าจะสอนยังไงให้น่าสนใจ คือแต่ละเรื่องมันจะมีเทคนิคอะไรที่เอามาใช้จัดกิจกรรมให้เด็กสนใจเรียนมากขึ้นแบบนี้คะ”</p>
2. เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย	
<p>ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้ วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นหลัก</p>	<p>การศึกษาชั้นเรียนของกรณีศึกษาที่ 11 ในช่วงแรกพบว่า วิธีการหลักที่กรณีศึกษาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระสำคัญของเรื่องที่ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนศึกษาจากหนังสือเรียน โดยสาระการเรียนรู้จะยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลัก โดยกรณีศึกษาใช้สื่อเช่นบัตรรูปภาพที่เกี่ยวข้อง มาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทำกิจกรรมเช่นตอบคำถาม หรือลองจำแนกชนิดหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประกอบการอธิบายของกรณีศึกษาบ้าง เสร็จแล้วจึงให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือตอบคำถาม ในลักษณะสรุปบทเรียนลงในใบงาน</p> <p>“หนูพยายามหารูปหอะอะไรแบบนี้มาให้เด็กดูคะ ให้สนใจ ทีนี้ก็อธิบายตามหนังสือไปคะ แต่อย่างบางเรื่องในหนังสือมันบอกแค่หัวข้อแบบนี้คะ หนูก็ไมรู้จะอธิบายยังไงให้อ่านให้ทำอะไรคนเดียวบางทีเด็กก็อ่านไม่ออกคะ ม.2 แล้วบางคนเขียนคำง่าย ๆ ก็ยังไม่ได้เลยคะ เวลาเรียนให้อ่านคนเดียวนี่ไปใหญ่เลยคะ คำบางคำก็ยาก สอนไม่ตามหนังสือก็กลัวเด็กไม่รู้เรื่องคะ”</p>
องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	
<p>ออกแบบกิจกรรมโดยเน้น การให้นักเรียนอ่านหนังสือ เรียน และ/หรือศึกษาไป ความรู้</p>	<p>กรณีศึกษาที่ 11 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งอาจารย์นิเทศก์เห็นว่านักเรียนบางส่วนเบื่อหน่าย และไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>“ในช่วงที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ แล้วทำแบบฝึกหัด ครูดูว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจนะ หรือไม่มีส่วนร่วมในการเรียน บางทีเค้าก็เกิดการเบื่อหน่ายในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ อย่าลืมนะว่าประวัติศาสตร์มันยากกับเด็กมัธยมเนอะ ถ้าสอนไม่สนุกยิ่งไปกันใหญ่...”</p> <p>อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5</p>

กฎ 2. ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการในระยะวงจรแก้ปัญหา พบว่าความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 11 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 11 ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข ดังนี้ ตารางที่ 28 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ 11

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
1) การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	กำหนดโครงสร้างรวมทั้งจัดลำดับเนื้อหาสาระในแต่ละคาบเรียนเหมาะสมมากขึ้น	“พอหนูปรับกำหนดการสอนรายภาคใหม่ มันก็เห็นว่าทั้งหมดต้องสอนอะไรยังไงบ้างค่ะ แบบ...เรื่องไหนที่มันควรรวมกัน แยกกัน มันเลยไปด้วยกันได้ ตอนแรกนี่คือ เรียงตามหัวข้อในสารบัญหนังสือเรียน บางทีมันดูเหมือนน้อย ก็เลยจะเอาเรื่องอื่นมาสอนด้วย ปรับใหม่ มันดูแบบคิดว่าจะสอนยังไงง่ายขึ้นค่ะ” กรณีศึกษาที่ 11
2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผล ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้	รู้หลักการสอน และเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น ใช้วิธีสอนโดยใช้เกม เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น	กรณีศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปกครองสมัยอยุธยา เริ่มโดยการจับสลากพระนามพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา แล้วให้นักเรียนร่วมกันบอกว่าพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อยู่ในราชวงศ์ใด และนำบัตรคำพระนามพระมหากษัตริย์ใส่ในกระเป่าผืนง ตามราชวงศ์ จากนั้นอธิบายเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการปกครองสมัยอยุธยา โดยสรุปจำนวนพระมหากษัตริย์ 33 พระองค์ ว่า

ความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอน		ตัวอย่างข้อมูลสนับสนุน
องค์ประกอบ	ความเปลี่ยนแปลง	
3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	มีจำนวนพระมหากษัตริย์จำนวนมาก ช่วงระยะเวลาการปกครองสมัยอยุธยาจึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนกลาง (หรือสมัยปฏิรูป) และอยุธยาตอนปลาย จากนั้นจึงอธิบายรูปแบบการปกครองสมัยอยุธยาในแต่ละยุคประกอบแผนผังสรุป
4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้	สามารถระบุข้อดี ข้อควรปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้	“หนูว่ามันน่าจะมีวิธีที่แปลกใหม่ น่าสนใจได้กว่านี้ค่ะ แต่ก็ยังแบบนี้ก็ไม่ค่อยออก” กรณีศึกษาที่ 11

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นอกจากผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา ที่นำเสนอในตอนต้นที่ 1 แล้ว กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูยังก่อให้เกิดผลต่อบุคคลอื่นๆ ในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

2.1 ผลที่เกิดขึ้นกับครูที่เลี้ยง

ในขณะดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีครูที่เลี้ยงเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำนวน 13 คน ซึ่งภายหลังการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในภาคการศึกษาที่ 1 ของกรณีศึกษาเสร็จสิ้น ครูที่เลี้ยงได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเรียนรู้หรือประโยชน์ที่ครูที่เลี้ยงได้รับ ดังนี้

1) ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนพร้อมกับนักศึกษา การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นโอกาสให้ได้เรียนรู้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้ง เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาตนเองร่วมกับนักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ โดยครู พี่เลี้ยงบางคนเห็นว่าคำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ในระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหลังการ ออกแบบการเรียนการสอน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นสิ่งที่นึกไม่ถึงหรืออาจ ไม่มีความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวมากพอ เมื่อได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฐานะสมาชิกชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพจึงทำให้ครูพี่เลี้ยงเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนมากขึ้น

ในฐานะครูพี่เลี้ยงนี้ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง คือได้ ความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มันทันต่อเหตุการณ์ คือรู้วิธี ใหม่ๆ

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 1

“ที่ได้ประโยชน์นะ คือได้เรียนรู้ไปพร้อมกับนักศึกษา มี สื่ออะไรใหม่ๆ ที่มันหลากหลายแล้วก็นำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนได้ เด็กนักเรียนสนใจ กระตือรือร้นดี”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 2

“การจัดการเรียนการสอนของตัวเองเนี่ยต่างจากเดิมนะ คือดีขึ้นกว่าเดิม เห็นแนวทางผลิตสื่อที่มันสอดคล้องกับวัยกับเนื้อหา มันช่วยครูได้มาก แล้วก็ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เหมือนกับ พัฒนาการสอนของเราขึ้นอีกระดับนึงนะ”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 4

“พี่ได้รับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอนนะ คือได้ประสบการณ์ตรงในการออกแบบการเรียนรู้อีก แล้วก็เรื่องการ จัดการเรียนการสอนที่มันเป็นระบบ มีขั้นตอนที่เหมาะสมชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชั้นเรียนของตัวเองว่าจะทำยังไงให้เด็กมี ประสิทธิภาพในการเรียนดีขึ้นแบบนี้”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 12

“คือ มันรู้ชัดเจนเลยนะว่านักศึกษามีปัญหาตรงไหน แล้ว มันทำให้เด็กนักเรียนมีปัญหาเวลาเรียน เวลาออกแบบการสอนมันก็คือ ทำให้แก้ปัญหานั้นได้ เน้นว่าแก้ปัญหานักศึกษา แล้วมันทำให้เด็ก นักเรียนเค้าเรียนได้ ตามเป้าหมาย ทีนี้คำแนะนำบางอย่างจากอาจารย์ นิเทศก์นี่เราก็มารู้ ก็ได้เรียนรู้ไปพร้อมกับนักศึกษา”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 13

2) ได้พัฒนาและปรับบทบาทในฐานะครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยงบางส่วนระบุว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูพี่เลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดตารางเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา และการเข้าสังเกตชั้นเรียนของนักศึกษามากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการตรวจและให้คำแนะนำในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมีการพยายามพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

“คือวิธีดูแลนักศึกษานี้เปลี่ยนไปเลย คือมันต้องอาศัย

ความร่วมมือระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ แล้วก็นักศึกษา ทำให้ได้ติดตามพฤติกรรมด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการฝึกประสบการณ์ ช่วยให้ออกคิดและคำแนะนำที่เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์มากที่สุด”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 1

“ที่ต้องเพิ่มความถี่ในการนิเทศมากขึ้น แต่ก็ดีนะ มันเห็นพัฒนาการของนักศึกษาชัดเจนดี นักศึกษากลุ่มนี้เค้าจะกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการใช้สื่อประกอบเวลาจัดกิจกรรมเกือบทุกคาบเลย มันช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ แล้วก็เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ดี”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 9

“ที่ตรวจแผนเค้าละเอียดกว่าเดิมนะ แล้วก็ดูเค้าสอนบ่อยขึ้น คือเหมือนมันเป็นระบบของกระบวนการมั๊ย เราก็จัดตารางไว้ว่า ต้องคุยเรื่องออกแบบตอนไหน เข้าดูเค้าสอนตอนไหน สอนเสร็จคุยตอนไหน”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 11

3) ได้เครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

ครูพี่เลี้ยงบางส่วนระบุว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้เกิดเครือข่ายของครูพี่เลี้ยง รวมทั้งเครือข่ายของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผลงานวิทยฐานะของตนเองได้

“ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนนะ คือ

ได้ออกแบบการเรียนการสอนร่วมกับนักศึกษากับอาจารย์นิเทศก์ มันทำให้ได้เรียนรู้พวกวิธีสอน การทำสื่อใหม่ๆ แต่ประหยัดค่าใช้จ่าย แล้วมันก็มีประโยชน์กับการไปใช้สอนจริงๆ อย่างบางเรื่อง พวกทักษะ

เทคนิคการสอน จิตวิทยาเด็กอะไรแบบนี้ เรานึกไม่ถึง คือมันช่วยให้ครู
ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ได้มีความเข้าใจ ประสานงานกันได้ดีนะ”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 4

“ส่วนตัวผมว่าการทำงานไม่ต่างจากเดิมเท่าไรนะ
เพราะปกติก็หาวิธีสอนอะไรใหม่ๆ มาแนะนำเค้าอยู่แล้ว ให้เด็กเกิด
กระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ จะต่างก็ตรงที่ได้คุยพร้อมๆ กับอาจารย์
นิเทศก์ ซึ่งดีนะ ถือว่าได้เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพของตัวเองด้วย
บางอย่างก็เป็นประโยชน์เวลาจะเอาไปใช้ทำผลงานวิทยฐานะอะไรแบบ
นี้ แล้วก็เหมือนมีเครือข่าย ผมก็ได้ที่ปรึกษาเพิ่มขึ้น”

ครูพี่เลี้ยงคนที่ 10

2.2 ผลที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์

ในขณะดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้
แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วม
เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำนวน 5 คน ซึ่งภายหลังการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในภาค
การศึกษาที่ 1 ของกรณีศึกษาเสร็จสิ้น อาจารย์นิเทศก์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเรียนรู้หรือ
ประโยชน์ที่อาจารย์นิเทศก์ได้รับ ดังนี้

- 1) ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยง นักศึกษา รวมทั้งผู้วิจัย

อาจารย์นิเทศก์ส่วนหนึ่งคิดว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ ทำให้ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา ทำให้ได้เรียนรู้และ
เชื่อมโยงความรู้ในทางทฤษฎีกับการปฏิบัติในชั้นเรียนจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ยังช่วยให้อาจารย์นิเทศก์ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาในบางแง่มุม
มากขึ้น

“ประโยชน์ในฐานะอาจารย์นิเทศน์คือได้แลกเปลี่ยน
เรียนรู้กับครูพี่เลี้ยง แล้วก็ตัวนักศึกษาเองเกี่ยวกับการออกแบบการ
เรียนการสอนของนักศึกษา...”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 4

“เดิมเวลาเราเข้าไปนิเทศ ครูพี่เลี้ยงก็ไม่ค่อยอยู่นอะ
(หัวเราะ) คือเค้าก็อยู่ของเค้าให้เราทำหน้าที่ในส่วนของเรา ก็แยกกัน
ต่างคนต่างทำ จะให้มานั่งคุยกันนั่งดูเด็กสอนพร้อมๆ กัน แนะนำพร้อมๆ
กันนี่แทบจะไม่มีเลย พอเข้ามาช่วยกระบวนการแบบนี้มันเลย
เหมือนกับว่า ต้องมาคุยกันนะ คุยพร้อมกันทั้งพี่ทั้งครูพี่เลี้ยงทั้งตัวเด็ก
เรา มันก็แก้ไขได้ตรงจุดกว่า แล้วบางอย่าง แบบพวกสภาพปกติเด็ก

ห้องนี้เป็นยังไง อะไรแบบนี้เราก็ไม่รู้หรอก เอมหนึ่งเข้าไปดูอย่างมากก็สองครั้ง แบบนี้ก็ต้องอาศัยข้อมูลจากครูที่เลี้ยง แต่จะให้อยู่ที่ๆ เค้าเดินมาบอกเราว่าเด็กห้องนี้เป็นแบบนี้ นักศึกษาเราเป็นแบบนี้มันจะแปลกๆ ใจ...”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 5

2) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

อาจารย์นิเทศก์เห็นว่านักศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการสอนในระดับดีกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์จึงเห็นว่าแนวความคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู การได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาอื่นๆ

“นักศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก PLC เราว่าเค้ามีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอนดีกว่านะ น่าจะเพราะว่ามีเพจ PLC แล้วก็มีอาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยงที่ร่วมเป็นสมาชิก PLC มีส่วนช่วยในการแนะนำ ที่สำคัญอีกอย่างคือ นักศึกษากลุ่มนี้มีคะแนนประเมินการสอนสูงกว่า เพราะเค้าเอาคำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนไปปรับใช้ในชั้นเรียนจริง เราก็พยายามเอาแนวที่ได้จากการเป็นสมาชิก PLC ไปใช้กับการนิเทศนักศึกษาคนอื่นนะ”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1

“...อีกอย่างที่ดีมากเลยคือ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาระบบฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาฝึกสอนทั้งสาขาภาษาไทยและสาขาอื่นๆ มันเป็นประโยชน์มากๆ เวลาสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 4

3) ได้ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลไปประยุกต์ใช้ในการสอนและการนิเทศนักศึกษา

จากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ทั้งหลังการออกแบบการเรียนการสอน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้อาจารย์นิเทศก์ได้แนวทางการออกแบบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง

“เครือข่ายชุมชนช่วยให้เราใกล้ชิดกับนักศึกษามากขึ้น
ใกล้ชิดครูที่เลี้ยงมากขึ้น ข้อมูลอะไรบางอย่างเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เราก็ได้รู้ไปด้วย แล้วบางอย่างก็เหมือนภาระเราเบาลง เวลาที่มีประเด็น
คำถามข้อสงสัยอะไรในเพจ PLC บางที่เราไม่ต้องตามไปตอบ ไปให้
คำปรึกษาแนะนำแบบตัวต่อตัวกับนักศึกษาทุกคน ก็อาศัยสื่อสารผ่าน
เพจ หรือถ้าเป็นความลับก็อินบ็อกกันได้ อะไรแบบนี้”

อาจารย์นิเทศก์คนที่ 1

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา มีสาระสำคัญดังนี้

คำถามการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีคำถามการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

1. กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูควรมีลักษณะ หลักการ และขั้นตอนอย่างไร
2. สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนเข้าร่วมกระบวนการเป็นอย่างไร และเมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแล้วจะส่งผลให้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู และศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ออกแบบการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multi – case study) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก (1) กรณีศึกษาที่เป็นนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพจำนวน 11 คน ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียน

การสอน และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ และ (2) กรณีศึกษาที่เป็นสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพของนักศึกษา 4 แห่ง ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะ หลักการ ขั้นตอน การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม

การดำเนินการศึกษาก่อนลงสนาม เป็นการดำเนินงานศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้วิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัย รวมทั้งการสังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนาร่างกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูบนพื้นฐานของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การศึกษาก่อนลงสนาม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา 2) การศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งบทความที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู 3) การพัฒนาตนเองของนักวิจัย 4) การออกแบบการวิจัย 5) การคัดเลือกกรณีศึกษา และ 6) การวางแผนการศึกษภาคสนามและพัฒนาเครื่องมือ

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

การศึกษภาคสนามเป็นการดำเนินการเข้าสู่สนามวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา รวมทั้งระบบการนิเทศติดตามการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ และเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคน รวมทั้งถอดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้กรอบเนื้อหาสาระของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน และข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฯ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา จนสามารถปรับปรุงให้เป็นกระบวนการฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษภาคสนาม

เมื่อดำเนินการศึกษภาคสนามเสร็จสิ้น มีการดำเนินการสรุปผลการศึกษภาคสนาม โดยนำข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษภาคสนาม การสนทนากลุ่ม รวมทั้ง

ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดในส่วนต่างๆ ของกระบวนการ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำกระบวนการไปปฏิบัติในบริบทการดำเนินงานจริงมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยในระยะเวลาประมาณ 1 ปีการศึกษานี้ กระบวนการผ่านการปรับปรุงแก้ไขทั้งสิ้น 3 ครั้ง เพื่อให้ได้กระบวนการที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

กระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) แนวคิดหลักของกระบวนการ คือ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นแนวคิดพัฒนาการปฏิบัติงาน ที่ว่าด้วยกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของสมาชิกผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม

2) กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

3) ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนอกจากความรู้ทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรมีความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง

4) โครงสร้างการดำเนินงานของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ก. รูปแบบของการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (2) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (3) การดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ (4) การดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง และ (5) การดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่งอาจมีลักษณะการดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือนักศึกษาวิชาเอกเดียวกัน และนักศึกษาฝึกสอนในระดับชั้นเดียวกัน

ข. บุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยผู้ดำเนินการ หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์

ค. ลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งอิงตามจำนวนครูพี่เลี้ยงและจำนวนอาจารย์นิเทศก์ ต่อจำนวนนักศึกษาที่ได้รับการดูแล ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ลักษณะ คือ แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one) แบบหนึ่งต่อมากกว่าหนึ่ง (one-to-many) และแบบมากกว่าหนึ่งต่อหนึ่ง (many-to-one)

5) ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ มี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการ โดย (1) การกำหนดรูปแบบของการดำเนินการ (2) การสร้างความเข้าใจและการเผยแพร่แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) การทำความเข้าใจกับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) การสร้างระบบสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ และ (5) การจัดตารางการปฏิบัติงานและการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก

ขั้นที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจรแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะระบุปัญหา และระยะวงจรแก้ปัญหา

ก. ระยะระบุปัญหา เป็นระยะก่อนการแก้ปัญหาหรือพัฒนาออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน เป็นขั้นที่นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านการรับรู้และสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล เพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นที่ 2 ค้นพบปัญหา เป็นขั้นที่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา และสามารถร่วมกันระบุประเด็นเกี่ยวกับจุดบกพร่องหรือควรได้รับการพัฒนา เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถวางแผนแก้ไข จุดบกพร่อง รวมทั้งสามารถพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ระยะเวลาการแก้ปัญหา เป็นระยะเวลาการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล โดยในแต่ละภาคการศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายรอบวงจร ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ต้องได้รับการแก้ไข ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 3 นักศึกษาวางแผนพัฒนาตน เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดในการออกแบบการเรียนการสอน และรู้แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้แก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้

ขั้นที่ 4 นักศึกษาฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาครู ดำเนินการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ร่วมกับการได้รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ผู้รู้และเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นที่ 5 นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ และสามารถปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมมากขึ้น

ขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครู เพื่อให้สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการและสามารถดำเนินการตามกระบวนการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดย (1) การถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการดำเนินการตามกระบวนการ (2) การทบทวนรูปแบบของการดำเนินการ (3) การทบทวนลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) การวางแผนติดตามผลการดำเนินงานแบบไม่เป็นทางการ

6) กลยุทธ์การดำเนินงานตามกระบวนการ มีดังนี้

ก. กลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษปฏิบัติกรวิชาชีพครู

เนื่องจากการดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางระบบการใช้กระบวนการจึงมีความสำคัญอย่างมาก ผู้ดำเนินการจึงควรดำเนินการวางระบบการใช้กระบวนการโดยใช้กลยุทธ์ 1) สื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจภาพรวมของการดำเนินการรวมทั้งรับทราบข้อมูลสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการอย่างชัดเจน 2) สร้างความเข้าใจระหว่างผู้ดำเนินการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งระหว่างสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) สร้างเครือข่ายหรือช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ช่วยให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) การให้ข้อมูลเชิงบวกแก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการร่วมมือกันในในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ข. กลยุทธ์ในการดำเนินการ เพื่อช่วยให้การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินการรวมทั้งสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) มีความยืดหยุ่น คือ พร้อมปรับเปลี่ยนแผนการหรือกำหนดการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาระงานแทรกซ้อนของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และ 2) การนำเสนอความสำเร็จให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษาได้ร่วมรับทราบ เพื่อเป็นการกระตุ้นสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งให้เกิดการพัฒนาและร่วมกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน

ค. กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนกระบวนการ เพื่อให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถดำเนินการตามกระบวนการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ผู้ดำเนินการควร 1) ติดต่อประสานงานกับสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยช่องทางการติดต่อสื่อสารต่างๆ และ 2) ติดตามผลการดำเนินงานแบบไม่เป็นทางการ เป็นระยะจากตัวแทนหรืออาสาสมัครที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง และนำเสนอผลให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแห่งอื่นๆ ได้ร่วมเรียนรู้

2. ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามองค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไป

ปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้ พบว่า ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาทั้ง 11 สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ

1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 11 คน มีปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนร่วมกันในองค์ประกอบที่ 1-3 โดยทั้ง 3 ปัญหาหลักมีประเด็นปัญหา สภาพปัญหา และลักษณะของปัญหาแตกต่างกันไป สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหากำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม โดยมีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ (ก) กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน (ข) กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน และ (ค) ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน

(2) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหาในการเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3 ประเด็นปัญหา ดังนี้

(2.1) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (ก) ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธีและเทคนิคที่เหมาะสม และ (ข) รู้หลักการสอน รู้วิธีและเทคนิคการสอน แต่เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

(2.2) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (ก) ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก และ (ข) รู้วิธีสอนอื่นนอกเหนือจากการบรรยาย แต่มีข้อจำกัดในการนำวิธีการสอนอื่นไปใช้

(2.3) การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีสภาพปัญหาคือ แม้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูจะรู้หลักในการวัดและประเมินผล แต่กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

(3) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษามีปัญหาในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 2 ประเด็นปัญหา ดังนี้

(3.1) การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (ก) ไม่รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและ

สอดคล้องกัน และ (ข) รู้ว่าลำดับขั้นตอนควรต่อเนื่องและสอดคล้องกัน แต่ออกแบบการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง

(3.2) ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (ก) ออกแบบกิจกรรมโดยยึดโครงสร้างกิจกรรมตามที่หนังสือเรียนกำหนด และ (ข) ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียน และ/หรือศึกษาไปความรู้

2) ปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม เป็นปัญหาที่กรณีศึกษามีร่วมกันเป็นอันดับที่ 3 คือ มีกรณีศึกษา 8 คน ที่ประสบปัญหาดังกล่าว กรณีศึกษาที่ไม่ประสบปัญหานี้ คือ กรณีศึกษาที่ 5, 8 และ 9 และเป็นปัญหาที่กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ก. ประสบร่วมกันทั้ง 3 คน โดยมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันไปดังนี้ กรณีศึกษาที่ 1 กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระเดียวกัน กรณีศึกษาที่ 2 กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน ส่วนกรณีศึกษาที่ 3 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาสาระโดยไม่คำนึงถึงสาระที่นักเรียนควรรู้อยู่ก่อน

3) ปัญหาการเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นปัญหาที่กรณีศึกษาทุกคนมีร่วมกัน (11 คน)

4) ปัญหาการเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย เป็นปัญหาที่กรณีศึกษามีร่วมกันเป็นอันดับที่สอง คือ มีกรณีศึกษา 10 คน ที่ประสบปัญหาดังกล่าว ยกเว้นกรณีศึกษาที่ 1

5) ปัญหาการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีกรณีศึกษามีปัญหาเพียง 1 คน คือ กรณีศึกษาที่ 1

6) ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่ไม่พบในกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข. และ โรงเรียน ค. จำนวน 3 ปัญหา คือ

- (1) การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง
- (2) การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
- (3) การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

เรียนรู้

2.2 ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าร่วมกระบวนการ

สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีสึกษาลดลงจากเดิม เมื่อกรณีสึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ร่วมดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ และร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิด ด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาสามารถพิจารณาและตัดสินใจเลือก แนวทางการสอนและสามารถออกแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนของตนเองเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

1) กรณีศึกษาทั้ง 11 คน สามารถแก้ไขสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ทั้งหมด ภายในวงจรแก้ปัญหาครั้งที่ 3 ทำให้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

(1) องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างและลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการพบว่า กรณีศึกษาสามารถกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระได้เหมาะสมมากขึ้น *ไม่กำหนด* สาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน *ไม่กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน* *คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน*

(2) องค์ประกอบที่ 2 การเลือกและระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า *กรณีศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้มากขึ้น* *กรณีศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนหลากหลายมากขึ้น* *กรณีศึกษาสามารถกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์*

(3) องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการพบว่า *กรณีศึกษาสามารถลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ต่อเนื่องและสอดคล้องกันมากขึ้น* *กรณีศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้*

(4) องค์ประกอบที่ 4 การระบุข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของการจัดการเรียนรู้ ตามที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนได้ ภายหลังจากเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า *กรณีศึกษาสามารถระบุข้อดี ข้อควรปรับปรุงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้*

2) ปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม อาจเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นปัญหาแรก และสามารถแก้ไขได้ก่อนเข้าสู่วงจรแก้ไขปัญหาครั้งที่หนึ่ง โดยมี

กรณีศึกษา 3 คน จากกรณีศึกษาที่ประสบปัญหาทั้งหมด 8 คน ดำเนินการแก้ไขก่อนเข้าสู่วงจร แก้ปัญหารอบที่หนึ่ง

3) ในวงจรการแก้ปัญหาแต่ละรอบสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า 1 ปัญหา และ บางกรณีการแก้ไขปัญหาลึก 1 ปัญหา อาจช่วยให้สามารถแก้ไขปัญห่อื่นร่วมด้วย เช่น จาก ข้อมูลภาคสนามพบว่า กรณีศึกษาที่ 2 สามารถแก้ไขปัญหา (1) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ และ (2) การไม่สามารถออกแบบ กิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ในวงจรแก้ปัญหาแรก ร่วมกับปัญหาแรกที่ต้องการแก้ไขคือ การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม

4) กรณีศึกษาส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา (1) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดย และ (2) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย มากกว่าปัญหาอื่นๆ

5) กรณีศึกษาบางคนสามารถแก้ไขปัญหา (1) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ และ (2) การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย ได้ในวงจรแก้ปัญหาก่อนหน้า และเมื่อดำเนินการแก้ปัญหาอื่น กรณีศึกษากลับประสบปัญหาเดิมซ้ำอีกครั้ง

6) กรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เห็นว่ากรณีศึกษาควรพัฒนาการเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนให้หลากหลายมากขึ้น เมื่อกรณีศึกษาสามารถแก้ไขปัญหการออกแบบการเรียนการสอนอื่นๆ สำเร็จแล้ว ดังนั้น ในวงจรแก้ปัญหาที่ 3 และ 4 กรณีศึกษาส่วนใหญ่จึงเลือกพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนโดยพยายามใช้วิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น

7) ก่อนวงจรแก้ปัญหาแรก กรณีศึกษาจะใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนที่ผ่านมาในการแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง

8) การใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหาที่ผ่านมา เป็นแนวทางที่กรณีศึกษาเริ่มใช้ในวงจรแก้ปัญหาที่ 2 แต่กรณีศึกษาส่วนใหญ่จะใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลในวงจรแก้ปัญหาที่ผ่านมาในวงจรแก้ปัญหาที่ 3

9) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เป็นแนวทางที่กรณีศึกษาเลือกใช้ในการแก้ไขรวมทั้งพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนมากที่สุดทั้ง 4 วงจรแก้ปัญหา รองลงมาคือ การใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนในคณะ

10) การใช้ข้อมูลจากยูทูปและเว็บไซต์ เป็นแนวทางที่กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพใช้แก้ปัญหการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองตั้งแต่วงจรแก้ปัญหาที่หนึ่ง

11) กรณีศึกษาอาจใช้การปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่างสถานศึกษา แทนการปรึกษานักศึกษาที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา นอกจากนี้การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามกระบวนการดังกล่าว ยังส่งผลต่อบุคคลอื่นๆ ในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. ครูที่เลี้ยง

- ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนพร้อมกับนักศึกษา
- ได้พัฒนาและปรับบทบาทในฐานะครูที่เลี้ยง
- ได้เครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

2. อาจารย์นิเทศก์

- ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่เลี้ยง นักศึกษา รวมทั้งผู้วิจัย
- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- ได้ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลไปประยุกต์ใช้ในการสอนและการนิเทศนักศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย มีประเด็นดังนี้

1. การอภิปรายผลด้านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ทั้งหมด และเมื่อพิจารณากระบวนการที่พัฒนาขึ้น พบว่ามีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

- 1) กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เกิดจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยในระยะเวลาประมาณ 1 ปี การศึกษานี้ กระบวนการผ่านการปรับปรุงแก้ไขทั้งสิ้น 3 ครั้ง เพื่อให้ได้กระบวนการที่มีความ

เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

จุดเด่นของกระบวนการอยู่ที่การมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่ละคน ผ่านการรวมตัวกันของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นการช่วยลดช่องว่างของสภาพปัญหาในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาประการหนึ่ง เนื่องจาก ผลการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนถึงสภาพปัจจุบันของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ของ ปราโมทย์ พรหมจันทร์ (2553) มีประเด็นที่น่าสนใจพบว่า ร้อยละ 48 ไม่มีการนิเทศร่วมกับอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัย และร้อยละ 60 ไม่ได้รับทราบผลการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัย การรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันระบุเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดจากการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาจะช่วยให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ได้ดำเนินงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น

โดยปกตินักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูจะได้รับการนิเทศโดยอาจารย์นิเทศก์จากคณะครุศาสตร์ ประมาณ 2 ครั้ง/ภาคการศึกษา ซึ่งการนิเทศครั้งแรกจะอยู่ในช่วงเดือนที่สองของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ทำให้อาจารย์นิเทศก์อาจไม่สามารถรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพของนักศึกษาซึ่งเกิดขึ้นในช่วงแรกของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพในสถานศึกษา ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่นักศึกษาต้องการคำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะแม้ว่าครูพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพจะมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาเช่นเดียวกับอาจารย์นิเทศก์ แต่กลับพบว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพของนักศึกษาระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีข้อจำกัด

นอกจากนั้น การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการมุ่งสังเกตและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มากกว่าการมุ่งสังเกตและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาตามแนวทางที่ได้ออกแบบการเรียนการสอนไว้ ดังนั้นการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามกระบวนการนี้จึงทำให้ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูคนอื่นๆ มีโอกาสได้ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และทำให้สามารถระบุประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบ

การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพมากที่สุด

อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามกระบวนการในลักษณะนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ครูพี่เลี้ยงรวมทั้งอาจารย์นิเทศก์จะต้องใช้ในการเข้าสังเกตชั้นเรียนของนักศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล หากมีการบริหารจัดการในเชิงนโยบาย หรือแนวปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครูพี่เลี้ยงรวมทั้งอาจารย์นิเทศก์สามารถดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้ตามกระบวนการน่าจะช่วยให้นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนที่นักศึกษารับผิดชอบเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2) การดำเนินการตามกระบวนการ ช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันครูศึกษาและโรงเรียนฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ซึ่ง Zeichner (2010) ได้เสนอไว้ว่า การฝึกหัดครูนั้นควรจะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการในมหาวิทยาลัย ทั้งยังสอดคล้องกับข้อเสนอของ วัชรภรณ์ เชื้อนวัง (2549) ที่เสนอว่า สถาบันครูศึกษาควรสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับสถาบันครูศึกษา

การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันครูศึกษาและโรงเรียนฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 5 รูปแบบ คือ (1) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบจากศูนย์ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (2) การดำเนินการโดยผู้รับผิดชอบภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู (3) การดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ (4) การดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยง และ (5) การดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เนื่องจากมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการ หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษา และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ จะเห็นได้ว่า ในส่วนของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะประกอบด้วย นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันครูศึกษา และโรงเรียนฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูมารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติตามแนวทางของกระบวนการ

ถึงแม้ว่า รูปแบบการดำเนินการของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะมี 5 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น แต่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามพบว่าการดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศก์ และการดำเนินการโดยครูพี่เลี้ยงน่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

มากที่สุด เนื่องจากการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีจำนวนสมาชิกไม่มากเกินไป จึงสะดวกต่อการจัดสรรเวลาในการเข้าสังเกตชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลัง ออกแบบการเรียนการสอน และหลังการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ส่วนการ ดำเนินการในรูปแบบการดำเนินการโดยนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูอาจมีข้อจำกัดมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูอาจไม่สามารถทำให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งต้องประกอบด้วยครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ได้อย่างสมบูรณ์

3) การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการทำให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ นิเทศก์ เกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งหลักการสำคัญข้อหนึ่งของ กระบวนการคือ สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดด้วยความ ใฝ่หาใจซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดพัฒนาการด้านการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งความใฝ่หาใจ ระหว่างสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์ จะช่วยชักนำทำให้เกิดความรู้สึกภักดี ผูกพัน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการร่วมกันตัดสินใจ และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bryk and Schneider (2002) ที่ได้ศึกษาบทบาทของความใฝ่หาใจในเชิงความสัมพันธ์ พบว่า ความใฝ่หาใจนี้ไม่ได้เพียงแค่ เชื่อมโยงไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังส่งผลทางตรงไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ผู้เรียนด้วย

การร่วมกันดำเนินการตามกระบวนการในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้พัฒนาสมรรถนะสำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 คือ นอกจากจะสามารถทำงานอย่างเป็นอิสระแล้ว ยังสามารถทำงานร่วมกับกับคนอื่นๆ ในการพัฒนา และ/หรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่แตกต่างกันให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ ได้ นอกจากนั้น บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในการดำเนินการตามกระบวนการยังมีความสอดคล้องกับ บทบาทของอาจารย์นิเทศก์แบบกัลยาณมิตร ดังที่ วัชรภรณ์ เชื้อนวัง (2549) ได้เสนอไว้ว่า สถาบัน ครูศึกษาควรพัฒนาคุณสมบัติอาจารย์นิเทศก์ให้มีความเป็นกัลยาณมิตร โดยสามารถอำนวยความสะดวก ให้นักศึกษาครู เพื่อนนักศึกษาครู และอาจารย์ครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมสังเกตการสอน ร่วมรับฟัง ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกัน ซึ่งทำให้ได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่ง กันและกัน รวมทั้งร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาครู โดยมีครู พี่เลี้ยงให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนส่งเสริม เนื่องจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตรช่วยให้ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น และมีความพยายามในการนำ ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเองอย่าง สม่ำเสมอ

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการจะพบว่า อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง มีบทบาทสำคัญในการให้การชี้แนะและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ละปัญหา เสนอแนวทางการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาให้มีคุณภาพมากขึ้น และเสนอแนวทางสำหรับการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้มากที่สุด เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับปรุงแก้ไข แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งบทบาทดังกล่าวยังสอดคล้องกับบทบาทของครูในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวไว้ว่า ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเอง และการศึกษาต้องเปลี่ยนจากที่เน้นการสอนของครูมาเป็นเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน เปลี่ยนจาก เน้นการเรียนของแต่ละบุคคล (Individual Learning) มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน จึงถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนและสมาชิกที่อยู่ในชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ

4) การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู นี้เริ่มต้นโดยการติดต่อ ประสานงาน ชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานในเบื้องต้น จากนั้นจึงจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อ ชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามกระบวนการให้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์ โดยพร้อมเพรียงกันอีกครั้งหนึ่ง และทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่ง พบว่า ผู้บริหารให้การ สนับสนุน และสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ นักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ยินดีเข้าร่วมกระบวนการ แม้ว่า ในช่วงระยะ 1-2 สัปดาห์แรกของการดำเนินการ ผู้วิจัยในฐานะของผู้ดำเนินการจะเข้าไปมีบทบาทค่อนข้างมากในการช่วยเหลือ และกำกับการ ดำเนินงานของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ในการระบุนวันและเวลาการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการวางแผนเข้าสังเกตชั้นเรียนตามแผนการดำเนินงานของกระบวนการ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลภาคสนามในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูทุกแห่งได้มากที่สุด แต่เมื่อ การดำเนินการในวงจรแก้ปัญหารอบที่หนึ่งเสร็จสิ้น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาฝึก ปฏิบัติการวิชาชีพครูแต่ละแห่งก็สามารถปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินการให้สอดคล้องและเหมาะสม กับบริบทการทำงานของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเป็นการชี้ให้เห็น ว่า ขั้นตอนการวางแผน การวางระบบการดำเนินการ ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อความสำเร็จของการ ดำเนินการในระยะยาว

5) เมื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตาม องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้ทำการวิจัย เพื่อพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยได้สังเคราะห์ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้ว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 9 ตัวบ่งชี้ พบว่ากระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับทุกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านปัจจัย คือ

(1.1) ทักษะทางวิชาการและกลไกการเรียนรู้: กรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้ง อาจารย์นิเทศก์ในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอาศัยความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงสร้างเนื้อหาสาระ หลักการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางการสอน และแนวทางการวัดและ ประเมินผลเป็นกลไกในการเรียนรู้ร่วมกัน

(1.2) โครงสร้างและสิ่งสนับสนุน: ผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ครูให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมการดำเนินการตามกระบวนการ และประธาน สาขาให้การสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมกระบวนการ

(2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ คือ

(2.1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน: ขั้นที่ 2 การดำเนินการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูผ่านวงจร แก้ปัญหา สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาแต่ละแห่งจะร่วมกันกำหนดเป้าหมายการ เรียนรู้ ในขั้นตอนย่อยขั้นที่ 1 สร้างกลุ่มชุมชน

2.2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน: การ ดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพ ครูผ่านวงจรแก้ปัญหาในขั้นตอนที่ 2 ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนรู้ การ สอนของกรณีศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยในขั้นตอนย่อยขั้นที่ 3 นักศึกษาวาง แผนพัฒนาตน จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดในการออกแบบการเรียนรู้ และรู้แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้การสอน รวมทั้ง สามารถนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้แก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้การสอนเพื่อ แก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และขั้นตอนย่อยที่ 4 นักศึกษาฝึกฝนออกแบบการเรียนรู้ การ สอน โดยใช้ข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ร่วมกับการได้รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์ นิเทศก์ ผู้รู้และเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและ ขั้นตอนย่อยที่ 5 นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ และสามารถ ปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนรู้การสอน รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมมากขึ้น โดย

มุ่งพิจารณาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่นักศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาจากการออกแบบการเรียนรู้การสอนไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2.3) การร่วมมือรวมพลังกัน: การดำเนินการตามกระบวนการได้มีการกำหนดว่าสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาควรมีความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง ได้แก่ ความสามารถในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการระบุเป้าหมายการเรียนรู้ทั้งของตนเองและนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดใจ การสื่อสาร และการสะท้อนคิด เพื่อให้การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดย (Seashore et al., 2003) ระบุว่า การร่วมมือรวมพลังจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของครูในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งการเรียนรู้ของครูจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

(2.4) การเปิดรับการชี้แนะในการปฏิบัติงาน: การดำเนินการตามกระบวนการในระยะวงจรแก้ปัญหา ซึ่งเป็นระยะการแก้ปัญหาหรือพัฒนาออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน และมีลักษณะเป็นวงจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล ตามปกติ กรณีศึกษา จะเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีบทบาทในการเปิดรับการชี้แนะในการปฏิบัติงานมากกว่าสมาชิกที่เป็นครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามกระบวนการ มีการเปิดพื้นที่ให้เกิดการชี้แนะในการปฏิบัติงานแก่ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคและปลายภาค

(2.5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน: กระบวนการมีหลักการสำคัญว่าด้วย การสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีโอกาสสังเกตการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา และโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมทั้งสะท้อนผลการออกแบบการเรียนรู้การสอนและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อช่วยให้สมาชิกเห็นความสำคัญของผลที่เกิดขึ้นจากการออกแบบการเรียนรู้การสอน และเพื่อแก้ปัญหาคือการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดพัฒนาการด้านการออกแบบการเรียนรู้การสอน ซึ่ง ฌรงศ์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ชี้ให้เห็นว่า การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนางานอย่างไม่เป็นทางการ และ

(3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ คือ

(3.1) ผลการปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง: ในขั้นที่ 3 การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีการให้สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้มีโอกาสทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการและสามารถดำเนินการตามกระบวนการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว และ

(3.2) การเป็นสมาชิกและเครือข่าย: การดำเนินงานตามกระบวนการทำให้เกิดการรวมกลุ่มหรือการติดต่อสัมพันธ์กันทางวิชาชีพ โดยกรณีศึกษาต่างสาขาวิชา ต่างสถานศึกษา ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู และต่างระดับชั้นได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในฐานะสมาชิกชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้าร่วมกระบวนการ อาจารย์นิเทศก์ต่างสาขาวิชาเกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังเกิดเครือข่ายครูพี่เลี้ยงระหว่างสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู

ผลการอภิปรายข้างต้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการ ออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม สามารถ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้

2. การอภิปรายผลด้านการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา พบว่ามีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1) นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูประสบปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน คล้ายคลึงกัน แม้จะฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาที่มีสังกัดแตกต่างกัน และรับผิดชอบการ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา รวมทั้งระดับชั้นแตกต่างกัน ซึ่งประเด็นปัญหาที่พบ ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการ สอนไม่หลากหลาย การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง การไม่ สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ การกำหนดแนวทางการ วัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบที่มีผลกระทบ ต่อกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ตามที่ Richey et al. (2011) ระบุไว้ คือ (1) องค์ประกอบด้านผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ (2) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และบริบทที่ช่วยให้ ผู้เรียนแสดงความสามารถ (3) องค์ประกอบด้านโครงสร้างเนื้อหาสาระ และการจัดลำดับสาระการ เรียนรู้ (4) องค์ประกอบด้านยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ (5) องค์ประกอบด้านสื่อการเรียนรู้และ ระบบสนับสนุน และ (6) องค์ประกอบด้านผู้ออกแบบและกระบวนการออกแบบ

จากการศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า แม้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูประสบ ปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน แต่สภาพของปัญหาก็กลับมีความแตกต่างกัน

เช่น ปัญหากำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูมีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ (1) กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน (2) กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน และ (3) ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน เป็นต้น ครูที่เลี้ยงรวมทั้งอาจารย์นิเทศก์จึงควรให้ความสำคัญกับสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพแต่ละคน เพื่อให้สามารถช่วยหาแนวทางที่จะช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ประสบปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหามีสภาพปัญหาแตกต่างกันจึงมีรายละเอียดแตกต่างกันไป

2) ประเด็นปัญหาหลักที่กรณีศึกษามีร่วมกัน คือ ปัญหาในการเลือกและระบุวิธีสอนรูปแบบการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นปัญหาที่กรณีศึกษาทุกคนมีส่วนร่วม โดยกรณีศึกษา 11 คน ที่ประสบปัญหาการเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ และกรณีศึกษา 10 คน เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า การที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้นมีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ไม่รู้หลักการสอน ไม่รู้วิธีและเทคนิคที่เหมาะสม 6 คน และ (2) รู้หลักการสอน รู้วิธีและเทคนิคการสอน แต่เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ 5 คนเช่นเดียวกับปัญหาการเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย ที่พบว่า มีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ (1) ไม่รู้วิธีสอนอื่น และใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก 7 คน และ (2) รู้วิธีสอนอื่นนอกเหนือจากการบรรยาย แต่มีข้อจำกัดในการนำวิธีการสอนอื่นไปใช้ 3 คน

ปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รสริน เจริมโรสง (2554) ที่ศึกษาสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษาครูเลือกใช้วิธีสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และเลือกใช้เทคนิควิธีสอนได้ไม่หลากหลาย รวมทั้ง นักศึกษาครูไม่สามารถระบุถึงจุดอ่อนของแนวทาง เทคนิควิธีสอน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนการสอนไว้ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถปรับปรุงการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู และความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 4 ประการหนึ่งว่า ครูจะต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์เสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

3) ปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม เป็นปัญหาที่นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา 8 คน มีร่วมกัน โดยมีสภาพปัญหาแตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ (1) กำหนดสาระสำคัญหลายสาระพร้อมกันในหนึ่งคาบเรียน (2) กำหนดคาบเรียนหลายคาบเรียนสำหรับสาระสำคัญเดียวกัน และ (3) ไม่คำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรรู้มาก่อน เนื่องจากนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูกำหนดโครงสร้างการสอนหรือกำหนดการสอนรายภาคโดยเรียงลำดับเนื้อหาสาระตามที่หนังสือเรียนกำหนดไว้เป็นหลัก ดังนั้น จึงทำให้การกำหนดสาระการเรียนรู้ในบางคาบเรียนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูไม่เหมาะสม โดยพบว่า กรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศเห็นว่าปัญหาการกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม เป็นปัญหาที่กรณีศึกษาควรแก้ไขเป็นอันดับแรก เนื่องจากหากกำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระของรายวิชาไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลต่อเนื้อหาสาระที่จะต้องออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละหน่วย และแต่ละคาบเรียน ซึ่งอาจารย์นิเทศท่านหนึ่งระบุว่า “การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระ เหมือนกับการติดกระดุม หากติดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อไปย่อมติดไม่ถูกต้อง” ซึ่งกรณีศึกษาส่วนใหญ่กำหนดโครงสร้างและจัดลำดับเนื้อหาสาระที่ต้องออกแบบการเรียนการสอน และต้องนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียนโดยยึดลำดับก่อนหลังตามที่หนังสือเรียนกำหนดไว้เป็นหลัก จึงทำให้เนื้อหาสาระดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งผลต่อการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา ดังตัวอย่างเช่น การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระของกรณีศึกษาที่สอนวิชาภาษาไทยตามที่หนังสือเรียนกำหนด ทำให้ในบางคาบเรียนมีเนื้อหาสาระที่ต้องนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกัน โดยต้องออกแบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวสะกดตรงตามมาตรา กง และ กม ร่วมกับตัวสะกดไม่ตรงตามมาตร กก และ กบ ในคาบเรียนหนึ่ง และอีกคาบเรียนหนึ่ง ต้องออกแบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวสะกดตรงตามมาตรา เกย และ เกอว ร่วมกับตัวสะกดไม่ตรงตามมาตร กต และ กน ทำให้กรณีศึกษาประสบปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

4) ในช่วงสัปดาห์แรกการระบุสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาโดยส่วนใหญ่เกิดจากความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์เป็นหลัก อาจเนื่องมาจากครูพี่เลี้ยงมีความกังวลว่า หากให้ข้อมูลที่พบว่า กรณีศึกษามีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือนักเรียนที่กรณีศึกษารับผิดชอบไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนด อันเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา จะส่งผลกระทบต่อการประเมินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของกรณีศึกษา ส่วนกรณีศึกษาเองนั้น แม้จะบอกได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองนั้น ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนและไม่เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ก็ยังไม่สามารถระบุถึงจุดที่เป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไข ซึ่งสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของ รสริน เจิมไธสง (2554) ที่พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน ขาดความเชื่อมั่นที่จะวิเคราะห์การสอน และไม่สามารถระบุข้อบกพร่องที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้

อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัย ในฐานะของผู้ดำเนินการได้อธิบายถึงความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมกันระบุปัญหาดังกล่าว และชี้แจงให้ครูที่เลี้ยง รวมทั้งนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษานั้นเข้าใจว่า สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาที่ระบุในระหว่าง การเข้าร่วมกระบวนการนั้นไม่มีผลต่อคะแนนการประเมินการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูโดยอาจารย์ นิเทศก์ ครูที่เลี้ยงและกรณีศึกษาก็สามารถสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของกรณีศึกษา ที่อาจเป็นผลมาจากปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนได้

ผลการอภิปรายข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นมีความสอดคล้อง และส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และแม้กรณีศึกษาจะมีสภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนร่วมกัน แต่กลับพบว่า รายละเอียดของการเกิดปัญหาอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง การระบุสภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นนี้จะช่วยให้การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม พบว่า สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาลดลงจากเดิม เมื่อพิจารณาผลด้านการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูพบว่ามีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1) สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู มีความสอดคล้องกัน เมื่อกรณีศึกษาสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหานี้ เช่น การจัดลำดับเนื้อหาสาระที่เหมาะสมในแต่ละคาบเรียนจะส่งผลต่อการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษา โดยช่วยให้กรณีศึกษาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นกรณีศึกษาที่ 2 สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะการใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และ จุดประสงค์การเรียนรู้ และการไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ในวงจรแก้ปัญหาแรก แม้ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เป็นปัญหาแรกที่ต้องการแก้ไข

2) สภาพปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนสามารถเกิดขึ้นใหม่ได้เสมอ เมื่อสถานการณ์ เช่น เนื้อหาสาระ บริบทชั้นเรียน เปลี่ยนแปลงไป จากข้อมูลภาคสนามพบว่า บางสภาพปัญหา กรณีศึกษาบางคนสามารถแก้ไขได้สมบูรณ์ในวงจรแก้ปัญหาหนึ่ง เมื่ออยู่ในอีกรวมวงจรแก้ปัญหา กลับพบว่าสภาพปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นซ้ำได้อีก เนื่องจาก เนื้อหาสาระ และบริบทชั้นเรียน

เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ กรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ ช่วยให้สามารถค้นพบสภาพการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3) กรณีศึกษา รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต้องการให้กรณีศึกษาพัฒนาการเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เมื่อกรณีศึกษาสามารถแก้ไขสภาพปัญหาดังกล่าวได้แล้ว อาจเนื่องมาจาก กรณีศึกษาต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในบริบทที่แตกต่างกัน เนื่องจากแม้กรณีศึกษาจะเลือกประเด็นในการพัฒนาเพียงประเด็นเดียว คือ “ความหลากหลาย” แต่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลนักศึกษาจะได้รับฟังข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการออกแบบ “สอดคล้อง” ร่วมด้วย ซึ่งครูพี่เลี้ยงรวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ก็จะได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับการเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนให้มีความหลากหลาย ครูพี่เลี้ยงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเองได้ ส่วนอาจารย์นิเทศก์ ความสำคัญของการต้องการให้นิสิตเกิดการพัฒนาด้านการเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายน่าจะอยู่ที่เป็นการช่วยพัฒนานิสิตได้ครอบคลุมประเด็นอื่นๆ ร่วมด้วย เนื่องจากการที่กรณีศึกษาสามารถเลือกใช้เทคนิควิธีสอนที่มีความหลากหลาย มาออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้รวมทั้งจุดประสงค์ โดยลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง จนสามารถนำไปพัฒนาเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ น่าจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และอาจกล่าวได้ว่าอาจารย์นิเทศก์มีตัวอย่างแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการให้คำแนะนำในการนิเทศนักศึกษา ปฏิบัติการวิชาชีพครูคนอื่นๆ ต่อไป

4) สาเหตุที่ทำให้กรณีศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

4.1) มีการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองในทิศทางที่ไม่ขัดแย้งกัน และช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากบางคำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์อาจไม่เหมาะสมกับบริบทการนำไปใช้ในชั้นเรียนของกรณีศึกษา การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยให้กรณีศึกษาเกิดการผสมผสานข้อมูล ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ได้อย่างแท้จริง

4.2) มีการระบุสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของกรณีศึกษาแต่ละคนชัดเจน และในการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการ มุ่งเน้นที่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นหลัก เนื่องจาก หลักการสำคัญประการหนึ่งของการออกแบบการเรียนการสอน ที่ Morrison et

al. (2011) กำหนดไว้คือ กระบวนการออกแบบการเรียนการสอนมักเริ่มต้นที่การระบุปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน โดยต้องพิจารณาว่า ปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่จะออกแบบหรือไม่ และจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนรู้ และความรู้ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นอะไรบ้าง

4.3) หลังจากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 การฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน และหลังจากขั้นที่ 5 นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรณีศึกษา ซึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลทั้งหลังการออกแบบการเรียนการสอน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่ออกแบบไว้ กรณีศึกษาจะได้ทบทวน สะท้อนคิด เกี่ยวกับข้อจำกัด จุดที่ควรปรับปรุงในการออกแบบการเรียนการสอนของตนเอง ซึ่งการทบทวน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดดีของการออกแบบการเรียนการสอนในตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนการสอนของตนเอง จะช่วยให้นักศึกษาสามารถระบุจุดดี จุดอ่อนของการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนและปรับแผนการเรียนการสอนใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าแตกต่างจากแผนการจัดการเรียนการสอนเดิม (รสริน เจริญไธสง, 2554)

4.4) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์จุดดี จุดบกพร่องของการออกแบบการเรียนการสอนทั้งของตนเอง รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งได้ข้อ มูลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองในครั้งต่อไป ซึ่งข้อมูลดังกล่าว อาจเป็นข้อมูลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติของตัวนักศึกษาเอง หรืออาจเป็นข้อมูลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติของเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษาเดียวกัน

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Niess (2008) ที่เสนอว่า กลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้ นักศึกษาครูสามารถพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนได้ ก็คือ การให้นักศึกษาครูที่อยู่ในสาขาวิชาเดียวกันได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านประสบการณ์ตรงในกลุ่มนักเรียนที่แตกต่างกันไป โดยจะต้องให้นักศึกษาครูระบุประเด็นหัวข้อที่จะวางแผนการสอน และออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ การตัดสินใจระบุประเด็นหัวข้อที่จะวางแผนการสอน และออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงน่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้กรณีศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาการออกแบบการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำหรับผู้ที่สนใจจะเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ควรปฏิบัติดังนี้

1) ศึกษาการดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการสำคัญ และโครงสร้างการดำเนินงานของกระบวนการ ทั้งในส่วนของรูปแบบของการดำเนินการ และลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เนื่องจากการดำเนินการตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย

2) ผู้ดำเนินการควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย นักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ได้รับทราบข้อมูลรวมทั้งแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

3) การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมพลัง ความยืดหยุ่น และระบบการจัดการเพื่อวางแผนจัดตารางเวลาการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรก คือ ระยะที่ 1 การวางระบบการใช้กระบวนการ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการ

4) การดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรพิจารณาการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง และต้องอาศัยระยะเวลา ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินการให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำงานภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาผลของรูปแบบของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และลักษณะการรวมกลุ่มย่อยของสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

- 2) ควรมีการศึกษาผลของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนถึงความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษาหลักเท่านั้น
- 3) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นๆ ของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ในลักษณะของระบบฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู หรือกระบวนการที่ใช้พัฒนานักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู
- 5) ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ข้อมูลของประเด็นปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการฝึกหัดครู. (2535). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาของบุคลากรกรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.
- กิติพร ปัญญาภิญโญผล และ สิริพร จันทวรรณ. (2548). รูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2557). คู่มือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ฉบับปรับปรุง ปี 2555. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2557). คู่มือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู สำหรับนิสิตฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูและโรงเรียนฝึกประสบการณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา: ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (2556). คู่มือการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี: ฝ่ายฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์
- เฉลิม พักอ่อน. (2552). การออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐานโดยเทคนิค backward Design : ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (1st ed.). กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนาธิป พรกุล. (2551). การออกแบบการสอน : การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน. (1st ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาโรณี ตรีวิริญญ. (2550). การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (14th ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วัชรภรณ์ เชื้อนวัง. (2549). *สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบ กัลยาณมิตรนิเทศ : พหุกรณีศึกษา* (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรีย์ เหล่มตระกูล. (2549). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิด ตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรีย์ ร่วมคิด. (2551). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิดการออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาล ในการออกแบบ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินทร์ รัศมีพรหม. (2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช. (2546). *ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 15 (มิถุนายน-ตุลาคม 2546), 85-94.*
- คันสนีย์ จันท์สถิตย์พร. (2549). *การพัฒนาหน่วยฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูแบบผลงานสัมพันธ สำหรับ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูและ บุคลากรทางการศึกษา ปี 2549 – 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุ ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9 - 10 (พ.ศ.2545-2554)* กรุงเทพฯ: : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุชรัก สร้อยทอง. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้วิชาภาษาไทย ความวิตกกังวลในการสอน และสมรรถภาพด้านการสอนภาษาไทยของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร*. (ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจินดา ม่วงมี. (2549). *บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศตามการรับรู้ของนิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 17 (พฤศจิกายน 2548 - มีนาคม 2549), 31-46.*

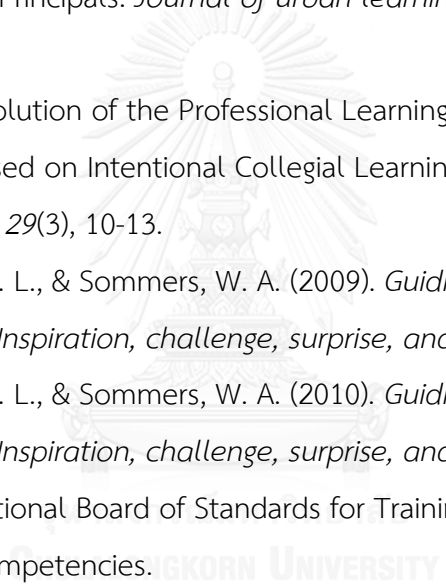
- อัจฉรา ประไพตระกูล. (2520). *ความต้องการการนิเทศการฝึกสอนของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ
- อัญชลี ธรรมะวีธีกุล. (2552). *เทคนิคการนิเทศ: ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา (Mentoring)*
Retrieved 27 ธันวาคม 2556
<http://panchalee.wordpress.com/2009/07/28/mentoring/>
- อารี โสทธิพันธ์. (2540). *การศึกษายุติธรรมภายใต้การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเต็มเวลา*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- อุบล พวงมาลา. (2550). *การพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

- Ambrosetti, A., & Dekkers, J. (2010). The Interconnectedness of the Roles of Mentors and Mentees in Pre-service Teacher Education Mentoring Relationships. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(6). doi:10.14221/ajte.2010v35n6.3
- Amol Padwad, & Dixit, K. K. (2008). Impact of Professional Learning Community Participation on Teachers' Thinking about Classroom Problems. *TESL-EJ*, 12(December 2008), 1-11.
- Annenberg Institute for School Reform. (2013). *Professional Learning Communities: Professional Development Strategies That Improve Instruction*.
<http://www.annenberginstitute.org/pdf/proflearning.pdf>
- Arends, R. I. (1997). *Classroom instruction and management*. New York: McGraw-Hill.
- Arends, R. I. (2012). *Learning to teach* (9 ed.). New York: McGraw-Hill.
- Black, L. L., Suarez, E. C., & Medina, S. (2004). Helping students help themselves: Strategies for successful mentoring relationships. *Counselor Education and Supervision*, 44(1), 44-55.
- Briggs, L. J. (1997). *Instructional design : principles and applications* Englewood Cliffs, N.J. : Educational Technology Publications.
- Brookfield, S. D., & Brookfield, S. (1995). *Becoming a critically reflective teacher*.
- Brown, R. D. (1985). Supervising Evaluation Practicum and Intern Students: A Developmental Model. 7(2), 8. doi:10.3102/01623737007002161

- Brown, S., & Melear, C. (2007). Preservice Teachers' Research Experiences in Scientists' Laboratories. *Journal of Science Teacher Education, 18*(4), 573-597. doi:10.1007/s10972-007-9044-9
- Brown, T. J. (1998). *Student teaching in a secondary school*. New York: Harper & Row.
- Brown W., J. (1985). *AV instruction : technology, media, and methods* (6 ed.). New York: McGraw-Hill.
- Bryk, A., & Schneider, B. (2002). *Trust in Schools: A Core Resource for Improvement: A Core Resource for Improvement*: Russell Sage Foundation.
- Bulkley, K. E., & Hicks, J. (2005). Managing community: Professional community in charter schools operated by educational management organizations. *Educational Administration Quarterly, 41*(2), 306-348.
- Carter, B. (2012). Facilitating preservice teacher induction through learning in partnership. *Australian Journal of Teacher Education, 37*(2). doi:10.14221/ajte.2012v37n2.1
- Causton-Theoharis, J. N., Theoharis, G. T., & Trezek, B. J. (2008). Teaching pre-service teachers to design inclusive instruction: a lesson planning template. *International Journal of Inclusive Education, 12*(4), 381-399. doi:10.1080/13603110601156509
- Cranston, J. (2009). Holding the Reins of the Professional Learning Community: Eight Themes from Research on Principals' Perceptions of Professional Learning Communities. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*(90), 1-22.
- Cruickshank, D. R., Jenkis, D. B., & Metcalf, K. K. (2011). *The act of teaching* (6th ed.). New York McGrawHill.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement. *Education policy analysis archives, 8*, 1.
- Darling-Hammond, L. (2001). Standard setting in teaching: Changes in licensing, certification, and assessment. In Richardson (Ed.), *Handbook of research on teaching* (4th ed., pp. 751-776). Washington, DC: American Educational Research Association.

- Darling-Hammond, L., & Snyder, J. (2000). Authentic assessment of teaching in context. *Teaching and Teacher Education*, 16(5–6), 523-545.
doi:[http://dx.doi.org/10.1016/S0742-051X\(00\)00015-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0742-051X(00)00015-9)
- Darling-Hammond, L., Wise, A. E., & Klein, S. P. (1999). *A License To Teach. Raising Standards for Teaching*: ERIC.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2009). *The systematic design of instruction* (7th ed.). Upper Saddle River, N.J. : Merrill Pearson.
- Dillon, A., & Zhu, E. (1997). Designing Web-based instruction: A humancomputer interaction perspective. *Khan*, 62, 221-224.
- Dooner, A.-M., Mandzuk, D., & Clifton, R. A. (2008). Stages of collaboration and the realities of professional learning communities. *Teaching and Teacher Education*, 24(3), 564-574. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2007.09.009>
- DuFour, R. (2007). Professional Learning Communities: A Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Hope for High Levels of Learning? *Middle School Journal (J1)*, 39(1), 4-8.
- DuFour, R., Dufour, R., & Eaker, R. (2008). *Revisiting professional learning communities at work : new insights for improving schools* Bloomington: Solution Tree.
- Ellis, R. A., Goodyear, P., Prosser, M., & O'Hara, A. (2006). How and what university students learn through online and face-to-face discussion: conceptions, intentions and approaches. *Journal of Computer Assisted Learning*, 22(4), 244-256. doi:10.1111/j.1365-2729.2006.00173.x
- Ewell, P. S. C. (2004). *Preservice teacher perceptions of intensive field experiences and classroom teacher mentoring: a case study*. (Doctor of Philosophy), Iowa State University.
- Freiberg, H. J., & Driscoll, A. (1996). *Universal teaching strategies* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Gagne, R. M., Briggs, L. J., & Wager, W. W. (2005). *Principles of instructional design* (5th ed ed.). Belmont, CA: Thomson/Wadsworth
- Gall, M. D., & Vojtek, R. O. B. (1994). *Planning for Effective Staff Development: Six Research-Based Models*: ERIC.

- Gibbs, G., & Coffey, M. (2004). The Impact Of Training Of University Teachers on their Teaching Skills, their Approach to Teaching and the Approach to Learning of their Students. *Active Learning in Higher Education*, 5(1), 87-100.
doi:10.1177/1469787404040463
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Graham, P. (2007). Improving Teacher Effectiveness through Structured Collaboration: A Case Study of a Professional Learning Community. *Research in Middle Level Education*, 31(1), 17.
- Hipp, K. K., & Weber, P. (2008). Developing a Professional Learning Community among Urban School Principals. *Journal of urban learning, teaching, and research*, 4, 46-56.
- Hord, S. M. (2008). Evolution of the Professional Learning Community: Revolutionary Concept Is Based on Intentional Collegial Learning. *Journal of Staff Development*, 29(3), 10-13.
- Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2009). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*: Corwin Press.
- Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2010). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*: Corwin Press.
- IBSTPI. (2012). International Board of Standards for Training and Performance Instruction: competencies. GKORN UNIVERSITY
- International Board of Standards for Training Performance and Instruction (ibstpi). (2012). Instructional Designer Competencies. Retrieved 2014, February 18 <http://ibstpi.org/download-center-free/>
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). *Handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators / edited by AACTE Committee on Innovation and Technology*: New York : Published by Routledge for the American Association of Colleges for Teacher Education, 2008.
- Koh, J. H., & Divaharan, H. (2011). Developing pre-service teachers' technology integration expertise through the TPACK-developing instructional model. *Journal of Educational Computing Research*, 44(1), 35-58.

- Kristmanson, P. L., Lafargue, C., & Culligan, K. (2012). From action to insight: a professional learning community's experiences with the European Language Portfolio. *Canadian Journal of Applied Linguistics/Revue canadienne de linguistique appliquée*, 14(2), 53-67.
- Kumar, R., & Hamer, L. (2012). Preservice Teachers' Attitudes and Beliefs Toward Student Diversity and Proposed Instructional Practices: A Sequential Design Study. *Journal of Teacher Education*, 64(2), 162-177.
doi:10.1177/0022487112466899
- Latham, N. I., Crumpler, T. P., & Moss, R. K. (2005). The Assessment of Professional Development School Interns: A Model for Reform. *The Clearing House*, 78(4), 146-150. doi:10.2307/30185899
- Lieberman, A., & Pointer-Mace, D. (2009). Making practice public: Teacher learning in the 21st century. *Journal of Teacher Education*, 61, 77-88. .
- Luft, J. A., Firestone, J. B., Wong, S. S., Ortega, I., Adams, K., & Bang, E. (2011). Beginning secondary science teacher induction: A two-year mixed methods study. *Journal of Research in Science Teaching*, 48(10), 1199-1224.
doi:10.1002/tea.20444
- Luppicini, R. (2003). Reflective Action Instructional Design (RAID): A Designer's Aid. *International Journal of Technology and Design Education*, 13(1), 75-82.
doi:10.1023/B:ITDE.0000039569.05754.a8
- Marais, P., & Meier, C. (2004). Hear our voices: Student teachers' experiences during practical teaching. *Africa Education Review*, 1(2), 220-233.
doi:10.1080/18146620408566281
- Martinez, K. (1998). Supervision in preservice teacher education: speaking the unspoken. *International Journal of Leadership in Education*, 1(3), 279-296.
doi:10.1080/1360312980010304
- McIntyre, D. J., & Byrd, D. M. (1996). *Preparing Tomorrow's Teachers: The Field Experience*. *Teacher Education Yearbook IV*: ERIC.
- McLaughlin, M. W., & Talbert, J. E. (2006). *Building school-based teacher learning communities: Professional strategies to improve student achievement* (Vol. 45): Teachers College Press.

- McMahon, M., Forde, C., & Martin, M. (2011). *Contemporary issues in learning and teaching*. Los Angeles, Calif.: SAGE.
- Meyer, T. (2002). Novice Teacher Learning Communities: An Alternative to One-on-One Mentoring. *American Secondary Education*, 31(1), 27-42.
doi:10.2307/41064588
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2004). *Designing effective instruction* (4th ed.). Hoboken, NJ : John Wiley & Sons.
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2011). *Designing Effective Instruction* (6th ed.). Hoboken, NJ.: John Wiley & Sons.
- Murphy, C. U., & Lick, D. W. (2005). *Whole-faculty study groups : creating professional learning communities that target student learning* (3rd ed ed.): Thousand Oaks, Calif. : Corwin Press.
- Murray-Harvey, R., T. Slee, P., Lawson, M. J., Silins, H., Banfield, G., & Russell, A. (2000). Under stress: The concerns and coping strategies of teacher education students. *European Journal of Teacher Education*, 23(1), 19-35.
- Niess, M. L. (2008). *Handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators* (A. C. o. I. a. Technology Ed.): New York : Published by Routledge for the American Association of Colleges for Teacher Education.
- Ramaligela, S. M. (2012). *Can Lesson Plan Affect Lesson Presentation? A Case of Mathematics Student Teachers' Teaching Practice in Schools*. Paper presented at the International Proceedings of Economics Development & Research.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracey, M. W. (2011). *The instructional design knowledge base : theory, research, and practice*. New York: Routledge.
- Seashore, K., Anderson, A., & Riedel, E. (2003). *Implementing arts for academic achievement: The impact of mental models, professional community and interdisciplinary teaming*. Center for Applied Research and Educational Improvement. College of Education and Human Development. University of Minnesota.
- Seels, B., & Glasgow, Z. (1998). *Making instructional design decisions*: Merrill.

- Sims, R. C., & Koszalka, T. A. (2008). Competencies for the new-age instructional designer. *Handbook of research on educational communications and technology, 3*, 569-575.
- Smith, P. L., & Ragan, T. J. (2005). *Instructional design* (3rd ed.). Danvers, MA: John Wiley & Sons.
- Stoll, L., & Louis, K. S. (2007). Professional learning communities: Elaborating new approaches. *Professional learning communities: Divergence, depth and dilemmas*, 1-13.
- Sweitzer, H. F., & King, M. A. (2009). *The successful internship : personal, professional, and civic development* (3rd ed ed.). Belmont, CA Brooks/Cole Cengage Learning.
- The College Academic Council. (2004). The professor of 21st century universal teaching competencies. Retrieved 2012, October 14 <http://205.211.51.13/lt-newsletter/2004/pdf/prof.pdf>
- Wang, J., Odell, S. J., & Schwille, S. A. (2008). Effects of teacher induction on beginning teachers' teaching: A critical review of the literature. *Journal of Teacher Education*.
- Wei, R. C., & Pecheone, R. L. (2010). Assessment for Learning in Preservice Teacher Education Evidence. In M. Kennedy (Ed.), *Teacher assessment and the question for teacher quality: A handbook* (pp. 69-132). San Francisco: John Wiley & Sons.
- Wiens, P. D., Hessberg, K., LoCasale-Crouch, J., & DeCoster, J. (2013). Using a standardized video-based assessment in a university teacher education program to examine preservice teachers knowledge related to effective teaching. *Teaching and Teacher Education, 33*(0), 24-33.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2013.01.010>
- Wilke, R. A., & Losh, S. C. (2008). Beyond Belief: Preservice Teachers' Planned Instructional Strategies. *Action in Teacher Education, 30*(3), 64-73.
doi:10.1080/01626620.2008.10463503

Zeichner, K. (2010). Rethinking the Connections Between Campus Courses and Field Experiences in College- and University-Based Teacher Education. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 89-99. doi:10.1177/0022487109347671

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการ
เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์พิเศษ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ อาจารย์พิเศษ
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติ ศรีประเสริฐ ผู้อำนวยการศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพทาง
การศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างสาระบางส่วนในคู่มือการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(หน้าปก)

คู่มือ (ฉบับร่าง)

การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
โดยนำบัณฑิตชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปี ๑ ประสบการณ์วิชาชีพครู

(ปกใน)

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์

เรื่อง

“การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน
โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู: การวิจัยกรณีศึกษา”

ของ

นางสาวเรวณี ชัยเชาวรัตน์

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

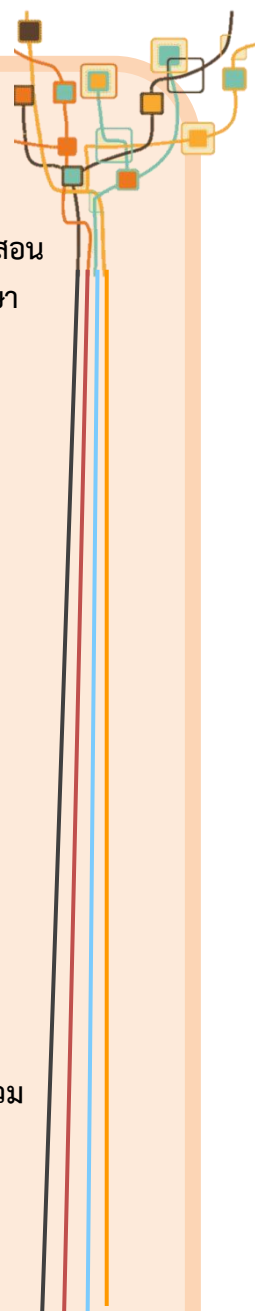
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของ

อาจารย์ ดร.ชารินทร์ ตรีวรัญญ อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

เมษายน 2558

(คำนำ)

คำนำ

คู่มือ การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับร่าง) นี้ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู: การวิจัยกรณีศึกษา”

คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่ 2 นำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ส่วนที่ 3 นำเสนอแนวทางการดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาแก่ผู้เข้าร่วมกระบวนการ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือ การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับร่าง) นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อใช้เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

นางสาวเจวณี ชัยเชวรัตน์
 นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
 สาขาหลักสูตรและการสอน
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 เมษายน 2558

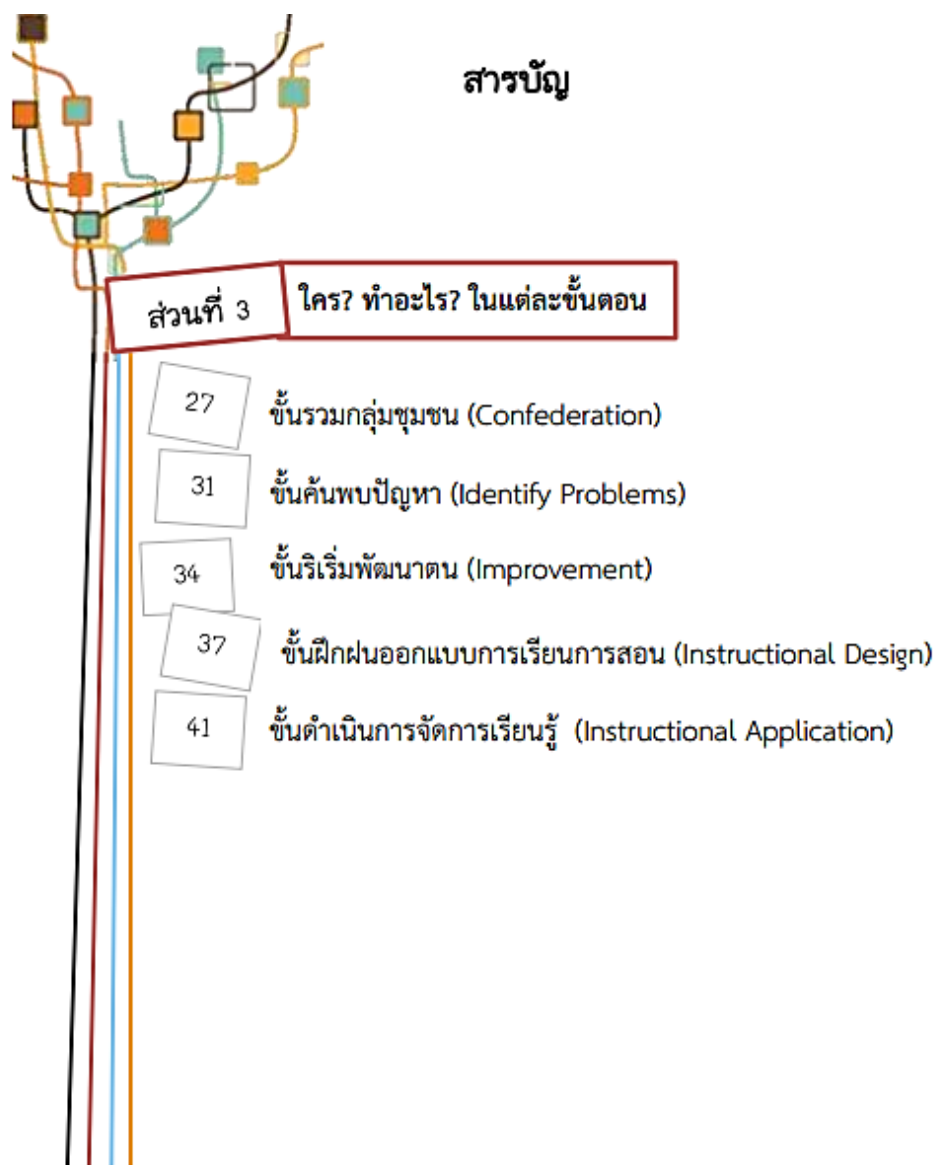
คู่มือ (ฉบับร่าง)

(สารบัญ)

สารบัญ

ส่วนที่ 1	ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) คืออะไร?
2	ทำไมต้อง PLC
3	ความหมายของ PLC
6	สมาชิก PLC
7	องค์ประกอบหลักของ PLC
9	แนวทางในการสร้าง PLC
12	การพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้ PLC
13	การนำแนวคิด PLC ไปปฏิบัติในบริบทไทย
14	รายการอ้างอิง
ส่วนที่ 2	จะเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างไร?
17	หลักการของกระบวนการฯ
18	วัตถุประสงค์ของกระบวนการฯ
18	ขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการฯ
20	ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง
21	บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
21	ประโยชน์ของกระบวนการฯ
23	แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม

(ใบปะหน้า ส่วนที่ 1)

ส่วนที่ 1 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) คืออะไร?

ส่วนนี้เป็นส่วนที่อธิบายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกระบวนการที่ใช้เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิด PLC ต่อไป

เนื้อหาสาระในส่วนนี้ประกอบด้วย 7 ตอน ดังนี้

- 1) ทำไมต้อง PLC
- 2) ความหมายของ PLC
- 3) สมาชิกใน PLC
- 4) องค์ประกอบหลักของ PLC
- 5) แนวทางในการสร้าง PLC
- 6) การพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้ PLC
- 7) การนำแนวคิด PLC ไปปฏิบัติในบริบทไทย

(ใบปะหน้า ส่วนที่ 2)

ส่วนที่ 2 จะเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอน โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างไร?

ส่วนที่ 2 นี้จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่ออธิบายแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รายละเอียดในส่วนนี้ ประกอบด้วย

- 1) หลักการของกระบวนการฯ
- 2) วัตถุประสงค์ของกระบวนการฯ
- 3) ขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการฯ
- 4) ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง
- 5) บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
- 6) ประโยชน์ของกระบวนการฯ
- 7) แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม

(ใบปะหน้า ส่วนที่ 3)

ส่วนที่ 3 ใคร? ทำอะไร? ในแต่ละขั้นตอน

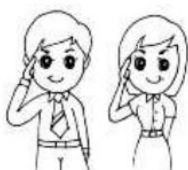
ในส่วนนี้จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแนวทางการดำเนินการแต่ละขั้นตอนของผู้ใช้กระบวนการ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ที่เข้าร่วมกระบวนการฯ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงนำเสนอตัวอย่างเอกสารที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการฯ ดังนี้

1. ขั้นรวมกลุ่มชุมชน (Community Building)
2. ขั้นค้นพบปัญหา (Identify Problems)
3. ขั้นริเริ่มพัฒนาตน (Improvement)
4. ขั้นฝึกฝนออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design)
5. ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ (Instructional Application)

ขั้นที่ 1 รวมกลุ่มชุมชน (Community Building)

นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์รวมตัวกันและร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การเรียนรู้ รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิก PLC

ขั้นสร้างกลุ่มชุมชน (Community Building) เป็นขั้นตอนของการเตรียมการให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการรวมตัวกัน โดยการให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวมตัวกันเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ เสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ให้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผู้บริหาร สถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู เพื่อให้ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์เกิดการรวมตัวกัน เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีแนวทางการดำเนินงานสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

➤ แนวทางการดำเนินงานสำหรับผู้ใช้กระบวนการ

ผู้ใช้กระบวนการมีบทบาทในการประสานงาน เตรียมการ และให้คำปรึกษา โดยมีแนวทาง ได้แก่

1. **เตรียมการเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิก PLC** ตามกระบวนการฯ โดยศึกษา รายละเอียดการดำเนินการตามกระบวนการฯ และทำความเข้าใจการดำเนินการในแต่ละระยะ เพื่อวางแผนการดำเนินการจัดการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูตามกระบวนการ รวมทั้งเตรียมการพัฒนา

ระบบเทคโนโลยีสนับสนุน โดยการสร้างสังคมออนไลน์ เพื่อให้สมาชิก PLC ได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูล และสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเพื่อนัดหมายเข้าประชุมชี้แจงการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารรับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการร่วมกัน

3. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ รวมทั้งการวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแก่สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่สนใจเข้าร่วมกระบวนการ

4. ตรวจสอบตารางเวลาในการดำเนินการตามกระบวนการฯ ของแต่ละสถานศึกษาจากที่ได้วางแผนไว้ เพื่อนัดหมายและประสานงานอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกตการสอนและการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก PLC แต่ละสัปดาห์ โดยต้องทำการตรวจสอบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงตารางเวลาในแต่ละสัปดาห์เพื่อปรับตารางเวลาในการดำเนินการตามกระบวนการฯ ให้เป็นปัจจุบัน

➤ แนวทางการดำเนินงานสำหรับสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

○ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารสถานศึกษา

1. ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกระบวนการฯ ร่วมกับนักศึกษาครูที่อยู่ในความดูแล ที่สมัครใจเข้าร่วมฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูตามกระบวนการ
2. เข้าร่วมประชุมชี้แจงการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู
3. ระบุเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิก PLC ร่วมกับนักศึกษา

○ นักศึกษา

1. นักศึกษาที่สนใจ แสดงความสมัครใจเข้าร่วมการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เข้าร่วมประชุมชี้แจงการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู
3. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลเกี่ยวกับระบุเป้าหมายการเรียนรู้รวมทั้งวางแผนการดำเนินงานในฐานะสมาชิก PLC ร่วมกับครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์

เป้าหมายการเรียนรู้ รวมทั้งแผนการดำเนินงานนั้น สมาชิกสามารถบันทึกได้โดยใช้แบบบันทึก
แผนการดำเนินงานตามกระบวนการฯ ดังนี้

แบบบันทึกแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา

รายชื่อสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

โรงเรียน.....สังกัด.....

ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

นักศึกษาครู

1. (S1).....สาขาวิชา.....หมายเลขโทรศัพท์.....

2. (S2).....สาขาวิชา.....หมายเลขโทรศัพท์.....

ครูพี่เลี้ยง

1.หมายเลขโทรศัพท์.....

2.หมายเลขโทรศัพท์.....

อาจารย์นิเทศก์

1.หมายเลขโทรศัพท์.....

2.หมายเลขโทรศัพท์.....

เป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

.....

.....

สัปดาห์	การดำเนินงาน	นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง-อาจารย์นิเทศก์	
1-2	กิจกรรม 	เข้าร่วมประชุมชี้แจงตามที่ใช้กระบวนการนัดหมายร่วมกับผู้บริหาร (วันที่.....)		
	ชิ้นงาน 	แบบบันทึกแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา		
ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล: ระบุเป้าหมายการเรียนรู้และวางแผนการดำเนินงานของชุมชนฯ				
3	กิจกรรม 	ออกแบบการเรียนการสอน, เขียนแผน จัดการเรียนรู้ S1 (วันที่.....-.....) S2 (วันที่.....-.....)	สังเกตการสอนและนิเทศการสอน S1 (วันที่.....-.....) S2 (วันที่.....-.....)	
	ชิ้นงาน 	แบบสรุประดับชั้นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู		
ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล: สภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา				
4-20	ระยะเวลาดำเนินการแก้ไขสภาพปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา			
	นักศึกษาคณะที่ 1	ครูพี่เลี้ยง-อาจารย์นิเทศก์	นักศึกษาคณะที่ 2	
ป1	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	ให้ข้อมูล คำแนะนำ (feed in)วันที่.....	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	
	จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....		จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....	
	 แบบบันทึกวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูล, แบบบันทึกการออกแบบการเรียนการสอน, แผนการจัดการเรียนรู้			
	Sharing & reflect 1: หลังการออกแบบการเรียนการสอน วันที่.....		Sharing & reflect 2: หลังการจัดการเรียนรู้และนิเทศ ภายในวันที่.....	
ป2	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	ให้ข้อมูล คำแนะนำ (feed in)วันที่.....	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	
	จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....		จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....	
	 แบบบันทึกวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูล, แบบบันทึกการออกแบบการเรียนการสอน, แผนการจัดการเรียนรู้			
	Sharing & reflect 1: หลังการออกแบบการเรียนการสอน วันที่.....		Sharing & reflect 2: หลังการจัดการเรียนรู้และนิเทศ ภายในวันที่.....	
PLC MEETING ช่วงระหว่างภาค วันที่.....				
ป3	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	ให้ข้อมูล คำแนะนำ (feed in)วันที่.....	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	
	จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....		จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....	
	 แบบบันทึกวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูล, แบบบันทึกการออกแบบการเรียนการสอน, แผนการจัดการเรียนรู้			
	Sharing & reflect 1: หลังการออกแบบการเรียนการสอน วันที่.....		Sharing & reflect 2: หลังการจัดการเรียนรู้และนิเทศ ภายในวันที่.....	
ป4	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	ให้ข้อมูล คำแนะนำ (feed in)วันที่.....	ค้นคว้าข้อมูลวันที่..... ออกแบบวันที่.....	
	จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....		จัดการเรียนรู้+สังเกตและนิเทศ วันที่.....	
	 แบบบันทึกวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูล, แบบบันทึกการออกแบบการเรียนการสอน, แผนการจัดการเรียนรู้			
	Sharing & reflect 1: หลังการออกแบบการเรียนการสอน วันที่.....		Sharing & reflect 2: หลังการจัดการเรียนรู้และนิเทศ ภายในวันที่.....	
PLC MEETING ช่วงปลายภาค วันที่.....				

ภาคผนวก ค.

เป้าหมายการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	เป้าหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียนแต่ละแห่ง
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ก. (สังกัดเทศบาล เน้นสมาชิกสาขาวิชาภาษาไทย)	เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ข. (สังกัด สพป. เน้นสมาชิกสาขาวิชาภาษาไทย)	ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ค. (สังกัดเทศบาล เน้นสมาชิกสาขาวิชาสังคมศึกษา)	ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมตามหลักค่านิยม 12 ประการ
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ง. (สังกัด สพป. เน้นสมาชิกสาขาวิชาสังคมศึกษา)	ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลก

ภาคผนวก ง.

ตัวอย่าง แผนการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนการดำเนินการตามกระบวนการฯ

โรงเรียน ก.

	วันที่	เวลา	กิจกรรม		
			นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์	
ชั้นที่ 2	พ 10 มิ.ย. 58	8.30 – 9.30	กรณีศึกษา1 ป.1/3	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตาม แนวทางที่ได้ ออกแบบไว้	เข้าสังเกตการสอน นิเทศ การสอน สรุประเด็นสภาพ ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ การเรียนการสอนของ นักศึกษา
		9.30 – 10.30	กรณีศึกษา2 ป.6/2		
		10.30 –11.30	กรณีศึกษา3 ป.3/2		
		11.30 –12.00	Interview หลังสอน		
อ16 มิ.ย.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: สภาพปัญหาในการ ออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา			
ชั้นที่ 3-5 (P1)	พ17 – อา21 มิ.ย.58	1. ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา 2. ออกแบบการเรียนการสอน			ให้ข้อมูล คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาของนักศึกษา
	อ23 มิ.ย.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังออกแบบการเรียนการ สอน		
	พ 24 มิ.ย. 58	8.30 – 9.30 น.	กรณีศึกษา1 ป.1/3	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนวทาง ที่ได้ออกแบบไว้	เข้าสังเกตการสอน นิเทศ การสอน สรุประเด็น สภาพการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่ เกี่ยวข้องกับการ ออกแบบการเรียนการ สอนของนักศึกษา
		9.30 – 10.30	กรณีศึกษา2 ป.6/2		
		10.30 –11.30	กรณีศึกษา3 ป.3/2		
11.30 –12.00	Interview หลังสอน				
อ 30 มิ.ย.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังการจัดการเรียนรู้			
ชั้นที่ 3-5 (P2)	พ1 – อา12 ก.ค.58	1. ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา 2. ออกแบบการเรียนการสอน			ให้ข้อมูล คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาของนักศึกษา
	อ14 ก.ค.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังออกแบบการเรียนการ สอน		
	พ15 ก.ค.58	8.30 – 9.30	กรณีศึกษา1 ป.1/3	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนวทาง ที่ได้ออกแบบไว้	เข้าสังเกตการสอน นิเทศ การสอน สรุประเด็น สภาพการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่ เกี่ยวข้องกับการ ออกแบบการเรียนการ สอนของนักศึกษา
		9.30 – 10.30	กรณีศึกษา2 ป.6/2		
10.30 –11.30		กรณีศึกษา3 ป.3/2			
11.30 –12.00	Interview หลังสอน				

	วันที่	เวลา	กิจกรรม		
			นักศึกษา	ครูพี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์	
	อ 21 ก.ค.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังการจัดการเรียนรู้		
ชั้นที่ 3-5 (P3)	พ22 ก.ค. – อา16 ส.ค. 58	1. ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา 2. ออกแบบการเรียนการสอน		ให้ข้อมูล คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาของนักศึกษา	
	อ18 ส.ค.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังออกแบบการเรียนการสอน		
	พ19 ส.ค.58	8.30 – 9.30	กรณีศึกษา1 ป.1/3	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตาม แนวทางที่ได้ ออกแบบไว้	เข้าสังเกตการสอน นิเทศ การสอน สรุประเด็นสภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ เกี่ยวข้องกับการออกแบบ การเรียนการสอนของ นักศึกษา
		9.30 – 10.30	กรณีศึกษา2 ป.6/2		
		10.30 –11.30	กรณีศึกษา3 ป.3/2		
		11.30 –12.00	Interview หลังสอน		
อ 25 ส.ค.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังการจัดการเรียนรู้			
ชั้นที่ 3-5 (P4)	พ26 ส.ค. – อา6 ก.ย.58	1. ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา 2. ออกแบบการเรียนการสอน		ให้ข้อมูล คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาของนักศึกษา	
	อ8 ก.ย.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังออกแบบการเรียนการสอน		
	พ9 ก.ย.58	8.30 – 9.30	กรณีศึกษา1 ป.1/3	จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตาม แนวทางที่ได้ ออกแบบไว้	เข้าสังเกตการสอน นิเทศ การสอน สรุประเด็นสภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ เกี่ยวข้องกับการออกแบบ การเรียนการสอนของ นักศึกษา
		9.30 – 10.30	กรณีศึกษา2 ป.6/2		
		10.30 –11.30	กรณีศึกษา3 ป.3/2		
		11.30 –12.00	Interview หลังสอน		
อ 15 ก.ย.58	14.30 –15.30	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล: หลังการจัดการเรียนรู้			

ภาคผนวก จ.

ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	สาขาวิชา	สถานศึกษาฝึกประสบการณ์	ภาระงานสอน		ภาระงานอื่น
			รายวิชา	คาบ/สัปดาห์	
1	ภาษาไทย	โรงเรียน ก.	ภาษาไทย ป. 1	8	- ครูเวรประจำโรงเรียน - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร
2	ภาษาไทย	โรงเรียน ก.	ภาษาไทย ป.3 และ ป.4 กิจกรรมแนะแนว ลูกเสือ ชุมนุม	12 1 1 1	- ครูเวรประจำโรงเรียน - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร
3	ภาษาไทย	โรงเรียน ก.	ภาษาไทย ป.5 และ ป.6 กิจกรรมแนะแนว ลูกเสือ ชุมนุม	8 1 1 1	- ครูเวรประจำโรงเรียน - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร
4	ภาษาไทย	โรงเรียน ข.	ภาษาไทย ป.2 และ ป.4 ลูกเสือ ชุมนุม	6 1 1	- ครูเวรประจำวัน - บรรณารักษ์ห้องสมุด - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ การประกวดแข่งขันวิชาการ
5	ภาษาไทย	โรงเรียน ข.	ภาษาไทย ม.1 และ ม.2 ลูกเสือ ชุมนุม	6 1 1	- ครูเวรประจำวัน - บรรณารักษ์ห้องสมุด - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ การประกวดแข่งขันวิชาการ

กรณีศึกษา	สาขาวิชา	สถานศึกษาฝึกประสบการณ์	ภาระงานสอน		ภาระงานอื่น
			รายวิชา	คาบ/สัปดาห์	
6	สังคมศึกษา	โรงเรียน ค.	สังคมศึกษา ป.5 และ ป.6 ลูกเสือ ชุมนุม	8 1 1	- ประจำชั้น ป.6/1 - ครูเวรประจำวันจันทร์ - คุมแถวนักเรียนชั้น ป.6 เวลาเคารพธงชาติและเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาล
7	สังคมศึกษา	โรงเรียน ค.	สังคมศึกษา ม.1 ลูกเสือ ชุมนุม	8 1 1	- ประจำชั้น ม.1/3 - ครูเวรประจำวันจันทร์ - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาล
8	สังคมศึกษา	โรงเรียน ค.	สังคมศึกษา ม.3 ลูกเสือ ชุมนุม	8 1 1	- ประจำชั้น ม.3/3 - ครูเวรประจำวันจันทร์ - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ การประกวดแข่งขันวิชาการในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาล
9	สังคมศึกษา	โรงเรียน ง.	สังคมศึกษา ป.5 และ ป.6 ลูกเสือ ชุมนุม	9 1 1	- ครูเวรประจำวัน - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น แข่งขันทักษะวิชาการจัดบอร์ด เป็นต้น

กรณีศึกษา	สาขาวิชา	สถานศึกษาฝึกประสบการณ์	ภาระงานสอน		ภาระงานอื่น
			รายวิชา	คาบ/สัปดาห์	
10	สังคมศึกษา	โรงเรียน ง.	สังคมศึกษา ป.4 และ ป.6 ลูกเสือ ชุมนุม	9 1 1	- ครูประจำชั้น - ครูเวรประจำวัน - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น แข่งขันทักษะวิชาการ จัดบอร์ด เป็นต้น
11	สังคมศึกษา	โรงเรียน ง.	สังคมศึกษา ม.2 ลูกเสือ ชุมนุม	8 1 1	- งานด้านวิชาการโครงการสาระสังคมศึกษา - กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น แข่งขันทักษะวิชาการ จัดบอร์ด เป็นต้น

ข้อมูลพื้นฐานของครูที่เลี้ยง

ที่	กรณีศึกษาที่ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิการศึกษา/ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวนปี	แนวทาง	
1	กรณีศึกษาที่ 1	หญิง	58	ค.บ. การประถมศึกษา /2529	วิทยา-ศาสตร์	1	รายบุคคล 20 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์	สอน: 19 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และดูแล ห้องสมุดของโรงเรียน
2	กรณีศึกษาที่ 1	หญิง	41	ค.บ. การประถมศึกษา /2539	-	-	-	สอน: 13 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และ โครงการเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียน
3	กรณีศึกษาที่ 2	หญิง	59	ค.บ. การประถมศึกษา /2529	-	-	-	สอน: 22 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ดูแลห้องสมุดของ โรงเรียน

ที่	กรณีศึกษาที่ ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา/ ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
4	กรณีที่ 2	หญิง	58	ค.บ. การ ประถมศึกษา /2534	คณิต ศาสตร์	1	รายบุคคล 30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์	สอน: 18 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: -
5	กรณีที่ 3	หญิง	58	ค.บ./2528	-	-	-	สอน: 22 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และ โครงการเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียน
6	กรณีที่ 3	หญิง	54	ค.บ. การ ประถมศึกษา /2526	-	-	-	สอน: 21 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และ โครงการเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียน
7	กรณีที่ 4	หญิง	40	ค.ม. หลักสูตรและ การสอน /2551	ภาษาไทย	1	รายบุคคล 20-30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ทั้งก่อน และหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: 16 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และงาน สารสนเทศของโรงเรียน
8	กรณีที่ 5	หญิง	51	ค.ม. หลักสูตรและ การสอน /2551	ภาษาไทย	1	รายบุคคล 20-30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ทั้งก่อน และหลัง	สอน: 16 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น และงาน บัญชีของโรงเรียน

ที่	กรณีศึกษาที่ ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา/ ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
							การจัด กิจกรรม	
9	กรณีที่ 6	ชาย	54	ค.บ. การบริหาร โรงเรียน /2527	สังคม ศึกษา	2	รายบุคคล 30-40 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ทั้งก่อน และหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: 20 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ:ประจำชั้น หัวหน้า ช่วงชั้นที่ 2, หัวหน้าสาย ชั้น ป.6 หัวหน้างาน กิจการนักเรียน และ หัวหน้าเวรสวัสดิการ โรงเรียน
10	กรณีที่ 7	ชาย	53	ค.บ. สังคมศึกษา /2527	สังคม ศึกษา	10	รายบุคคล 30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ก่อนการ จัด กิจกรรม	สอน: 22 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: -
11	กรณีที่ 8	หญิง	50	ค.บ. สังคมศึกษา /2530	สังคม ศึกษา	5	รายบุคคล 30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ก่อนการ จัด กิจกรรม	สอน: 16 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: ประจำชั้น หัวหน้า ช่วงชั้นมัธยมศึกษา หัวหน้าสายชั้น ม.3 และ หัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา
12	กรณีที่ 9	หญิง	53	ค.ม. บริหาร การศึกษา /2552	สังคม ศึกษา	1	รายบุคคล1 ครั้ง/ สัปดาห์ ก่อนและ หลังการจัด กิจกรรม การเรียนรู้	สอน: 32 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: หัวหน้าโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา

ที่	กรณีศึกษาที่ ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา/ ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
							เวลาที่ใช้ไม่ แน่นอน	
13	กรณีที่ 10 และ 11	หญิง	59	ค.บ. สาขา ภูมิศาสตร์ /2526	สังคม ศึกษา	1	รายบุคคล 20-30 นาที/ 1 ครั้ง/ สัปดาห์ ทั้งก่อน และหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: 18 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: โครงการ ประชาธิปไตยในโรงเรียน และโครงการวันสำคัญ

ข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์นิเทศก์

ที่	กรณีศึกษา ที่ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา /ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
1	กรณีที่ 1 และ 4	หญิง	33	ค.ม. ภาษาไทย /2555	ภาษาไทย	1	รายบุคคลครั้ง ละ 30 นาที 2 ครั้ง/ ภาค การศึกษา ทั้ง ก่อนและหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: 2 รายวิชา รวม 9 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: นิเทศนักศึกษา 8 คน วิทยากร โครงการอบรมครู งาน ด้านการพัฒนา เอกสารหลักสูตร และ งานด้านโครงการ ภาษาไทยของคณะ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์
2	กรณีที่ 2	หญิง	40	ค.ม. ภาษาไทย /2550	ภาษาไทย	7	รายบุคคลครั้ง ละ 30 นาที 2 ครั้ง/ ภาค	สอน: รวม 12 คาบ/ สัปดาห์ อื่นๆ: นิเทศนักศึกษา

ที่	กรณีศึกษา ที่ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา /ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
							การศึกษา ทั้ง ก่อนและหลัง การจัด กิจกรรม	6 คน และงานด้าน โครงการภาษาไทย ของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
3	กรณีที่ 3	หญิง	31	ค.ม. หลักสูตร และการสอน /2552	ภาษาไทย	5	รายบุคคลครั้ง ละ 30 นาที 2 ครั้ง/ ภาค การศึกษา ทั้ง ก่อนและหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: 4 รายวิชา รวม 12 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: นิเทศนักศึกษา 6 คน วิทยากร โครงการอบรมครู งาน ด้านการพัฒนา เอกสารหลักสูตร และ งานด้านโครงการ ภาษาไทยของคณะ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์
4	กรณีที่ 5	หญิง	30	ค.ม. การ สอน ภาษาไทย /2555	ภาษาไทย	3	รายบุคคลครั้ง ละ 30 นาที 2 ครั้ง/ ภาค การศึกษา ทั้ง ก่อนและหลัง การจัด กิจกรรม	สอน: รายวิชากลุ่ม สาขาภาษาไทย คณะ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ อื่นๆ: นิเทศนักศึกษา 8 คน วิทยากร โครงการอบรมครู งาน ด้านการพัฒนา เอกสารหลักสูตร และ งานด้านโครงการ ภาษาไทยของคณะ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์
5	กรณีที่ 6- 11	ชาย	65	ค.ม. เศรษฐ- ศาสตร์ /2528	สังคม ศึกษา	40	รายบุคคลครั้ง ละ 60 นาที 2 ครั้ง/ ภาค การศึกษา ทั้ง	สอน: 4 รายวิชา รวม 12 คาบ/สัปดาห์ อื่นๆ: นิเทศนักศึกษา 12 คน

ที่	กรณีศึกษา ที่ดูแล	เพศ	อายุ	วุฒิ การศึกษา /ปีการศึกษา	ประสบการณ์การนิเทศ			ภาระงาน
					สาขา	จำนวน ปี	แนวทาง	
							ก่อนและหลัง การจัด กิจกรรม	

ภาคผนวก ฉ.

แนวคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามในการเก็บข้อมูลสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครู ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการออกแบบการเรียนการสอน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะ เป็นเพียงแนวทางที่สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของกระบวนการสัมภาษณ์ ปฏิสัมพันธ์ของ ผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในแต่ละสถานการณ์ ผู้วิจัยจะปรับคำถามให้มีความลึกซึ้ง เฉพาะเจาะจง กับแต่ละสถานการณ์ สำหรับประเด็นคำถามในการเก็บข้อมูล มีดังนี้

1. วิธีการคิดหรือวิธีการที่นักศึกษาใช้เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้แนวคำถาม ดังนี้
 - 1.1 ก่อนเขียนแผนนักศึกษาทำอะไรบ้าง?
 - 1.2 นักศึกษามีแนวคิดในการเขียนแผนอย่างไร?
 - 1.3 ปรึกษาใครบ้างหรือไม่ เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้?
2. ขั้นตอนที่นักศึกษารู้สึกมีความยากลำบากหรือมีอุปสรรคในการดำเนินการมากที่สุด ใช้แนวคำถาม ดังนี้
 - 2.1 ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาใช้เวลากับการเขียนขั้นตอนไหนน้อยที่สุด?
 - 2.2 ทำไมถึงใช้เวลาในขั้นตอนนั้นน้อย?
 - 2.3 ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาใช้เวลากับการเขียนขั้นตอนไหนมากที่สุด?
 - 2.4 ทำไมถึงใช้เวลาในขั้นตอนนั้นมาก?
 - 2.5 นักศึกษาปรึกษาครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ หรือเพื่อนที่ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้บ้างหรือไม่ อย่างไร
3. แนวทางที่นักศึกษาใช้ในการระบุดจุดประสงค์การเรียนรู้ ใช้แนวคำถาม ดังนี้
 - 3.1 เพราะเหตุใดจึงต้องสอนเรื่องนี้?
 - 3.2 สอนเรื่องนี้ต้องการให้นักเรียนทำอะไรได้บ้าง?
 - 3.3 ทำไมต้องการให้นักเรียนทำสิ่งที่กำหนดให้ได้?
 - 3.4 สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ หรือต้องการให้นักเรียนเกิดขึ้นสำคัญอย่างไร?
 - 3.5 กำหนดสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ หรือต้องการให้นักเรียนเกิดขึ้นได้อย่างไร?

4. แนวทางที่นักศึกษาใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ใช้แนวคำถาม ดังนี้

4.1 ทำอย่างไร / จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร จึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์?

4.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือไม่อย่างไร?

4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นใช้วิธีสอน / หรือรูปแบบการสอน อะไรบ้าง?

4.4 ใช้เทคนิคการสอนอะไรบ้าง?

4.5 ทำไมจึงต้องใช้วิธีสอน / หรือรูปแบบการสอน รวมทั้งเทคนิคการสอนดังกล่าว?

4.6 ใช้สื่อการเรียนรู้ / หรือมีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง? เพราะอะไร?

4.7 สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นหรือไม่? เพราะเหตุใด?

5. แนวทางที่นักศึกษาใช้ในการกำหนดการวัดและประเมินผล

5.1 นักศึกษาจะทราบได้อย่างไรว่าหากนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้แล้วนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้?

5.2 ขั้นตอนไหนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงชิ้นงาน/หรือสิ่งที่นักศึกษานำมาวัดและประเมินผล?

ภาคผนวก ช.

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้โปรแกรม Atlas.Ti

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

- 01 กรณี 1: "หนูไม่รู้ว่าจะแตกแผนยังไงคะ แบบมันดี ่องเขียนชั่วโมงละแผนมัย หรือแบบหนูนี้ สองชั่วโมงติดกันมันแผนเดียวกันได้ มัย คืออาจารย์ที่สอนแต่จะเป็นคนตรวจแผนหนูนี้เคยบอกว่ามันดี ่องชั่วโมงละแผน หนูก็เลยเขียนแบบชั่วโมงละแผน ทีนี้บางทีหนูว่ามันก็แปลกอยู่คะ เรื่องเดียวกัน ก็ดี ่องมาเขียนดูประสงค์ใหม่ อะไรใหม่ แบบพยายามไม่ให้ มันซ้ำแผนก่อนหน้า"
- 02 กรณี 1: ออกแบบการเรียนการสอนโดยเริ่มต้น วดยการให้ ผู้ เรียนร ่องเพลงหรือเล่นนิทาน จากนั้นนำผู้ เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านสะกดคำ หรือเขียนตามคำชี้้าากฎในหนังสือเรียน โดยมีสื่อการเรียนรู้ เช่น บัตรคำ หรือบัตรภาพ ซึ่งพิมพ์และติดบนแผ่นฟิวเจอร์บอร์ด ประกอบการอ่าน แล้วจึงให้ ผู้ เรียนแต่ละคนทำใบงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- 03 ผู้ วิจัย "ทำไมช่วงแรกของการจัดกิจกรรมถึงดี ่องร ่องเพลงหรือเล่นนิทานคะ
- 04 กรณีศึกษาที่ 1: "ไม่รู้ จะทำให้ เด็กนักเรียนสนใจยังไงคะ .เ เอง เคยดูคลิปริติโดแนะนำการสอน ตอนนั้นเค้าสอนเรื่องอักษรสามหมู่คะ มีนิทานมาดให้ นักเรียนฟังก่อนตอนแรก เด็กสนใจมาก แล้ว วกสอนต่อได้ ทั้งคาบแบบสนุกเลย หนูเลยหาหนังสือมาเล่า สลับกับให้ ร ่องเพลงอะไรแบบนี้คะ
- 05 ผู้ วิจัย "แล้วในคลิปที่ดู นิทานที่เค้าเล่าเกี่ยวกับเรื่องอะไรคะ
- 06 กรณีศึกษาที่ 1: "ก็เกี่ยวกับเรื่องอักษรสามหมู่คะ แบบมีลูกโป่งตัวอักษรลอยไปบนฟ้า แยกกันตามหมู่ อะไรแบบนั้นคะ ทีนี้เค้าก็เอาคำ เอาตัวอักษรจากนิทานมาให้ เด็กทำกิจกรรมต่อได้ เสีย
- 07 ผู้ วิจัย "แล้วนิทานหรือเพลงที่เราใช้ เอามาจัดกิจกรรมต่อเนื่องได้ แบบนั้นมัยคะ"
- 08 กรณีศึกษาที่ 1: "อ้อ...นั่นสิคะ หนูไม่เคยคิดเลยคะว่าดี ่องเลือกเรื่องที่มันเกี่ยวข้องกับมา"
- 09 กรณี 1: จัดกิจกรรมโดยใช้ โครงสร้ง กกิจกรรมตามหนังสือเรียนเป็นหลัก คือ ให้ ผู้ เรียนหัดอ่านและสะกดคำจากหนังสือเรียนพร้ อมๆ กันทั้งชั้นเรียน ซึ่งที่รู้สึกเห็นว่ามีส่วนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ กรณีศึกษาที่1 คุมชั้นเรียนได้ ค่อนข้างยาก อาจารย์นี้เทศก์เห็นว่า การที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรม คือ การอ่านและสะกดคำจากหนังสือเรียนนั้นอาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นป.1 บางส่วนยังไม่รู้ จักสระ พยัญชนะ ซึ่งเป็นความรู้ พื้นฐานของการสะกดคำ ท้ให้นักเรียนอ่านสะกดคำตามกิจกรรมที่กรณีศึกษาที่1 เตรียมมาด้ วยความยากลำบาก
- 10 นักเรียนบางส่วนทำใบงานไม่ได้ อาจเนื่องจากใบงานที่กรณีศึกษาใช้ มีลักษณะการนำเสนอสาระการเรียนรู้ ไม่สอดคล้อง อกกับบัตรคำที่กรณีศึกษาใช้ ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ ผู้ เรียนบางส่วนมีความสับสน แต่ที่นักเรียนสนใจเนื่องมาจากใบงานที่ใช้ มีลักษณะเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้ เรียน
- 11 กรณีศึกษาที่ 1: "...น่าจะมีส่วนที่อ่านไม่ได้ เยอะอยู่นะคะ เพราะทำใบงานกันก็ไม่ได้ ค่อยได้ เลยคะ"
- 12 ครูที่เลี้ยง: "เพราะใบงานมันไม่ตรงกับที่สอนใจคะ นักเรียนคงสับสนนะที่ ว่า แต่ใบงานมันน่าทำ มีรูปการ์ตูนน่ารัก เด็กๆ เค้า ก็ตั้งใจทำดีอยู่"
- 13 ครูที่เลี้ยงคนที่ 3 "พื่อนักเรียนบางคนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ นะ อาจเป็นเพราะนักเรียนยังอ่านไม่ค่อยคล่อง หรืออาจเกร็งคนแปลกหน้า (ผู้ วิจัย) และก็เรียนตอนบ่ายด วยทำให้ สภาพที่ ่องเรียนไม่เป็นตามปกติ ถ้าเป็นห ่องเช้าแค่ จะร่วมกิจกรรมดีกว่านี้ละ แบบมีบัตรคำนี้แย่งกันออกไปทำเลยละ(หัวเราะ)"
- 14 กรณีศึกษาที่ 2 : "คือในหนังสือกำหนดมาให้ ค่ะ อย่างเรื่องนี้มาตราตัวสะกดตรงตามมาตรา ก กน และตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ก กน) ให้ อยู่ด วยกันคะ จิงๆ มาตราตัวสะกดจะเรียน 8 คาบ คาบนี้จิงๆ ตั้งใจสอนแค่ แม่ ก ก ก กน ค่ะ แม่ กนแค่ทบทวน เพราะเรียนมาจากคาบที่แล้ว"
- 15 วิธีการหลักที่กรณีศึกษาที่2 ใช้ เพื่อให้ ผู้ เรียนได้ รับสาระสำคัญของเรื่องที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การอ่านออกเสียงจากหนังสือเรียน และดอฎกถามที่กรณีศึกษาถาม อาจารย์นี้เทศก์จึงเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ ของกรณีศึกษาจะไม่ช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้
- 16 อาจารย์นี้เทศก์คนที่2: "ใช่ กระบวนการให้ นักเรียนท่องจำตัวสะกดในแต่ละมาตรา อาจทำให้ ผู้ เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์นะคะ"
- 17 แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กรณีศึกษาที่2 ใช้ ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มกิจกรรมด วยการให้ ผู้ เรียนอ่าขัณฑ์ หรือเล่น

การกำหนดโครงสร้าง ำและการจัดลำดับ

การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรม

การเลือกใช้ วิธีสอนและเทคนิคการส

การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้ นั

การกำหนดแนวทางการวัดและประเมิน

การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้ นั

การกำหนดโครงสร้าง ำและการจัดลำดับ

การเลือกใช้ วิธีสอนและเทคนิคการส

HU: backup of สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน
 File: [C:\Users\poy\My Documents\Scientific Softwar...\backup of สภาพปัญหาในการออกแบบ
 การเรียนการสอน.hpr5]
 Edited by: Super
 Date/Time: 14/05/16 14:59:48

 List of all objects

HUs
 ===

backup of สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน

Primary Docs
 =====

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt

Quotations
 =====

1:1 ต้องขั้วโมงจะแผน หนูก็เลยเขียน.. (1:1)
 1:2 ออกแบบการเรียนการสอนโดยเริ่มต้.. (2:2)
 1:4 จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรม.. (9:9)
 1:5 นักเรียนบางส่วนทำใบงานไม่ได้ อ.. (10:10)
 1:6 "พี่ว่านักเรียนบางคนไม่มีส่วนร.. (13:13)
 1:7 "คือในหนังสือกำหนดมาให้คะ อย.. (14:14)
 1:9 "ไม่รู้จะทำยังไงคะ...ก็พยายาม.. (18:18)
 1:11 "การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้.. (20:20)
 1:12 "..ก็อยากให้เค้ามีกิจกรรม มีต้.. (21:21)
 1:13 ก็ยึดตามหนังสือเรียนเป็นหลักค.. (22:22)
 1:15 เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียน.. (24:24)
 1:16 "นักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่านค.. (25:25)
 1:18 "หนูทำตามหนังสือเป็นหลักเลยคะ.. (28:28)
 1:20 "หนูคิดว่าหนูออกแบบการสอนได้ไม.. (32:32)
 1:21 "ต้องดูหนังสือเป็นหลักคะ แบ่ง.. (33:33)
 1:22 "ไม่มีความคิดที่มันแปลกใหม่ในกา.. (34:34)
 1:25 "เนื้อหาค่อนข้างมากนะ และกิจกร.. (39:39)
 1:27 "เนื้อหาสาระที่จัดกิจกรรมการเร.. (41:41)
 1:28 จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกร.. (42:42)
 1:29 "หนูพยายามอธิบายจากหนังสือคะ .. (43:43)
 1:30 เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียน.. (44:44)
 1:31 "กรณีศึกษาที่ 10 จัดกิจกรรมการ.. (45:45)
 1:32 เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ตัวแทนผ.. (46:46)
 1:33 "หนูให้นักเรียนออกมาเล่านิทานแ.. (47:47)
 1:34 "ในช่วงที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ.. (48:48)
 1:35 "คือทำกำหนดการสอนรายปี รายภาค.. (49:49)
 1:36 "หนูก็พยายามหารูปหอะไรแบบนี้ม.. (50:50)
 1:37 "คือหนูต้องใช้เวลาเตรียมตัวในก.. (51:51)
 1:38 กรณีศึกษาที่ 1: "ไม่รู้จะทำไม.. (4:8)
 1:39 "ใช้กระบวนการให้นักเรียนท่องจำ.. (16:16)

- 1:40 "...กิจกรรมมันคือสอนตามหนังสือ.. (19:19)
 1:41 "คือนักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่าน.. (23:23)
 1:42 "การให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ.. (27:27)
 1:43 "บางทีมันเป็นเรื่องแบบหลายๆ เร.. (29:29)
 1:44 "หนูก็ไม่ว่าจะออกแบบกิจกรรม.. (35:35)
 1:45 และกิจกรรมที่จัดอาจทำให้นักเรี.. (39:39)
 1:46 "แบ่งกลุ่มไม่ได้เลยครับ คือตอน.. (40:40)

Codes

=====

- การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ {11-0}
 การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย {10-0}
 การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ {5-0}
 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ {1-0}
 การกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระไม่เหมาะสม {8-0}
 การลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้อง {2-0}

HU: backup of สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน
 File: [C:\Users\poy\My Documents\Scientific Softwar...\backup of สภาพปัญหาในการออกแบบการเรียนการสอน.hpr5]
 Edited by: Super
 Date/Time: 14/05/16 14:54:49

 Codes-quotations list
 Code-Filter: All

Code: การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ {11-0}

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:29 ["หนูพยายามอธิบายจากหนังสือค่ะ .."] (43:43) (Super)
 Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"หนูพยายามอธิบายจากหนังสือค่ะ แต่เด็กไม่ฟังกันเลย วุ่นวายมาก หนูก็เลยให้จดจากหนังสือเลยคะ ต่างคนต่างจดแล้วก็จะให้ส่งสมุด"

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:33 ["หนูให้นักเรียนออกมาเล่านิทาน.."] (47:47) (Super)
 Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"หนูให้นักเรียนออกมาเล่านิทานแบบนี้ทุกคาบคะ แบบบางทีมันก็ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่สอนคะ (หัวเราะ) แต่ก็ไม่รู้จะให้ทำอะไรดี พอเล่านิทานเสร็จก็เหมือนถามพวกข้อคิดคะ แล้วก็คอยสอนเนื้อหาตามหนังสือเรียน"

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:37 ["คือหนูต้องใช้เวลาเตรียมตัวในก.."] (51:51) (Super)
 Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"คือหนูต้องใช้เวลาเตรียมตัวในการสอนมากเลยคะ แบบบางทีก็คุมชั้นไม่ได้คะ หนูก็อยากได้คำแนะนำเกี่ยวกับว่าจะสอนยังไงให้น่าสนใจ คือแต่ละเรื่องมันจะมีเทคนิคอะไรที่เอามาใช้จัดกิจกรรมให้เด็กสนใจเรียนมากขึ้นแบบนี้คะ"

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:38 [กรณีศึกษาที่ 1: "ไม่รู้จะทำไม.."] (4:8) (Super)
 Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

กรณีศึกษาที่ 1: "ไม่รู้จะทำไมเด็กนักเรียนสนใจยังไงคะ ป.1 เอง เคยดูคลิปวิดีโอแนะนำการสอน ตอนนั้นเค้าสอนเรื่องอักษรสามหมู่คะ มีนิทานมาเล่าให้นักเรียนฟังก่อนตอนแรก เด็กสนใจมาก แล้วก็สอนต่อได้ทั้งคาบแบบสนุกเลย หนูก็เลยหานิทานมาเล่า สลับกับให้ร้องเพลงอะไรแบบนี้คะ"

ผู้วิจัย: "แล้วในคลิปที่ดู นิทานที่เค้าเล่าเกี่ยวกับเรื่องอะไรคะ"

กรณีศึกษาที่ 1: "ก็เกี่ยวกับเรื่องอักษรสามหมู่คะ แบบมีลูกโป่งตัวอักษรลอยไปบนฟ้า แยกกันตามหมู่ อะไรแบบนี้คะ ทีนี้เค้าก็เอาคำ เอาตัวอักษรจากนิทานมา让孩子ทำกิจกรรมต่อได้เลย"

ผู้วิจัย: "แล้วนิทานหรือเพลงที่เราใช้ เอามาจัดกิจกรรมต่อเนื่องได้แบบนี้มันมีคะ"

กรณีศึกษาที่ 1: "อ้อ...นั่นสิคะ หนูไม่เคยคิดเลยคะว่าต้องเลือกเรื่องที่มีนัยยะๆ กันมา"

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:39 ["ใช้กระบวนการให้นักเรียนท่องจำ.."] (16:16) (Super)
 Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"ใช้กระบวนการให้นักเรียนท่องจำตัวสะกดในแต่ละมาตรา อาจทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นะคะ..."

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:40 ["...กิจกรรมมันคือสอนตามหนังสือ.."] (19:19) (Super)

Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"...กิจกรรมมันคือสอนตามหนังสือเรียนเลยคะ ตัวอย่างคำที่ให้ผู้เรียน คือ ใช้แค่ตามตัวอย่างในหนังสือ นักเรียนอาจตอบได้ บอกได้ว่าคำไหนคำเป็น คำไหนคำตาย เพราะมันมีในหนังสือไง แต่ถ้าเป็นชุดคำอื่นๆ นักเรียนอาจจำแนกไม่ได้ก็ได้ เพราะบางคนก็ยังสับสนเรื่องการจำแนกคำเป็น-คำตายอยู่เลย"

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:41 ["คือนักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่าน.."] (23:23) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"คือนักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่านและการเขียนคะแบบอ่านไม่ได้เลย บางคนเขียนชื่อตัวเองก็ไม่ได้ เวลาแบ่งกลุ่มแบบนี้เพื่อนก็ไม่อยากเอาเข้ากลุ่มคะ หนูก็ไม่ทราบว่าจะออกแบบกิจกรรมให้มันเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ แล้วก็นักเรียนที่มีปัญหาเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ได้ยังไงคะ"

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:42 ["การให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ.."] (27:27) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"การให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในสาระสำคัญ คือ "คำไวพจน์" โดยครูเป็นผู้บรรยาย อาจไม่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สาระสำคัญเกี่ยวกับคำไวพจน์ น่าจะใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญได้ชัดเจนขึ้น ตอนทบทวนตอนท้ายอาจเป็นการให้ชุดคำที่เป็นคำไวพจน์ และชุดคำที่ไม่ใช่คำไวพจน์ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน"

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:43 ["บางทีมันเป็นเรื่องแบบหลายๆ เร.."] (29:29) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"บางทีมันเป็นเรื่องแบบหลายๆ เรื่องพร้อมกันคะ ก็เลยไม่รู้ว่าจะจัดกิจกรรมแบบไหนดี เวลาปกติถ้าอาจารย์ไม่มาตอนนี้ห้องจะวุ่นวายมากคะ ตอนให้ดูคลิปอะไรพวกนี้ หนูก็ต้องเอาโน้ตบุ๊กมาเองคะ มาต่อลำโพงเปิดให้เด็กดู ทีนี้ก็จะมารวมดูกันอยู่ที่โต๊ะหน้าวงคอมหน้าห้องคะ หนูก็เลยต้องแบบให้อ่านจากหนังสือพร้อมๆ กันด้วยคะ"

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:44 ["หนูก็ไม่รู้ว่าจะออกแบบกิจกรรม.."] (35:35) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"หนูก็ไม่รู้ว่าจะออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ยังไงดีคะ"

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:46 ["แบ่งกลุ่มไม่ได้เลยคะ คือตอนแรก.."] (40:40) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้]

"แบ่งกลุ่มไม่ได้เลยคะ คือตอนแรกผมแบ่ง ทีนี้พอแบ่งเสร็จมีปัญหา มากมากคะ ไม่อยากอยู่กลุ่มกะคน นี้ ไม่อยากย้ายที่นั่ง ไม่ทำงานอะไรแบบนี้คะ กว่าจะแบ่งได้ก็หมดคาบ ไม่ต้องทำอะไรแล้ว ห้องก็วุ่นวายไปหมด เช็ดเลยคะ ผมก็เลยไม่อยากแบ่งกลุ่มอีก ทีนี้พอไม่แบ่งผมก็ไม่รู้จะสอนยังไง แบบให้เค้าเข้าใจ เนื้อหาที่จะสอนคะ ก็เลยได้พาอ่าน แบบผมก็บรรยายไปเลยคะ ยากคะ ผมไม่รู้ว่าจะออกแบบกิจกรรมให้มันเหมาะสมกับเนื้อหาสาระกับจุดประสงค์ยังไงคะ"

Code: การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย {10-0}

P 1: สภาพัฒนาออกแบบ.txt - 1:9 ["ไม่รู้อย่างไรคะ...ก็พยายาม.."] (18:18) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

“ไม่รู้จะทำยังไงคะ...ก็พยายามหากิจกรรมมาให้ท่านคะ แต่พอให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอะไรแบบนี้ห้องก็จะวุ่นวายมาก...อยากได้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนคะ ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง เวลาสอนเป็นยังไง แผนการจัดการเรียนรู้ควรแก้ไขตรงไหนบ้าง... มันมีวิธีการอะไรบ้างที่จะใช้จัดการกับนักเรียน...”

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:12 [“..ก็อยากให้เค้ามีกิจกรรม มีด..”] (21:21) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

“..ก็อยากให้เค้ามีกิจกรรม มีตัวอย่างค่าให้นักเรียนมากกว่านี้ คือ ใช้ค่าอื่นนอกจากที่หนังสือเรียนกำหนด แล้วก็อยากให้เค้าฝึกให้เด็กคิดค่าเอง แล้วเอาค่ามาแต่งประโยคปากเปล่าเป็นรายบุคคลบ้างคะ”

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:15 [เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียน..] (24:24) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนเล่นเกม หรือร้องเพลง แล้วอ่านบัตรคำ จากนั้นนำผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียน อาจมีกิจกรรมสมมุติผู้เรียนบางคนทำกิจกรรมตามบทเรียนบ้าง เสร็จแล้วจึงให้ผู้เรียนทำใบงานตามที่ได้รับมอบหมายซึ่งส่วนใหญ่จะให้ทำแบบฝึกหัดหรือใบงานที่กรณีศึกษาพัฒนาขึ้นมาเป็นรายบุคคล

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:16 [“นักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่านค..”] (25:25) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

“นักเรียนบางคนมีปัญหาการอ่านคะ อ่านไม่ออก เวลาให้อ่านใบความรู้แบบอ่านคนเดียวก็อ่านไม่ได้ แล้วแบบเค้าไม่คุ้นเคยกับการทำงานกลุ่มคะ ให้แบ่งกลุ่มบางทีก็ไม่อยากทำ ไม่อยากเข้ากลุ่มแบบนี้คะ ก็เลยต้องให้อ่านใบความรู้เป็นกลุ่มๆ บ้าง แต่ส่วนใหญ่หนูก็จะอธิบายประกอบคะ”

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:20 [“หนูคิดว่าหนูออกแบบการสอนได้ไม่..”] (32:32) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

“หนูคิดว่าหนูออกแบบการสอนได้ไม่หลากหลายคะ คือก็จะสอนแบบเดิมๆ มันคิดอะไรที่แปลกใหม่ไม่ออกคะ ที่นี้ก็กลัวว่าเวลาสอนมันจะไม่น่าสนใจ มันจะยากเกินไป เด็กก็จะไม่เข้าใจ ไม่ให้ความร่วมมือแบบนี้คะ”

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:22 [“ไม่มีความคิดที่มันแปลกใหม่ในกา..”] (34:34) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

ไม่มีความคิดที่มันแปลกใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คะ ก็จะสอนแบบเดิมๆ แบบนี้ตลอดคะ ไม่รู้จะสอนแบบอื่นๆ ยังไงดีคะ

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:25 [“เนื้อหาค่อนข้างมากนะ และกิจกรรม..”] (39:39) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

“เนื้อหาค่อนข้างมากนะ และกิจกรรมที่จัดอาจทำให้นักเรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วม เพราะใช้กระบวนการหลักโดยผู้สอนเป็นผู้บรรยาย และให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนอ่านและผู้สอนเขียนสรุปบนกระดาน ที่นี้ผู้สอนไม่แบ่งการใช้กระดาน คือขาดเทคนิคการใช้กระดานที่ถูกต้อง เขียนต่อกันจนดูแล้วปวดหัวเลย ทั้งๆ ที่อาจใช้ลักษณะกิจกรรมอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้”

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:30 [เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียน..] (44:44) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันอ่านเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียน กรณีศึกษาเขียนสรุปสาระสำคัญบนกระดานดำประกอบในบางครั้ง จากนั้นให้ผู้เรียนจดบันทึกลงสมุด หรือให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดตามที่ได้รับมอบหมายทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล

P 1: สภภาพัญญาออกแบบ.txt - 1:32 [เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ตัวแทนผู้..] (46:46) (Super)

Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

เริ่มกิจกรรมด้วยการให้ตัวแทนผู้เรียนมาเล่านิทาน จากนั้นก็ให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียน ประกอบการอธิบายของกรณีศึกษา พร้อมทั้งเขียนสรุปสาระสำคัญบนกระดานดำ จากนั้นให้ผู้เรียนจดบันทึกลงสมุด หรือให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดตามที่ได้รับมอบหมายทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:36 ["หนูก็พยายามหาอะไรแบบนี้มา.."] (50:50) (Super)
Codes: [การเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย]

"หนูก็พยายามหาอะไรแบบนี้มาให้เด็กดูคะ แบบให้สนใจ ทีนี้ก็อธิบายตามหนังสือไปคะ แต่อย่างบางเรื่องในหนังสือมันบอกแค่หัวข้อแบบนี้คะ หนูก็ไม่รู้จะอธิบายยังไง ให้อ่านให้ทำอะไรคนเดียวบางทีเด็กก็อ่านไม่ออกคะ ม.2 แล้วบางคนเขียนค่างายๆ ก็ยังไม่ได้เลยคะ เวลาเรียนให้อ่านคนเดียวนี้ไปใหญ่เลยคะ คำบางคำก็ยาก สอนไม่ตามหนังสือก็กลัวเด็กไม่รู้เรื่องคะ"

Code: การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ {5-0}

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:4 [จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรม..] (9:9) (Super)
Codes: [การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้]

จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรมตามหนังสือเรียนเป็นหลัก คือ ให้ผู้เรียนหัดอ่านและสะกดคำจากหนังสือเรียนพร้อมๆ กันทั้งชั้นเรียน ซึ่งครูก็สังเกตเห็นว่าผู้เรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้กรณีศึกษาที่ 1 คุณชั้นเรียนได้ค่อนข้างยาก

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:6 ["พื่อนักเรียนบางคนไม่มีส่วน.."] (13:13) (Super)
Codes: [การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้]

"พื่อนักเรียนบางคนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้นะ อาจเป็นเพราะนักเรียนยังอ่านไม่ค่อยคล่อง หรืออาจเกร็งคนแปลกหน้า (ผู้วิจัย) และก็เรียนตอนบ่ายด้วยทำให้สภาพห้องเรียนไม่เป็นตามปกติ ถ้าเป็นห้องเมื่อเช้า เค้าจะร่วมกิจกรรมดีกว่านี้ละ แบบมีบัตรคำนี้แย่งกันออกไปทำเลยละ

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:28 [จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรม..] (42:42) (Super)
Codes: [การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้]

จัดกิจกรรมโดยใช้โครงสร้างกิจกรรมตามหนังสือเรียนเป็นหลัก คือ ให้ผู้เรียนอ่านและทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียนพร้อมๆ กันทั้งชั้นเรียน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์เห็นว่า การที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ โดยกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่าในช่วงแรกพยายามอธิบายและจัดกิจกรรม แต่เนื่องจากรู้สึกว่าคุณครูไม่ให้ความร่วมมือ

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:34 ["ในช่วงที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ.."] (48:48) (Super)
Codes: [การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้]

"ในช่วงที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ แล้วทำแบบฝึกหัด ครูดูว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจนะ หรือไม่มีส่วนร่วมในการเรียน บางทีเค้าก็เกิดการเบื่อหน่ายในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ อย่ายึดว่าประวัติศาสตร์มันยากกับเด็กมัธยมเนอะ ถ้าสอนไม่สนุกยิ่งไปกันใหญ่..."

P 1: สภาพปัญหาออกแบบ.txt - 1:45 [และกิจกรรมที่จัดอาจทำให้นักเรี..] (39:39) (Super)
Codes: [การไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้]

และกิจกรรมที่จัดอาจทำให้นักเรียนบางส่วนไม่มีส่วนร่วม เพราะใช้กระบวนการหลักโดยผู้สอนเป็นผู้บรรยาย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเรวณี ชัยเขาวรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) และปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548 และ 2551 ตามลำดับ ในปีการศึกษา 2552 ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นอาจารย์ประจำ สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และในปีการศึกษา 2555 ได้รับอนุมัติการลาศึกษาต่อจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ให้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

